חת״ת

חת״ת ורמב״ם

פרשת וישלח

י״ב–י״ח כסלו תשפ״ז

22–28 בנובמבר 2026

חוברת A5 · תהילים בסוף כל יום

יום ראשון

י״ב כסלו תשפ״ז · 22 בנובמבר 2026

חומש עם רש״י · עלייה ראשונה בראשית ל״ב ד׳–י״ג

פרק ל״ב

ד וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו אֶל־עֵשָׂו אָחִיו אַרְצָה שֵׂעִיר שְׂדֵה אֱדוֹם:

וישלח יעקב מלאכים. מַלְאָכִים מַמָּשׁ (בראשית רבה):

ארצה שעיר. לְאֶרֶץ שֵׂעִיר כָּל תֵּבָה שֶׁצְּרִיכָה לְמֶ"ד בִּתְחִלָּתָהּ הֵטִיל לָהּ הַכָּתוּב ה"א בְּסוֹפָהּ:

ה וַיְצַו אֹתָם לֵאמֹר כֹּה תֹאמְרוּן לַאדֹנִי לְעֵשָׂו כֹּה אָמַר עַבְדְּךָ יַעֲקֹב עִם־לָבָן גַּרְתִּי וָאֵחַר עַד־עָתָּה:

גרתי. לֹא נַעֲשֵׂיתִי שַׂר וְחָשׁוּב אֶלָּא גֵּר, אֵינְךָ כְּדַאי לִשְׁנֹא אוֹתִי עַל בִּרְכַּת אָבִיךָ שֶׁבֵּרְכָנִי הֱוֵה גְּבִיר לְאַחֶיךָ, שֶׁהֲרֵי לֹא נִתְקַיְּמָה בִי. דָּ"א גַּרְתִּי בְּגִימַטְרִיָּא תרי"ג, כְּלוֹמַר, עִם לָבָן גַּרְתִּי וְתַרְיַ"ג מִצְוֹת שָׁמַרְתִּי וְלֹא לָמַדְתִּי מִמַּעֲשָׂיו הָרָעִים:

ו וַיְהִי־לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה וָאֲשַׁלְחָה לְהַגִּיד לַאדֹנִי לִמְצֹא־חֵן בְּעֵינֶיךָ:

ויהי לי שור וחמור. אַבָּא אָמַר לִי מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ, זוֹ אֵינָהּ לֹא מִן הַשָּׁמַיִם וְלֹא מִן הָאָרֶץ:

שור וחמור. דֶּרֶךְ אֶרֶץ לוֹמַר עַל שְׁוָרִים הַרְבֵּה שׁוֹר – אָדָם אוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ בַּלַּיְלָה קְרָא הַתַּרְנְגוֹל וְאֵינוֹ אוֹמֵר קְרָאוּ הַתַּרְנְגוֹלִים:

ואשלחה להגיד לאדני. לְהוֹדִיעַ שֶׁאֲנִי בָּא אֵלֶיךָ:

למצא חן בעיניך. שֶׁאֲנִי שָׁלֵם עִמְּךָ וּמְבַקֵּשׁ אַהֲבָתְךָ:

ז וַיָּשֻׁבוּ הַמַּלְאָכִים אֶל־יַעֲקֹב לֵאמֹר בָּאנוּ אֶל־אָחִיךָ אֶל־עֵשָׂו וְגַם הֹלֵךְ לִקְרָאתְךָ וְאַרְבַּע־מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ:

באנו אל אחיך אל עשו. שֶׁהָיִיתָ אוֹמֵר אָחִי הוּא, אֲבָל הוּא נוֹהֵג עִמְּךָ כְּעֵשָׂו הָרָשָׁע, עוֹדֵנוּ בְּשִׂנְאָתוֹ (בראשית רבה פ'):

ח וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֶר לוֹ וַיַּחַץ אֶת־הָעָם אֲשֶׁר־אִתּוֹ וְאֶת־הַצֹּאן וְאֶת־הַבָּקָר וְהַגְּמַלִּים לִשְׁנֵי מַחֲנוֹת:

ויירא ויצר. וַיִּירָא שֶׁמָּא יֵהָרֵג, וַיֵּצֶר לוֹ אִם יַהֲרֹג הוּא אֶת אֲחֵרִים (בראשית רבה ותנחומא):

ט וַיֹּאמֶר אִם־יָבוֹא עֵשָׂו אֶל־הַמַּחֲנֶה הָאַחַת וְהִכֶּהוּ וְהָיָה הַמַּחֲנֶה הַנִּשְׁאָר לִפְלֵיטָה:

המחנה האחת והכהו. מַחֲנֶה מְשַׁמֵּשׁ לְשׁוֹן זָכָר וּלְשׁוֹן נְקֵבָה, אִם תַּחֲנֶה עָלַי מַחֲנֶה (תהלים כ"ז), הֲרֵי נְקֵבָה, הַמַּחֲנֶה הַזֶּה (בראשית ל"ג), זָכָר, וְכֵן יֵשׁ שְׁאָר דְּבָרִים מְשַׁמְּשִׁים לְשׁוֹן זָכָר וּלְשׁוֹן נְקֵבָה, הַשֶּׁמֶשׁ יָצָא עַל הָאָרֶץ (בראשית י"ט:כ"ג), מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם מוֹצָאוֹ (תהלים י"ט), הֲרֵי לְשׁוֹן זָכָר; וְהַשֶּׁמֶשׁ זָרְחָה עַל הַמַּיִם (מלכים ב ג'), הֲרֵי לְשׁוֹן נְקֵבָה. וְכֵן רוּחַ, וְהִנֵּה רוּחַ גְּדוֹלָה בָּאָה, הֲרֵי לְשׁוֹן נְקֵבָה, וַיִּגַּע בְּאַרְבַּע פִּנּוֹת הַבַּיִת (איוב א'), הֲרֵי לְשׁוֹן זָכָר, וְרוּחַ גְּדוֹלָה וְחָזָק מְפָרֵק הָרִים (מלכים א' י"ט), הֲרֵי לְשׁוֹן זָכָר וּלְשׁוֹן נְקֵבָה. וְכֵן אֵשׁ, וְאֵשׁ יָצְאָה מֵאֵת ה' (במדבר ט"ז), לְשׁוֹן נְקֵבָה, אֵשׁ לֹהֵט (תהילים ק"ד), לְשׁוֹן זָכָר:

והיה המחנה הנשאר לפליטה. עַל כָּרְחוֹ, כִּי אֻלָּחֵם עִמּוֹ. הִתְקִין עַצְמוֹ לִשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים, לְדוֹרוֹן, לִתְפִלָּה וּלְמִלְחָמָה. לְדוֹרוֹן, וַתַּעֲבֹר הַמִּנְחָה עַל פָּנָיו; לִתְפִלָּה, אֱלֹהֵי אָבִי אַבְרָהָם; לְמִלְחָמָה, וְהָיָה הַמַּחֲנֶה הַנִּשְׁאָר לִפְלֵיטָה:

י וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֱלֹהֵי אָבִי אַבְרָהָם וֵאלֹהֵי אָבִי יִצְחָק יְהוָה הָאֹמֵר אֵלַי שׁוּב לְאַרְצְךָ וּלְמוֹלַדְתְּךָ וְאֵיטִיבָה עִמָּךְ:

ואלהי אבי יצחק. וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר וּפַחַד יִצְחָק? וְעוֹד וּמַהוּ שֶׁחָזַר וְהִזְכִּיר שֵׁם הַמְיֻחָד? הָיָה לוֹ לִכְתֹּב הָאוֹמֵר אֵלַי שׁוּב לְאַרְצְךָ וְגוֹ'. אֶלָּא כָּךְ אָמַר יַעֲקֹב לִפְנֵי הַקָּבָ"ה, שְׁתֵּי הַבְטָחוֹת הִבְטַחְתַּנִי, אַחַת בְּצֵאתִי מִבֵּית אָבִי מִבְּאֵר שָׁבַע, שֶׁאָמַרְתָּ לִי אֲנִי ה' אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אָבִיךָ וֵאלֹהֵי יִצְחָק, וְשָׁם אָמַרְתָּ לִי וּשְׁמַרְתִּיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ, וּבְבֵית לָבָן אָמַרְתָּ לִי (בראשית ל"א) שׁוּב אֶל אֶרֶץ אֲבוֹתֶיךָ וּלְמוֹלַדְתֶּךָ וְאֶהְיֶה עִמָּךְ, וְשָׁם נִגְלֵיתָ אֵלַי בַּשֵּׁם הַמְיֻחָד לְבַדּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר וַיֹּאמֶר ה' אֶל יַעֲקֹב שׁוּב אֶל אֶרֶץ אֲבוֹתֶיךָ וְגוֹ', בִּשְׁתֵּי הַבְטָחוֹת אֵלּוּ אֲנִי בָא לְפָנֶיךָ:

יא קָטֹנְתִּי מִכֹּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל־הָאֱמֶת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת־עַבְדֶּךָ כִּי בְמַקְלִי עָבַרְתִּי אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה וְעַתָּה הָיִיתִי לִשְׁנֵי מַחֲנוֹת:

קטנתי מכל החסדים. נִתְמַעֲטוּ זְכֻיּוֹתַי עַל יְדֵי הַחֲסָדִים וְהָאֱמֶת שֶׁעָשִׂיתָ עִמִּי, לְכָךְ אֲנִי יָרֵא, שֶׁמָּא מִשֶּׁהִבְטַחְתַּנִי נִתְקַלְקְלְתִּי בְּחַטָא וְיִגְרֹם לִי לְהַמְסֵר בְּיַד עֵשָׂו (שבת ל"ב):

ומכל האמת. אֱמִתַּת דְּבָרֶיךָ, שֶׁשָּׁמַרְתָּ לִי כָּל הַבְטָחוֹת שֶׁהִבְטַחְתַּנִי:

כי במקלי. לֹא הָיָה עִמִּי לֹא כֶּסֶף וְלֹא זָהָב וְלֹא מִקְנֶה אֶלָּא מַקְלִי לְבַדּוֹ. וּמ"א נָתַן מַקְלוֹ בַּיָּרְדֵּן וְנִבְקַע הַיַּרְדֵּן:

י"ב הַצִּילֵנִי נָא מִיַּד אָחִי מִיַּד עֵשָׂו כִּי־יָרֵא אָנֹכִי אֹתוֹ פֶּן־יָבוֹא וְהִכַּנִי אֵם עַל־בָּנִים:

מיד אחי מיד עשו. מִיַּד אָחִי שֶׁאֵין נוֹהֵג עִמִּי כְּאָח אֶלָּא כְּעֵשָׂו הָרָשָׁע:

י"ג וְאַתָּה אָמַרְתָּ הֵיטֵב אֵיטִיב עִמָּךְ וְשַׂמְתִּי אֶת־זַרְעֲךָ כְּחוֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא־יִסָּפֵר מֵרֹב:

היטב איטיב. הֵיטֵב בִּזְכוּתְךָ, אֵיטִיב בִּזְכוּת אֲבוֹתֶיךָ (בראשית רבה):

ושמתי את זרעך כחול הים. וְהֵיכָן אָ"לֹ כֵּן, וַהֲלֹא לֹא אָ"לֹ אֶלָּא וְהָיָה זַרְעֲךָ כַּעֲפַר הָאָרֶץ (שם כ"ח)? אֶלָּא שֶׁאָ"לֹ כִּי לֹא אֶעֱזָבְךָ עַד אֲשֶׁר אִם עָשִׂיתִי אֵת אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי לָךְ (שם), וּלְאַבְרָהָם אָמַר וְהַרְבָּה אַרְבֶּה אֶת זַרְעֲךָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכַחוֹל אֲשֶׁר עַל שְׂפַת הַיָּם:

תניא · קונטרס אחרון — סוף מאמר ד׳

וּמַה שֶּׁכָּתוּב בְּעֵץ חַיִּים (וְשַׁעַר הַיִּחוּדִים) שֶׁעַל־יְדֵי הַכַּוָּונָה נַעֲשֶׂה לְבוּשׁ נְשָׁמָה, וְעַל־יְדֵי הַתּוֹרָה לְבוּשׁ רוּחַ דְּרוּחַ עַל־יְדֵי מִשְׁנָה דְּיִצִירָה, וְרוּחַ דִּנְשָׁמָה דְּבְרִיאָה עַל־יְדֵי הַגְּמָרָא, יֵשׁ לוֹמַר דְּהַיְינוּ דַּוְקָא עַל־יְדֵי תּוֹרַת הָאָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה הָעוֹלֶה לְמַעְלָה. אֲבָל הַתַּלְמוּד עַצְמוֹ שֶׁנִּיתַּן בְּסִינַי הוּא בִּנְשָׁמָה, וְלָכֵן הוּא מְבָרֵר הָרוּחַ, וְכֵן בְּמִשְׁנָה דְּיִצִירָה.

וְאַף אִם תִּמְצָא לוֹמַר, שֶׁגַּם הַנִּיתָּן מִסִּינַי הוּא בְּרוּחַ דְּבְרִיאָה־יְצִירָה, הֲרֵי נוֹדָע, שֶׁכָּל מַלְאָךְ שֶׁהוּא שָׁלִיחַ מִלְמַעְלָה, אֲזַי נִקְרָא בְּשֵׁם ה' מַמָּשׁ הַשּׁוֹכֵן בְּקִרְבּוֹ מַה־שֶּׁאֵין־כֵּן כְּשֶׁאֵינוֹ שָׁלִיחַ יֵשׁ לוֹ שֵׁם אַחֵר כְּפִי עֲבוֹדָתוֹ, וַאֲזַי קוֹרֵא "קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ ה' כו'", כְּלוֹמַר שֶׁשֵּׁם ה' מוּבְדָּל מִמֶּנּוּ, וְכֵן הוּא מַמָּשׁ בִּבְחִינַת הִתְלַבְּשׁוּת הַתַּלְמוּד בִּבְחִינַת רוּחַ דְּבְרִיאָה, וְהַמִּשְׁנָה בְּרוּחַ דְּיִצִירָה, הֵם שְׁלוּחֵי ה', דְּהַיְינוּ כֵּלִים דְּנוּקְבָא דַּאֲצִילוּת, הַחִיצוֹנִים בַּתַּלְמוּד, וְהָאֱמְצָעִים בַּמִּשְׁנָה.

אֲשֶׁר הַמִּשְׁנָה וְהַתַּלְמוּד שֶׁבָּהֶם נִמְשָׁכִים מִ״יסוֹד אַבָּא״, הַמְקֻבָּל מֵ״חָכְמָה סְתִימָאָה״ דַּ״אֲרִיךְ אַנְפִּין״, שֶׁבּוֹ מְלוּבָּשׁ אוֹר־אֵין־סוֹף בָּרוּךְ־הוּא, וְנִמְצָא, שֶׁאוֹר־אֵין־סוֹף, הוּא שֵׁם ה׳, שׁוֹכֵן בְּרוּחַ דִּבְרִיאָה־יְצִירָה־עֲשִׂיָּה, בְּמִקְרָא וּמִשְׁנָה וְתַלְמוּד, וּכְשֶׁהָאָדָם לוֹמֵד, מַמְשִׁיךְ אוֹר־אֵין־סוֹף בָּרוּךְ־הוּא בָּעוֹלָם הַזֶּה לִהְיוֹת נִכְלָל וּבָטֵל בְּאוֹרוֹ יִתְבָּרֵךְ, ״כִּי זֶה כָּל הָאָדָם״.

וְזֹאת הָיְתָה עֲבוֹדַת רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחָאי וְכָל הַתַּנָּאִים וְאֲמוֹרָאִים בַּנִּגְלֶה, לְהַמְשִׁיךְ אוֹרוֹ יִתְבָּרֵךְ, וּלְבָרֵר בֵּירוּרֵי נוֹגַהּ כָּל מֶשֶׁךְ זְמַן הַגָּלוּת דְּשָׁלְטָא אִילָנָא דְּטוֹב וָרַע, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: ״עֵת אֲשֶׁר שָׁלַט הָאָדָם בְּאָדָם כּוּ״, כִּי זֶהוּ תַּכְלִית הַהִשְׁתַּלְשְׁלוּת שֶׁיֵּרֵד הָעֶלְיוֹן לְמַטָּה וְיִהְיֶה לוֹ דִּירָה בַּתַּחְתּוֹנִים, כְּדֵי לְהַעֲלוֹתָן ״לְמֶהֱוֵי אֶחָד בְּאֶחָד״.

מַה־שֶּׁאֵין־כֵּן עֲבוֹדַת הַמַּלְאָכִים, דְּחִילוּ וּרְחִימוּ שִׂכְלִיִּים, אֵינָהּ בִּבְחִינַת הַמְשָׁכָה כְּלָל וּכְלָל, רַק הִסְתַּלְקוּת כּוּ׳. וּבָזֶה יוּבַן מַה שֶּׁנִּבְרָאִים מַלְאָכִים מֵאַיִן לְיֵשׁ עַל־יְדֵי עֵסֶק הַתּוֹרָה אֲפִילּוּ שֶׁלֹּא בְכַוָּנָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת רוּחַ בִּלְבַד – שֶׁאֵינָהּ אֱלֹקוּת כְּלָל, אֶלָּא לְפִי שֶׁאַף־עַל־פִּי־כֵן שֵׁם ה׳ שׁוֹכֵן וְכוּ׳, וְדַי לַמֵּבִין:

רמב״ם — שלשה פרקים · הלכות שאלה ופיקדון ג׳–ה׳

פרק ג׳

א הַשּׁוֹאֵל אֶת הַפָּרָה מֵחֲבֵרוֹ וּשְׁלָחָהּ לוֹ הַמַּשְׁאִיל בְּיַד בְּנוֹ אוֹ בְּיַד שְׁלוּחוֹ אוֹ בְּיַד עַבְדּוֹ. אֲפִלּוּ שְׁלָחָהּ לוֹ בְּיַד בְּנוֹ אוֹ בְּיַד עַבְדּוֹ אוֹ בְּיַד שְׁלוּחוֹ שֶׁל שׁוֹאֵל וּמֵתָה קֹדֶם שֶׁתִּכָּנֵס לִרְשׁוּת הַשּׁוֹאֵל הֲרֵי זֶה פָּטוּר. וְאִם אָמַר לוֹ הַשּׁוֹאֵל שַׁלְּחָהּ לִי בְּיַד בְּנִי בְּיַד עַבְדִּי בְּיַד שְׁלוּחִי אוֹ בְּיַד עַבְדְּךָ הָעִבְרִי אוֹ בְּיַד שְׁלוּחֲךָ. אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ הַמַּשְׁאִיל הֲרֵינִי מְשַׁלְּחָהּ בְּיַד בִּנְךָ בְּיַד עַבְדְּךָ בְּיַד שְׁלוּחֲךָ בְּיַד בְּנִי בְּיַד עַבְדִּי הָעִבְרִי בְּיַד שְׁלוּחִי. וְאָמַר לוֹ הַשּׁוֹאֵל שְׁלַח וּשְׁלָחָהּ וּמֵתָה בַּדֶּרֶךְ הֲרֵי זֶה חַיָּב. שְׁלָחָהּ לוֹ הַמַּשְׁאִיל בְּיַד עַבְדּוֹ הַכְּנַעֲנִי אַף עַל פִּי שֶׁאָמַר לוֹ הַשּׁוֹאֵל שְׁלַח וּמֵתָה פָּטוּר מִפְּנֵי שֶׁיָּדוֹ כְּיַד רַבּוֹ וַעֲדַיִן לֹא יָצְאָה מֵרְשׁוּת הַמַּשְׁאִיל:

ב אָמַר לוֹ הַשּׁוֹאֵל הַכִּישָׁהּ בְּמַקֵּל וְהִיא תָּבוֹא מֵאֵלֶיהָ וְעָשָׂה הַמַּשְׁאִיל כֵּן אֵין הַשּׁוֹאֵל חַיָּב בָּהּ עַד שֶׁתִּכָּנֵס לִרְשׁוּתוֹ. אֲבָל מֵתָה בַּדֶּרֶךְ פָּטוּר. וְכֵן בְּשָׁעָה שֶׁמַּחְזִירָהּ

הַשּׁוֹאֵל לַבְּעָלִים אִם שִׁלָּחָהּ בְּיַד אַחֵר וּמֵתָה קֹדֶם שֶׁתַּגִּיעַ לִרְשׁוּת הַמַּשְׁאִיל הֲרֵי זֶה חַיָּב שֶׁעֲדַיִן הִיא בְּאַחֲרָיוּת הַשּׁוֹאֵל. וְאִם שִׁלָּחָהּ מִדַּעַת הַמַּשְׁאִיל עַל יְדֵי אַחֵר וּמֵתָה פָּטוּר. שִׁלָּחָהּ בְּיַד עַבְדּוֹ הַכְּנַעֲנִי אַף עַל פִּי שֶׁאָמַר לוֹ הַמַּשְׁאִיל שְׁלַח אִם מֵתָה בַּדֶּרֶךְ חַיָּב שֶׁיַּד הָעֶבֶד כְּיַד רַבּוֹ וַעֲדַיִן לֹא יָצְאת מִיַּד הַשּׁוֹאֵל. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁהֶחְזִירָהּ בְּתוֹךְ יְמֵי שְׁאִילָתָהּ. אֲבָל אִם הֶחֱזִירָהּ אַחַר יְמֵי שְׁאִילָתָהּ הֲרֵי זֶה פָּטוּר אִם מֵתָה בַּדֶּרֶךְ שֶׁאַחַר יְמֵי שְׁאֵלָתָהּ יָצְאת מִדִּין שְׁאֵלָה וַהֲרֵי הוּא כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר. לְפִיכָךְ אִם נִשְׁבֵּית אוֹ מֵתָה אַחֲרֵי יְמֵי שְׁאִילָתָהּ פָּטוּר. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

ג הַשּׁוֹאֵל פָּרָה מֵחֲבֵרוֹ. שְׁאָלָהּ חֲצִי הַיּוֹם וּשְׂכָרָהּ חֲצִי הַיּוֹם. שְׁאָלָהּ הַיּוֹם וּשְׂכָרָהּ לְמָחָר. שָׁאַל אַחַת וְשָׂכַר אַחַת וּמֵתָה אַחַת מֵהֶן. הַמַּשְׁאִיל אוֹמֵר שְׁאוּלָה מֵתָה בַּיּוֹם שֶׁהָיְתָה שְׁאוּלָה מֵתָה בַּשָּׂעָה שֶׁהָיְתָה שְׁאוּלָה מֵתָה וְהַשּׁוֹמֵר אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ. אוֹ שֶׁאָמַר הַשּׁוֹאֵל שְׂכוּרָה מֵתָה בַּיּוֹם שֶׁהָיְתָה שְׂכוּרָה מֵתָה בַּשָּׂעָה שֶׁהָיְתָה שְׂכוּרָה מֵתָה. וְהַמַּשְׁאִיל אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ אוֹ שֶׁאָמַר זֶה אֵינִי יוֹדֵעַ וְזֶה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ. הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. לֹא הָיְתָה שָׁם רְאָיָה יִשְׁבַּע הַשּׁוֹכֵר עַל הַשְּׂכוּרָה שֶׁמֵּתָה אוֹ שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ וְיִפָּטֵר. זֶה אוֹמֵר שְׁאוּלָה וְזֶה אוֹמֵר שְׂכוּרָה יִשְׁבַּע הַשּׁוֹמֵר עַל הַשְּׂכוּרָה שֶׁמֵּתָה כְּדַרְכָּהּ כְּמוֹ שֶׁטָּעַן וְיִגְלְגֵל עָלָיו שֶׁהַשְּׂכוּרָה הִיא שֶׁמֵּתָה:

ד הִשְׁאִילוֹ שְׁתֵּי פָּרוֹת חֲצִי הַיּוֹם בְּשָׁאֵלָה וַחֲצִי הַיּוֹם בִּשְׂכִירוּת. הַמַּשְׁאִיל אוֹמֵר בִּזְמַן הַשָּׁאֵלָה מֵתָה וְהָלָה אוֹמֵר אַחַת מֵתָה בִּזְמַן הַשָּׁאֵלָה וְהָאַחֶרֶת אֵינִי יוֹדֵעַ. מִתּוֹךְ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִשְׁבַּע יְשַׁלֵּם הַשְּׁתַּיִם. וְכֵן אִם מָסַר לוֹ שָׁלֹשׁ פָּרוֹת שְׁתַּיִם שְׁאוּלוֹת וְאַחַת שְׂכוּרָה. הַמַּשְׁאִיל אוֹמֵר שְׁתַּיִם הַשְּׁאוּלוֹת הֵן שֶׁמֵּתוּ וְהַשּׁוֹאֵל אוֹמֵר אַחַת הַשְּׁאוּלָה מֵתָה וַדַּאי אֲבָל הַשְּׁנִיָּה שֶׁמֵּתָה אֵינִי יוֹדֵעַ אִם הַשְּׁאוּלָה הָאַחֶרֶת אוֹ הַשְּׂכוּרָה. מִתּוֹךְ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִשְׁבַּע שֶׁהֲרֵי אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ יְשַׁלֵּם הַשְּׁתַּיִם. וּבְהִלְכוֹת טוֹעֵן וְנִטְעָן יִתְבָּאֵר דִּין זֶה וְכֵיוֹצֵא בּוֹ מִכָּל הַטּוֹעֲנִין שֶׁאֵינָן יְכוֹלִים לְהִשָּׁבַע וְכֵיצַד מְשַׁלְּמִין וּמֵאֵי זֶה טַעַם הֵם מְשַׁלְּמִים:

פרק ד׳

א הַמַּפְקִיד אֵצֶל חֲבֵרוֹ בְּחִנָּם וְנִגְנַב אוֹ אָבַד הֲרֵי זֶה נִשְׁבָּע וְנִפְטָר שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כב ו) "וְגֻנַּב מִבֵּית הָאִישׁ" וְגוֹ' (שמות כב ז) "וְנִקְרַב בַּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ". וּמְגַלְגְּלִין עָלָיו בְּתוֹךְ הַשְּׁבוּעָה שֶׁלֹּא פָּשַׁע אֶלָּא שָׁמַר

כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹמְרִין וְלֹא שָׁלַח בּוֹ יָד וְאַחַר נִגְנַב. שֶׁאִם נִגְנַב אַחַר שֶׁשָּׁלַח יָד בַּפִּקָּדוֹן חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתוֹ:

ב הוֹאִיל וּפָטַר הַכָּתוּב אֶת שׁוֹמֵר חִנָּם מִן הַגְּנֵבָה קַל וָחוֹמֶר מִן הָאֲנָסִין הַגְּדוֹלִים כְּגוֹן שְׁבוּרָה וּשְׁבוּיָה וּמֵתָה וְהוּא שֶׁלֹּא שָׁלַח יָד בַּפִּקָּדוֹן אֲבָל שָׁלַח יָד בַּפִּקָּדוֹן חַיָּב בְּאֲנָסָיו. כֵּיצַד דֶּרֶךְ הַשּׁוֹמְרִים. הַכֹּל לְפִי הַפִּקָּדוֹן. יֵשׁ פִּקָּדוֹן שֶׁדַּרְכּוֹ שְׁמִירָתוֹ לְהַנִּיחוֹ בְּבֵית שַׁעַר כְּגוֹן הַקּוֹרוֹת וְהָאֲבָנִים. וְיֵשׁ פִּקָּדוֹן שֶׁדַּרְכּוֹ שְׁמִירָתוֹ לְהַנִּיחוֹ בֶּחָצֵר כְּגוֹן ח�ֲבִילוֹת פִּשְׁתָּן הַגְּדוֹלוֹת וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן. וְיֵשׁ פִּקָּדוֹן שֶׁדַּרְכּוֹ שְׁמִירָתוֹ לְהַנִּיחוֹ בַּבַּיִת כְּגוֹן שְׂמָלָה וְטַלִּית. וְיֵשׁ פִּקָּדוֹן שֶׁדַּרְכּוֹ שְׁמִירָתוֹ לְהַנִּיחוֹ בְּתֵבָה אוֹ בְּמִגְדָּל וְנוֹעֵל עָלָיו כְּגוֹן בִּגְדֵי מֶשִׁי וּכְלֵי כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן:

ג הַשּׁוֹמֵר שֶׁהִנִּיחַ הַפִּקָּדוֹן בְּמָקוֹם שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לוֹ וְנִגְנַב מִשָּׁם אוֹ אָבַד אֲפִלּוּ נֶאֱנַס שָׁם כְּגוֹן שֶׁנִּפְלָה דְּלֵקָה וְשָׂרַף כָּל הַבַּיִת הֲרֵי זֶה פּוֹשֵׁעַ וְחַיָּב לְשַׁלֵּם. וְאַף עַל פִּי שֶׁהִנִּיחַ הַפִּקָּדוֹן עִם שֶׁלּוֹ אִם רָאוּי לִשְׁמִירָה פָּטוּר וְאִם אֵין הַמָּקוֹם רָאוּי לִשְׁמִירָה חַיָּב. בְּשֶׁלּוֹ הוּא רַשַּׁאי וְאֵינוֹ רַשַּׁאי בְּשֶׁל אֲחֵרִים:

ד הַכְּסָפִים וְהַדִּינָרִין אֵין לָהֶם שְׁמִירָה אֶלָּא בַּקַּרְקַע וְיִתֵּן עֲלֵיהֶם טֶפַח עָפָר. אוֹ יִטְמְנֵם בַּכֹּתֶל בַּטֶּפַח הַסָּמוּךְ לַקּוֹרָה. אֲבָל לֹא בְּאֶמְצַע הַכֹּתֶל שֶׁמָּא יַחְפְּרוּ הַגַּנָּבִים שָׁם וְיִגְנְבוּ. אֲפִלּוּ נָעַל עֲלֵיהֶם כָּרָאוּי בְּתֵבָה אוֹ הֶחְבִּיא אוֹתָם בְּמָקוֹם שֶׁאֵין אָדָם מַכִּירוֹ וְלֹא מַרְגִּישׁ בּוֹ הֲרֵי זֶה פּוֹשֵׁעַ וְחַיָּב לְשַׁלֵּם. הוֹרוּ מִקְצַת הַמְּבִינִים שֶׁהוּא הַדִּין לְכָל דָּבָר שֶׁמַּשָּׁאוֹ קַל וְאֵין הַקַּרְקַע מְאַבֶּדֶת אוֹתוֹ בְּמֵהֲרָה כְּגוֹן לְשׁוֹנוֹת שֶׁל כֶּסֶף וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר לְשׁוֹנוֹת שֶׁל זָהָב וַאֲבָנִים טוֹבוֹת שֶׁאֵין לָהֶם שְׁמִירָה אֶלָּא בַּקַּרְקַע. וְלָזֶה דַּעְתִּי נוֹטָה:

ה הַמַּפְקִיד אֵצֶל חֲבֵרוֹ כְּסָפִים עֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְׁמָשׁוֹת אֵינוֹ חַיָּב לִטְרֹחַ וְלִקְבֹּר אוֹתָן עַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת. וְאִם נִתְאַחֵר לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת כְּדֵי לְקָבְרָן וְלֹא קְבָרָן וְנִגְנְבוּ אוֹ נֶאֱנְסוּ חַיָּב. וְאִם תַּלְמִיד חָכָם הוּא אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיִּשְׁהֶא אַחַר שֶׁיַּבְדִּיל כְּדֵי לְקָבְרָן:

ו הִפְקִיד אֵצֶל חֲבֵרוֹ כְּסָפִים בַּדֶּרֶךְ לְהוֹלִיכָם לְבֵיתוֹ אוֹ שֶׁשָּׁלַח עִמּוֹ מָעוֹת מִמָּקוֹם לְמָקוֹם צְרִיכִין שֶׁיִּהְיוּ צְרוּרִים וּמֻנָּחִים בְּיָדוֹ אוֹ קְשׁוּרִים כָּרָאוּי עַל בִּטְנוֹ מִכְּנֶגֶד פָּנָיו עַד שֶׁיַּגִּיעַ לְבֵיתוֹ וְיִקְבְּרֵם כָּרָאוּי. וְאִם לֹא קְשָׁרָן בַּדֶּרֶךְ הַזֹּאת אֲפִלּוּ נֶאֱנְסוּ חַיָּב לְשַׁלֵּם שֶׁהֲרֵי תְּחִלָּתוֹ בִּפְשִׁיעָה. מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהִפְקִיד מָעוֹת אֵצֶל חֲבֵרוֹ וְהִנִּיחָם

בִּמְחִצָּה שֶׁל קָנִים וְהָיוּ טְמוּנִים בָּעֲבִי הַמְּחִצָּה וְנִגְנְבוּ מִשָּׁם וְאָמְרוּ חֲכָמִים אַף עַל פִּי שֶׁזּוֹ שְׁמִירָה מְעֻלָּה לְעִנְיַן גְּנֵבָה אֵינָהּ שְׁמִירָה כָּרְאוּי לְעִנְיַן הָאֵשׁ וּמֵאַחַר שֶׁלֹּא טָמְנוֹ בְּקַרְקַע אוֹ בְּכֹתֶל בִּנְיַן פּוֹשֵׁעַ הוּא וְכָל שֶׁתְּחִלָּתוֹ בִּפְשִׁיעָה וְסוֹפוֹ בְּאֹנֶס חַיָּב. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

ז׳ הַמַּפְקִיד אֶצֶל חֲבֵרוֹ בֵּין כֵּלִים בֵּין מָעוֹת וְאָמַר לוֹ תֵּן לִי פִּקָּדוֹנִי וְאָמַר לוֹ הַשּׁוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ אָנָּה הִנַּחְתִּי פִּקָּדוֹן זֶה אוֹ בְּאֵי זֶה מָקוֹם קָבַרְתִּי הַכִּסָּפִים הַמְּתֻּן לִי עַד שֶׁאֲבַקֵּשׁ וְאֶמְצָא וְאַחְזִיר לְךָ הֲרֵי זֶה פּוֹשֵׁעַ וְחַיָּב לְשַׁלֵּם מִיָּד:

ח׳ כָּל הַמַּפְקִיד אֶצֶל בַּעַל הַבַּיִת בֵּין כֵּלִים בֵּין מָעוֹת עַל דַּעַת אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו וּבְנֵי בֵּיתוֹ הַגְּדוֹלִים הוּא מַפְקִיד. אֲבָל אִם מְסָרָן לְבָנָיו וּבְנֵי בֵּיתוֹ הַקְּטַנִּים אוֹ לַעֲבָדָיו בֵּין גְּדוֹלִים בֵּין קְטַנִּים אוֹ לְאֶחָד מִקְרוֹבָיו שֶׁאֵינָן שְׁרוּיִין עִמּוֹ בַּבַּיִת וְאֵין סוֹמְכִין עַל שֶׁלְּחָנוֹ וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר אִם מְסָרָן לְאַחֵר הֲרֵי זֶה פּוֹשֵׁעַ וְחַיָּב לְשַׁלֵּם אֶלָּא אִם כֵּן הֵבִיא הַשּׁוֹמֵר הַשֵּׁנִי רְאָיָה שֶׁלֹּא פָּשַׁע כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהִפְקִיד מָעוֹת אֶצֶל חֲבֵרוֹ וּנְתָנָם הַשּׁוֹמֵר לְאִמּוֹ וְהֶחְבִּיאָה אוֹתָן וְלֹא טָמְנָה אוֹתָן וְנִגְנְבוּ וְאָמְרוּ חֲכָמִים אֵין הַשּׁוֹמֵר חַיָּב לְשַׁלֵּם מִפְּנֵי שֶׁנְּתָנָם לְאִמּוֹ שֶׁכָּל הַמַּפְקִיד עַל דַּעַת בָּנָיו וּבְנֵי בֵּיתוֹ הוּא מַפְקִיד וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא אָמַר לָהּ פִּקָּדוֹן הֵם יֵשׁ לוֹ לִטְעֹן כָּל שֶׁכֵּן שֶׁהִיא נִזְהֶרֶת בָּהֶן אִם הָיְתָה סְבוּרָה שֶׁהֵן שֶׁלִּי. וְכֵן אֵין אִמּוֹ חַיֶּבֶת לְשַׁלֵּם שֶׁהֲרֵי לֹא אָמַר לָהּ שֶׁהֵן פִּקָּדוֹן. וְאָמְרוּ חֲכָמִים יִשְׁבַּע הַשּׁוֹמֵר שֶׁאוֹתָן הַמָּעוֹת עַצְמָן הֵן שֶׁנְּתָנָן לְאִמּוֹ וְתִשָּׁבַע הָאֵם שֶׁהֶחְבִּיאָה אוֹתָן וְנִגְנְבוּ וְיִפָּטְרוּ שְׁנֵיהֶם. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

ט׳ מִכָּאן אַתָּה לָמֵד שֶׁהַשּׁוֹמֵר שֶׁמָּסַר הַפִּקָּדוֹן לְאִשְׁתּוֹ וּבְנֵי בֵּיתוֹ וְהוֹדִיעָן שֶׁהוּא פִּקָּדוֹן וְלֹא שָׁמְרוּ כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹמְרִין שֶׁהֵן חַיָּבִין לְשַׁלֵּם לְבַעַל הַפִּקָּדוֹן וּבַעַל הַבַּיִת פָּטוּר שֶׁכָּל הַמַּפְקִיד עַל דַּעַת אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו הוּא מַפְקִיד. מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהִפְקִיד כְּשׁוּת אֶצֶל אֶחָד וְהָיָה לוֹ לַשּׁוֹמֵר כְּשׁוּת אַחֶרֶת וְאָמַר לְשַׁמְּשׁוֹ מִזֶּה הַכְּשׁוּת תַּשְׁלִיךְ לְתוֹךְ הַשֵּׁכָר וְהָלַךְ הַשַּׁמָּשׁ וְהִשְׁלִיךְ מִכְּשׁוּת שֶׁל פִּקָּדוֹן. אָמְרוּ חֲכָמִים שֶׁהַשַּׁמָּשׁ פָּטוּר שֶׁהֲרֵי לֹא אָמַר מִזֶּה הַשְׁלֵךְ וּמִזֶּה אַל תַּשְׁלֵךְ וְדָמָה שֶׁהוּא מַרְאֶה מָקוֹם וְאֵינוֹ מַקְפִּיד עַל זֶה. וְכֵן בַּעַל הַבַּיִת פָּטוּר שֶׁהֲרֵי אָמַר לוֹ מִזֶּה הַשְׁלֵךְ וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא דְּמֵי מַה שֶּׁנֶּהֱנָה בִּלְבַד. לְפִיכָךְ אִם נַעֲשָׂה הַשֵּׁכָר חֹמֶץ פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם. וּבֵין כָּךְ וּבֵין כָּךְ חַיָּב הַשּׁוֹמֵר שְׁבוּעָה שֶׁכָּךְ אֵרַע. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

פרק ה׳

א מִי שֶׁהִפְקִידוּ אֶצְלוֹ מָעוֹת שֶׁל עֲנִיִּים אוֹ שֶׁל פִּדְיוֹן שְׁבוּיִים וּפָשַׁע בָּהֶם וְנִגְנְבוּ פָּטוּר שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כב ו) "לִשְׁמֹר" וְלֹא לְחַלֵּק לָעֲנִיִּים וַהֲרֵי הוּא מָמוֹן שֶׁאֵין לוֹ תּוֹבְעִים. אֲפִלּוּ בָּאוּ עָלָיו גַּנָּבִים וְקָדַם וְהִצִּיל עַצְמוֹ בְּמָמוֹן שְׁבוּיִים פָּטוּר. אֵין לְךָ פִּדְיוֹן שְׁבוּיִים גָּדוֹל מִזֶּה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁאֵין זֶה הַמָּמוֹן מֻפְקָד לַעֲנִיֵּי מָקוֹם זֶה אוֹ לִשְׁבוּיִים [אֵלּוּ]. אֲבָל אִם הָיוּ לַעֲנִיִּים אֵלּוּ אוֹ לִשְׁבוּיִים אֵלּוּ וַהֲרֵי הוּא קָצוּץ לָהֶן הֲרֵי זֶה הַמָּמוֹן שֶׁיֵּשׁ לוֹ תּוֹבְעִין וְיִשַּׁלֵּם אִם פָּשַׁע אוֹ יִשְׁבַּע שֶׁלֹּא פָּשַׁע כְּדֶרֶךְ כָּל הַשּׁוֹמְרִים:

ב הַמַּפְקִיד אֵצֶל חֲבֵרוֹ מָמוֹן אוֹ כֵּלִים חֲשׁוּבִין וּבָאוּ עָלָיו גַּנָּבִים וְקָדַם וְנָתַן לָהֶם הַפִּקָּדוֹן לְהַצִּיל עַצְמוֹ אִם הָיָה אָמוּד שֶׁהוּא בַּעַל מָמוֹן חַיָּב שֶׁחֲזָקָתוֹ שֶׁבְּגָלָלוֹ בָּאוּ הַגַּנָּבִים וְנִמְצָא זֶה מַצִּיל עַצְמוֹ בְּמָמוֹן חֲבֵרוֹ. וְאִם אֵינוֹ אָמוּד חֲזָקָתוֹ שֶׁלֹּא בָּאוּ אֶלָּא לְשֵׁם הַפִּקָּדוֹן וּפָטוּר. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

ג הַמַּפְקִיד אֵצֶל חֲבֵרוֹ כֵּלִים אוֹ פֵּרוֹת וּבָאוּ גַּנָּבִים וּגְנָבוּם בְּפָנָיו וְאִלּוּ הָיָה צוֹוֵחַ הָיוּ בָּאִין בְּנֵי אָדָם וּמַצִּילִין אוֹתָן הוֹאִיל וְלֹא צָוַח הֲרֵי זֶה פּוֹשֵׁעַ וְחַיָּב לְשַׁלֵּם. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

ד שְׁנַיִם שֶׁהִפְקִידוּ אֵצֶל אֶחָד זֶה מֵאָה וְזֶה מָאתַיִם וְכָל אֶחָד מִשְּׁנֵיהֶם אוֹמֵר אֲנִי הוּא שֶׁהִפְקַדְתִּי הַמָּאתַיִם וְהַשּׁוֹמֵר אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ יִשְׁבַּע כָּל אֶחָד מֵהֶן שֶׁהִפְקִיד מָאתַיִם וְנוֹטֵל כִּדִין כָּל נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל. וְיִתֵּן מָאתַיִם לָזֶה וּמָאתַיִם לָזֶה וּמַפְסִיד מֵאָה מִבֵּיתוֹ שֶׁהֲרֵי הוּא פּוֹשֵׁעַ שֶׁהָיָה לוֹ לִכְתֹּב שֵׁם כָּל אֶחָד עַל כִּיס שֶׁלּוֹ. לְפִיכָךְ אִם הֵבִיאוּ לוֹ הַשְּׁנַיִם כְּאֶחָד שִׁשׁ מֵאוֹת בְּכֶרֶךְ אֶחָד וּבָאוּ וְתָבְעוּ וְכָל אֶחָד אוֹמֵר הַמָּאתַיִם שֶׁלִּי נוֹתֵן מָנֶה לָזֶה וּמָנֶה לָזֶה וְהַשְּׁאָר יִהְיֶה מֻנָּח אֶצְלוֹ עַד לְעוֹלָם אוֹ עַד שֶׁיּוֹדֶה הָאֶחָד לַחֲבֵרוֹ. שֶׁהֲרֵי הוּא אוֹמֵר לָהֶם כֵּיוָן שֶׁרָאִיתִי שֶׁאֵין אַתֶּם מַקְפִּידִין זֶה עַל זֶה וַהֲבֵאתֶם בְּכֶרֶךְ אֶחָד לֹא הִטְרַחְתִּי עַצְמִי לֵידַע וְלִזְכֹּר תָּמִיד מִי בַּעַל הַמֵּאָה וּמִי בַּעַל הַמָּאתַיִם. וְכֵן אִם הִפְקִידוּ אֶצְלוֹ שְׁנֵי כֵּלִים אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן וְכָל אֶחָד וְאֶחָד אוֹמֵר אֲנִי הוּא בַּעַל הַגָּדוֹל וְהַשּׁוֹמֵר אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ יִשְׁבְּעוּ שְׁנֵיהֶם וְיִתֵּן הַגָּדוֹל לְאֶחָד מֵהֶם וּדְמֵי הַגָּדוֹל לַשֵּׁנִי וְיִשָּׁאֵר לוֹ הַקָּטָן. וְאִם הֵבִיאוּם בְּכֶרֶךְ אֶחָד כְּאֶחָד נוֹתֵן הַקָּטָן לְאֶחָד וּדְמֵי הַקָּטָן לַשֵּׁנִי וְהַשְּׁאָר יִהְיֶה מֻנָּח אֶצְלוֹ עַד שֶׁיּוֹדֶה

הָאֶחָד לַחֲבֵרוֹ אוֹ עַד לְעוֹלָם. וְכֵן מִי שֶׁתִּבְעוּהוּ שְׁנַיִם זֶה אוֹמֵר אֲנִי הוּא בַּעַל הַפִּקָּדוֹן וְזֶה אוֹמֵר אֲנִי הוּא וְהַשּׁוֹמֵר אוֹמֵר אֶחָד מִכֶּם הוּא וְאֵינִי יוֹדֵעַ מִי הוּא יִשָּׁלֵם לִשְׁנֵיהֶם. וְכֵן שְׁנַיִם שֶׁהִפְקִידוּ שְׁתֵּי בְהֵמוֹת אֵצֶל רוֹעֶה וּמֵתָה אַחַת מֵהֶן וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁל מִי הָיְתָה יְשַׁלֵּם לִשְׁנֵיהֶם. וְאִם הִפְקִידוּ בְּעֶדְרוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ מַנִּיחַ הַבְּהֵמָה בֵּינֵיהֶם וּמִסְתַּלֵּק וְתִהְיֶה מֻנַּחַת עַד שֶׁיּוֹדֶה הָאֶחָד לַחֲבֵרוֹ אוֹ עַד שֶׁיִּרְצוּ לַחֲלֹק אוֹתָהּ:

ה הַמַּפְקִיד פֵּרוֹת אֵצֶל חֲבֵרוֹ הֲרֵי זֶה לֹא יְעָרְבֵם עִם פֵּרוֹתָיו. עָבַר וְעֵרֵב יַחְשֹׁב כַּמָּה הָיָה הַפִּקָּדוֹן וְיִרְאֶה כַּמָּה חָסַר הַכֹּל וַיַּחְשֹׁב חֶסְרוֹן הַפִּקָּדוֹן וְיִתֵּן לוֹ אַחַר שֶׁיִּשְׁבַּע. נִסְתַּפֵּק מֵהֶן וְלֹא יָדַע כַּמָּה נִסְתַּפֵּק יוֹצִיא לוֹ חֶסְרוֹנוֹ לְחִטִּים וּלְאֹרֶז קָלוּף אַרְבָּעָה קַבִּין וּמֶחֱצָה לְכָל כּוֹר. לִשְׁעוֹרִים וּלְדֹחַן תִּשְׁעָה קַבִּין לְכָל כּוֹר. לְכֻסְמִין וּלְזֶרַע פִּשְׁתָּן בְּגִבְעוֹלָיו וּלְאֹרֶז שֶׁאֵינוֹ קָלוּף שְׁלֹשׁ סְאִין לְכָל כּוֹר. וְכַמִּדָּה הַזֹּאת לְכָל שָׁנָה וְשָׁנָה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁמָּדַד לוֹ בִּימוֹת הַגֶּרֶן וְהֶחֱזִיר לוֹ בִּימוֹת הַגֶּרֶן. אֲבָל מָדַד בִּימוֹת הַגֶּרֶן וְהֶחֱזִיר לוֹ בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים אֵינוֹ מוֹצִיא לוֹ חֶסְרוֹנוֹ מִפְּנֵי שֶׁהֵן מוֹתִירוֹת. וְכֵן מוֹצִיא לוֹ שְׁתוּת לְיַיִן וּשְׁלִשִּׁית לוּגִין שֶׁמֶן לְמֵאָה לוּגִין לוּג וּמֶחֱצָה שְׁמָרִים וְלוּג וּמֶחֱצָה בֶּלַע. אִם הָיָה מְזֻקָּק אֵינוֹ מוֹצִיא לוֹ שְׁמָרִים. וְאִם הָיוּ הַקַּנְקַנִּים יְשָׁנִים אֵינוֹ מוֹצִיא לוֹ בֶּלַע:

ו הִפְקִיד אֶצְלוֹ פֵּרוֹת שֶׁאֵינָן מְדוּדִין וְעֵרְבָן עִם פֵּרוֹתָיו וְלֹא מָדָן הֲרֵי זֶה פּוֹשֵׁעַ. בַּעַל הַפִּקָּדוֹן אוֹמֵר כָּךְ וְכָךְ הָיוּ וְהַשּׁוֹמֵר אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ יְשַׁלֵּם בְּלֹא שְׁבוּעָה שֶׁהֲרֵי חִיֵּב עַצְמוֹ בְּתַשְׁלוּמִין וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ כַּמָּה הוּא חַיָּב וְנִמְצָא חַיָּב שְׁבוּעָה שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהִשָּׁבַע. וְכָזֶה הוֹרוּ רַבּוֹתֵי הָרַב רַבֵּנוּ יוֹסֵף הַלֵּוִי וְרַבּוֹ זַ"ל. וְכֵן כָּל שׁוֹמֵר שֶׁנִּתְחַיֵּב לְשַׁלֵּם וְאָמַר אֵינִי יוֹדֵעַ כַּמָּה דְּמִים אֲנִי חַיָּב לְשַׁלֵּם וְהַבְּעָלִים אוֹמְרִים אָנוּ יוֹדְעִין וְכָךְ וְכָךְ הָיָה שָׁוֶה יִטְלוּ בְּלֹא שְׁבוּעָה וְהוּא שֶׁיִּטְעָנוּ דָּבָר שֶׁהֵן אֲמוּדִין בּוֹ. וְיֵשׁ לְשׁוֹמֵר לְהַחֲרִים עַל מִי שֶׁלָּקַח מִמֶּנּוּ יֶתֶר מִן הָרָאוּי לוֹ. וּמִנַּיִן שֶׁהַדִּין כָּךְ הוּא הַגַּע עַצְמְךָ שֶׁהִפְקִיד אֶצְלוֹ כִּיס מָלֵא זְהוּבִים וּפָשַׁע בּוֹ הַבְּעָלִים אוֹמְרִים מָאתַיִם דִּינָר הָיוּ וְהַשּׁוֹמֵר אוֹמֵר וַדַּאי שֶׁהָיָה בּוֹ דִּינָרִים אֲבָל אֵינִי יוֹדֵעַ כַּמָּה הָיוּ נִמְצָא זֶה כְּטוֹעֵן מָאתַיִם וְהוֹדָה לוֹ בְּמִקְצָת וְאָמַר הַשְּׁאָר אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁהוּא מְחֻיָּב שְׁבוּעָה וְאֵינוֹ יָכוֹל לְשָׁבַע וּמְשַׁלֵּם כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר:

ז מֵת אָבִיו וְהִנִּיחַ לוֹ שַׂק צָרוּר וְהִפְקִידוֹ אֶצְלוֹ חֲבֵרוֹ וּפָשַׁע בּוֹ הַמַּפְקִיד אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ מֶה הָיוּ בּוֹ שֶׁמָּא מַרְגָּלִיּוֹת הָיוּ בּוֹ וְכֵן הַשּׁוֹמֵר אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ כַּמָּה אֲנִי חַיָּב לְשַׁלֵּם שֶׁמָּא זְכוּכִית הָיָה מָלֵא. שׁוּרַת הַדִּין שֶׁאֲנִי אוֹמֵר בְּטַעֲנָה זוֹ שֶׁיִּשָּׁבַע הַשּׁוֹמֵר בְּתַקָּנַת חֲכָמִים שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ וְיִכְלֹל בִּשְׁבוּעָתוֹ שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּוַדַּאי שֶׁהָיָה בּוֹ יֶתֶר עַל שְׁוֵה כָּךְ וְכָךְ וִישַׁלֵּם מַה שֶּׁהוֹדָה בּוֹ. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה. מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהִפְקִיד שַׂק צָרוּר אֵצֶל חֲבֵרוֹ וּפָשַׁע בּוֹ. הַמַּפְקִיד אוֹמֵר חֲלִי זָהָב וּמַרְגָּלִיּוֹת וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן הָיוּ בּוֹ וְהַשּׁוֹמֵר אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁמָּא סִיגִים אוֹ חוֹל הָיוּ בּוֹ. וְאָמְרוּ חֲכָמִים יִשָּׁבַע בַּעַל הַפִּקָּדוֹן וְיִטֹּל וְהוּא שֶׁיִּטְעַן דָּבָר שֶׁהוּא אָמוּד בּוֹ אוֹ אָמוּד לְהַפְקִידוֹ אֶצְלוֹ. וְלָמָּה נִשְׁבָּע כָּאן בַּעַל הַפִּקָּדוֹן לְפִי שֶׁאֵין הַשּׁוֹמֵר מְחֻיָּב שְׁבוּעָה שֶׁאֲפִלּוּ הוֹדָה וְאָמַר בָּרִי לִי שֶׁהָיָה מָלֵא סִיגִים וְהַמַּפְקִיד אוֹמֵר מַרְגָּלִיּוֹת הָיוּ הַשּׁוֹמֵר נִשְׁבָּע הֶסֵּת וְנִפְטָר כְּמוֹ שֶׁטָּעָנוּ חִטִּים וְהוֹדָה לוֹ בִּשְׂעוֹרִים. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה. וּבְהִלְכוֹת טוֹעֵן וְנִטְעָן יִתְבָּאֲרוּ עִקְּרֵי הַדְּבָרִים:

רמב"ם — פרק אחד · הלכות מאכלות אסורות פרק י"ב

א כֵּיצַד הִיא הַנְּגִיעָה שֶׁאוֹסֶרֶת בָּהּ הָעַכּוּ"ם הַיַּיִן. הוּא שֶׁיִּגַּע בַּיַּיִן עַצְמוֹ בֵּין בְּיָדוֹ בֵּין בִּשְׂאָר אֵיבָרָיו שֶׁדַּרְכָּן לְנַסֵּךְ בָּהֶן וִישַׁכְשֵׁךְ. אֲבָל אִם פָּשַׁט יָדוֹ לְחָבִית וְתָפְסוּ אֶת יָדוֹ קֹדֶם שֶׁיּוֹצִיאָהּ וְלֹא יְנִידָהּ וּפָתְחוּ הֶחָבִית מִלְמַטָּה עַד שֶׁיָּצָא הַיַּיִן וְיָרַד לְמַטָּה מִיָּדוֹ לֹא נֶאֱסַר הַיַּיִן. וְכֵן אִם אָחַז כְּלִי פָּתוּחַ שֶׁל יַיִן וְשִׁכְשְׁכוֹ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִגְבִּיהַּ הַכְּלִי וְלֹא נָגַע בַּיַּיִן נֶאֱסַר הַיַּיִן:

ב נָטַל כְּלִי שֶׁל יַיִן וְהִגְבִּיהוֹ וְיָצָק הַיַּיִן אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שִׁכְשֵׁךְ נֶאֱסַר שֶׁהֲרֵי בָּא הַיַּיִן מִכֹּחוֹ. הִגְבִּיהַּ וְלֹא שִׁכְשֵׁךְ וְלֹא נָגַע מֻתָּר:

ג עַכּוּ"ם שֶׁהָיָה אוֹחֵז הַכְּלִי בַּקַּרְקַע וְיִשְׂרָאֵל יָצַק לְתוֹכוֹ יַיִן הַיַּיִן מֻתָּר. וְאִם נִדְנֵד הָעַכּוּ"ם הַכְּלִי נֶאֱסַר הַיַּיִן:

ד כְּלִי סָתוּם מֻתָּר לְטַלְטְלוֹ הָעַכּוּ"ם מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וְאַף עַל פִּי שֶׁהַיַּיִן מִתְנַדְנֵד שֶׁאֵין זֶה דֶּרֶךְ הַנִּסּוּךְ. הֶעֱבִיר נוֹד שֶׁל יַיִן מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וְהוּא אוֹחֵז פִּי הַנּוֹד בְּיָדוֹ. בֵּין שֶׁהָיָה הַנּוֹד מָלֵא אוֹ חָסֵר מֻתָּר. וְאַף עַל פִּי שֶׁהַיַּיִן מִתְנַדְנֵד. הֶעֱבִיר כְּלִי חֶרֶס פָּתוּחַ מָלֵא יַיִן אָסוּר שֶׁמָּא נָגַע בּוֹ. וְאִם הָיָה חָסֵר מֻתָּר אֶלָּא אִם כֵּן שִׁכְשְׁכוֹ:

ה עַכּוּ"ם שֶׁנָּגַע בְּיַיִן וְלֹא נִתְכַּוֵּן לָזֶה הֲרֵי הַיַּיִן מֻתָּר בַּהֲנָיָה בִּלְבַד. כֵּיצַד. כְּגוֹן שֶׁנָּפַל עַל נוֹד שֶׁל יַיִן אוֹ שֶׁהוֹשִׁיט יָדוֹ לְחָבִית עַל מְנָת שֶׁהִיא שֶׁמֶן וְנִמְצֵאת יַיִן:

ו בָּא הַיַּיִן מִכֹּחוֹ שֶׁל עַכּוּ"ם בְּלֹא כַּוָּנָה הוֹאִיל וְלֹא נָגַע בַּיַּיִן הֲרֵי זֶה מֻתָּר בִּשְׁתִיָּה. כֵּיצַד. כְּגוֹן שֶׁהִגְבִּיהַּ כְּלִי שֶׁל יַיִן וְיָצַק לִכְלִי אַחֵר וְהוּא מִדַּמֶּה שֶׁהוּא שֵׁכָר אוֹ שֶׁמֶן הֲרֵי זֶה מֻתָּר:

ז נִכְנַס הָעַכּוּ"ם לְבַיִת אוֹ לַחֲנוּת לְבַקֵּשׁ יַיִן וּפָשַׁט יָדוֹ כְּשֶׁהוּא מְחַפֵּשׂ וְנָגַע בַּיַּיִן אָסוּר שֶׁהֲרֵי לְיַיִן נִתְכַּוֵּן וְאֵין זֶה נוֹגֵעַ בְּלֹא כַּוָּנָה:

ח חָבִית שֶׁנִּסְדְּקָה לְאָרְכָּהּ וְקָדַם הָעַכּוּ"ם וְחִבְּקָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְפָּרְדוּ הַחֲרָסִים הֲרֵי זֶה מֻתָּר בַּהֲנָיָה. אֲבָל אִם נִסְדְּקָה לְרָחְבָּהּ וְתָפַס בַּסֶּדֶק הָעֶלְיוֹן כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפֹּל הֲרֵי זֶה מֻתָּר בִּשְׁתִיָּה שֶׁהֲרֵי אֵין הַיַּיִן עַל כֹּחוֹ שֶׁל עַכּוּ"ם:

ט עַכּוּ"ם שֶׁנָּפַל לְבוֹר שֶׁל יַיִן וְהֶעֱלוּהוּ מִשָּׁם מֵת. אוֹ שֶׁמָּדַד הַבּוֹר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ הַיַּיִן בְּקָנֶה. אוֹ שֶׁהִתִּיז אֶת הַזְּבוּב וְהַצְּרָעָה מֵעָלָיו בְּקָנֶה. אוֹ שֶׁהָיָה מְטַפֵּחַ עַל פִּי הֶחָבִית הָרוֹתַחַת כְּדֵי שֶׁתָּנוּחַ הָרְתִיחָה. אוֹ שֶׁנָּטַל חָבִית וּזְרָקָהּ בַּחֲמָתוֹ לַבּוֹר. הֲרֵי זֶה מֻתָּר בַּהֲנָיָה בִּלְבַד. וְאִם עָלָה הָעַכּוּ"ם חַי הַיַּיִן אָסוּר בַּהֲנָיָה:

י חָבִית שֶׁהָיָה נֶקֶב בְּצִדָּהּ וְנִשְׁמַט הַפְּקָק מִן הַנֶּקֶב וְהִנִּיחַ הָעַכּוּ"ם אֶצְבָּעוֹ בְּמָקוֹם הַנֶּקֶב כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵצֵא הַיַּיִן כָּל הַיַּיִן שֶׁמֵּרֹאשׁ הֶחָבִית עַד הַנֶּקֶב אָסוּר. וְשֶׁתַּחַת הַנֶּקֶב מֻתָּר בִּשְׁתִיָּה:

יא מֵינֶקֶת כְּפוּפָה שֶׁעוֹשִׁין אוֹתָהּ מִמַּתֶּכֶת אוֹ מִזְּכוּכִית וְכֵיוֹצֵא בָּהֶם. שֶׁהִנִּיחַ רֹאשָׁהּ לְתוֹךְ הַיַּיִן שֶׁבֶּחָבִית וְהָרֹאשׁ הָאַחֵר חוּץ לֶחָבִית וּמָצַץ הַיַּיִן וְהִתְחִיל הַיַּיִן לֵירֵד כְּדַרְכּוֹ שֶׁעוֹשִׁין תָּמִיד. וּבָא הָעַכּוּ"ם וְהִנִּיחַ אֶצְבָּעוֹ עַל פִּי הַמֵּינֶקֶת וּמָנַע הַיַּיִן מִלֵּירֵד נֶאֱסַר כָּל הַיַּיִן שֶׁבֶּחָבִית. שֶׁהַכֹּל הָיָה יוֹצֵא וְנִגָּרַר לוֹלֵי יָדוֹ וְנִמְצָא הַכֹּל כְּבָא מִכֹּחוֹ:

יב הַמְעָרֶה יַיִן לְתוֹךְ כְּלִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ יַיִן עַכּוּ"ם נֶאֱסַר כָּל הַיַּיִן שֶׁבַּכְּלִי הָעֶלְיוֹן. שֶׁהֲרֵי הָעַמּוּד הַנִּצָּק מְחַבֵּר בֵּין הַיַּיִן שֶׁבַּכְּלִי הָעֶלְיוֹן וּבֵין הַיַּיִן שֶׁבַּכְּלִי הַתַּחְתּוֹן. לְפִיכָךְ הַמּוֹדֵד לְעַכּוּ"ם לְתוֹךְ כְּלִי שֶׁבְּיָדוֹ יְנַפֵּץ נְפִיצָה אוֹ יִזְרֹק זְרִיקָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִצָּק חִבּוּר וְיֵאָסֵר עָלָיו מַה שֶּׁיִּשָּׁאֵר בַּכְּלִי הָעֶלְיוֹן:

י״ג מַשְׁפִּיךְ שֶׁמְּדַד בּוֹ לְעַכּוּ״ם אִם יֵשׁ בִּקְצֵה הַמַּשְׁפִּיךְ עֲכָבַת יַיִן לֹא יִמְדֹּד בּוֹ לְיִשְׂרָאֵל עַד שֶׁיִּדְיַחֲנוּ וִינַגֵּב. וְאִם לֹא הֵדִיחַ הֲרֵי זֶה אָסוּר:

י״ד כְּלִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ כְּמִין שְׁנֵי חֲטָמִין יוֹצְאִין מִמֶּנּוּ כְּמוֹ הַכֵּלִים שֶׁנּוֹטְלִין בָּהֶם לַיָּדִים שֶׁהָיָה מָלֵא יַיִן בְּיַד יִשְׂרָאֵל וְהָיָה יִשְׂרָאֵל מוֹצֵץ וְשׁוֹתֶה מֵחֹטֶם זֶה וְהָעַכּוּ״ם מוֹצֵץ וְשׁוֹתֶה מִן הַחֹטֶם הַשֵּׁנִי הֲרֵי זֶה מֻתָּר. וְהוּא שֶׁיַּקְדִּים הַיִּשְׂרְאֵלִי וְיִפְסֹק וַעֲדַיִן הָעַכּוּ״ם שׁוֹתֶה. שֶׁמִּשֶּׁיִּפְסֹק הָעַכּוּ״ם יַחֲזֹר הַיַּיִן שֶׁיִּשְׁאַר בַּחֹטֶם לַכֵּלִי וְיֵאָסֵר כָּל מַה שֶּׁיִּשָּׁאֵר בּוֹ שֶׁהֲרֵי בָּא הַיַּיִן מִכֹּחוֹ:

ט״ו עַכּוּ״ם שֶׁמָּצַץ הַיַּיִן מִן הֶחָבִית בְּמֵינֶקֶת אָסַר כָּל הַיַּיִן שֶׁבָּהּ. שֶׁכְּשֶׁיִּפְסֹק יַחֲזֹר הַיַּיִן שֶׁעָלָה בַּמֵּינֶקֶת בְּמִצִּיצָתוֹ וְיִפֹּל לֶחָבִית וְיֵאָסֵר הַכֹּל:

ט״ז עַכּוּ״ם שֶׁהָיָה מַעֲבִיר עִם יִשְׂרָאֵל כַּדֵּי יַיִן מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וְהוּא הוֹלֵךְ אַחֲרֵיהֶן לְשָׁמְרָן אֶפִלּוּ הִפְלִיגוּ מִמֶּנּוּ כְּדֵי מִיל הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרוֹת. שֶׁאֵימָתוֹ עֲלֵיהֶן וְאוֹמֵר עַתָּה יֵצֵא לְפָנֵינוּ וְיִרְאֶה אוֹתָנוּ. וְאִם אָמַר לָהֶם לְכוּ וַאֲנִי אָבוֹא אַחֲרֵיכֶם אִם נִתְעַלְּמוּ מֵעֵינָיו כְּדֵי שֶׁיִּפְתְּחוּ פִּי הַכַּד וְיַחְזְרוּ וְיָגִיפוּ אוֹתָהּ וְתִיגּוֹב הֲרֵי הַיַּיִן כֻּלּוֹ אָסוּר בִּשְׁתִיָּה. אִם פָּחוֹת מִכֵּן מֻתָּר:

י״ז וְכֵן הַמַּנִּיחַ עַכּוּ״ם בַּחֲנוּתוֹ אַף עַל פִּי שֶׁהוּא יוֹצֵא וְנִכְנָס כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ הַיַּיִן מֻתָּר. וְאִם מוֹדִיעוֹ שֶׁהוּא מַפְלִיג וְשָׁהָה כְּדֵי שֶׁיִּפְתַּח וְיִגֹּף וְתִיגּוֹב הַיַּיִן אָסוּר בִּשְׁתִיָּה. וְכֵן הַמַּנִּיחַ יֵינוֹ בְּקָרוֹן אוֹ בִּסְפִינָה עִם הָעַכּוּ״ם וְנִכְנַס לָעִיר לַעֲשׂוֹת צָרְכָיו הַיַּיִן מֻתָּר. וְאִם הוֹדִיעָן שֶׁהוּא מַפְלִיג וְשָׁהָה כְּדֵי שֶׁיִּפְתַּח וְיִגֹּף וְתִיגּוֹב הַיַּיִן אָסוּר בִּשְׁתִיָּה. וְכָל הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ בְּחָבִיּוֹת סְתוּמוֹת. אֲבָל בִּפְתוּחוֹת אֶפִלּוּ לֹא שָׁהָה מֵאַחַר שֶׁהוֹדִיעָן שֶׁהוּא מַפְלִיג הַיַּיִן אָסוּר:

י״ח יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיָה אוֹכֵל עִם הָעַכּוּ״ם וְהִנִּיחַ יַיִן פָּתוּחַ עַל הַשֻּׁלְחָן וְיַיִן פָּתוּחַ עַל הַדֶּלְפְּקִי וְיָצָא. שֶׁעַל הַשֻּׁלְחָן אָסוּר וְשֶׁעַל הַדֶּלְפְּקִי מֻתָּר. וְאִם אָמַר לוֹ מְזֹג וּשְׁתֵה כָּל הַיַּיִן הַפָּתוּחַ שֶׁבַּבַּיִת אָסוּר:

י״ט הָיָה שׁוֹתֶה עִם הָעַכּוּ״ם וְשָׁמַע קוֹל תְּפִלָּה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְיָצָא אַף הַיַּיִן הַפָּתוּחַ מֻתָּר. שֶׁהַנָּכְרִי אוֹמֵר עַתָּה יִזְכֹּר הַיַּיִן וְיָבוֹא בְּמְהֵרָה וְיִמְצָא אוֹתִי נוֹגֵעַ בְּיֵינוֹ וּלְפִי זֶה אֵינוֹ זָז מִמְּקוֹמוֹ וְאֵין נֶאֱסָר אֶלָּא מַה שֶּׁלְּפָנָיו בִּלְבַד:

כ׳ עַכּוּ״ם וְיִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ דָּרִין בֶּחָצֵר אַחַת וְיָצְאוּ שְׁנֵיהֶם בְּבֶהָלָה לִרְאוֹת חָתָן אוֹ הֶסְפֵּד. וְחָזַר הָעַכּוּ״ם וְסָגַר הַפֶּתַח וְאַחַר כָּךְ יִשְׂרָאֵל הֲרֵי הַיַּיִן הַפָּתוּחַ שֶׁבְּבֵית יִשְׂרָאֵל בְּהֶתֵּרוֹ. שֶׁלֹּא סָגַר הָעַכּוּ״ם אֶלָּא עַל דַּעַת שֶׁכְּבָר נִכְנַס הַיִּשְׂרְאֵלִי לְבֵיתוֹ וְלֹא נִשְׁאַר אָדָם בַּחוּץ וְכִמְדֻמֶּה לוֹ שֶׁהוּא קְדָמוֹ:

כ״א יַיִן שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְשֶׁל עַכּוּ״ם בְּבַיִת אֶחָד וְהָיוּ חָבִיּוֹת פְּתוּחוֹת וְנִכְנַס הָעַכּוּ״ם לַבַּיִת וְנָעַל הַדֶּלֶת בַּעֲדוֹ נֶאֱסַר כָּל הַיַּיִן. וְאִם יֵשׁ חַלּוֹן בַּדֶּלֶת שֶׁמִּסְתַּכֵּל מִמֶּנּוּ הָעוֹמֵד אֲחוֹרֵי הַפֶּתַח וְרוֹאֶה כְּנֶגְדּוֹ כָּל הֶחָבִיּוֹת שֶׁכְּנֶגֶד הַחַלּוֹן מֻתָּרוֹת. וְשֶׁמִּן הַצְּדָדִין אֲסוּרוֹת שֶׁהֲרֵי מְפַחֵד מִן הָרוֹאֶה אוֹתוֹ:

כ״ב וְכֵן אִם שָׁאַג אֲרִי וְכִיּוֹצֵא בּוֹ וּבָרַח הָעַכּוּ״ם וְנֶחְבָּא בֵּין הֶחָבִיּוֹת הַפְּתוּחוֹת הַיַּיִן מֻתָּר שֶׁהוּא אוֹמֵר שֶׁמָּא יִשְׂרָאֵל אַחֵר נֶחְבָּא כָּאן וְהוּא רוֹאֶה אוֹתִי כְּשֶׁאֲנִי:

כ״ג אוֹצָר שֶׁל יַיִן שֶׁהָיוּ חָבִיּוֹתָיו פְּתוּחוֹת וְיֵשׁ לְעַכּוּ״ם חָבִיּוֹת אֲחֵרוֹת בְּאוֹתוֹ הַפֶּנְדָּק. וְנִמְצָא הָעַכּוּ״ם עוֹמֵד בֵּין חָבִיּוֹת יִשְׂרָאֵל הַפְּתוּחוֹת. אִם נִבְהַל כְּשֶׁנִּמְצָא וְנִתְפַּשׂ עָלָיו כְּגַנָּב הַיַּיִן מֻתָּר בְּשִׁתְיָה שֶׁמִּפַּחְדּוֹ וְיִרְאָתוֹ אֵין לוֹ פְּנַאי לְנַסֵּךְ. וְאִם לֹא נִתְפַּשׂ כְּגַנָּב אֶלָּא הֲרֵי הוּא בּוֹטֵחַ שָׁם הַיַּיִן אָסוּר. וְתִינוֹק הַנִּמְצָא בֵּין הֶחָבִיּוֹת בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ כָּל הַיַּיִן מֻתָּר:

כ״ד גְּדוּד שֶׁנִּכְנַס לַמְּדִינָה דֶּרֶךְ שָׁלוֹם כָּל הֶחָבִיּוֹת הַפְּתוּחוֹת שֶׁבַּחֲנוּיוֹת אֲסוּרוֹת וּסְתוּמוֹת מֻתָּרוֹת. וּבְשָׁעַת מִלְחָמָה אִם פָּשַׁט הַגְּדוּד בַּמְּדִינָה וְעָבַר אֵלּוּ וְאֵלּוּ מֻתָּרוֹת שֶׁאֵין פְּנַאי לְנַסֵּךְ:

כ״ה עַכּוּ״ם שֶׁנִּמְצָא עוֹמֵד בְּצַד הַבּוֹר שֶׁל יַיִן אִם יֵשׁ לוֹ מִלְוֶה עַל אוֹתוֹ הַיַּיִן הֲרֵי זֶה אָסוּר מִפְּנֵי שֶׁלִּבּוֹ גַּס בּוֹ שׁוֹלֵחַ יָדוֹ וּמְנַסֵּךְ. וְאִם אֵין לוֹ עָלָיו מִלְוֶה הַיַּיִן מֻתָּר בְּשִׁתְיָה:

כ״ו זוֹנָה עַכּוּ״ם בְּמִסְבָּה שֶׁל יִשְׂרָאֵל הַיַּיִן מֻתָּר שֶׁאֵימָתָן עָלֶיהָ וְלֹא תִּגַּע. אֲבָל זוֹנָה יִשְׂרְאֵלִית בְּמִסְבַּת עַכּוּ״ם יֵינָהּ שֶׁלְּפָנֶיהָ בְּכֵלֶיהָ אָסוּר מִפְּנֵי שֶׁהֵן נוֹגְעִין בּוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתָּהּ:

כ״ז עַכּוּ״ם הַנִּמְצָא בְּבֵית הַגַּת אִם יֵשׁ שָׁם לַחְלוּחִית יַיִן כְּדֵי לִבְלֹל הַכַּף עַד שֶׁתִּבְלֹל הַכַּף לְכַף שְׁנֵיָה צָרִיךְ לְהַדִּיחַ כָּל בֵּית הַגַּת וּינַגֵּב. וְאִם לָאו מַדִּיחַ בִּלְבַד וְזוֹ הִרְחָקָה יְתֵרָה:

כ״ח חָבִית שֶׁצָּפָה בַּנָּהָר אִם נִמְצֵאת כְּנֶגֶד עִיר שֶׁרֻבָּהּ יִשְׂרָאֵל מֻתֶּרֶת בַּהֲנָיָה. כְּנֶגֶד עִיר שֶׁרֻבָּהּ עַכּוּ"ם אֲסוּרָה:

כ״ט מָקוֹם שֶׁהָיוּ רֹב מוֹכְרֵי הַיַּיִן בּוֹ יִשְׂרְאֵלִים וְנִמְצְאוּ בּוֹ כֵּלִים גְּדוֹלִים מְלֵאִים יַיִן וְהֵם כֵּלִים שֶׁדֶּרֶךְ הַמּוֹכְרִין לִבְדָם לִכְנֹס בָּהֶם הַיַּיִן הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִין בַּהֲנָיָה. חָבִית שֶׁפְּתָחוּהָ גַּנָּבִים אִם רֹב גַּנָּבֵי הָעִיר יִשְׂרָאֵל הַיַּיִן מֻתָּר בִּשְׁתִיָּה וְאִם לָאו אָסוּר:

תהילים היומי · פרקים ס״ו–ס״ח

פרק ס״ו

א׳ לַמְנַצֵּחַ שִׁיר מִזְמוֹר הָרִיעוּ לֵאלֹהִים כָּל־הָאָרֶץ:

ב׳ זַמְּרוּ כְּבוֹד־שְׁמוֹ שִׂימוּ כָבוֹד תְּהִלָּתוֹ:

ג׳ אִמְרוּ לֵאלֹהִים מַה־נּוֹרָא מַעֲשֶׂיךָ בְּרֹב עֻזְּךָ יְכַחֲשׁוּ לְךָ אֹיְבֶיךָ:

ד׳ כָּל־הָאָרֶץ | יִשְׁתַּחֲווּ לָךְ וִיזַמְּרוּ־לָךְ יְזַמְּרוּ שְׁמֶךָ סֶלָה:

ה׳ לְכוּ וּרְאוּ מִפְעֲלוֹת אֱלֹהִים נוֹרָא עֲלִילָה עַל־בְּנֵי אָדָם:

ו׳ הָפַךְ יָם | לַיַּבָּשָׁה בַּנָּהָר יַעַבְרוּ בָרֶגֶל שָׁם נִשְׂמְחָה־בּוֹ:

ז׳ מֹשֵׁל בִּגְבוּרָתוֹ | עוֹלָם עֵינָיו בַּגּוֹיִם תִּצְפֶּינָה הַסּוֹרְרִים | אַל־[יָרוֹמּוּ] (ירימו) לָמוֹ סֶלָה:

ח׳ בָּרְכוּ עַמִּים | אֱלֹהֵינוּ וְהַשְׁמִיעוּ קוֹל תְּהִלָּתוֹ:

ט׳ הַשָּׂם נַפְשֵׁנוּ בַּחַיִּים וְלֹא־נָתַן לַמּוֹט רַגְלֵנוּ:

י׳ כִּי־בָחַנְתָּנוּ אֱלֹהִים צְרַפְתָּנוּ כִּצְרֹף־כָּסֶף:

י״א הֲבֵאתָנוּ בַמְּצוּדָה שַׂמְתָּ מוּעָקָה בְּמָתְנֵינוּ:

י״ב הִרְכַּבְתָּ אֱנוֹשׁ לְרֹאשֵׁנוּ בָּאנוּ־בָאֵשׁ וּבַמָּיִם וַתּוֹצִיאֵנוּ לָרְוָיָה:

י״ג אָבוֹא בֵיתְךָ בְעוֹלוֹת אֲשַׁלֶּם לְךָ נְדָרָי:

י״ד אֲשֶׁר־פָּצוּ שְׂפָתָי וְדִבֶּר־פִּי בַּצַּר־לִי:

ט״ו עֹלוֹת מֵיחִים אַעֲלֶה־לְּךָ עִם־קְטֹרֶת אֵילִים אֶעֱשֶׂה־בָקָר עִם־עַתּוּדִים סֶלָה:

ט״ז לְכוּ־שִׁמְעוּ וַאֲסַפְּרָה כָּל־יִרְאֵי אֱלֹהִים אֲשֶׁר עָשָׂה לְנַפְשִׁי:

י״ז אֵלָיו פִּי־קָרָאתִי וְרוֹמַם תַּחַת לְשׁוֹנִי:

י״ח אָוֶן אִם־רָאִיתִי בְלִבִּי לֹא יִשְׁמַע | אֲדֹנָי:

י״ט אָכֵן שָׁמַע אֱלֹהִים הִקְשִׁיב בְּקוֹל תְּפִלָּתִי:

כ׳ בָּרוּךְ אֱלֹהִים אֲשֶׁר לֹא־הֵסִיר־תְּפִלָּתִי וְחַסְדּוֹ מֵאִתִּי: {פ}

פרק ס״ז

א׳ לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינֹת מִזְמוֹר שִׁיר:

ב׳ אֱלֹהִים יְחָנֵּנוּ וִיבָרְכֵנוּ יָאֵר־פָּנָיו אִתָּנוּ סֶלָה:

ג׳ לָדַעַת בָּאָרֶץ דַּרְכֶּךָ בְּכָל־גּוֹיִם יְשׁוּעָתֶךָ:

ד׳ יוֹדוּךָ עַמִּים | אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כֻּלָּם:

ה׳ יִשְׂמְחוּ וִירַנְּנוּ לְאֻמִּים כִּי־תִשְׁפֹּט עַמִּים מִישֹׁר וּלְאֻמִּים | בָּאָרֶץ תַּנְחֵם סֶלָה:

ו׳ יוֹדוּךָ עַמִּים | אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כֻּלָּם:

ז׳ אֶרֶץ נָתְנָה יְבוּלָהּ יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ:

ח׳ יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים וְיִירְאוּ אֹותוֹ כָּל־אַפְסֵי־אָרֶץ: {פ}

פרק ס״ח

א׳ לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד מִזְמוֹר שִׁיר:

ב׳ יָקוּם אֱלֹהִים יָפוּצוּ אויְבָיו וְיָנוּסוּ מְשַׂנְאָיו מִפָּנָיו:

ג׳ כְּהִנְדַּף עָשָׁן תִּנְדֹּף כְּהִמֵּס דּוֹנַג מִפְּנֵי־אֵשׁ יאבְדוּ רְשָׁעִים מִפְּנֵי אֱלֹהִים:

ד׳ וְצַדִּיקִים יִשְׂמְחוּ יַעֲלְצוּ לִפְנֵי אֱלֹהִים וְיָשִׂישׂוּ בְשִׂמְחָה:

ה׳ שִׁירוּ | לֵאלֹהִים זַמְּרוּ שְׁמוֹ סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו:

ו׳ אֲבִי יְתוֹמִים וְדַיַּן אַלְמָנוֹת אֱלֹהִים בִּמְעוֹן קָדְשׁוֹ:

ז׳ אֱלֹהִים | מֹושִׁיב יְחִידִים | בַּיְתָה מוֹצִיא אֲסִירִים בַּכּושָׁרוֹת אַךְ סוֹרְרִים שָׁכְנוּ צְחִיחָה:

ח׳ אֱלֹהִים בְּצֵאתְךָ לִפְנֵי עַמֶּךָ בְּצַעְדְּךָ בִּישִׁימוֹן סֶלָה:

ט׳ אֶרֶץ רָעָשָׁה | אַף־שָׁמַיִם נָטְפוּ מִפְּנֵי אֱלֹהִים זֶה סִינַי מִפְּנֵי אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:

י׳ גֶּשֶׁם נְדָבוֹת תָּנִיף אֱלֹהִים נַחֲלָתְךָ וְנִלְאָה אַתָּה כוֹנַנְתָּהּ:

י״א חַיְתְךָ יָשְׁבוּ־בָהּ תָּכִין־בְּטוּבָתְךָ לֶעָנִי אֱלֹהִים:

י״ב אֲדֹנָי יִתֶּן־אֹמֶר הַמְבַשְּׂרוֹת צָבָא רָב:

י״ג מַלְכֵי צְבָאוֹת יִדֹּדוּן יִדֹּדוּן וְנוֵת־בַּיִת תְּחַלֵּק שָׁלָל:

י״ד אִם־תִּשְׁכְּבוּן בֵּין שְׁפָתָיִם כַּנְפֵי יוֹנָה נֶחְפָּה בַכֶּסֶף וְאֶבְרוֹתֶיהָ בִּירַקְרַק חָרוּץ:

ט״ו בְּפָרֵשׂ שַׁדַּי מְלָכִים בָּהּ תַּשְׁלֶג בְּצַלְמוֹן:

ט״ז הַר־אֱלֹהִים הַר־בָּשָׁן הַר גַּבְנַנִּים הַר־בָּשָׁן:

י״ז לָמָּה | תְּרַצְּדוּן הָרִים גַּבְנַנִּים הָהָר חָמַד אֱלֹהִים לְשִׁבְתּוֹ אַף־יְהוָה יִשְׁכֹּן לָנֶצַח:

י״ח רֶכֶב אֱלֹהִים רִבֹּתַיִם אַלְפֵי שִׁנְאָן אֲדֹנָי בָּם סִינַי בַּקֹּדֶשׁ:

י״ט עָלִיתָ לַמָּרוֹם | שָׁבִיתָ שֶּׁבִי לָקַחְתָּ מַתָּנוֹת בָּאָדָם וְאַף סוֹרְרִים לִשְׁכֹּן | יָהּ אֱלֹהִים:

כ׳ בָּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם | יוֹם יַעֲמָס־לָנוּ הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ סֶלָה:

כ״א הָאֵל | לָנוּ אֵל לְמוֹשָׁעוֹת וְלַיהוִה אֲדֹנָי לַמָּוֶת תֹּצָאוֹת:

כ״ב אַךְ־אֱלֹהִים יִמְחַץ רֹאשׁ אֹיְבָיו קָדְקֹד שֵׂעָר מִתְהַלֵּךְ בַּאֲשָׁמָיו:

כ״ג אָמַר אֲדֹנָי מִבָּשָׁן אָשִׁיב אָשִׁיב מִמְּצֹלוֹת יָם:

כ״ד לְמַעַן | תִּמְחַץ רַגְלְךָ בְּדָם לְשׁוֹן כְּלָבֶיךָ מֵאֹיְבִים מִנֵּהוּ:

כ״ה רָאוּ הֲלִיכוֹתֶיךָ אֱלֹהִים הֲלִיכוֹת אֵלִי מַלְכִּי בַקֹּדֶשׁ:

כ״ו קִדְּמוּ שָׂרִים אַחַר נֹגְנִים בְּתוֹךְ עֲלָמוֹת תֻּפֹּפוֹת:

כ״ז בְּמַקְהֲלוֹת בָּרְכוּ אֱלֹהִים אֲדֹנָי מִמְקוֹר יִשְׂרָאֵל:

כ״ח שָׁם בִּנְיָמִן | צָעִיר רֹדֵם שָׂרֵי יְהוּדָה רִגְמָתָם שָׂרֵי זְבֻלוּן שָׂרֵי נַפְתָּלִי:

כ״ט צַוָּה אֱלֹהֶיךָ עֻזֶּךָ עוּזָּה אֱלֹהִים זוּ פָּעַלְתָּ לָּנוּ:

ל׳ מֵהֵיכָלְךָ עַל־יְרוּשָׁלַם לְךָ יוֹבִילוּ מְלָכִים שָׁי:

ל״א גְּעַר חַיַּת קָנֶה עֲדַת אַבִּירִים | בְּעֶגְלֵי עַמִּים מִתְרַפֵּס בְּרַצֵּי־כֶסֶף בִּזַּר עַמִּים קְרָבוֹת יֶחְפָּצוּ:

ל״ב יֶאֱתָיוּ חַשְׁמַנִּים מִנֵּי מִצְרַיִם כּוּשׁ תָּרִיץ יָדָיו לֵאלֹהִים:

ל״ג מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ שִׁירוּ לֵאלֹהִים זַמְּרוּ אֲדֹנָי סֶלָה:

לי״ד לָרֹכֵב בִּשְׁמֵי שְׁמֵי־קֶדֶם הֵן יִתֵּן בְּקוֹלוֹ קוֹל עֹז׃

לי״ה תְּנוּ עֹז לֵאלֹהִים עַל־יִשְׂרָאֵל גַּאֲוָתוֹ וְעֻזּוֹ בַּשְּׁחָקִים׃

לי״ו נוֹרָא אֱלֹהִים מִמִּקְדָּשֶׁיךָ אֵל יִשְׂרָאֵל הוּא נֹתֵן | עֹז וְתַעֲצֻמוֹת לָעָם בָּרוּךְ אֱלֹהִים׃ {פ}

יום שני

י״ג כסלו תשפ״ז · 23 בנובמבר 2026

חומש עם רש״י · עלייה שנייה בראשית ל״ב י״ד–ל׳

פרק ל״ב

י״ד וַיָּלֶן שָׁם בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיִּקַּח מִן־הַבָּא בְיָדוֹ מִנְחָה לְעֵשָׂו אָחִיו:

הבא בידו. בִּרְשׁוּתוֹ, וְכֵן וַיִּקַּח אֶת כָּל אַרְצוֹ מִיָּדוֹ (במדבר כ״א). וּמ״אַ מִן הַבָּא בְיָדוֹ – אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת, שֶׁאָדָם צָר בִּצְרוֹר וְנוֹשְׂאָם בְּיָדוֹ (ד״א מִן הַבָּא בְיָדוֹ, מִן הַחֵלִין, שֶׁנָּטַל מַעֲשֵׂר, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר עַשֵּׂר אֲעַשְּׂרֶנּוּ לָךְ, וַהֲדַר לָקַח מִנְחָה):

ט״ו עִזִּים מָאתַיִם וּתְיָשִׁים עֶשְׂרִים רְחֵלִים מָאתַיִם וְאֵילִים עֶשְׂרִים:

עזים מאתים ותישים עשרים. מָאתַיִם עִזִּים צְרִיכוֹת עֶשְׂרִים תְּיָשִׁים, וְכֵן כֻּלָּם, הַזְּכָרִים כְּדֵי צֹרֶךְ הַנְּקֵבוֹת; וּבְבְ״ר דּוֹרֵשׁ מִכָּאן לְעוֹנָה הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה, הַטַּיָּלִים בְּכָל יוֹם, הַפּוֹעֲלִים שְׁתַּיִם בְּשַׁבָּת, הַחַמָּרִים אַחַת בְּשַׁבָּת, הַגַּמָּלִים אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם, הַסַּפָּנִים אַחַת לְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים; וְאֵינִי יוֹדֵעַ לְכַוֵּן הַמִּדְרָשׁ הַזֶּה בְּכִוּוּן, אַךְ נִרְאֶה בְּעֵינַי שֶׁלָּמְדָנוּ מִכָּאן שֶׁאֵין הָעוֹנָה שָׁוָה בְּכָל אָדָם אֶלָּא לְפִי טֹרַח הַמֶּטָּל עָלָיו, שֶׁמְּצִינוּ כָּאן שֶׁמָּסַר לְכָל תַּיִשׁ עֶשֶׂר עִזִּים וְכֵן לְכָל אַיִל; לְפִי שֶׁהֵם פְּנוּיִים מִמְּלָאכָה דַּרְכָּם לְהַרְבּוֹת תַּשְׁמִישׁ וּלְעַבֵּר עֶשֶׂר נְקֵבוֹת, וּבְהֵמָה מְשֻׁנָּתַעֲבָּרָה אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת זָכָר, וּפְרִים שֶׁעוֹסְקִין בִּמְלָאכָה, לֹא מָסַר לְזָכָר אֶלָּא אַרְבַּע נְקֵבוֹת, וְלַחֲמוֹר שֶׁהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה שְׁתֵּי נְקֵבוֹת לְזָכָר, וְלַגְּמַלִּים שֶׁהוֹלְכִים דֶּרֶךְ יוֹתֵר רְחוֹקָה נְקֵבָה אַחַת לְזָכָר:

ט״ז גְּמַלִּים מֵינִיקוֹת וּבְנֵיהֶם שְׁלֹשִׁים פָּרוֹת אַרְבָּעִים וּפָרִים עֲשָׂרָה אֲתֹנֹת עֶשְׂרִים וַעְיָרִם עֲשָׂרָה:

גמלים מיניקות שלשים, ובניהם. עִמָּהֶם: וּמ״אַ: וּבְנֵיהֶם – בַּנָּאֵיהֶם, זָכָר כְּנֶגֶד נְקֵבָה, וּלְפִי שֶׁצָּנוּעַ בְּתַשְׁמִישׁ לֹא פֵּרְסְמוֹ הַכָּתוּב (בראשית רבה):

ועירם. חֲמוֹרִים זְכָרִים:

י״ז וַיִּתֵּן בְּיַד־עֲבָדָיו עֵדֶר עֵדֶר לְבַדּוֹ וַיֹּאמֶר אֶל־עֲבָדָיו עִבְרוּ לְפָנַי וְרָוַח תָּשִׂימוּ בֵּין עֵדֶר וּבֵין עֵדֶר:

עדר עדר לבדו. כָּל מִין וָמִין לְעַצְמוֹ:

עברו לפני. דֶּרֶךְ יוֹם אוֹ פְּחוֹת וַאֲנִי אֶבֹא אַחֲרֵיכֶם:

ורוח תשימו. עֲדֶר לִפְנֵי חֲבֵרוֹ מְלֹא עַיִן, כְּדֵי לְהַשְׁבִּיעַ עֵינוֹ שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע וּלְתַוְּהוּ עַל רִבּוּי הַדּוֹרוֹן:

י״ח וַיְצַו אֶת־הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר כִּי יִפְגָּשְׁךָ עֵשָׂו אָחִי וּשְׁאֵלְךָ לֵאמֹר לְמִי־אַתָּה וְאָנָה תֵּלֵךְ וּלְמִי אֵלֶּה לְפָנֶיךָ:

למי אתה. שֶׁל מִי אַתָּה, מִי שׁוֹלְחֶךָ, וְתַרְגּוּם דְּמָאן אַתְּ?

ולמי אלה לפניך. וְאֵלֶּה שֶׁלְּפָנֶיךָ שֶׁל מִי הֵם; לְמִי הַמִּנְחָה הַזֹּאת שְׁלוּחָה? לְמָ״ד מְשַׁמֶּשֶׁת בְּרֹאשׁ הַתֵּבָה בְּמָקוֹם שֶׁל, כְּמוֹ: וְכֹל אֲשֶׁר אַתָּה רֹאֶה לִי הוּא (בראשית ל״א:מ״ג) – שֶׁלִּי הוּא; לַה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ (תהילים כ״ד) – שֶׁל ה':

י״ט וְאָמַרְתָּ לְעַבְדְּךָ לְיַעֲקֹב מִנְחָה הִוא שְׁלוּחָה לַאדֹנִי לְעֵשָׂו וְהִנֵּה גַם־הוּא אַחֲרֵינוּ:

ואמרת לעבדך ליעקב. עַל רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן וְעַל אַחֲרוֹן אַחֲרוֹן; שֶׁשָּׁאַלְתָּ לְמִי אַתָּה? לְעַבְדְּךָ לְיַעֲקֹב אֲנִי – וְתַרְגּוּמוֹ דְּעַבְדָּךְ דִּיַעֲקֹב – וְשֶׁשָּׁאַלְתָּ וּלְמִי אֵלֶּה לְפָנֶיךָ, מִנְחָה הִיא שְׁלוּחָה וְגוֹ':

והנה גם הוא. יַעֲקֹב:

כ׳ וַיְצַו גַּם אֶת־הַשֵּׁנִי גַּם אֶת־הַשְּׁלִישִׁי גַּם אֶת־כָּל־הַהֹלְכִים אַחֲרֵי הָעֲדָרִים לֵאמֹר כַּדָּבָר הַזֶּה תְּדַבְּרוּן אֶל־עֵשָׂו בְּמֹצַאֲכֶם אֹתוֹ:

כ״א וַאֲמַרְתֶּם גַּם הִנֵּה עַבְדְּךָ יַעֲקֹב אַחֲרֵינוּ כִּי־אָמַר אֲכַפְּרָה פָנָיו בַּמִּנְחָה הַהֹלֶכֶת לְפָנָי וְאַחֲרֵי־כֵן אֶרְאֶה פָּנָיו אוּלַי יִשָּׂא פָנָי:

אכפרה פניו. אֲבַטֵּל רָגְזוֹ; וְכֵן וְכֹפֶר בְּרִיתְכֶם אֶת מָוֶת (ישעיהו כ״ח), לֹא תוּכְלִי כַּפָּרָה (שם מ״ז). וְנִרְאֶה בְּעֵינַי שֶׁכָּל כַּפָּרָה שֶׁאַצֶּל עָוֹן וְחֵטְא וְאֵצֶל פָּנִים כֻּלָּן לְשׁוֹן קִנּוּחַ וְהַעֲבָרָה הֵן, וְלָשׁוֹן אֲרַמִּי הוּא, וְהָרִבֵּה בַּתַּלְמוּד וְכַפֵּר יְדֵיהּ, בָּעֵי לְכַפּוּרֵי יְדֵי בְּהַהוּא גַּבְרָא, וְגַם בִּלְשׁוֹן הַמִּקְרָא נִקְרָאִים הַמִּזְרָקִים שֶׁל קֹדֶשׁ כְּפוּרֵי זָהָב (עזרא א'), עַל שֵׁם שֶׁהַכֹּהֵן מְקַנֵּחַ יָדָיו בָּהֶן בְּשִׂפַּת הַמִּזְרָק:

כ״ב וַתַּעֲבֹר הַמִּנְחָה עַל־פָּנָיו וְהוּא לָן בַּלַּיְלָה־הַהוּא בַּמַּחֲנֶה:

על פניו. כְּמוֹ לְפָנָיו, וְכֵן חָמֵשׁ וְשֹׁד יִשְׁמַע בְּהּ עַל פָּנַי תָּמִיד (ירמיהו ו'), וְכֵן הַמַּכְעִסִים אֹתִי עַל פָּנַי (ישעיהו ס״ה); וּמִ״אַ עַל פָּנָיו, אַף הוּא שָׁרוּי בְּכַעַס, שֶׁהָיָה צָרִיךְ לְכָל זֶה (בראשית רבה):

כ״ג **וַיָּקָם | בַּלַּיְלָה הוּא וַיִּקַּח אֶת־שְׁתֵּי נָשָׁיו וְאֶת־שְׁתֵּי שִׁפְחֹתָיו וְאֶת־אַחַד עָשָׂר יְלָדָיו וַיַּעֲבֹר אֵת מַעֲבַר יַבֹּק:**

ואת אחד עשר ילדיו. וְדִינָה הֵיכָן הָיְתָה? נִתְּנָה בְּתֵבָה וְנֶעֱל בְּפָנֶיהָ, שֶׁלֹּא יִתֵּן בָּהּ עֵשָׂו עֵינָיו, וּלְכָךְ נֶעֱנַשׁ יַעֲקֹב שֶׁמְּנָעָהּ מֵאָחִיו, שֶׁמָּא תַּחֲזִירֶנּוּ לַמּוּטָב, וְנָפְלָה בְּיַד שְׁכֶם (בראשית רבה):

יבק. שֵׁם הַנָּהָר:

כ״ד **וַיַּקְּחֵם וַיַּעֲבִרֵם אֶת־הַנָּחַל וַיַּעֲבֵר אֶת־אֲשֶׁר־לוֹ:**

את אשר לו. הַבְּהֵמָה וְהַמִּטַּלְטְלִים; עָשָׂה עַצְמוֹ כְּגַשָּׁר נוֹטֵל מִכָּאן וּמַנִּיחַ כָּאן (בראשית רבה):

כ״ה **וַיִּוָּתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר:**

ויותר יעקב. שָׂכַח פַּכִּים קְטַנִּים וְחָזַר עֲלֵיהֶם (חולין צ״א):

ויאבק איש. מְנַחֵם פִּי' וַיִּתְעַפֵּר אִישׁ, לְשׁוֹן אָבָק, שֶׁהָיוּ מַעֲלִים עָפָר בְּרַגְלֵיהֶם עַ״י נִעְנוּעָם. וְלִי נִרְאֶה שֶׁהוּא לְשׁוֹן וַיִּתְקַשֵּׁר, וְלָשׁוֹן אֲרַמִּי הוּא, בְּתַר דַּאֲבִיקוּ בֵּיהּ, וַאֲבֵיק לֵיהּ מֵיבַר – לְשׁוֹן עֲנִיבָה, שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ שְׁנַיִם שֶׁמִּתְעַצְּמִים לְהַפִּיל אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ, שֶׁחוֹבְקוֹ וְאוֹבְקוֹ בִּזְרוֹעוֹתָיו. וּפֵרְשׁוּ רַז״ל שֶׁהוּא שָׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו (בראשית רבה):

כ״ו **וַיַּרְא כִּי לֹא יָכֹל לוֹ וַיִּגַּע בְּכַף־יְרֵכוֹ וַתֵּקַע כַּף־יֶרֶךְ יַעֲקֹב בְּהֵאָבְקוֹ עִמּוֹ:**

ויגע בכף ירכו. קוּלִית הַיָּרֵךְ הַתָּקוּעַ בְּקַלְבּוּסִית קְרוּי כַּף, ע״שֶׁ שֶׁהַבָּשָׂר שֶׁעָלֶיהָ כְּמִין כַּף שֶׁל קְדֵרָה:

ותקע. נִתְקַעְקְעָה מִמְּקוֹם מַחְבַּרְתָּהּ, וְדוֹמֶה לוֹ פֶּן תֵּקַע נַפְשִׁי מִמֵּךְ (ירמיהו ו'), לְשׁוֹן הֶסָּרָה. וּבְמִשְׁנָה לְקַעְקֵעַ בֵּיצָתָן – לְשָׁרֵשׁ שָׁרְשֵׁיהֶן:

כ״ז **וַיֹּאמֶר שַׁלְּחֵנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלֵּחֲךָ כִּי אִם־בֵּרַכְתָּנִי:**

כי עלה השחר. וְצָרִיךְ אֲנִי לוֹמַר שִׁירָה בַּיּוֹם (חולין צ״א):

ברכתני. הוֹדֵה לִי עַל הַבְּרָכוֹת שֶׁבֵּרַכְנִי אָבִי, שֶׁעֵשָׂו מְעַרְעֵר עֲלֵיהֶן:

כ״ח **וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַה־שְּׁמֶךָ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב:**

כ״ט **וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יֵאָמֵר עוֹד שִׁמְךָ כִּי אִם־יִשְׂרָאֵל כִּי־שָׂרִיתָ עִם־אֱלֹהִים וְעִם־אֲנָשִׁים וַתּוּכָל:**

לא יעקב. לֹא יֵאָמֵר עוֹד שֶׁהַבְּרָכוֹת בָּאוּ לְךָ בְעָקְבָה וּרְמִיָּה כִּי אִם בְּשָׂרָה וְגִלּוּי פָּנִים, וְסוֹפְךָ שֶׁהַקָּבָ"ה נִגְלָה אֵלֶיךָ בְּבֵית אֵל וּמַחֲלִיף שִׁמְךָ וְשָׁם הוּא מְבָרֶכְךָ, וַאֲנִי שָׁם אֶהְיֶה וְאוֹדֶה לְךָ עֲלֵיהֶן, וְזֶה שֶׁכָּתוּב וַיָּשַׂר אֶל מַלְאָךְ וַיֶּכָל בָּכָה וַיִּתְחַנֶּן לוֹ (הושע י"ב) – בָּכָה הַמַּלְאָךְ וַיִּתְחַנֶּן לוֹ, וּמַה נִּתְחַנֶּן לוֹ? בֵּית אֵל יִמְצָאֶנּוּ וְשָׁם יְדַבֵּר עִמָּנוּ, הַמְּתֵן לִי עַד שֶׁיְּדַבֵּר עִמָּנוּ שָׁם; וְלֹא רָצָה יַעֲקֹב, וְעַל כָּרְחוֹ הוֹדָה לוֹ עֲלֵיהֶן, וְזֶהוּ וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ שָׁם, שֶׁהָיָה מִתְחַנֵּן לְהַמְתִּין לוֹ וְלֹא רָצָה:

ועם אנשים. עֵשָׂו וְלָבָן:

ותוכל. לָהֶם:

ל׳ וַיִּשְׁאַל יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הַגִּידָה־נָּא שְׁמֶךָ וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶּה תִּשְׁאַל לִשְׁמִי וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ שָׁם:

למה זה תשאל. אֵין לָנוּ שֵׁם קָבוּעַ, מִשְׁתַּנִּים שְׁמוֹתֵינוּ, הַכֹּל לְפִי מִצְוַת עֲבוֹדַת הַשְּׁלִיחוּת שֶׁאָנוּ מִשְׁתַּלְּחִים (בראשית רבה):

תניא · קונטרס אחרון — מאמר ה׳

וּלְהָבִין פְּרָטֵי הַהֲלָכוֹת דְּלֹא שְׁכִיחֵי כְּלָל, וְאֶפְשָׁר שֶׁלֹּא הָיוּ מֵעוֹלָם בִּמְצִיאוּת, מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא יִהְיוּ לֶעָתִיד לָבֹא, כְּמוֹ פְּרָטֵי דִּינֵי פִּיגּוּל וּכְהַאי גַּוְנָא.

הִנֵּה מוּדַעַת זֹאת, שֶׁכָּל אִיסּוּר שֶׁבָּעוֹלָם יֵשׁ לוֹ שֹׁרֶשׁ וּמְקוֹר חַיִּים בַּקְּלִיפּוֹת, שֶׁאִם לֹא כֵן לֹא הָיָה יָכוֹל לִהְיוֹת בִּמְצִיאוּת בָּעוֹלָם בִּלְתִּי הַשְׁפָּעָה עֶלְיוֹנָה. וַאֲפִילּוּ הַמִּסְתַּלֵּק בְּשַׁעֲרוֹ וּכְהַאי גַּוְנָא, מְקַבֵּל חִיּוּתוֹ בְּרֶגַע זוֹ מֵהֵיכָלוֹת הַקְּלִיפּוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר. וְהִלְכָךְ, גַּם פְּרָטֵי הָאִיסּוּרִים שֶׁלֹּא בָּאוּ לִידֵי מַעֲשֶׂה מֵעוֹלָם בָּעוֹלָם הַזֶּה הַגַּשְׁמִי, מִכָּל מָקוֹם שָׁרְשֵׁי חִיּוּתָם הֵן בִּמְצִיאוּת בְּפוֹעַל מַמָּשׁ בְּהֵיכְלוֹת הַקְּלִיפּוֹת.

וְגַם הַפְּרָטִים שֶׁיּוּכַל לִהְיוֹת שֶׁלֹּא הָיוּ וְלֹא יִהְיוּ לְעוֹלָם בִּמְצִיאוּת, כְּגוֹן טָעוּת וּשְׁגָגוֹת, שֶׁטָּעָה וְקָרָא לַתִּשְׁעִי עֲשִׂירִי כוּ' וּכְהַאי גַּוְנָא, דְּלֹא שַׁיָּיךְ בְּמֵזִיד לִהְיוֹת קְלִיפָּה שׁוֹרָה עַל זֶה, וְיוּכַל לִהְיוֹת דִּכְהַאי גַּוְנָא אֵינוֹ בִּמְצִיאוּת בְּהֵיכְלוֹת הַקְּלִיפּוֹת [הגהה מאדמו"ר בעל צמח צדק זכרונו לברכה נשמתו עדן: נִרְאֶה לִי, מַה שֶּׁכָּתַב "וְיוּכַל לִהְיוֹת", אַלְמָא – דְּלָא בְּרִירָא לֵיהּ, הַיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁהַשְׁגָּגוֹת בָּאוֹת מִנּוֹגַהּ, אִם כֵּן, יֵשׁ לוֹמַר, דְּיֵשׁ לָהֶם שֹׁרֶשׁ בְּהֵיכְלוֹת דְּנוֹגַהּ]. מִכָּל מָקוֹם, עַל כָּל פָּנִים יֶשְׁנוֹ

בְּמְצִיאוּת, לְהַבְדִּיל, בְּחָכְמָה עִילָּאָה, שֶׁנִּתְפַּשְׁטָה בִּפְרָט זֶה לְמֹשֶׁה רַבֵּינוּ עָלָיו־הַשָּׁלוֹם בְּסִינַי, [כַּמַּאֲמָר: "מַה] שֶׁכָּל תַּלְמִיד וָתִיק עָתִיד לְחַדֵּשׁ כוּ"", וְכָל פְּרָטֵי הָאִבְעְיוֹת דְּרַבִּי יִרְמְיָה, וּ"כְרָכַתּוּ כוּ"" פֶּרֶק ד' דְּחוּלִּין.

כִּי הִתְפַּשְׁטוּת חָכְמָה עִילָּאָה הִיא בִּבְחִינַת "אֵין־סוֹף" הַמְלוּבָּשׁ בָּהּ בְּפוֹעַל מַמָּשׁ, וְכָל פְּרַט הֲלָכָה, הוּא שַׁעַר נִמְשָׁךְ מֵחָכְמָה עִילָּאָה, דְּ"יָסַד בְּרַתָּא", וּמְלוּבָּשׁ בָּהּ, וּמִמֶּנָּה נִמְשָׁךְ וּמִתְלַבֵּשׁ בִּבְרִיאָה־יְצִירָה־עֲשִׂיָּה.

וְנוֹדָע, כִּי יְנִיקַת הַקְּלִיפּוֹת מֵאֲחוֹרַיִם דְּיֵי סְפִירוֹת דִּקְדוּשָּׁה, וּבִפְרָט מִלְּבוּשִׁים דְּיֵי סְפִירוֹת דִּבְרִיאָה־יְצִירָה־עֲשִׂיָּה, וּבִפְרָט דִּיצִירָה וַעֲשִׂיָּה הַמְעוֹרָבִים בַּקְּלִיפּוֹת, כַּנּוֹדָע, שֶׁיְּנִיקָתָם מִבְּחִינַת הַלְּבוּשִׁים.

וְעַל־יְדֵי עֵסֶק הַהֲלָכוֹת בְּדִבּוּר וּמַחֲשָׁבָה מִתְפָּרְשִׁים וּמִתְפָּרְדִים מֵהַקְּדוּשָּׁה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּתִּיקוּנִים וְרַעְיָא מְהֵימְנָא: "לְאַפְרָשָׁא [כוּ]". וְהַיְינוּ – כַּנּוֹדָע מִמַּה שֶׁאָמְרוּ: "עַל שֶׁלֹּא בֵּרְכוּ בַּתּוֹרָה תְּחִלָּה" כוּ', שֶׁהוּא עַל־יְדֵי הַמְשָׁכַת אוֹר־אֵין־סוֹף בְּחָכְמָה עִילָּאָה הַמְלוּבָּשֶׁת בָּהֶן, וּ"בְחָכְמָה אִתְבְּרִירוּ" – בְּאוֹר־אֵין־סוֹף שֶׁבָּהּ.

וְהַמְשָׁכָה זוֹ נַעֲשֵׂה עַל־יְדֵי דְּיוּקָן הָעֶלְיוֹן שֶׁל הָאָדָם, הָעוֹסֵק גַּם כֵּן בַּהֲלָכוֹת אֵלּוּ לְמַעְלָה בְּשָׁרְשׁוֹ, בְּנוּקְבָא דְּ"זְעֵיר אַנְפִּין" דִּבְרִיאָה־יְצִירָה־עֲשִׂיָּה.

וּבָזֶה יוּבַן חִיּוּב כָּל נֶפֶשׁ־רוּחַ־נְשָׁמָה לְהַשְׁלִים כָּל הַתַּרי"ג בְּמַחֲשָׁבָה דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה שֶׁהֵן פְּרָטֵי הֲלָכוֹת, וּצְרִיכוֹת לָבֹא בְּגִלְגּוּל לְהַשְׁלִים הַתּוֹרָה בְּפִשַׁט־רֶמֶז־דְּרוּשׁ־סוֹד, כְּדֵי לְבָרֵר כָּל הַבֵּירוּרִין הַנּוֹגְעוֹת לָהֶם מִכָּל הָרַפַּ"ח, שֶׁהִיא קוֹמַת אָדָם שְׁלֵמָה, תַּרי"ג בְּחִינוֹת כְּלָלִיּוֹת וּפְרָטִיּוֹת.

אֲבָל לֶעָתִיד לָבֹא, כְּשֶׁיּוּשְׁלַם הַבֵּירוּר, יִהְיֶה עֵסֶק הַתּוֹרָה בִּבְחִינַת "עֲשֵׂה טוֹב" לְבַד – לְהַעֲלוֹת הַנֶּפֶשׁ־רוּחַ־נְשָׁמָה מַעְלָה מַעְלָה עַד אֵין סוֹף, וְגַם בְּשַׁסַּ"ה לֹא תַּעֲשֶׂה בְּשָׁרְשָׁן לְמַעְלָה, שֶׁהֵן גְּבוּרוֹת קְדוֹשׁוֹת, וּלְהַמְתִּיקָן בַּחֲסָדִים בְּרַמַּ"ח מִצְוֹת עֲשֵׂה, וּלְכָלְלָן יַחַד.

וְעַל כֵּן, הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ נִצְחִית בְּכָלְלָהּ וּבִפְרָטָהּ, שֶׁגַּם פְּרָטֵי הַהֲלָכוֹת דְּשַׁסַּ"ה לֹא תַּעֲשֶׂה, הֵן הֵן עֲנָפִים מֵהַכְּלָלוֹת, וְיֵשׁ לְכוּלָּם שֹׁרֶשׁ לְמַעְלָה בְּהִ' גְּבוּרוֹת דִּקְדוּשָּׁה, כְּמוֹ הַשַּׁסַּ"ה לֹא תַּעֲשֶׂה עַצְמָן, שֶׁהֵן לְמַעְלָה בְּחִינַת הַדָּם הַמְחַיֶּה הָאֲבָרִים דְּכֵלִים דְּ"זְעֵיר אַנְפִּין":

פרק ו׳

א שׁוֹמֵר חִנָּם שֶׁאָמַר הֲרֵינִי מְשַׁלֵּם וְאֵינִי נִשְׁבָּע אִם הַפִּקָּדוֹן דָּבָר שֶׁכָּל מִינוֹ שָׁוֶה וּמָצוּי בַּשּׁוּק לִקְנוֹת כְּמוֹתוֹ כְּגוֹן פֵּרוֹת אוֹ יְרִיעוֹת שֶׁל צֶמֶר וְשֶׁל פִּשְׁתָּן הַשָּׁווֹת בְּכָל עִנְיָנָם אוֹ קוֹרוֹת שֶׁאֵינָן מְצֻיָּרוֹת וְכָל כַּיּוֹצֵא בָּהֶן הֲרֵי זֶה מְשַׁלֵּם וְאֵינוֹ נִשְׁבָּע. אֲבָל אִם הָיָה פִּקָּדוֹן בְּהֵמָה אוֹ בֶּגֶד מְצֻיָּר אוֹ כְּלִי מְתֻקָּן אוֹ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מוֹצֵא לִקְנוֹת כְּמוֹתוֹ בַּשּׁוּק חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא עֵינָיו נָתַן בּוֹ וּמַשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ בְּתַקָּנַת חֲכָמִים שְׁבוּעָה בְּנִקִּיטַת חֵפֶץ שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ וְאַחַר כָּךְ מְשַׁלֵּם. וְהוּא הַדִּין לִשְׁאָר הַשּׁוֹמְרִין כְּגוֹן הַשּׁוֹאֵל שֶׁאָמַר מֵתָה אוֹ נִגְנְבָה וְשׁוֹמֵר שָׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר שֶׁאָמַר נִגְנְבָה אוֹ שֶׁאָבְדָה אַף עַל פִּי שֶׁהֵן חַיָּבִין לְשַׁלֵּם מַשְׁבִּיעִין אוֹתָן שְׁבוּעָה שֶׁאֵינָהּ בִּרְשׁוּתָן וְאַחַר כָּךְ מְשַׁלְּמִין דְּמֵי הַבְּהֵמָה אוֹ הַחֵפֶץ שֶׁאָנוּ חוֹשְׁשִׁין לוֹ שֶׁמָּא עֵינָיו נָתַן בָּהּ. וְאִם אָמְרוּ הַבְּעָלִים יֶתֶר עַל זֶה הָיָה שָׁוֶה בִּשְׁבוּעָתוֹ שֶׁאֵינָהּ שָׁוָה אֶלָּא כָּךְ וְכָךְ. נִמְצָא כָּל שׁוֹמֵר שֶׁנִּשְׁבַּע שְׁבוּעַת הַשּׁוֹמְרִין כּוֹלֵל בִּשְׁבוּעָתוֹ שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים. שֶׁשָּׁמַר כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹמְרִין. וְשֶׁאֵרְעוֹ כָּךְ וְכָךְ וְאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ. וְשֶׁלֹּא שָׁלַח בּוֹ יָד קֹדֶם שֶׁאֵרְעוֹ הַמְּאֹרָע הַפּוֹטֵר אוֹתוֹ. וְאִם רָצָה לְשַׁלֵּם נִשְׁבָּע שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ וְכוֹלֵל בִּשְׁבוּעָתוֹ שֶׁכָּךְ וְכָךְ הָיָה שָׁוֶה:

ב יֵשׁ לַשּׁוֹמֵר לְהַתְנוֹת שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵר כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹמְרִין אֶלָּא מָעוֹת אֵלּוּ שֶׁהִפְקִיד אֶצְלִי בְּזוּיוֹת בֵּיתִי אֲנִי מַנִּיחַ אוֹתָן וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה. טַעַן הַשּׁוֹמֵר שֶׁתְּנַאי הָיָה בֵּינֵינוּ וּבַעַל הַפִּקָּדוֹן אוֹמֵר לֹא הָיָה שָׁם תְּנַאי אַף עַל פִּי שֶׁהִפְקִיד אֶצְלוֹ בְּעֵדִים מִתּוֹךְ שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר שָׁמַרְתִּי כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹמְרִין וְנֶאֱנַסְתִּי נֶאֱמָן לוֹמַר שֶׁהָיָה בֵּינֵיהֶן תְּנַאי לְפִיכָךְ יִשָּׁבַע שֶׁלֹּא שָׁלַח יָד בּוֹ וְשֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ וְשֶׁהָיָה בֵּינֵיהֶן תְּנַאי:

ג שׁוֹמֵר חִנָּם שֶׁהֵבִיא רְאָיָה שֶׁלֹּא פָשַׁע בָּהּ פָּטוּר מִשְׁבוּעָה וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁמָּא שָׁלַח בּוֹ יָד קֹדֶם שֶׁיֹּאבַד. וּבַעַל הַפִּקָּדוֹן שֶׁהֵבִיא רְאָיָה שֶׁפָּשַׁע הַשּׁוֹמֵר מְשַׁלֵּם. וְאִם טָעַן וְאָמַר תְּנַאי הָיָה בֵּינֵינוּ אֵינוֹ נֶאֱמָן שֶׁהֲרֵי יֵשׁ עֵדִים שֶׁפָּשַׁע:

ד הִפְקִיד אֵצֶל חֲבֵרוֹ בְּעֵדִים וּבָאוּ עֵדִים שֶׁזֶּה הַחֵפֶץ בְּפָנֵינוּ הִפְקִידוֹ אֶצְלוֹ אֵין הַשּׁוֹמֵר יָכוֹל לִטְעֹן וְלוֹמַר חָזַרְתִּי וּלְקַחְתִּיו מִמֶּנּוּ אוֹ נָתְנוֹ לִי בְּמַתָּנָה. לְפִיכָךְ אִם מֵת הַשּׁוֹמֵר מוֹצִיאִין הַפִּקָּדוֹן עַצְמוֹ מִן הַיְתוֹמִים בְּלֹא שְׁבוּעָה. וְלֹא עוֹד אֶלָּא מִי שֶׁבָּא וְאָמַר כָּךְ וְכָךְ הִפְקַדְתִּי אֵצֶל אֲבִיכֶם וְנָתַן סִימָנִין מֻבְהָקִין וְנִמְצָא הַפִּקָּדוֹן כְּמוֹ

שֶׁאָמַר וְהָיָה יוֹדֵעַ הַדַּיָּן שֶׁלֹּא הָיָה הַמֵּת אָמוּד שֶׁזֶּה הַפִּקָּדוֹן שֶׁלּוֹ. יֵשׁ לוֹ לַדַּיָּן הַזֶּה לְתֵת הַפִּקָּדוֹן לְזֶה שֶׁנָּתַן סִימָנָיו. וְהוּא שֶׁלֹּא יִהְיֶה הַמַּפְקִיד רָגִיל לְהַכָּנֵס אֵצֶל זֶה שֶׁמֵּת אֲבָל אִם הָיָה רָגִיל לְכָנֵס אֶצְלוֹ שֶׁמָּא שֶׁל אַחֵר הוּא וְהִכִּיר הַסִּימָנִין שֶׁלּוֹ. בָּאוּ עֵדִים וְהֵעִידוּ לַדַּיָּן שֶׁאֵין זֶה אָמוּד אֵין מוֹצִיאִין מִיַּד הַיִּתּוֹמִים בְּעֵדוּתָן שֶׁאֵין זֶה רָאָיָה בְּרוּרָה וְאֶמְדַּן דַּעְתָּן אֵינוֹ אֹמֶד דַּעְתּוֹ וְאֵין לוֹ לַדַּיָּן אֶלָּא מַה שֶּׁדַּעְתּוֹ סוֹמֶכֶת עָלָיו כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת סַנְהֶדְרִין. מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהִפְקִיד שִׁמְשְׁמִין אֵצֶל חֲבֵרוֹ בְּעֵדִים וּבָא לְתָבְעוֹ וְאָמַר לוֹ הֶחְזַרְתִּים. אָמַר לוֹ הַמַּפְקִיד וַהֲלֹא כָּךְ וְכָךְ הִיא מִדָּתָם וַהֲרֵי הֵם מֻנָּחִים אֶצְלְךָ בְּחָבִיתְךָ. אָמַר לוֹ שֶׁלְּךָ הֶחְזַרְתִּי לְךָ וְאֵלּוּ אֲחֵרִים הֵן. וְאָמְרוּ חֲכָמִים אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ שֶׁמָּא אֵלּוּ הַשִּׁמְשְׁמִין שֶׁל שׁוֹמֵר הֵן אֶלָּא יִשָּׁבַע הַשּׁוֹמֵר בְּנְקִיטַת חֵפֶץ שֶׁהֶחְזִיר כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

ה בַּעַל הַפִּקָּדוֹן שֶׁתָּבַע פִּקְדּוֹנוֹ וְנָתַן לוֹ הַשּׁוֹמֵר וְאָמַר הַמַּפְקִיד אֵין זֶה פִּקְדוֹנִי אֶלָּא אַחֵר הוּא אוֹ שֶׁלֹּם הָיָה וְאַתָּה שְׁבַרְתּוֹ אוֹ חָדַשׁ הָיָה וְנִשְׁתַּמֵּשְׁתָּ בּוֹ. מֵאָה סְאִין הִפְקַדְתִּי אֶצְלְךָ וְאֵין אֵלּוּ אֶלָּא חֲמִשִּׁים וּבַעַל הַבַּיִת אוֹמֵר זֶהוּ שֶׁהִפְקַדְתָּ בְּעַצְמְךָ וּמַה שֶּׁנָּתַתָּ אַתָּה נוֹטֵל. הֲרֵי הַשּׁוֹמֵר נִשְׁבָּע הֵסֵת כִּשְׁאָר כָּל הַנִּשְׁבָּעִין שֶׁאֵין כָּל שׁוֹמֵר נִשְׁבָּע שְׁבוּעַת הַשּׁוֹמְרִין הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁמּוֹדֶה בְּעַצְמוֹ שֶׁל פִּקָּדוֹן כְּמוֹ שֶׁהַמַּפְקִיד אוֹמֵר וְטוֹעֵן שֶׁנִּגְנַב אוֹ מֵת אוֹ נִשְׁבָּה. כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר טוֹעֵן לִפְטֹר עַצְמוֹ מִן הַתַּשְׁלוּמִין [נִשְׁבָּע שְׁבוּעַת שׁוֹמְרִין]. אֲבָל אִם אָמַר זֶהוּ שֶׁהִשְׁאַלְתַּנִי אוֹ שֶׁהִשְׂכַּרְתָּ לִי אוֹ שֶׁנָּטַלְתִּי שָׂכָר עַל שְׁמִירָתִי וְהַבְּעָלִים אוֹמְרִים אֵינוֹ זֶה אֶלָּא אַחֵר אוֹ נִשְׁתַּנָּה מִכְּמוֹת שֶׁהָיָה הַשּׁוֹכֵר נִשְׁבָּע הֵסֵת אוֹ שְׁבוּעַת הַתּוֹרָה אִם הוֹדָה בְּמִקְצָת. כֵּיצַד. מֵאָה סְאָה הִפְקַדְתִּי אֶצְלְךָ וְהַשּׁוֹמֵר אוֹמֵר לֹא הִפְקַדְתָּ אֶצְלִי אֶלָּא חֲמִשִּׁים נִשְׁבָּע שְׁבוּעַת הַתּוֹרָה מִפְּנֵי שֶׁהוֹדָה בְּמִקְצָת לֹא מִשּׁוּם שְׁבוּעַת הַשּׁוֹמְרִין. מֵאָה כּוֹר שֶׁל חִטִּים הִפְקַדְתִּי אֶצְלְךָ וְהוּא אוֹמֵר לֹא הִפְקַדְתָּ אֶצְלִי אֶלָּא מֵאָה שֶׁל שְׂעוֹרִים נִשְׁבָּע הֵסֵת כִּשְׁאָר כָּל הַנִּשְׁבָּעִין בְּטַעֲנָה כָּזוֹ:

פרק ז׳

א הַמַּפְקִיד פֵּרוֹת אֵצֶל חֲבֵרוֹ הֲרֵי זֶה לֹא יִגַּע בָּהֶן וְאַף עַל פִּי שֶׁהֵן חוֹסְרִין וּמִתְמַעֲטִין וְהוֹלְכִין. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁחָסְרוּ חִסָּרוֹן הָרָאוּי לָהֶן בְּכָל שָׁנָה. אֲבָל אִם חָסְרוּ יוֹתֵר מִכְּדֵי חֶסְרוֹנָן מוֹכְרָן בְּבֵית דִּין מִפְּנֵי שֶׁהוּא מֵשִׁיב אֲבֵדָה

לַבְּעָלִים. וּכְשֶׁהוּא מוֹכְרָן יִמְכֹּר לַכֹּהֲנִים בִּדְמֵי תְּרוּמָה שֶׁמָּא עָשׂוּ אוֹתָן הַבְּעָלִים תְּרוּמָה אוֹ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל פֵּרוֹת אֲחֵרוֹת:

ב הַמַּפְקִיד אֵצֶל חֲבֵרוֹ פֵּרוֹת וְהִרְקִיבוּ דְּבַשׁ וְנִפְסַד יַיִן וְהֶחְמִיץ עוֹשֶׂה תַּקָּנָה לְבַעַל הַפִּקָּדוֹן וּמוֹכְרָן בְּבֵית דִּין אַף עַל פִּי שֶׁעָמְדוּ בְּהֶפְסֵדָן וְאֵין הַהֶפְסֵד פּוֹשֶׂה בָּהֶן הֲרֵי הַקַּנְקַנִּים וְהַסַּלִּים מוֹסִיפִין הֶפְסֵד:

ג הַמַּפְקִיד חָמֵץ אֵצֶל חֲבֵרוֹ וְהִגִּיעַ הַפֶּסַח הֲרֵי זֶה לֹא יִגַּע בּוֹ עַד שָׁעָה חֲמִישִׁית מִיּוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר. מִכָּאן וְאֵילָךְ יוֹצֵא וּמוֹכְרוֹ בַּשּׁוּק לִשְׁעָתוֹ מִשּׁוּם הֶשֵּׁב אֲבֵדָה לַבְּעָלִים. וְהוּא הַדִּין לִשְׁאָר הַפִּקָּדוֹנוֹת שֶׁלֹּא יִגַּע בָּהֶן אַף עַל פִּי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ בְּוַדַּאי שֶׁיְּזוֹלוּ בְּזֶמַן פְּלוֹנִי אוֹ יֶאֱנַס אוֹתָם הַמֶּלֶךְ שֶׁמָּא יָבוֹא בַּעֲלֵיהֶן מִקֹּדֶם וְיִטְּלוּ מָמוֹנָם:

ד הַמַּפְקִיד סֵפֶר תּוֹרָה אֵצֶל חֲבֵרוֹ גּוֹלְלוֹ פַּעַם אַחַת לִשְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. וְאִם כְּשֶׁהוּא גּוֹלְלוֹ פּוֹתְחוֹ וְקוֹרֵא בּוֹ מֻתָּר. אֲבָל לֹא יִפְתַּח בִּגְלַל עַצְמוֹ וְיִקְרָא. וְהוּא הַדִּין שְׁאָר סְפָרִים. וְאִם פָּתַח וְקָרָא וְגָלַל בִּגְלַל עַצְמוֹ הֲרֵי שָׁלַח יָד בַּפִּקָּדוֹן וְנִתְחַיֵּב בָּאֲנָסִין. הִפְקִיד אֶצְלוֹ כְּסוּת שֶׁל צֶמֶר מְנַעְנְעָהּ אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם כְּדֶרֶךְ שֶׁאָמְרוּ בַּאֲבֵדָה כָּךְ אָמְרוּ בַּפִּקָּדוֹן. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה שֶׁזּוֹ חוֹבָה עָלָיו מִשּׁוּם הֶשֵּׁב אֲבֵדָה לַבְּעָלִים. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּפִקָּדוֹן שֶׁהָלְכוּ בְּעָלָיו לִמְדִינַת הַיָּם אֲבָל אִם הָיוּ עִמּוֹ בְּאוֹתָהּ הָאָרֶץ הֲרֵי זֶה לֹא יִגַּע בּוֹ אַף עַל פִּי שֶׁהוּא אָבֵד:

ה כָּל הַמּוֹכֵר פִּקָּדוֹן עַל פִּי בֵּית דִּין הֲרֵי זֶה מוֹכֵר לַאֲחֵרִים וְאֵינוֹ מוֹכֵר לְעַצְמוֹ מִפְּנֵי הַחֶשֶׁד וְהַדְּמִים יִהְיוּ מֻנָּחִים אֶצְלוֹ וְיֵשׁ לוֹ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן. לְפִיכָךְ הֲרֵי הוּא עֲלֵיהֶן שׁוֹמֵר שׂוֹכֵר אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן לֹא נִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן:

ו הַמַּפְקִיד מָעוֹת אֵצֶל חֲנָוָנִי אוֹ הַשַּׁלְחָנִי אִם הָיוּ צְרוּרִין וַחֲתוּמִין אוֹ קְשׁוּרִין קֶשֶׁר מְשֻׁנֶּה הֲרֵי זֶה לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן לְפִיכָךְ אִם אָבְדוּ אוֹ נִגְנְבוּ אֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן. וְאִם אֵינָן חֲתוּמִין וְלֹא קְשׁוּרִין קֶשֶׁר מְשֻׁנֶּה אַף עַל פִּי שֶׁהֵן צְרוּרִין יֵשׁ לוֹ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן לְפִיכָךְ הוּא נַעֲשֶׂה עֲלֵיהֶם שׁוֹמֵר שָׂכָר וְאִם אָבְדוּ אוֹ נִגְנְבוּ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן וְאִם נֶאֱנְסוּ כְּגוֹן שֶׁאָבְדוּ בְּלִסְטִים מְזֻיָּן הֲרֵי זֶה פָּטוּר:

ז בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים קֹדֶם שֶׁיִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן אֲבָל אַחַר שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן נִתְחַיֵּב בְּאַחֲרָיוּתָן בְּכָל מִלְוֶה שֶׁבָּעוֹלָם עַד שֶׁיַּחְזִירֵם לַבְּעָלִים:

ח׳ הַמַּפְקִיד מָעוֹת אֵצֶל בַּעַל הַבַּיִת בֵּין צְרוּרִין בֵּין מֻתָּרִין הֲרֵי זֶה לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן לְפִיכָךְ אִם אָבְדוּ אוֹ נִגְנְבוּ אֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן. וְהוּא שֶׁיִּטְמְנֵם בַּקַּרְקַע כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

ט׳ הַמַּפְקִיד חָבִית אֵצֶל חֲבֵרוֹ בֵּין שֶׁיִּחֲדוּ לָהּ הַבְּעָלִים מָקוֹם בֵּין לֹא יִחֲדוּ לָהּ מָקוֹם וְטִלְטְלָהּ לְצָרְכּוֹ וְנִשְׁבְּרָה בֵּין מִתּוֹךְ יָדוֹ נִשְׁבְּרָה בֵּין אַחַר שֶׁהֶחְזִירָהּ לַמָּקוֹם שֶׁיִּחֲדוּ לָהּ נִשְׁבְּרָה חַיָּב לְשַׁלֵּם. טִלְטְלָהּ לְצָרְכָּהּ בֵּין שֶׁנִּשְׁבְּרָה מִתּוֹךְ יָדוֹ בֵּין שֶׁנִּשְׁבְּרָה מִשֶּׁהֵנִיחָהּ בְּמָקוֹם אַחֵר פָּטוּר:

י׳ אֵין מְקַבְּלִין פִּקָּדוֹנוֹת לֹא מִן הַנָּשִׁים וְלֹא מִן הָעֲבָדִים וְלֹא מִן הַתִּינוֹקוֹת. קִבֵּל מִן הָאִשָּׁה יַחְזִיר לְאִשָּׁה. מֵתָה יַחְזִיר לְבַעְלָהּ. קִבֵּל מִן הָעֶבֶד יַחְזִיר לָעֶבֶד. מֵת יַחְזִיר לְרַבּוֹ. קִבֵּל מִן הַקָּטָן יִקְנֶה לוֹ בּוֹ סֵפֶר תּוֹרָה אוֹ דֶּקֶל שֶׁיֹּאכַל בָּהֶן פֵּרוֹתָיו. וְכֵן שֶׁאָמְרוּ בִּשְׁעַת מִיתָתָן שֶׁל פְּלוֹנִי הֵם אִם נֶאֱמָנִין לוֹ יַעֲשֶׂה כְּפִרוּשָׁן וְאִם לָאו יַחְזִיר לְיוֹרְשֵׁיהֶם:

י״א הַפִּקָּדוֹן וְהָאֲבֵדָה לֹא נִתְּנוּ לִתְבֹּעַ אֶלָּא בִּמְקוֹמָם. כֵּיצַד. הִפְקִיד אֶצְלוֹ בִּירוּשָׁלַיִם אֵינוֹ יָכוֹל לְתָבְעוֹ בְּנֹב וְאִם הֶחְזִיר לוֹ בְּנֹב מְקַבְּלוֹ מִמֶּנּוּ. הִפְקִיד אֶצְלוֹ בַּיִּשּׁוּב וְהֵבִיא פִּקָּדוֹנוֹ בַּמִּדְבָּר אֵינוֹ מְקַבְּלוֹ מִמֶּנּוּ אֶלָּא יֹאמַר לוֹ הֲרֵי הוּא בְּאַחֲרָיוּתְךָ עַד שֶׁתַּחֲזִירֶנּוּ לִי בַּיִּשּׁוּב כְּדֶרֶךְ שֶׁהִפְקַדְתִּי אֶצְלְךָ בַּיִּשּׁוּב:

י״ב הַמַּפְקִיד אֵצֶל חֲבֵרוֹ וְהָלַךְ בַּעַל הַפִּקָּדוֹן לִמְדִינַת הַיָּם וַהֲרֵי הַשּׁוֹמֵר רָצָה לְפָרֵשׁ מִיַּבָּשָׁה לַיָּם אוֹ לָצֵאת בִּשַּׁיָּרָא יֵשׁ מִי שֶׁהוֹרָה שֶׁאִם בָּא הַשּׁוֹמֵר וְהֵבִיא הַפִּקָּדוֹן לְבֵית דִּין נִפְטַר מֵאַחֲרָיוּת שְׁמִירָתוֹ וּדְבָרִים שֶׁל טַעַם הֵם שֶׁאֵין אוֹסְרִין זֶה בִּמְדִינָה זוֹ מִפְּנֵי פִּקָּדוֹן שֶׁל זֶה שֶׁהָלַךְ וְאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְהוֹלִיכוֹ עִמּוֹ שֶׁמָּא יֶאֱרַע לוֹ אֹנֶס וְיִהְיֶה חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתוֹ וּבֵית דִּין מַפְקִידִין אוֹתוֹ בְּיַד נֶאֱמָן אֶצְלָם מִשּׁוּם הֵשֵׁב אֲבֵדָה לַבְּעָלִים:

פרק ח׳

א׳ הַמַּפְקִיד אֵצֶל חֲבֵרוֹ בְּהֵמָה אוֹ כֵּלִים וְנִגְנְבוּ אוֹ אָבְדוּ אָמַר הֲרֵינִי מְשַׁלֵּם וְאֵינִי נִשְׁבָּע וְנִמְצָא הַגַּנָּב מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל. טָבַח אוֹ מָכַר מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. לְמִי מְשַׁלֵּם לְמִי שֶׁהָיְתָה הַפִּקָּדוֹן אֶצְלוֹ שֶׁהֲרֵי אָמַר אֲשַׁלֵּם. חָזְרָה הַבְּהֵמָה עַצְמָהּ חוֹזֶרֶת לִבְעָלֶיהָ הִיא וּגְזוֹתֶיהָ וּוְלָדוֹתֶיהָ שֶׁאֵין זֶה הַשּׁוֹמֵר קוֹנֶה שֶׁבַח הַבָּא

מְגוּפָהּ אֶלָּא שֶׁבַח הַבָּא מֵאֵלָיו. וּכְבָר בֵּאַרְנוּ שֶׁאֵין הַגַּנָּב מַחְזִיר גְּזוֹת וְוָלָדוֹת אֶלָּא לִפְנֵי יֵאוּשׁ. נִשְׁבַּע הַשּׁוֹמֵר וְלֹא רָצָה לְשַׁלֵּם וְאַחַר כָּךְ נִמְצָא הַגַּנָּב מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל. טָבַח אוֹ מָכַר מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. לְמִי מְשַׁלֵּם לְבַעַל הַפִּקָּדוֹן. וְכֵן הַשּׁוֹכֵר פָּרָה מֵחֲבֵרוֹ וְנִגְנְבָה וְאָמַר הֲרֵינִי מְשַׁלֵּם וְאֵינִי נִשְׁבָּע וְאַחַר כָּךְ הֻכַּר הַגַּנָּב מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל וְתַשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה לַשּׁוֹכֵר. שֶׁאִלּוּ רָצָה הַשּׁוֹכֵר הָיָה נִשְׁבָּע שְׁנִגְנְבָה בְּאֹנֶס וְנִפְטָר:

ב שׁוֹמֵר חִנָּם שֶׁאָמַר פָּשַׁעְתִּי זָכָה בַּכֶּפֶל שֶׁהֲרֵי חִיֵּב עַצְמוֹ לְשַׁלֵּם וְאִלּוּ רָצָה אָמַר נִגְנְבָה אוֹ אָבְדָה וְהָיָה פָּטוּר. וְכֵן נוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר שֶׁאָמַר נִגְנְבָה קִנָּה הַכֶּפֶל שֶׁהֲרֵי חִיֵּב עַצְמוֹ לְשַׁלֵּם וְאִלּוּ רָצָה אָמַר מֵתָה וְהָיָה נִפְטָר. אֲבָל הַשּׁוֹאֵל אֵינוֹ קוֹנֶה הַכֶּפֶל עַד שֶׁיְּשַׁלֵּם מֵעַצְמוֹ קֹדֶם וְשִׁלֵּם מֵעַצְמוֹ וְאַחַר כָּךְ הֻכַּר הַגַּנָּב מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה לַשּׁוֹאֵל:

ג כָּל הַקּוֹנֶה הַכֶּפֶל קוֹנֶה הַשֶּׁבַח הַבָּא מֵאֵלָיו. כֵּיצַד. הִפְקִיד אַרְבַּע סְאִין אֵצֶל חֲבֵרוֹ וַהֲרֵי הֵן שָׁוִין סֶלַע וְנִגְנְבוּ אוֹ אָבְדוּ וְאָמַר הֲרֵינִי מְשַׁלֵּם סֶלַע וְאֵינִי נִשְׁבָּע וְאַחַר כָּךְ נִמְצְאוּ וַהֲרֵי הֵן שָׁוִין אַרְבָּעָה סְלָעִים הֲרֵי הֵן שֶׁל שׁוֹמֵר וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא סֶלַע. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁלֹּא הִטְרִיחָן לַבְּעָלִים בַּדִּין אֲבָל אִם הוֹדָה שֶׁפָּשַׁע וְחִיְּבוּהוּ בֵּית דִּין לִתֵּן וְלֹא נָתַן בִּרְצוֹנוֹ עַד שֶׁכָּפוּהוּ בֵּית דִּין עַל כָּרְחוֹ וְנָטְלוּ מִמֶּנּוּ וְאַחַר כָּךְ הֻכַּר הַגַּנָּב אוֹ נִמְצָא הַפִּקָּדוֹן יַחְזִיר לַבְּעָלִים כְּמוֹת שֶׁהוּא וּמַחְזִירִין לַשּׁוֹמֵר הַדָּמִים שֶׁלָּקְחוּ מִמֶּנּוּ. וְאִם כֵּלִים אוֹ קַרְקַע גָּבוּ בֵּית דִּין מִמֶּנּוּ בְּשׁוּמָא מַחְזִיר לַשּׁוֹמֵר כֵּלָיו אוֹ שָׂדֵהוּ:

ד תְּבָעוּהוּ בְּעָלִים לַשּׁוֹמֵר וְנִשְׁבַּע וְאַחַר כָּךְ שִׁלֵּם וְהֻכַּר הַגַּנָּב הוֹאִיל וְשִׁלֵּם בִּרְצוֹנוֹ זָכָה בַּכֶּפֶל אַף עַל פִּי שֶׁהִטְרִיחוֹ בַּתְּחִלָּה לַדִּין עַד שֶׁנִּשְׁבַּע. אָמַר הַשּׁוֹמֵר בַּתְּחִלָּה אֵינִי מְשַׁלֵּם וְחָזַר וְאָמַר הֲרֵינִי מְשַׁלֵּם זָכָה בַּכֶּפֶל:

ה אָמַר הֲרֵינִי מְשַׁלֵּם וְחָזַר וְאָמַר אֵינִי מְשַׁלֵּם. אוֹ שֶׁאָמַר הֲרֵינִי מְשַׁלֵּם וּמֵת וְאָמְרוּ הַבָּנִים אֵין אָנוּ מְשַׁלְּמִין. אוֹ שֶׁלֹּא הִסְפִּיק לְתָבְעוֹ אֶת הַשּׁוֹמֵר עַד שֶׁמֵּת וְתָבַע הַבָּנִים וְשִׁלְּמוּ בְּנֵי הַשּׁוֹמֵר. אוֹ שֶׁשִּׁלְּמוּ הַבָּנִים לַבָּנִים. אוֹ שֶׁשִּׁלֵּם הַשּׁוֹמֵר מֻחֲצָה. שָׁאַל שְׁתֵּי פָּרוֹת וְשִׁלֵּם אַחַת מֵהֶן. שָׁאַל מֵהַשֻּׁתָּפִין וְשִׁלֵּם לְאֶחָד מֵהֶן. שֶׁתָּפִין שֶׁשָּׁאֲלוּ וְשִׁלֵּם אֶחָד מֵהֶן. שָׁאַל מִן הָאִשָּׁה וְשִׁלֵּם לְבַעֲלָהּ. אִשָּׁה שֶׁשָּׁאֲלָה וְשִׁלֵּם בַּעְלָהּ. כָּל

אֵלּוּ סָפֵק וַהֲרֵי הַכֶּפֶל מֻטָּל בְּסָפֵק וְאֵינוֹ תַּחַת יַד אֶחָד מֵהֶן לְפִיכָךְ חוֹלְקִין הַכֶּפֶל אוֹ הַשֶּׁבַח בֵּין בַּעַל הַפִּקָּדוֹן וּבֵין הַשּׁוֹמֵר. וְאִם קָדַם אֶחָד מֵהֶן וְתָפַס הַכֹּל אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ וַאֲפִלּוּ בְּחוּצָה לָאָרֶץ:

ו נִגְנַב הַפִּקָּדוֹן בְּאֹנֶס וְאַחַר כָּךְ הֵכִּר הַגַּנָּב אֶחָד שׁוֹמֵר חִנָּם וְאֶחָד שׁוֹמֵר שָׂכָר עוֹשֶׂה דִּין עִם הַגַּנָּב וְאֵינוֹ נִשְׁבָּע. קָדַם וְנִשְׁבַּע וְאַחַר כָּךְ הֵכִּר הַגַּנָּב אִם שׁוֹמֵר חִנָּם הוּא רָצָה עוֹמֵד בִּשְׁבוּעָתוֹ רָצָה עוֹשֶׂה דִּין עִם הַגַּנָּב וְאִם שׁוֹמֵר שָׂכָר הוּא עוֹשֶׂה עִמּוֹ דִּין. נִגְנַב הַפִּקָּדוֹן בְּאֹנֶס וְהֶחֱזִירוֹ הַגַּנָּב לְבֵית הַשּׁוֹמֵר וַהֲרֵי הוּא בְּהֶמָּה וּמֵתָה שָׁם בִּפְשִׁיעָה יֵשׁ בַּדָּבָר סָפֵק אִם כָּלְתָה שְׁמִירָתוֹ וְנִפְטַר אוֹ עֲדַיִן לֹא כָלְתָה שְׁמִירָתוֹ לְפִיכָךְ הַשּׁוֹמֵר פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם. וְאִם תָּפְסוּ הַבָּעָלִים אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדָם: סְלִיקוּ לְהוּ הִלְכוֹת שְׁאֵלָה וּפִקָּדוֹן

רמב"ם — פרק אחד · הלכות מאכלות אסורות פרק י"ג

א הַלּוֹקֵחַ בַּיִת אוֹ שֶׁשָּׂכַר בַּיִת בַּחֲצֵרוֹ שֶׁל עַכּוּ"ם וּמִלְּאָהוּ יַיִן אִם הָיָה הַיִּשְׂרְאֵלִי דָּר בְּאוֹתָהּ חָצֵר אַף עַל פִּי שֶׁהַפֶּתַח פָּתוּחַ הַיַּיִן מֻתָּר. מִפְּנֵי שֶׁהָעַכּוּ"ם מְפַחֵד תָּמִיד וְאוֹמֵר עַתָּה יִכָּנֵס לְבֵיתוֹ פִּתְאֹם וְיִמְצָא אוֹתִי בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ. וְאִם הָיָה דָּר בְּחָצֵר אַחֶרֶת לֹא יֵצֵא עַד שֶׁיִּסְגֹּר הַבַּיִת וְיִהְיֶה הַמַּפְתֵּחַ וְהַחוֹתָם בְּיָדוֹ. וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא יְזַיֵּף הָעַכּוּ"ם מַפְתֵּחַ הַבַּיִת:

ב יָצָא וְלֹא סָגַר הַפֶּתַח אוֹ שֶׁסָּגַר וְהִנִּיחַ הַמַּפְתֵּחַ בְּיַד עַכּוּ"ם הֲרֵי הַיַּיִן אָסוּר בִּשְׁתִיָּה. שֶׁמָּא נִכְנַס הָעַכּוּ"ם וְנִסַּךְ. שֶׁהֲרֵי אֵין הַיִּשְׂרְאֵלִי שָׁם. וְאִם אָמַר לוֹ אֶחָז לִי מַפְתֵּחַ זֶה עַד שֶׁאָבוֹא הַיַּיִן מֻתָּר שֶׁלֹּא מָסַר לוֹ שְׁמִירַת הַבַּיִת אֶלָּא שְׁמִירַת הַמַּפְתֵּחַ:

ג עַכּוּ"ם שֶׁשָּׂכַר יִשְׂרָאֵל לִדְרֹךְ לוֹ יֵינוֹ בְּטָהֳרָה כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה מֻתָּר לְיִשְׂרָאֵל וְיִקָּחוּהוּ מִמֶּנּוּ וְהָיָה הַיַּיִן בְּבֵיתוֹ שֶׁל עַכּוּ"ם. אִם הָיָה יִשְׂרָאֵל זֶה שֶׁשּׂוֹמֵר הַיַּיִן דָּר בְּאוֹתָהּ חָצֵר הַיַּיִן מֻתָּר. וְאַף עַל פִּי שֶׁהַפֶּתַח פָּתוּחַ וְהַשּׁוֹמֵר נִכְנָס וְיוֹצֵא. וְאִם הָיָה הַשּׁוֹמֵר דָּר בְּחָצֵר אַחֶרֶת הַיַּיִן אָסוּר. וְאַף עַל פִּי שֶׁהַמַּפְתֵּחַ וְהַחוֹתָם בְּיַד יִשְׂרָאֵל. שֶׁכֵּיוָן שֶׁהַיַּיִן שֶׁל עַכּוּ"ם וּבִרְשׁוּתוֹ אֵינוֹ מְפַחֵד לְזַיֵּף וּלְהַכְנֵס לַבַּיִת וְיֹאמַר וְיהִי מָה אִם יֵדְעוּ בּוֹ לֹא יִקָּחוּ מִמֶּנִּי:

ד אֲפִלּוּ כָּתַב הָעַכּוּ"ם לְיִשְׂרָאֵל שֶׁנִּתְקַבֵּל מִמֶּנּוּ הַמָּעוֹת לִמְכֹּר לוֹ בָּהֶן יַיִן הוֹאִיל וְאֵין הַיִּשְׂרְאֵלִי יָכוֹל לְהוֹצִיאוֹ מֵרְשׁוּת הָעַכּוּ"ם עַד שֶׁיִּתֵּן לוֹ הַמָּעוֹת הֲרֵי הוּא שֶׁל עַכּוּ"ם וְאָסוּר. אֶלָּא אִם הָיָה הַשּׁוֹמֵר דָּר שָׁם בֶּחָצֵר. וְאֵין הַשּׁוֹמֵר צָרִיךְ לִהְיוֹת יוֹשֵׁב וּמְשַׁמֵּר תָּמִיד אֶלָּא נִכְנָס וְיוֹצֵא כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. בֵּין בִּרְשׁוּת בַּעַל הַיַּיִן בֵּין בִּרְשׁוּת עַכּוּ"ם אַחֵר:

ה הָיָה יַיִן זֶה הַטָּהוֹר שֶׁל עַכּוּ"ם מֻנָּח בִּרְשׁוּת הָרַבִּים אוֹ בְּבֵית הַפְּתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים וְיִשְׂרָאֵל הוֹלְכִים וְשָׁבִים מֻתָּר. שֶׁעֲדַיִן לֹא נִכְנַס בִּרְשׁוּת הָעַכּוּ"ם:

ו וְאַשְׁפָּה וְחַלּוֹן וְדֶקֶל אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בּוֹ פֵּרוֹת הֲרֵי אֵלּוּ כִּרְשׁוּת הָרַבִּים. וְחָבִית יַיִן שָׁם וְעַכּוּ"ם הַנִּמְצָא שָׁם אֵינוֹ אוֹסְרָהּ. וּבֵית הַפְּתוּחַ לְשָׁם הֲרֵי הוּא כְּפָתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים:

ז חָצֵר הַחֲלוּקָה בְּמִסְפִּים וְעַכּוּ"ם בְּצַד זֶה וְיִשְׂרָאֵל בְּצַד אַחֵר. וְכֵן שְׁנֵי גַּגִּין שֶׁהָיָה גַּג יִשְׂרָאֵל לְמַעְלָה וְגַג הָעַכּוּ"ם לְמַטָּה. אוֹ שֶׁהָיוּ זֶה בְּצַד זֶה וְיֵשׁ בֵּינֵיהֶן מְסִפִּים. אַף עַל פִּי שֶׁיַּד הָעַכּוּ"ם מַגַּעַת לְחֵלֶק יִשְׂרָאֵל אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם יֵין נֶסֶךְ וְלֹא מִשּׁוּם טָהֳרוֹת:

ח מֻתָּר לְיִשְׂרָאֵל לְהַפְקִיד יֵינוֹ בִּכְלִי סָתוּם בְּיַד עַכּוּ"ם וְהוּא שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בּוֹ שְׁנֵי סִימָנִין. וְזֶה הוּא הַנִּקְרָא חוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם. כֵּיצַד. סָתַם הֶחָבִית בִּכְלִי שֶׁאֵינוֹ מְהֻדָּק כְּדֶרֶךְ שֶׁסּוֹתְמִין כָּל אָדָם וְטָח בְּטִיט הֲרֵי זֶה חוֹתָם אֶחָד. הָיָה כְּלִי מְהֻדָּק וְטָח עָלָיו מִלְמַעְלָה הֲרֵי זֶה חוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם. וְכֵן אִם צָר פִּי הַנּוֹד הֲרֵי זֶה חוֹתָם אֶחָד. הָפַךְ פִּי הַנּוֹד לְתוֹכוֹ וְצָר עָלָיו הֲרֵי זֶה חוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם. וְכֵן כָּל שִׁנּוּי שֶׁמְּשַׁנֶּה מִדְּבָרִים שֶׁאֵין דֶּרֶךְ כָּל אָדָם הֲרֵי הֵן כְּחוֹתָם אֶחָד וְהַטִּיחָה אוֹ הַקְשִׁירָה חוֹתָם שֵׁנִי:

ט וְאִם הִפְקִיד בְּיַד עַכּוּ"ם בְּחוֹתָם אֶחָד הֲרֵי זֶה אָסוּר בִּשְׁתִיָּה וּמֻתָּר בַּהֲנָיָה וְהוּא שֶׁיְּיַחֵד לוֹ קֶרֶן זָוִית:

י יַיִן מְבֻשָּׁל וְהַשֵּׁכָר אוֹ יַיִן שֶׁעֵרְבוּ עִם דְּבָרִים אֲחֵרִים כְּגוֹן דְּבַשׁ וְשֶׁמֶן וְכֵן הַחֹמֶץ וְהַגְּבִינָה וְהֶחָלָב וְכָל שֶׁאִסּוּרוֹ מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים שֶׁהִפְקִידוּ בְּיַד עַכּוּ"ם אֵינוֹ צָרִיךְ שְׁנֵי חוֹתָמוֹת אֶלָּא חוֹתָם אֶחָד בִּלְבַד דַּיּוֹ. אֲבָל הַיַּיִן וְהַבָּשָׂר וַחֲתִיכַת דָּג שֶׁאֵין בָּהּ סִימָן שֶׁהִפְקִידָן בְּיַד עַכּוּ"ם צְרִיכִין שְׁנֵי חוֹתָמוֹת:

יא יֵרָאֶה לִי שֶׁכָּל מָקוֹם שֶׁאָמַרְנוּ בְּעִנְיָן זֶה בְּיַיִן שֶׁלָּנוּ שֶׁהוּא אָסוּר בִּשְׁתִיָּה וּמֻתָּר בַּהֲנָיָה מִפְּנֵי צַד נְגִיעָה שֶׁנָּגַע בּוֹ הָעַכּוּ"ם כְּשֶׁהָיָה הָעַכּוּ"ם עוֹבֵד עַכּוּ"ם. אֲבָל אִם הָיָה אָסוּרוֹ בְּגָלַל עַכּוּ"ם שֶׁאֵינוֹ עוֹבֵד עַכּוּ"ם כְּגוֹן יִשְׁמְעֵאלִי שֶׁנָּגַע בַּיַּיִן שֶׁלָּנוּ שֶׁלֹּא בְּכַוָּנָה אוֹ שֶׁטִּפַּח עַל פִּי הֶחָבִית הֲרֵי זֶה מֻתָּר בִּשְׁתִיָּה. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

יב אֲבָל הַמַּפְקִיד יַיִן בְּיַד גֵּר תּוֹשָׁב אוֹ שֶׁשְּׁלָחוֹ עִמּוֹ וְהִפְלִיג אוֹ שֶׁהֵנִיחַ בֵּיתוֹ פָּתוּחַ בַּחֲצַר גֵּר תּוֹשָׁב הֲרֵי זֶה אָסוּר בִּשְׁתִיָּה. שֶׁכָּל חֲשָׁשׁ שֶׁל חִלּוּף וְזִיּוּף יֵרָאֶה לִי שֶׁכָּל הָעַכּוּ"ם שָׁוִים בּוֹ הוֹאִיל וְנַעֲשָׂה הַיַּיִן בִּרְשׁוּתָן נֶאֱסַר בִּשְׁתִיָּה עַל כָּל פָּנִים:

יג יֵשׁ דְּבָרִים שֶׁאֵין בָּהֶם אִסּוּר נִסּוּךְ כְּלָל וְאָסְרוּ אוֹתָם חֲכָמִים כְּדֵי לְהַרְחִיק מִן הַנִּסּוּךְ. וְאֵלּוּ הֵן. לֹא יִמְזֹג הָעַכּוּ"ם הַמַּיִם לְתוֹךְ הַיַּיִן שֶׁבְּיַד יִשְׂרָאֵל שֶׁמָּא יָבוֹא לִצֹּק הַיַּיִן לְתוֹךְ הַמַּיִם. וְלֹא יוֹלִיךְ הָעַכּוּ"ם עֲנָבִים לַגַּת שֶׁמָּא יָבוֹא לִדְרֹךְ אוֹ לִגַּע. וְלֹא יְסַיֵּעַ לְיִשְׂרָאֵל בְּשָׁעָה שֶׁמַּרִיק מִכְּלֵי לְכֵלִי שֶׁמָּא יַנִּיחַ הַכְּלִי בְּיַד הָעַכּוּ"ם וְנִמְצָא הַיַּיִן בָּא מִכֹּחוֹ. וְאִם סִיֵּעַ אוֹ מָזַג הַמַּיִם אוֹ הֵבִיא עֲנָבִים מֻתָּר:

יד וְכֵן מֻתָּר שְׁיָרִיחַ הָעַכּוּ"ם בְּחָבִית שֶׁל יַיִן שֶׁלָּנוּ. וּמֻתָּר לְיִשְׂרָאֵל לְהָרִיחַ בְּחָבִית שֶׁל יֵין נֶסֶךְ וְאֵין בָּזֶה שֵׁם אִסּוּר שֶׁאֵין הָרֵיחַ כְּלוּם לְפִי שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ:

טו כְּבָר בֵּאַרְנוּ שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁהוּא אָסוּר בַּהֲנָיָה אִם עָבַר וּמָכְרוּ דָּמָיו מֻתָּרִין חוּץ מֵעַכּוּ"ם וּמְשַׁמְּשֶׁיהָ וְתִקְרֹבֶת שֶׁלָּהּ וְיַיִן שֶׁנִּתְנַסֵּךְ לָהּ. וְהֶחְמִירוּ חֲכָמִים בְּסָתָם יֵינָם לִהְיוֹת דָּמָיו אֲסוּרִין כִּדְמֵי יַיִן שֶׁנִּתְנַסֵּךְ לְעַכּוּ"ם. לְפִיכָךְ עַכּוּ"ם שֶׁשָּׂכַר אֶת יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ בְּיַיִן שְׂכָרוֹ אָסוּר:

טז וְכֵן הַשּׂוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לְהָבִיא עָלָיו יַיִן אוֹ שֶׁשָּׂכַר סְפִינָה לְהָבִיא בָּהּ יַיִן שְׂכָרָן אָסוּר. אִם מָעוֹת נָתְנוּ לוֹ יוֹלִיכֵן לְיָם הַמֶּלַח. וְאִם נָתְנוּ לוֹ בִּשְׂכָרוֹ כְּסוּת אוֹ כֵּלִים אוֹ פֵּרוֹת הֲרֵי זֶה יִשְׂרֹף אוֹתָן וְיִקְבֹּר הָאֵפֶר כְּדֵי שֶׁלֹּא לֵהָנוֹת בּוֹ:

יז שָׂכַר לָעַכּוּ"ם חֲמוֹר לִרְכֹּב עָלָיו וְהִנִּיחַ עָלָיו לוֹגִין שֶׁל יַיִן שְׂכָרוֹ מֻתָּר. שְׂכָרוֹ לְשַׁבֵּר כַּדֵּי יֵין נֶסֶךְ שְׂכָרוֹ מֻתָּר וְתָבוֹא עָלָיו בְּרָכָה מִפְּנֵי שֶׁמְּמַעֵט בְּתִפְלָה:

יח הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל וְאָמַר לוֹ הַעֲבֵר לִי מֵאָה חָבִיּוֹת שֶׁל שֵׂכָר בְּמֵאָה פְּרוּטוֹת וְנִמְצָא אַחַת מֵהֶן יַיִן שְׂכָרוֹ כֻּלּוֹ אָסוּר:

י״ט אָמַר לוֹ הַעֲבֵר לִי חָבִית בִּפְרוּטָה חָבִית בִּפְרוּטָה וְהֶעֱבִיר וְנִמְצָא בֵּינֵיהֶן חָבִיּוֹת שֶׁל יַיִן. שִׂכַּר חָבִיּוֹת שֶׁל יַיִן אָסוּר וּשְׂאָר שְׂכָרוֹ מֻתָּר:

כ׳ אֶמְנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁשָּׁלַח לָהֶם עַכּוּ״ם חָבִית שֶׁל יַיִן בִּשְׂכָרָן מֻתָּר שֶׁיֹּאמְרוּ לוֹ תֵּן לָנוּ אֶת דְּמֶיהָ. וְאִם מִשֶּׁנִּכְנְסָה לִרְשׁוּתָן אָסוּר:

כ״א יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיָה נוֹשֶׂה בְּעַכּוּ״ם מָנֶה. הָלַךְ הָעַכּוּ״ם וּמָכַר עַבּוֹדָה זָרָה וְיַיִן נָסָךְ וְהֵבִיא לוֹ דְּמֵיהֶן הֲרֵי זֶה מֻתָּר. וְאִם אָמַר לוֹ קֹדֶם שֶׁיִּמְכֹּר הַמְתֵּן לִי עַד שֶׁאֶמְכֹּר עַבּוֹדָה זָרָה אוֹ יַיִן נָסָךְ שֶׁיֵּשׁ לִי וְאָבִיא לְךָ. אַף עַל פִּי שֶׁהוּא סְתָם יֵינוֹ. וּמָכַר וְהֵבִיא לוֹ הֲרֵי זֶה אָסוּר. מִפְּנֵי שֶׁהַיִּשְׂרְאֵלִי רוֹצֶה בְּקִיּוּמוֹ כְּדֵי שֶׁיִּפָּרַע מִמֶּנּוּ חוֹבוֹ:

כ״ב וְכֵן גֵּר וְעַכּוּ״ם שֶׁהָיוּ שֻׁתָּפִין וּבָאוּ לַחֲלֹק. אֵין הַגֵּר יָכוֹל לוֹמַר לָעַכּוּ״ם טֹל אַתָּה עַבּוֹדָה זָרָה וַאֲנִי מָעוֹת. אַתָּה יַיִן וַאֲנִי פֵּרוֹת שֶׁהֲרֵי רוֹצֶה בְּקִיּוּמָן כְּדֵי שֶׁיִּטֹּל כְּנֶגְדָּן. אֲבָל גֵּר וְעַכּוּ״ם שֶׁיָּרְשׁוּ אֶת אֲבִיהֶן עַכּוּ״ם יָכוֹל לוֹמַר לוֹ טֹל אַתָּה עַבּוֹדָה זָרָה וַאֲנִי מָעוֹת. אַתָּה יַיִן וַאֲנִי שֶׁמֶן. קַל הוּא שֶׁהֻקְלוּ בִּירֻשַּׁת הַגֵּר כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחֲזֹר לְסוּרוֹ. וְאִם מִשֶּׁבָּאוּ לִרְשׁוּת הַגֵּר אָסוּר:

כ״ג יִשְׂרָאֵל שֶׁמָּכַר יֵינוֹ לְעַכּוּ״ם פָּסַק עַד שֶׁלֹּא מָדַד לוֹ דָּמָיו מֻתָּרִין. שֶׁמִּשֶּׁפָּסַק סָמְכָה דַּעְתּוֹ וּמִשֶּׁמָּשַׁךְ קָנָה וְיַיִן נָסָךְ אֵינוֹ נַעֲשֶׂה עַד שֶׁיִּגַּע בּוֹ. נִמְצָא בִּשְׁעַת מְכִירָה הָיָה מֻתָּר. מָדַד לוֹ עַד שֶׁלֹּא פָּסַק הַדָּמִים דָּמָיו אֲסוּרִין. שֶׁהֲרֵי לֹא סָמְכָה דַּעְתּוֹ אַף עַל פִּי שֶׁמָּשַׁךְ וְנִמְצָא כְּשֶׁנָּגַע עֲדַיִן לֹא סָמְכָה דַּעְתּוֹ לְקַח וְנֶאֱסַר הַיַּיִן בְּנִגְיעָתוֹ וַהֲרֵי זֶה כְּמוֹכֵר סְתָם יֵינָם:

כ״ד בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁמָּדַד הַיִּשְׂרְאֵלִי לְכֵלָיו. אֲבָל אִם מָדַד לִכְלֵי הָעַכּוּ״ם אוֹ לִכְלֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁבְּיָד הָעַכּוּ״ם צָרִיךְ לִקַּח אֶת הַדָּמִים וְאַחַר כָּךְ יִמְדֹּד. וְאִם מָדַד וְלֹא לָקַח דָּמִים אַף עַל פִּי שֶׁפָּסַק דָּמָיו אֲסוּרִים שֶׁמִּשֶּׁגִּיעַ לַכְּלֵי נֶאֱסַר כִּסְתָם יֵינָם:

כ״ה הַנּוֹתֵן דִּינָר לְחֲנָוָנִי עַכּוּ״ם וְאָמַר לְפוֹעֲלוֹ הָעַכּוּ״ם לֵךְ וּשְׁתֵה וֶאֱכֹל מִן הַחֲנָוָנִי וַאֲנִי מְחַשֵּׁב לוֹ הֲרֵי זֶה חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא יִשְׁתֶּה יַיִן. שֶׁזֶּה כְּמִי שֶׁקָּנָה לוֹ יַיִן נָסָךְ וְהִשְׁקָהוּ. וּכְנֶגֶד זֶה בִּשְׁבִיעִית אָסוּר כְּגוֹן שֶׁנָּתַן דִּינָר לְחֲנָוָנִי יִשְׂרְאֵל עִם הָאָרֶץ וְאָמַר לְפוֹעֲלוֹ הַיִּשְׂרְאֵלִי לֵךְ וֶאֱכֹל וַאֲנִי מְחַשֵּׁב לוֹ. וְאִם אָכַל הַפּוֹעֵל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְעֻשָּׂר אָסוּר:

כ״ו אֲבָל אִם אָמַר לָהֶם אִכְלוּ וּשְׁתוּ בְּדִינָר זֶה. אוֹ שֶׁאָמַר לָהֶם אִכְלוּ וּשְׁתוּ עָלַי מִן הַחֶנְוָנִי וַאֲנִי פּוֹרֵעַ אַף עַל פִּי שֶׁנִּשְׁתַּעְבֵּד הוּאִיל וְלֹא נִתְיַחֵד שִׁעְבּוּדוֹ הֲרֵי זֶה מֻתָּר וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לֹא מִשּׁוּם יַיִן נֶסֶךְ וְלֹא מִשּׁוּם שְׁבִיעִית וְלֹא מִשּׁוּם מַעֲשֵׂר:

כ״ז מֶלֶךְ שֶׁהָיָה מְחַלֵּק יֵינוֹ לָעָם וְלוֹקֵחַ מֵהֶן דָּמָיו כְּפִי מַה שֶּׁירְצֶה. אַל יֹאמַר אָדָם לְעַכּוּ״ם הֵא לָךְ מָאתַיִם זוּז וְהַכְנֵס תַּחְתַּי בְּאוֹצַר הַמֶּלֶךְ כְּדֵי שֶׁיִּקַּח עַכּוּ״ם הַיַּיִן שֶׁכָּתְבוּ בְּשֵׁם יִשְׂרָאֵל וְיִתֵּן הָעַכּוּ״ם הַדָּמִים לַמֶּלֶךְ. אֲבָל אוֹמֵר לוֹ הֵא לָךְ מָאתַיִם זוּז וּמַלְוֵטֵנִי מִן הָאוֹצָר:

כ״ח עַכּוּ״ם שֶׁנָּגַע בְּיֵינוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְאָנְסוֹ מֻתָּר לְמָכֹר אוֹתוֹ יַיִן לְאוֹתוֹ הָעַכּוּ״ם שֶׁאָסְרוּ לְבַדּוֹ. שֶׁכֵּיוָן שֶׁנִּתְכַּוֵּן זֶה הָעַכּוּ״ם לְהַזִּיקוֹ וְלֶאֱסֹר יֵינוֹ הֲרֵי זֶה כְּמוֹ שֶׁשָּׁבְרוּ אוֹ שְׂרָפוֹ שֶׁחַיָּב לְשַׁלֵּם. וְנִמְצְאוּ הַדָּמִים שֶׁלּוֹקֵחַ מִמֶּנּוּ דְּמֵי הַהֶזֵּק וְלֹא דְּמֵי הַמְּכִירָה:

תהילים היומי · פרקים ס״ט–ע״א

פרק ס״ט

א׳ לַמְנַצֵּחַ | עַל־שֹׁושַׁנִּים לְדָוִד:

ב׳ הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהִים כִּי בָאוּ מַיִם עַד־נָפֶשׁ:

ג׳ טָבַעְתִּי | בִּיוֵן מְצוּלָה וְאֵין מָעֳמָד בָּאתִי בְמַעֲמַקֵּי־מַיִם וְשִׁבֹּלֶת שְׁטָפָתְנִי:

ד׳ יָגַעְתִּי בְקָרְאִי נִחַר גְּרוֹנִי כָּלוּ עֵינַי מְיַחֲלִ֥ל לֵאלֹהָי:

ה׳ רַבּוּ | מִשַּׂעֲרוֹת רֹאשִׁי שֹׂנְאַי חִנָּם עָצְמוּ מַצְמִיתַי אֹיְבַי שֶׁקֶר אֲשֶׁר לֹא־גָזָלְתִּי אָז אָשִׁיב:

ו׳ אֱלֹהִים אַתָּה יָדַעְתָּ לְאִוַּלְתִּי וְאַשְׁמוֹתַי מִמְּךָ לֹא־נִכְחָדוּ:

ז׳ אַל־יֵבֹשׁוּ בִי | קַוֶּיךָ אֲדֹנָי יֱהוִה צְבָאוֹת אַל־יִכָּלְמוּ בִי מְבַקְשֶׁיךָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:

ח׳ כִּי־עָלֶיךָ נָשָׂאתִי חֶרְפָּה כִּסְּתָה כְלִמָּה פָנָי:

ט׳ מוּזָר הָיִיתִי לְאֶחָי וְנָכְרִי לִבְנֵי אִמִּי:

י׳ כִּי־קִנְאַת בֵּיתְךָ אֲכָלָתְנִי וְחֶרְפּוֹת חוֹרְפֶיךָ נָפְלוּ עָלָי:

י״א וָאֲבַכֶּה בַצּוֹם נַפְשִׁי וַתְּהִי לַחֲרָפוֹת לִי:

י״ב וָאֶתְנָה לִבּוּשַׁי שָׂק וָאֱהִי לָהֶם לְמָשָׁל׃

י״ג יָשִׂיחוּ בִי יֹשְׁבֵי שָׁעַר וּנְגִינוֹת שׁוֹתֵי שֵׁכָר׃

י״ד וַאֲנִי תְפִלָּתִי־לְךָ | יְהוָה עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב־חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ׃

ט״ו הַצִּילֵנִי מִטִּיט וְאַל־אֶטְבָּעָה אִנָּצְלָה מִשֹּׂנְאַי וּמִמַּעֲמַקֵּי־מָיִם׃

ט״ז אַל־תִּשְׁטְפֵנִי | שִׁבֹּלֶת מַיִם וְאַל־תִּבְלָעֵנִי מְצוּלָה וְאַל־תֶּאְטַר־עָלַי בְּאֵר פִּיהָ׃

י״ז עֲנֵנִי יְהוָה כִּי־טוֹב חַסְדֶּךָ כְּרֹב רַחֲמֶיךָ פְּנֵה אֵלָי׃

י״ח וְאַל־תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מֵעַבְדֶּךָ כִּי־צַר־לִי מַהֵר עֲנֵנִי׃

י״ט קָרְבָה אֶל־נַפְשִׁי גְּאָלֶהָ לְמַעַן אֹיְבַי פְּדֵנִי׃

כ׳ אַתָּה יָדַעְתָּ חֶרְפָּתִי וּבָשְׁתִּי וּכְלִמָּתִי נֶגְדְּךָ כָּל־צוֹרְרָי׃

כ״א חֶרְפָּה | שָׁבְרָה לִבִּי וָאָנוּשָׁה וָאֲקַוֶּה לָנוּד וָאַיִן וְלַמְנַחֲמִים וְלֹא מָצָאתִי׃

כ״ב וַיִּתְּנוּ בְּבָרוּתִי רֹאשׁ וְלִצְמָאִי יַשְׁקוּנִי חֹמֶץ׃

כ״ג יְהִי־שֻׁלְחָנָם לִפְנֵיהֶם לְפָח וְלִשְׁלוֹמִים לְמוֹקֵשׁ׃

כ״ד תֶּחְשַׁכְנָה עֵינֵיהֶם מֵרְאוֹת וּמָתְנֵיהֶם תָּמִיד הַמְעַד׃

כ״ה שְׁפָךְ־עֲלֵיהֶם זַעְמֶךָ וַחֲרוֹן אַפְּךָ יַשִּׂיגֵם׃

כ״ו תְּהִי־טִירָתָם נְשַׁמָּה בְּאָהֳלֵיהֶם אַל־יִהְיֶה יֹשֵׁב׃

כ״ז כִּי־אַתָּה אֲשֶׁר־הִכִּיתָ רָדָפוּ וְאֶל־מַכְאוֹב חֲלָלֶיךָ יְסַפֵּרוּ׃

כ״ח תְּנָה־עָוֹן עַל־עֲוֹנָם וְאַל־יָבֹאוּ בְּצִדְקָתֶךָ׃

כ״ט יִמָּחוּ מִסֵּפֶר חַיִּים וְעִם צַדִּיקִים אַל־יִכָּתֵבוּ׃

ל׳ וַאֲנִי עָנִי וְכוֹאֵב יְשׁוּעָתְךָ אֱלֹהִים תְּשַׂגְּבֵנִי׃

ל״א אֲהַלְלָה שֵׁם־אֱלֹהִים בְּשִׁיר וַאֲגַדְּלֶנּוּ בְתוֹדָה׃

ל״ב וְתִיטַב לַיהוָה מִשּׁוֹר פָּר מַקְרִן מַפְרִיס׃

ל״ג רָאוּ עֲנָוִים יִשְׂמָחוּ דֹרְשֵׁי אֱלֹהִים וִיחִי לְבַבְכֶם׃

ל״ד כִּי־שֹׁמֵעַ אֶל־אֶבְיוֹנִים יְהוָה וְאֶת־אֲסִירָיו לֹא בָזָה׃

ל״ה יְהַלְלוּהוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ יַמִּים וְכָל־רֹמֵשׂ בָּם׃

ל״ו כִּי אֱלֹהִים | יוֹשִׁיעַ צִיּוֹן וְיִבְנֶה עָרֵי יְהוּדָה וְיָשְׁבוּ שָׁם וִירֵשׁוּהָ׃

לי וְזֶרַע עֲבָדָיו יִנְחָלוּהָ וְאֹהֲבֵי שְׁמוֹ יִשְׁכְּנוּ־בָהּ׃ {פ}

פרק ע׳

א לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד לְהַזְכִּיר׃

ב אֱלֹהִים לְהַצִּילֵנִי יְהוָה לְעֶזְרָתִי חוּשָׁה׃

ג יֵבֹשׁוּ וְיַחְפְּרוּ מְבַקְשֵׁי נַפְשִׁי יִסֹּגוּ אָחוֹר וְיִכָּלְמוּ חֲפֵצֵי רָעָתִי׃

ד יָשׁוּבוּ עַל־עֵקֶב בָּשְׁתָּם הָאֹמְרִים הֶאָח | הֶאָח׃

ה יָשִׂישׂוּ וְיִשְׂמְחוּ | בְךָ כָּל־מְבַקְשֶׁיךָ וְיֹאמְרוּ תָמִיד יִגְדַּל אֱלֹהִים אֹהֲבֵי יְשׁוּעָתֶךָ׃

ו וַאֲנִי | עָנִי וְאֶבְיוֹן אֱלֹהִים חוּשָׁה־לִּי עֶזְרִי וּמְפַלְטִי אַתָּה יְהוָה אַל־תְּאַחַר׃ {פ}

פרק ע״א

א בְּךָ־יְהוָה חָסִיתִי אַל־אֵבוֹשָׁה לְעוֹלָם׃

ב בְּצִדְקָתְךָ תַּצִּילֵנִי וּתְפַלְּטֵנִי הַטֵּה־אֵלַי אָזְנְךָ וְהוֹשִׁיעֵנִי׃

ג הֱיֵה לִי | לְצוּר מָעוֹן לָבוֹא תָּמִיד צִוִּיתָ לְהוֹשִׁיעֵנִי כִּי־סַלְעִי וּמְצוּדָתִי אָתָּה׃

ד אֱלֹהַי פַּלְּטֵנִי מִיַּד רָשָׁע מִכַּף מְעַוֵּל וְחוֹמֵץ׃

ה כִּי־אַתָּה תִקְוָתִי אֲדֹנָי יֱהוִה מִבְטַחִי מִנְּעוּרָי׃

ו עָלֶיךָ | נִסְמַכְתִּי מִבֶּטֶן מִמְּעֵי אִמִּי אַתָּה גוֹזִי בְּךָ תְהִלָּתִי תָמִיד׃

ז כְּמוֹפֵת הָיִיתִי לָרַבִּים וְאַתָּה מַחֲסִי־עֹז׃

ח יִמָּלֵא פִּי תְהִלָּתֶךָ כָּל־הַיּוֹם תִּפְאַרְתֶּךָ׃

ט אַל־תַּשְׁלִיכֵנִי לְעֵת זִקְנָה כִּכְלוֹת כֹּחִי אַל־תַּעַזְבֵנִי׃

י כִּי־אָמְרוּ אוֹיְבַי לִי וְשֹׁמְרֵי נַפְשִׁי נוֹעֲצוּ יַחְדָּו׃

יא לֵאמֹר אֱלֹהִים עֲזָבוֹ רִדְפוּ וְתִפְשׂוּהוּ כִּי־אֵין מַצִּיל׃

יב אֱלֹהִים אַל־תִּרְחַק מִמֶּנִּי אֱלֹהַי לְעֶזְרָתִי (חישה) [חוּשָׁה]׃

יג יֵבֹשׁוּ יִכְלוּ שֹׂטְנֵי נַפְשִׁי יַעֲטוּ חֶרְפָּה וּכְלִמָּה מְבַקְשֵׁי רָעָתִי׃

יד וַאֲנִי תָמִיד אְיַחֵל וְהוֹסַפְתִּי עַל־כָּל־תְּהִלָּתֶךָ׃

טו פִּי | יְסַפֵּר צִדְקָתֶךָ כָּל־הַיּוֹם תְּשׁוּעָתֶךָ כִּי לֹא יָדַעְתִּי סְפֹרוֹת׃

טז אָבוֹא בִּגְבֻרוֹת אֲדֹנָי יֱהוִה אַזְכִּיר צִדְקָתְךָ לְבַדֶּךָ׃

יז אֱלֹהִים לִמַּדְתַּנִי מִנְּעוּרָי וְעַד־הֵנָּה אַגִּיד נִפְלְאוֹתֶיךָ׃

יח וְגַם עַד־זִקְנָה | וְשֵׂיבָה אֱלֹהִים אַל־תַּעַזְבֵנִי עַד־אַגִּיד זְרוֹעֲךָ לְדוֹר לְכָל־יָבוֹא גְּבוּרָתֶךָ׃

יט וְצִדְקָתְךָ אֱלֹהִים עַד־מָרוֹם אֲשֶׁר־עָשִׂיתָ גְדֹלוֹת אֱלֹהִים מִי כָמוֹךָ׃

כ אֲשֶׁר (הראיתנו) [הִרְאִיתַנִי |] צָרוֹת רַבּוֹת וְרָעוֹת תָּשׁוּב (תחינו) [תְּחַיֵּנִי] וּמִתְּהֹמוֹת הָאָרֶץ תָּשׁוּב תַּעֲלֵנִי׃

כא תָּרֶב | גְּדֻלָּתִי וְתִסֹּב תְּנַחֲמֵנִי׃

כב גַּם־אֲנִי | אוֹדְךָ בִכְלִי־נֵבֶל אֲמִתְּךָ אֱלֹהָי אֲזַמְּרָה לְךָ בְכִנּוֹר קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃

כג תְּרַנַּנָּה שְׂפָתַי כִּי אֲזַמְּרָה־לָּךְ וְנַפְשִׁי אֲשֶׁר פָּדִיתָ׃

כד גַּם־לְשׁוֹנִי כָּל־הַיּוֹם תֶּהְגֶּה צִדְקָתֶךָ כִּי־בֹשׁוּ כִי־חָפְרוּ מְבַקְשֵׁי רָעָתִי׃ {פ}

יום שלישי

י״ד כסלו תשפ״ז · 24 בנובמבר 2026

חומש עם רש״י · עלייה שלישית בראשית ל״ב ל״א – ל״ג ה׳

פרק ל״ב

ל״א וַיִּקְרָא יַעֲקֹב שֵׁם הַמָּקוֹם פְּנִיאֵל כִּי־רָאִיתִי אֱלֹהִים פָּנִים אֶל־פָּנִים וַתִּנָּצֵל נַפְשִׁי:

ל״ב וַיִּזְרַח־לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ כַּאֲשֶׁר עָבַר אֶת־פְּנוּאֵל וְהוּא צֹלֵעַ עַל־יְרֵכוֹ:

ויזרח לו השמש. לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם הוּא כְּשֶׁהִגִּיעָנוּ לְמָקוֹם פְּלוֹנִי הֵאִיר לָנוּ הַשַּׁחַר, זֶהוּ פְּשׁוּטוֹ; וּמ״אַ **ויזרח לו** לְצָרְכּוֹ – לְרַפְּאוֹת אֶת צֶלְעָתוֹ, כְּמָה דְּתֵימָא שֶׁמֶשׁ צְדָקָה וּמַרְפֵּא בִּכְנָפֶיהָ (מלאכי ג׳); וְאוֹתָן שָׁעוֹת שֶׁמְּהָרָה לִשְׁקֹעַ בִּשְׁבִילוֹ כְּשֶׁיָּצָא מִבְּאֵר שֶׁבַע מְהָרָה לִזְרֹחַ בִּשְׁבִילוֹ:

והוא צלע. הָיָה צוֹלֵעַ כְּשֶׁזְּרָחָה הַשֶּׁמֶשׁ:

ל״ג עַל־כֵּן לֹא־יֹאכְלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־גִּיד הַנָּשֶׁה אֲשֶׁר עַל־כַּף הַיָּרֵךְ עַד הַיּוֹם הַזֶּה כִּי נָגַע בְּכַף־יֶרֶךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנָּשֶׁה:

גיד הנשה. לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ גִּיד הַנָּשֶׁה? לְפִי שֶׁנָּשָׁה מִמְּקוֹמוֹ וְעָלָה, וְהוּא לְשׁוֹן קְפִיצָה, וְכֵן נָשְׁתָה גְּבוּרָתָם (ירמיהו נ״א), וְכֵן כִּי נַשַּׁנִי אֱלֹהִים אֶת כָּל עֲמָלִי (בראשית מ״א):

פרק ל״ג

א׳ וַיִּשָּׂא יַעֲקֹב עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה עֵשָׂו בָּא וְעִמּוֹ אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ וַיַּחַץ אֶת־הַיְלָדִים עַל־לֵאָה וְעַל־רָחֵל וְעַל שְׁתֵּי הַשְּׁפָחוֹת:

ב׳ וַיָּשֶׂם אֶת־הַשְּׁפָחוֹת וְאֶת־יַלְדֵיהֶן רִאשֹׁנָה וְאֶת־לֵאָה וְיִלְדֶיהָ אַחֲרֹנִים וְאֶת־רָחֵל וְאֶת־יוֹסֵף אַחֲרֹנִים:

ואת לאה וילדיה אחרנים. אַחֲרוֹן אַחֲרוֹן חָבִיב:

ג׳ וְהוּא עָבַר לִפְנֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה שֶׁבַע פְּעָמִים עַד־גִּשְׁתּוֹ עַד־אָחִיו:

עבר לפניהם. אָמַר אִם יָבֹא אוֹתוֹ רָשָׁע לְהַלָּחֵם יִלָּחֵם בִּי תְּחִלָּה:

ד׳ וַיָּרָץ עֵשָׂו לִקְרָאתוֹ וַיְחַבְּקֵהוּ וַיִּפֹּל עַל־צַוָּארָו וַיִּשָּׁקֵהוּ וַיִּבְכּוּ:

ויחבקהו. נִתְגַּלְגְּלוּ רַחֲמָיו, כְּשֶׁרָאָהוּ מִשְׁתַּחֲוֶה כָּל הַשְׁתַּחֲוָאוֹת הַלָּלוּ:

וישקהו. נָקוּד עָלָיו; וְיֵשׁ חוֹלְקִין בַּדָּבָר הַזֶּה בַּבְּרַיְתָא דְּסִפְרֵי, יֵשׁ שֶׁדָּרְשׁוּ נָקֻדָּה זוֹ שֶׁלֹּא נְשָׁקוֹ בְּכָל לִבּוֹ, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי, הֲלָכָה הִיא בְּיָדוּעַ שֶׁעֵשָׂו שׂוֹנֵא לְיַעֲקֹב, אֶלָּא שֶׁנִּכְמְרוּ רַחֲמָיו בְּאוֹתָהּ שָׁעָה וּנְשָׁקוֹ בְּכָל לִבּוֹ (ספרי במדבר):

ה׳ **וַיִּשָּׂא אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא אֶת־הַנָּשִׁים וְאֶת־הַיְלָדִים וַיֹּאמֶר מִי־אֵלֶּה לָּךְ וַיֹּאמֶר הַיְלָדִּים אֲשֶׁר־חָנַן אֱלֹהִים אֶת־עַבְדֶּךָ:**

מי אלה לך. מִי אֵלֶּה לְהִיוֹת שֶׁלְּךָ:

תניא · קונטרס אחרון — תחילת מאמר ו׳

דָּוִד, זְמִירוֹת קָרֵית לְהוּ כוּ׳. הִנֵּה בַּזֹּהַר: ״שְׁבָחָא דְאוֹרַיְיתָא וּרְנָנָה כוּ׳״. וּלְהָבִין, מַהוּ הַשֶּׁבַח לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא כְּשֶׁזֶּה אָסוּר אוֹ מוּתָּר?

הִנֵּה הוּא עַל דֶּרֶךְ: ״מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ ה׳, מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ״.

כִּי הִנֵּה נוֹדָע, שֶׁכָּל הָעוֹלָמוֹת עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים – תְּלוּיִם בְּדִקְדּוּק מִצְוָה אַחַת, דֶּרֶךְ מָשָׁל: אִם הַקָּרְבָּן כָּשֵׁר – נַעֲשֶׂה יִחוּד עֶלְיוֹן, וְעוֹלִים כָּל הָעוֹלָמוֹת לְקַבֵּל חַיּוּתָם וְשִׁפְעָם:

וְאִם שִׁינָּה – שֶׁקִּיבֵּל הַדָּם בִּשְׁמֹאלוֹ דֶּרֶךְ מָשָׁל, אוֹ שֶׁלֹּא בִּכְלִי שָׁרֵת כָּשֵׁר, אוֹ שֶׁהָיְתָה חֲצִיצָה, אֲזַי נִתְבַּטְּלָה עֲלִיּוֹת הָעוֹלָמוֹת וְחַיּוּתָם וְשִׁפְעָם מֵחַיֵּי הַחַיִּים אֵין־סוֹף בָּרוּךְ־הוּא.

וְכֵן בִּתְפִלִּין כְּשֵׁרוֹת, מִתְגַּלִּים מוֹחִין עֶלְיוֹנִים דְּזְעֵיר אַנְפִּין וְנוּקְבָא, שֶׁהֵם מְקוֹר הַחַיִּים לְכָל הָעוֹלָמוֹת, וּבְדִקְדּוּק אֶחָד נִפְסָלִין וּמִסְתַּלְּקִין הַמּוֹחִין. וּכְהַאי גַּוְנָא בְּדִקְדּוּקֵי מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה.

וְהִלְכָךְ, הַמִּתְבּוֹנֵן מַה גָּדְלוּ מַעֲשֵׂי ה׳ שֶׁבְּרִיבּוּי הָעוֹלָמוֹת וְכָל צְבָאָם, וְאֵיךְ כּוּלָּם בְּטֵלִים בְּמְצִיאוּת לְגַבֵּי דִּקְדּוּק אֶחָד מִדִּקְדּוּקֵי תּוֹרָה, שֶׁהוּא עוֹמֶק מַחֲשָׁבָה הָעֶלְיוֹנָה וְחָכְמָתוֹ יִתְבָּרֵךְ, אֲשֶׁר בְּדִקְדּוּק קַל עוֹלִים כָּל הָעוֹלָמוֹת וּמְקַבְּלִים חַיּוּתָם וְשִׁפְעָם, אוֹ לְהֵיפֶךְ חַס וְשָׁלוֹם, וּמִזֶּה נִתְבּוֹנֵן גְּדוּלַת עוֹמֶק מַחֲשַׁבְתּוֹ יִתְבָּרֵךְ, שֶׁהוּא בִּבְחִינַת בְּלִי גְבוּל וְתַכְלִית, וּמַעֲלָתָהּ לְאֵין קֵץ וְתַכְלִית עַל מַעֲלוֹת חַיּוּת כָּל הָעוֹלָמוֹת, שֶׁכָּל חַיּוּתָם שׁוֹפֵעַ מִדִּקְדּוּק אֶחָד מִמֶּנָּה, שֶׁהוּא נִמְשָׁךְ מִמְּקוֹרוֹ – הוּא

עוֹמֶק מַחֲשַׁבְתּוֹ יִתְבָּרֵךְ, כְּמוֹ שֶׁעֹּר הָאָדָם הַנִּמְשָׁךְ מִמּוֹחוֹ עַל דֶּרֶךְ מָשָׁל, וְכַנּוֹדָע מֵהַתִּיקוּנִים וְהָאִדְרָא רַבָּא.

וְזֹאת הָיְתָה שִׂמְחַת דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו־הַשָּׁלוֹם, שֶׁהָיָה מְזַמֵּר וּמְרַנֵּן לְשַׁמֵּחַ לִבּוֹ בְּעֵסֶק הַתּוֹרָה בְּעֵת צָרָתוֹ.

רמב״ם — שלשה פרקים · הלכות מלווה ולווה א׳–ג׳

פרק א׳

א׳ מִצְוַת עֲשֵׂה לְהַלְווֹת לַעֲנִיֵּי יִשְׂרָאֵל שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כב כד) "אִם כֶּסֶף תַּלְוֶה אֶת עַמִּי אֶת הֶעָנִי עִמָּךְ". יָכוֹל רְשׁוּת תַּלְמוּד לוֹמַר (דברים טו ח) "הַעֲבֵט תַּעֲבִיטֶנּוּ" וְגוֹ'. וּמִצְוָה זוֹ גְּדוֹלָה מִן הַצְּדָקָה אֶל הֶעָנִי הַשׁוֹאֵל שֶׁזֶּה כְּבָר נִצְרַךְ לִשְׁאֹל וְזֶה עֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ לְמַדָּה זוֹ. וְהַתּוֹרָה הִקְפִּידָה עַל מִי שֶׁיְּמַנַּע מִלְּהַלְווֹת לֶעָנִי שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טו ט) "וְרָעָה עֵינְךָ בְּאָחִיךָ הָאֶבְיוֹן" וְגוֹ':

ב׳ כָּל הַנּוֹגֵשׂ הֶעָנִי וְהוּא יוֹדֵעַ שֶׁאֵין לוֹ מַה יַּחֲזִיר לוֹ עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כב כד) "לֹא תִהְיֶה לוֹ כְּנשֶׁה". וּמִצְוַת עֲשֵׂה לְנַגֵּשׂ אֶת הָעַכּוּ"ם וּלְהָצֵר לוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טו ג) "לַנָּכְרִי תִּגֹּשׂ" מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לָמְדוּ שֶׁזּוֹ מִצְוַת עֲשֵׂה:

ג׳ אָסוּר לָאָדָם לְהַרְאוֹת עַצְמוֹ לְבַעַל חוֹבוֹ בִּזְמַן שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁאֵין לוֹ. אֲפִלּוּ לַעֲבֹר לְפָנָיו שֶׁלֹּא יַפְחִידוֹ אוֹ יַכְלִימוֹ אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ תּוֹבְעוֹ וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר אִם תְּבָעוֹ. וּכְשֵׁם שֶׁאָסוּר לְזֶה לִתְבֹּעַ כָּךְ אָסוּר לַלָּוֶה לִכְבּשׁ מָמוֹן חֲבֵרוֹ שֶׁבְּיָדוֹ וְלוֹמַר לוֹ לֵךְ וְשׁוּב וְהוּא שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ג כח) "אַל תֹּאמַר לְרֵעֲךָ לֵךְ וְשׁוּב". וְכֵן אָסוּר לַלָּוֶה לְקַח הַלְוָאָה וּלְהוֹצִיאָהּ שֶׁלֹּא לְצָרֶךְ וּלְאַבְּדָהּ עַד שֶׁלֹּא יִמְצָא בַּעַל חוֹב מֵאַיִן יִגְבֶּה אַף עַל פִּי שֶׁהַמַּלְוֶה עָשִׁיר גָּדוֹל. וְעוֹשֶׂה זֶה רָשָׁע הוּא שֶׁנֶּאֱמַר (תהילים לז כא) "לוֶה רָשָׁע וְלֹא יְשַׁלֵּם". וְצִוּוּ חֲכָמִים (משנה אבות ב יב) "יְהִי מָמוֹן חֲבֵרְךָ חָבִיב עָלֶיךָ כְּשֶׁלְּךָ":

ד׳ כְּשֶׁיִּתְבַּע הַמַּלְוֶה הַלְוָאָתוֹ אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עָשִׁיר וְהַלָּוֶה דָּחוּק וְטָרוּד בְּמְזוֹנוֹת אֵין מְרַחֲמִין בַּדִּין אֶלָּא גּוֹבִין לוֹ חוֹבוֹ עַד פְּרוּטָה אַחֲרוֹנָה מִכָּל מִטַּלְטְלִין שֶׁיִּמְצְאוּ לוֹ. וְאִם לֹא הִסְפִּיקוּ הַמִּטַּלְטְלִין גּוֹבִין לוֹ מִן הַקַּרְקַע אַחַר שֶׁמַּחְרִימִין עַל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִטַּלְטְלִין אוֹ מִי שֶׁיָּדַע לוֹ מִטַּלְטְלִין וְלֹא יְבִיאֵם לְבֵית דִּין. וְגוֹבִין מִכָּל קַרְקַע

שֶׁיֵּשׁ לוֹ אַף עַל פִּי שֶׁהִיא מְשֻׁעְבֶּדֶת לִכְתֻבַּת אִשְׁתּוֹ אוֹ לְבַעַל חוֹבוֹ שֶׁקָּדַם גּוֹבִין לָזֶה וְאִם יָבוֹא הָרִאשׁוֹן וְיִטְרֹף יִטְרֹף. טָעַן הַלּוֹוֶה שֶׁמִּטַּלְטְלִין אֵלּוּ שֶׁבְּיָדֵי אֵינָן שֶׁלִּי אֶלָּא פִּקָּדוֹן הֵם בְּיָדִי אוֹ שְׁכוּרִין אוֹ שְׁאוּלִין אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ אוֹ יָבִיא רְאָיָה אוֹ יִגְבֶּה מֵהֶן בַּעַל חוֹבוֹ:

ה אֵין בַּעַל חוֹב גּוֹבֶה לֹא מִכְּסוּת אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו שֶׁל לוֹוֶה וְלֹא מִבְּגָדִים צְבוּעִים שֶׁצְּבָעָן לִשְׁמָן אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן לֹא לָבְשׁוּ אוֹתָן וְלֹא מִסַּנְדָּלִים חֲדָשִׁים שֶׁלְּקָחָן לִשְׁמָן אֶלָּא הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלָּהֶן. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בִּכְלֵי הַחוֹל אֲבָל בִּגְדֵי שַׁבָּת וְהַמּוּעָד גּוֹבֶה אוֹתָן בַּעַל חוֹב וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר אִם הָיוּ בָּהֶן טַבָּעוֹת וּכְלֵי זָהָב אוֹ כֶּסֶף שֶׁהַכֹּל לְבַעַל חוֹבוֹ:

ו הָיוּ לוֹ מִטַּלְטְלִין אוֹ קַרְקַע וַהֲרֵי עָלָיו שְׁטַר חוֹבוֹת לָעַכּוּ"ם וְאָמַר הֲרֵי כָּל נְכָסַי מְשֻׁעְבָּדִין לָעַכּוּ"ם וְאִם יִטְּלוּ אוֹתָן הַיִּשְׂרְאֵלִים בְּחוֹבָם יַאַסְרוּ אוֹתִי הָעַכּוּ"ם בְּחוֹבָן וְאֶהְיֶה בַּשְּׁבָיָה. הוֹרוּ רַבּוֹתַי שֶׁאֵין שׁוֹמְעִין לוֹ וְיִגְבּוּ הַיִּשְׂרְאֵלִים. וּכְשֶׁיָּבוֹאוּ הָעַכּוּ"ם וְיַאַסְרוּהוּ הֲרֵי כָּל יִשְׂרָאֵל מְצֻוִּין לִפְדּוֹתוֹ:

ז מְסַדְּרִין לְבַעַל חוֹב כְּדֶרֶךְ שֶׁמְּסַדְּרִין בַּעֲרָכִין. כֵּיצַד. אוֹמֵר לַלּוֹוֶה הָבֵא כָּל הַמִּטַּלְטְלִין שֶׁיֵּשׁ לְךָ וְלֹא תַנִּיחַ אֲפִלּוּ מַחַט אַחַת. וְנוֹתְנִין לוֹ מִן הַכֹּל מְזוֹן [שְׁלֹשִׁים] יוֹם וּכְסוּת שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ מִכְּסוּת הָרְאוּיָה לוֹ. וְלֹא שֶׁיִּלְבַּשׁ בִּגְדֵי מֶשִׁי אוֹ מִצֶּנֶפֶת זְהוּבָה אֶלָּא מַעֲבִירִין אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ. וְנוֹתְנִין לוֹ כְּסוּת הָרְאוּיָה לוֹ לִשְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. וּמִטָּה לֵישֵׁב עָלֶיהָ וּמִטָּה וּמַצָּע הָרְאוּיִין לוֹ לִישֹׁן עֲלֵיהֶם. וְאִם הָיָה עָנִי מִטָּה וּמַפָּץ לִישֹׁן עָלָיו. וְאֵין נוֹתְנִין כֵּלִים כָּאֵלּוּ לְאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו אַף עַל פִּי שֶׁהוּא חַיָּב בִּמְזוֹנוֹתֵיהֶם. וְנוֹתְנִין לוֹ סַנְדָּלָיו וּתְפִלָּיו. הָיָה אֻמָּן נוֹתְנִין לוֹ שְׁנֵי כְּלֵי אֻמָּנוּת מִכָּל מִין וּמִין כְּגוֹן שֶׁהָיָה חָרָשׁ נוֹתְנִין לוֹ שְׁנֵי מַעֲצָדִין וּשְׁתֵּי מְגֵרוֹת. הָיָה לוֹ מִין אֶחָד מֵרֶכֶב וּמִין אֶחָד מוּעָט נוֹתְנִין לוֹ שְׁנַיִם מִן הַמֵּרֶכֶב וְכָל שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִן הַמּוּעָט. וְאֵין לוֹקְחִין לוֹ כֵּלִים מִדְּמֵי הַמֵּרֶכֶב. הָיָה אִכָּר אוֹ חַמָּר אֵין נוֹתְנִין לוֹ לֹא צֶמֶד וְלֹא חֲמוֹרוֹ. וְכֵן אִם הָיָה סַפָּן אֵין נוֹתְנִין לוֹ סְפִינָתוֹ אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ מְזוֹנוֹת אֶלָּא מֵאֵלּוּ אֵין אֵלּוּ כֵּלִים אֶלָּא נְכָסִים וְיִמָּכְרוּ עִם שְׁאָר הַמִּטַּלְטְלִין בְּבֵית דִּין וְיִנָּתְנוּ לְבַעַל חוֹבוֹ:

ח מַלְוֶה שֶׁבָּא לְהִפָּרַע שֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַלּוֶה כְּגוֹן שֶׁהָיָה הַלּוֶה בִּמְדִינָה רְחוֹקָה וְתָפְסָה הָאִשָּׁה מִטַּלְטְלִין מִנְּכְסֵי הַבַּעַל כְּדֵי שֶׁתִּזּוֹן מֵהֶן מוֹצִיאִין אוֹתָן מִיָּדָהּ וְנוֹתְנִין לְבַעַל חוֹב שֶׁאֶפְלוּ הָיָה בַּעְלָהּ עִמָּהּ לֹא הָיָה יָכוֹל לָזוּן אֶת אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו עַד שֶׁיִּפָּרַע לוֹ כָּל חוֹבוֹ:

פרק ב׳

א דִּין תּוֹרָה שֶׁבִּזְמַן שֶׁיִּתְבַּע הַמַּלְוֶה אֶת חוֹבוֹ אִם נִמְצְאוּ לַלּוֶה נְכָסִים מְסַדְּרִין לוֹ וְנוֹתְנִין לְבַעַל חוֹבוֹ אֶת הַשְּׁאָר כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. וְאִם לֹא נִמְצָא לַלּוֶה כְּלוּם אוֹ נִמְצְאוּ לוֹ דְּבָרִים שֶׁמְּסַדְּרִין לוֹ בִּלְבַד יֵלֵךְ הַלּוֶה לְדַרְכּוֹ וְאֵין אוֹסְרִין אוֹתוֹ וְאֵין אוֹמְרִים לוֹ הָבֵא רְאָיָה שֶׁאַתָּה עָנִי וְלֹא מַשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ כְּדֶרֶךְ שֶׁדָּנִין הָעַכּוּ"ם שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כב כד) "לֹא תִהְיֶה לוֹ כְּנשֶׁה". אֶלָּא אוֹמְרִים לַמַּלְוֶה אִם אַתָּה יוֹדֵעַ נְכָסִים לְזֶה הַמְחַיֵּב לְךָ לֵךְ וּתְפֹס אוֹתָן:

ב טָעַן שֶׁיֵּשׁ לוֹ וְהֶחְבִּיא אוֹתָן וַהֲרֵי הֵן בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ אֵין מִן הַדִּין שֶׁיִּכָּנֵס לְבֵיתוֹ לֹא הוּא וְלֹא שְׁלִיחַ בֵּית דִּין שֶׁהַתּוֹרָה הִקְפִּידָה עַל זֶה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד יא) "בַּחוּץ תַּעֲמֹד". אֲבָל מַחְרִימִין עַל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ וְלֹא יִתֵּן לְבַעַל חוֹבוֹ. כְּשֶׁרָאוּ הַגְּאוֹנִים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁעָמְדוּ אַחַר חִבּוּר הַגְּמָרָא שֶׁרַבּוּ הָרַמָּאִים וְנִנְעֲלָה דֶּלֶת בִּפְנֵי לוֹיִן הִתְקִינוּ שֶׁמַּשְׁבִּיעִין אֶת הַלּוֶה שְׁבוּעָה חֲמוּרָה כְּעֵין שֶׁל תּוֹרָה בִּנְקִיטַת חֵפֶץ שֶׁאֵין לוֹ כְּלוּם יֶתֶר עַל דְּבָרִים שֶׁמְּסַדְּרִין לוֹ. וְשֶׁלֹּא הֶחְבִּיאָן בְּיַד אֲחֵרִים וְשֶׁלֹּא נָתַן מַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחְזִיר. וְכוֹלֵל בִּשְׁבוּעָה זוֹ שֶׁכָּל שֶׁיַּרְוִיחַ וְכָל שֶׁיָּבוֹא לְיָדוֹ אוֹ לִרְשׁוּתוֹ מֵאֲשֶׁר תַּשִּׂיג יָדוֹ לֹא יַאֲכִיל מִמֶּנּוּ כְּלוּם לֹא לְאִשְׁתּוֹ וְלֹא לְבָנָיו וְלֹא יַלְבִּישׁ אוֹתָן וְלֹא יְטַפֵּל בָּהֶן וְלֹא יִתֵּן מַתָּנָה לְאָדָם בָּעוֹלָם. אֶלָּא יוֹצִיא מִכָּל אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יָדוֹ מְזוֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם וּכְסוּת שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ מָזוֹן הָרָאוּי לוֹ וּכְסוּת הָרָאוּי לוֹ. לֹא אֲכִילַת הַזּוֹלְלִים וְהַסּוֹבְאִין אוֹ בְּנֵי מְלָכִים וְלֹא מַלְבּוּשֵׁי הַפָּחוֹת וְהַסְּגָנִים אֶלָּא כְּדַרְכּוֹ. וְכָל הַיֶּתֶר עַל צָרְכּוֹ יִתֵּן לְבַעַל חוֹבוֹ רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן עַד שֶׁיִּגְבֶּנּוּ כָּל חוֹבוֹ. וּמַחְרִימִין תְּחִלָּה עַל מִי שֶׁיֵּדַע לִפְלוֹנִי נְכָסִים גְּלוּיִין אוֹ טְמוּנִין וְלֹא יוֹדִיעַ לְבֵית דִּין. גַּם אַחַר הַתַּקָּנָה הַזֹּאת אֵין בַּעַל חוֹב יָכוֹל לְהִכָּנֵס לְתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁל לוֶה לֹא הוּא וְלֹא שְׁלִיחַ בֵּית דִּין שֶׁלֹּא תִּקְּנוּ לַעֲקֹר גּוּף הַתּוֹרָה אֶלָּא הַלּוֶה עַצְמוֹ יוֹצִיא כֵּלָיו אוֹ יֹאמַר כָּךְ וְכָךְ הוּא שֶׁיֵּשׁ לִי מַנִּיחִין הָרָאוּי לוֹ וְיוֹצִיא הַשְּׁאָר וְיִשָּׁבַע בְּתַקָּנָה זוֹ וְכָזֶה דָּנִין

יִשְׂרָאֵל בְּכָל מְקוֹמוֹתָן. נִרְאֶה לוֹ מָמוֹן אַחַר שֶׁנִּשְׁבַּע שְׁבוּעָה זוֹ וְאָמַר שֶׁל אֲחֵרִים הוּא אוֹ עֵסֶק הוּא בְּיָדִי אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ עַד שֶׁיָּבִיא רְאָיָה. וְכֵן הוֹרוּ רַבּוֹתַי:

ג מִי שֶׁנִּשְׁבַּע שְׁבוּעָה זוֹ שֶׁאֵין לוֹ כְּלוּם וְכָל מַה שֶּׁיַּרְוִיחַ יִתֵּן לְבַעַל חוֹב אֵין כָּל אֶחָד מִבַּעֲלֵי חוֹבוֹת בָּא וּמַשְׁבִּיעוֹ שֶׁשְּׁבוּעָה אַחַת כּוֹלֶלֶת כָּל בַּעֲלֵי חוֹבוֹת. וְתַקָּנַת אַחֲרוֹנִים הִיא וְאֵין מְדַקְדְּקִין בָּהּ לְהַחְמִיר אֶלָּא לְהָקֵל:

ד מִי שֶׁהֶחְזַק שֶׁהוּא עָנִי וְכָשֵׁר וְהוֹלֵךְ בְּתֹם וְהַדָּבָר גָּלוּי וְיָדוּעַ לַדַּיָּן וּלְרֹב הָעָם וּבָא בַּעַל חוֹבוֹ לְהַשְׁבִּיעוֹ בְּתַקָּנָה זוֹ וְהֶחְזַק הַתּוֹבֵעַ שֶׁאֵינוֹ מִסְתַּפֵּק בַּעֲנִיּוּת זֶה אֶלָּא רוֹצֶה לְצַעֲרוֹ בִּשְׁבוּעָה זוֹ לְהָצֵר לוֹ וּלְבִישׁוֹ בָּרַבִּים כְּדֵי לְהִנָּקֵם מִמֶּנּוּ אוֹ כְּדֵי שֶׁיֵּלֵךְ וְיִלְוֶה מִן הָעַכּוּ"ם אוֹ יִקַּח נְכְסֵי אִשְׁתּוֹ וְיִתֵּן לָזֶה עַד שֶׁיִּנָּצֵל מִשְּׁבוּעָה זוֹ. יֵרָאֶה לִי שֶׁאָסוּר לְדַיָּן יְרֵא שָׁמַיִם לְהַשְׁבִּיעוֹ שְׁבוּעָה זוֹ וְאִם הִשְׁבִּיעוֹ בְּטֵל לֹא תַּעֲשֶׂה שֶׁל תּוֹרָה לֹא תִּהְיֶה לוֹ כְּנֹשֶׁה. וְלֹא עוֹד אֶלָּא רָאוּי לַדַּיָּן לִגְעֹר בַּתּוֹבֵעַ וּלְטָרְדוֹ מִפְּנֵי שֶׁהוּא נוֹטֵר וְהוֹלֵךְ בִּשְׁרִירוּת לִבּוֹ. שֶׁלֹּא תִּקְּנוּ הַגְּאוֹנִים תַּקָּנָה זוֹ אֶלָּא מִפְּנֵי הָרַמָּאִין וַהֲרֵי נֶאֱמַר (דברים כב ב) "עַד דְּרֹשׁ אָחִיךָ אֹתוֹ" דָּרְשֵׁהוּ אִם רַמַּאי הוּא אוֹ אֵינוֹ רַמַּאי וּמֵאַחַר שֶׁהֶחְזַק זֶה שֶׁהוּא עָנִי וְשֶׁאֵינוֹ רַמַּאי אָסוּר לְהַשְׁבִּיעוֹ. וְכֵן אֲנִי אוֹמֵר שֶׁמִּי שֶׁהֶחְזַק רַמַּאי וּדְרָכָיו מְקֻלְקָלִין בְּמַשָּׂאוֹ וּמַתָּנוֹ וַהֲרֵי הוּא אָמוּד שֶׁיֵּשׁ לוֹ מָמוֹן וְטָעַן שֶׁאֵין לוֹ כְּלוּם וַהֲרֵי הוּא רַק לְהִשָּׁבַע בְּתַקָּנָה זוֹ שֶׁאֵין רָאוּי לְהַשְׁבִּיעוֹ אֶלָּא אִם יֵשׁ כֹּחַ בַּדַּיָּן לַעֲשׂוֹתוֹ עַד שֶׁיִּפָּרַע בַּעַל חוֹבוֹ אוֹ לְנַדּוֹתוֹ עַד שֶׁיִּתֵּן יַעֲשֶׂה מֵאַחַר שֶׁהוּא אָמוּד. שֶׁפְּרִיעַת בַּעַל חוֹב מִצְוָה. כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר כָּל שֶׁיַּעֲשֶׂה הַדַּיָּן מִדְּבָרִים אֵלּוּ וְכַוָּנָתוֹ לְרִדּוֹף הַצֶּדֶק בִּלְבַד שֶׁנִּצְטַוִּינוּ לְרָדְפוֹ וְלֹא לַעֲבֹר הַדִּין עַל אֶחָד מִבַּעֲלֵי דִינִין הֲרֵי זֶה מֻרְשֶׁה לַעֲשׂוֹת וּמְקֻבָּל שָׂכָר. וְהוּא שֶׁיִּהְיוּ מַעֲשָׂיו לְשֵׁם שָׁמַיִם:

ה מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב בִּשְׁבוּעָה זוֹ מִפְּנֵי שִׁטַּר חוֹב שֶׁעָלָיו וְהוֹדָה לַאֲחֵרִים בְּחוֹבוֹת אֲחֵרִים וְהִשִּׂיגָה יָדוֹ יֶתֶר עַל הָרָאוּי לוֹ לֹא יִטֹּל הַיֶּתֶר אֶלָּא בַּעֲלֵי שְׁטָרוֹת בִּלְבַד. שֶׁמָּא קִנּוּיָא עוֹשֶׂה בְּהוֹדָאָתוֹ עַל נְכָסָיו שֶׁל זֶה:

ו רְאוּבֵן שֶׁהָיָה חַיָּב לְשִׁמְעוֹן מֵאָה וְלֵוִי חַיָּב לִרְאוּבֵן מֵאָה מוֹצִיאִין מִלֵּוִי וְנוֹתְנִין לְשִׁמְעוֹן. לְפִיכָךְ אִם אֵין לִרְאוּבֵן נְכָסִים וְהָיוּ לוֹ שִׁטְרֵי חוֹב עַל לֵוִי וְאָמַר לֵוִי שִׁטַּר אֲמָנָה הוּא פָּרוּעַ הוּא וְהוֹדָה לוֹ רְאוּבֵן אֵין מַשְׁגִּיחִין עַל הוֹדָאָתוֹ שֶׁמָּא קִנּוּיָא הֵם עוֹשִׂין לְאַבֵּד זְכוּתוֹ שֶׁל שִׁמְעוֹן אֶלָּא יִשָּׁבַע שִׁמְעוֹן וְיִטֹּל מִלֵּוִי כְּדִין כָּל טוֹרֵף שֶׁאֵינוֹ

נִפְרָע אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה. וְכֵן כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ עָלָיו שְׁטַר חוֹב וְהוֹדָה לְאַחֵר מֵעַצְמוֹ בְּחוֹב אַחֵר אִם אֵין לוֹ נְכָסִים כְּדֵי שֶׁיִּגְבּוּ שְׁנֵיהֶם גּוֹבֶה בַּעַל הַשְּׁטָר בִּלְבַד שֶׁלֹּא יַעֲשׂוּ קְנוּנְיָא עַל שְׁטָרוֹ שֶׁל זֶה:

ז אָסוּר לָאָדָם לְהַלְווֹת מְעוֹתָיו בְּלֹא עֵדִים וַאֲפִלּוּ לְתַלְמִיד חָכָם אֶלָּא אִם כֵּן הִלְוָהוּ עַל הַמַּשְׁכּוֹן. וְהַמַּלְוֶה בִּשְׁטָר מְשֻׁבָּח יָתֵר. וְכָל הַמַּלְוֶה בְּלֹא עֵדִים עוֹבֵר מִשּׁוּם (ויקרא יט יד) "וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל" וְגוֹרֵם קְלָלָה לְעַצְמוֹ:

ח הָרַב שֶׁלָּוָה מֵעַבְדּוֹ וְאַחַר כָּךְ שִׁחְרְרוֹ אוֹ לָוָה מֵאִשְׁתּוֹ וְאַחַר כָּךְ גֵּרְשָׁהּ אֵין לָהֶן עָלָיו כְּלוּם שֶׁכָּל מַה שֶׁקָּנָה עֶבֶד קָנָה רַבּוֹ וְכָל הַמָּעוֹת שֶׁבְּיַד הָאִשָּׁה בְּחֶזְקַת בַּעְלָהּ אֶלָּא אִם הֵבִיאָה רְאָיָה שֶׁהֵן מִנְּדָנְיָתָהּ:

פרק ג׳

א אַלְמָנָה בֵּין שֶׁהִיא עֲנִיָּה בֵּין שֶׁהִיא עֲשִׁירָה אֵין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָהּ לֹא בְּשָׁעַת הַלְוָאָה וְלֹא שֶׁלֹּא בְּשָׁעַת הַלְוָאָה וְלֹא עַל פִּי בֵּית דִּין שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד יז) "וְלֹא תַחֲבֹל בֶּגֶד אַלְמָנָה". וְאִם חָבַל מַחֲזִירִין מִמֶּנּוּ בְּעַל כָּרְחוֹ. וְאִם תּוֹדֶה לוֹ תְּשַׁלֵּם וְאִם תִּכְפֹּר תִּשְׁבַּע. אֲבַד הַמַּשְׁכּוֹן אוֹ נִשְׂרַף קֹדֶם שֶׁיַּחְזִיר לוֹקֶה:

ב וְכֵן הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ בֵּין שֶׁהִלְוָהוּ עַל הַמַּשְׁכּוֹן בֵּין שֶׁמִּשְׁכְּנוֹ אַחַר הַלְוָאָה בְּיָדוֹ אוֹ עַל פִּי בֵּית דִּין לֹא יַחֲבֹל כֵּלִים שֶׁעוֹשִׂין בָּהֶם אֹכֶל נֶפֶשׁ כְּגוֹן הָרֵחַיִם וְהָעֲרֵבוֹת שֶׁל עֵץ וְיוֹרוֹת שֶׁמְּבַשְּׁלִין בָּהֶם וְסַכִּין שֶׁל שְׁחִיטָה וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד ו) "כִּי נֶפֶשׁ הוּא חֹבֵל". וְאִם חָבַל מַחֲזִיר בְּעַל כָּרְחוֹ וְאִם אָבַד הַמַּשְׁכּוֹן אוֹ נִשְׂרַף קֹדֶם שֶׁיַּחְזִיר לוֹקֶה:

ג חָבַל כֵּלִים הָרְבֵּה שֶׁל אֹכֶל נֶפֶשׁ כְּגוֹן שֶׁחָבַל עֲרֵבָה וְיוֹרָה וְסַכִּין חַיָּב עַל כָּל כְּלִי וְכְלִי בִּפְנֵי עַצְמוֹ. אֲפִלּוּ שְׁנֵי כֵּלִים שֶׁהֵן עוֹשִׂין מְלָאכָה אַחַת חַיָּב עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם שְׁנֵי כֵּלִים וְלוֹקֶה שְׁתַּיִם עַל שְׁנֵיהֶם שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד ו) "לֹא יַחֲבֹל רֵחַיִם" וְרֶכֶב לְחַיֵּב עַל הָרֵחַיִם בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְעַל הָרֶכֶב בִּפְנֵי עַצְמוֹ. כְּשֵׁם שֶׁהָרֶכֶב וְהָרֵחַיִם מִיֵּחָדִין שֶׁהֵן שְׁנֵי כֵּלִים וּמְשַׁמְּשִׁין מְלָאכָה אַחַת וְחַיָּב עַל זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְעַל זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ כָּךְ כָּל שְׁנֵי כֵּלִים אַף עַל פִּי שֶׁמְּשַׁמְּשִׁין מְלָאכָה אַחַת חַיָּב עַל זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְעַל זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ. וְכֵן אִם חָבַל צֶמֶד בָּקָר הַחוֹרֵשׁ לוֹקֶה שְׁתַּיִם:

ד׳ הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ [אֶחָד] עָנִי וְאֶחָד עָשִׁיר לֹא יִמַּשְׁכְּנֶנּוּ אֶלָּא בְּבֵית דִּין וַאֲפִלּוּ שְׁלִיחַ בֵּית דִּין שֶׁבָּא לְמַשְׁכֵּן לֹא יִכָּנֵס לְבֵיתוֹ וְיִמַּשְׁכְּנֶנּוּ אֶלָּא עוֹמֵד בַּחוּץ וְהַלְוֶה נִכְנָס לְבֵיתוֹ וּמוֹצִיא לוֹ הַמַּשְׁכּוֹן שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד יא) "בַּחוּץ תַּעֲמֹד". אִם כֵּן מַה בֵּין בַּעַל חוֹב לְשְׁלִיחַ בֵּית דִּין. שֶׁשְּׁלִיחַ בֵּית דִּין יֵשׁ לוֹ לִקַּח הַמַּשְׁכּוֹן מִיָּד הַלְוֶה בְּזִרוֹעַ וְנוֹתְנוֹ לַמַּלְוֶה וּבַעַל חוֹב אֵין לוֹ לִקַּח הַמַּשְׁכּוֹן עַד שֶׁיִּתֵּן לוֹ הַלְוֶה מִדַּעְתּוֹ. עָבַר בַּעַל חוֹב וְנִכְנַס לְבֵית הַלְוֶה וּמִשְׁכְּנוֹ אוֹ שְׁחָטַף הַמַּשְׁכּוֹן מִיָּדוֹ בְּזִרוֹעַ אֵינוֹ לוֹקֶה שֶׁהֲרֵי נִתַּק לַעֲשֵׂה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד יג) "הָשֵׁב תָּשִׁיב לוֹ אֶת הַעֲבוֹט כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ". וְאִם לֹא קִיֵּם עֲשֵׂה שֶׁבְּהּ כְּגוֹן שֶׁאָבַד הַמַּשְׁכּוֹן אוֹ נִשְׂרַף לוֹקֶה. וּמְחַשֵּׁב דְּמֵי הַמַּשְׁכּוֹן וְתוֹבֵעַ הַשְּׁאָר בְּדִין:

ה׳ אֶחָד הַמְמַשְׁכֵּן אֶת חֲבֵרוֹ בְּבֵית דִּין אוֹ שֶׁמִּשְׁכְּנוֹ בְּיָדוֹ בִּזְרוֹעַ אוֹ מִדַּעַת הַלְוֶה אִם אִישׁ עָנִי הוּא וּמִשְׁכְּנוֹ דָּבָר שֶׁהוּא צָרִיךְ לוֹ הֲרֵי זֶה מְצֻוֶּה לְהַחְזִיר לוֹ הָעֲבוֹט בְּעֵת שֶׁהוּא צָרִיךְ לוֹ. מַחְזִיר לוֹ אֶת הַכַּר בַּלַּיְלָה כְּדֵי לִישֹׁן עָלָיו וְאֶת הַמַּחֲרֵשָׁה בַּיּוֹם כְּדֵי לַעֲשׂוֹת בָּהּ מְלַאכְתּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד יג) "הָשֵׁב תָּשִׁיב לוֹ אֶת הָעֲבוֹט". עָבַר וְלֹא הֵשִׁיב לוֹ כְּלֵי הַיּוֹם בַּיּוֹם וּכְלֵי הַלַּיְלָה בַּלַּיְלָה עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד יב) "לֹא תִשְׁכַּב בַּעֲבֹטוֹ" לֹא תִּשְׁכַּב וַעֲבוֹטוֹ אֶצְלְךָ זוֹ כְּסוּת לַיְלָה. וּבְכֵלִים שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בָּהֶן מְלַאכְתּוֹ בַּיּוֹם אוֹ לוֹבְשָׁן הוּא אוֹמֵר (שמות כב כה) "עַד בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ" מְלַמֵּד שֶׁיַּחֲזִירוֹ כָּל הַיּוֹם. אִם כֵּן הוּא שֶׁמַּחְזִיר לוֹ הַמַּשְׁכּוֹן בְּעֵת שֶׁהוּא צָרִיךְ לוֹ וְלוֹקֵחַ אוֹתָהּ בְּעֵת שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לוֹ מַה יּוֹעִיל הַמַּשְׁכּוֹן. כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁמֹט הַחוֹב בִּשְׁבִיעִית וְלֹא יֵעָשֶׂה מִטַּלְטְלִין אֵצֶל בָּנָיו אֶלָּא יִפָּרַע מִן הַמַּשְׁכּוֹן אַחַר שֶׁמֵּת הַלְוֶה. הָא לָמַדְתָּ שֶׁהַמְמַשְׁכֵּן אֶת הֶעָנִי דָּבָר שֶׁהוּא צָרִיךְ לוֹ וְלֹא הֶחֱזִירוֹ לוֹ בְּזִמְנוֹ עוֹבֵר מִשּׁוּם שִׁלְשָׁה שֵׁמוֹת מִשּׁוּם (דברים כד י) "לֹא תָבֹא אֶל בֵּיתוֹ" וּמִשּׁוּם הָשֵׁב תָּשִׁיב לוֹ אֶת הָעֲבוֹט וּמִשּׁוּם לֹא תִשְׁכַּב בַּעֲבֹטוֹ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁמִּשְׁכְּנוֹ שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת הַלְוָאָתוֹ. אֲבָל אִם מִשְׁכְּנוֹ בִּשְׁעַת הַלְוָאָתוֹ אֵינוֹ חַיָּב לְהַחְזִיר כְּלָל וְאֵינוֹ עוֹבֵר בְּשֵׁם מִן הַשֵּׁמוֹת הָאֵלּוּ:

ו׳ שְׁלִיחַ בֵּית דִּין שֶׁבָּא לְמַשְׁכֵּן לֹא יִמַּשְׁכֵּן דְּבָרִים שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לָאָדָם לִחְיוֹת אוֹתָם מַשְׁכּוֹן כְּגוֹן בֶּגֶד שֶׁעָלָיו וּכְלֵי שֶׁאוֹכֵל בּוֹ וְכֵיוֹצֵא בְּאֵלּוּ. וּמַנִּיחַ מִטָּה וּמַצָּע לֶעָשִׁיר וּמִטָּה וּמַפָּץ לֶעָנִי. וְכָל הַנִּמְצָא בְּיָדוֹ חוּץ מֵאֵלּוּ יֵשׁ לוֹ לְמַשְׁכְּנוֹ וַיַּחְזִיר לוֹ כְּלֵי הַיּוֹם בַּיּוֹם וּכְלֵי הַלַּיְלָה בַּלַּיְלָה. הָיוּ לְפָנָיו שְׁנֵי כֵלִים נוֹטֵל אֶחָד וּמַחֲזִיר אֶחָד. עַד מָתַי

הוּא חַיָּב לְהַחְזִיר וְלִקַּח עַד לְעוֹלָם. וְאִם הָיָה הַמַּשְׁכּוֹן מְדֻבָּרִים שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לָהֶם וְאֵין מַנִּיחִין אוֹתָן לַלְוֶה הֲרֵי זֶה מַנִּיחוֹ אֶצְלוֹ עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם וּמִשְּׁלֹשִׁים יוֹם וְאֵילָךְ מוֹכֵר הַמַּשְׁכּוֹן בְּבֵית דִּין. מֵת הַלְוֶה אֵינוֹ מַחְזִיר לְבָנָיו. מֵת הַלְוֶה אַחַר שֶׁהֵשִׁיב לוֹ הַמַּשְׁכּוֹן שׁוֹמְטוֹ הַמַּלְוֶה מֵעַל בָּנָיו וְאֵינוֹ מַחְזִיר:

ז הָעָרֵב מֻתָּר לְמַשְׁכֵּן בִּזְרוֹעַ וּלְהַכְנֵס לְבֵיתוֹ וְלִטֹּל הַמַּשְׁכּוֹן שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כ טז) "לְקַח בִּגְדוֹ כִּי עָרַב זָר". וְכֵן מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שָׂכָר אֵצֶל חֲבֵרוֹ בֵּין שְׂכַר מְלַאכְתּוֹ בֵּין שְׂכַר בְּהֶמְתּוֹ וְכֵלָיו בֵּין שְׂכַר בֵּיתוֹ הֲרֵי זֶה מֻתָּר לְמַשְׁכְּנוֹ שֶׁלֹּא עַל פִּי בֵּית דִּין וְנִכְנָס לְבֵיתוֹ וְנוֹטֵל הַמַּשְׁכּוֹן בִּשְׂכָרוֹ. וְאִם זָקַף עָלָיו הַשָּׂכָר בְּמִלְוֶה אָסוּר שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד י) "כִּי תַשֶּׁה בְרֵעֲךָ מַשַּׁאת מְאוּמָה" וְגוֹ':

ח מִי שֶׁהָיָה בְּיָדוֹ מַשְׁכּוֹנוֹ שֶׁל עָנִי אִם הָיָה שְׂכָרוֹ יָתֵר עַל פִּחָתוֹ כְּגוֹן קַרְדֹּם וּמַסֹּר [הַגָּדוֹל] וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן הֲרֵי זֶה מֻתָּר לְהַשְׂכִּירוֹ וּמְנַכֶּה שְׂכָרוֹ תָּמִיד בְּחוֹבוֹ מִפְּנֵי שֶׁזֶּה כְּמֵשִׁיב אֲבֵדָה וְאֵין צָרִיךְ רְשׁוּת בְּעָלִים:

רמב"ם — פרק אחד · הלכות מאכלות אסורות פרק י"ד

א כָּל אִסּוּרֵי מַאֲכָלוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה שִׁעוּרָן בִּכְזַיִת בֵּינוֹנִי בֵּין לְמַלְקוֹת בֵּין לְכָרֵת בֵּין לְמִיתָה בִּידֵי שָׁמַיִם. וּכְבָר בֵּאַרְנוּ שֶׁכָּל הַמְחֻיָּב כָּרֵת אוֹ מִיתָה בִּידֵי שָׁמַיִם עַל מַאֲכָל לוֹקֶה:

ב וְשִׁעוּר זֶה עִם כָּל הַשִּׁעוּרִין הַלָּכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי הֵם. וְאָסוּר מִן הַתּוֹרָה לֶאֱכֹל כָּל שֶׁהוּא מִדָּבָר הָאָסוּר. אֲבָל אֵינוֹ לוֹקֶה אֶלָּא עַל כְּזַיִת. וְאִם אָכַל כָּל שֶׁהוּא פָּחוֹת מִכַּשִּׁעוּר מַכִּין אוֹתוֹ מַכַּת מַרְדּוּת:

ג כְּזַיִת שֶׁאָמְרוּ חוּץ מִשֶּׁל בֵּין הַשִּׁנַּיִם. אֲבָל מַה שֶּׁל בֵּין הַחֲנִיכַיִם מִצְטָרֵף לְמַה שֶּׁבְּלַע שֶׁהֲרֵי נֶהֱנָה גְּרוֹנוֹ מִכְּזַיִת. אֲפִלּוּ אָכַל כַּחֲצִי זַיִת וְהֶקִיאוֹ וְחָזַר וְאָכַל אוֹתוֹ חֲצִי זַיִת עִצְמוֹ שֶׁהֶקִיא חַיָּב. שֶׁאֵין הַחִיּוּב אֶלָּא עַל הֲנָאַת הַגָּרוֹן בִּכְזַיִת מִדָּבָר הָאָסוּר:

ד כְּזַיִת חֵלֶב אוֹ נְבֵלָה אוֹ פִּגּוּל אוֹ נוֹתָר וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן שֶׁהִנִּיחוֹ בַּחַמָּה וְנִתְמַעֵט. הָאוֹכְלוֹ פָּטוּר. חָזַר וְהִנִּיחוֹ בַּגְּשָׁמִים וְנִתְפַּח חַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת אוֹ מַלְקוּת. הָיָה פָּחוֹת מִכְּזַיִת מְבַתְּחִלָּה וְנִתְפַּח וְעָמַד עַל כְּזַיִת אָסוּר וְאֵין לוֹקִין עָלָיו:

ה כְּבָר בֵּאַרְנוּ שֶׁכָּל אִסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה אֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לִכְזַיִת. חוּץ מִבְּשַׂר נְבֵלָה עִם בְּשַׂר טְרֵפָה וְאִסּוּרֵי נָזִיר שֶׁיִּתְבָּאֲרוּ בְּמָקוֹמָן. וַחֲמִשָּׁה מִינֵי תְּבוּאָה וּקְמָחִין שֶׁלָּהֶן וְהַבְּצֵקוֹת שֶׁלָּהֶן הַכֹּל מִצְטָרְפִים לִכְזַיִת בֵּין לְאִסּוּר חָמֵץ בְּפֶסַח. בֵּין לְאִסּוּר חָדָשׁ מִלְּפְנֵי הָעֹמֶר. בֵּין לְאִסּוּרֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וּתְרוּמוֹת:

ו יֵרָאֶה לִי שֶׁכָּל הַחַיָּב בִּתְרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת מִצְטָרֵף לִכְזַיִת בְּטֻבָּל מִפְּנֵי שֶׁהוּא שֵׁם אֶחָד. הָא לְמָה זֶּה דּוֹמֶה לִנְבֵלַת הַשּׁוֹר וְנִבְלַת הַשֶּׂה וְנִבְלַת הַצְּבִי שֶׁהֵן מִצְטָרְפִין לִכְזַיִת כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

ז הָאוֹכֵל אֲכִילָה גְּדוֹלָה מִדָּבָר אָסוּר אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ מַלְקוֹת אוֹ כָּרֵת עַל כָּל כְּזַיִת וּכְזַיִת אֶלָּא חִיּוּב אֶחָד לְכָל הָאֲכִילָה. וְאִם הָיוּ הָעֵדִים מַתְרִים בּוֹ בְּשָׁעַת אֲכִילָה עַל כָּל כְּזַיִת וּכְזַיִת חַיָּב עַל כָּל הַתְּרָאָה וְהַתְרָאָה וְאַף עַל פִּי שֶׁהִיא אֲכִילָה אַחַת וְלֹא הִפְסִיק:

ח הָאוֹכֵל כִּשְׁעוֹרָה אוֹ כְּחַרְדָּל מֵאֶחָד מִכָּל מַאֲכָלוֹת הָאֲסוּרִים וְשָׁהָה מְעַט וְחָזַר וְאָכַל כְּחַרְדָּל. וְכֵן עַד שֶׁהִשְׁלִים כְּזַיִת. בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד. אִם שָׁהָה מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף כְּדֵי אֲכִילַת שָׁלֹשׁ בֵּיצִים יִצְטָרֵף הַכֹּל וַהֲרֵי הוּא חַיָּב כָּרֵת אוֹ מַלְקוֹת אוֹ קָרְבָּן כְּמוֹ שֶׁאָכַל כְּזַיִת בְּבַת אַחַת. וְאִם שָׁהָה יֶתֶר מִזֶּה מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שָׁהָה בֵּינֵיהֶן אֶלָּא אָכַל כְּחַרְדָּל אַחַר כְּחַרְדָּל הוֹאִיל וְלֹא הִשְׁלִים כְּזַיִת אֶלָּא בְּיֶתֶר מִכְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס אֵינָן מִצְטָרְפִין וּפָטוּר:

ט וְכֵן הַשּׁוֹתֶה רְבִיעִית שֶׁל סְתָם יֵינָם מְעַט מְעַט. אוֹ שֶׁהִמְחָה אֶת הֶחָמֵץ בְּפֶסַח אוֹ אֶת הַחֵלֶב וּגְמָעוֹ מְעַט מְעַט. אוֹ שֶׁשָּׁתָה מִן הַדָּם מְעַט מְעַט. אִם שָׁהָה מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף כְּדֵי שְׁתִיַּת רְבִיעִית מִצְטָרְפִין. וְאִם לָאו אֵין מִצְטָרְפִין:

י כָּל הָאֳכָלִין הָאֲסוּרִין אֵינוֹ חַיָּב עֲלֵיהֶם עַד שֶׁיֹּאכַל אוֹתָן דֶּרֶךְ הֲנָאָה חוּץ מִבְּשַׂר בְּחֶלֶב וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם לְפִי שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בָּהֶן אֲכִילָה אֶלָּא הוֹצִיא אִסּוּר אֲכִילָתָן בְּלָשׁוֹן אַחֶרֶת בִּלְשׁוֹן בִּשּׁוּל וּבִלְשׁוֹן הֶקְדֵּשׁ לֶאֱסוֹר אוֹתָן וַאֲפִלּוּ שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הֲנָיָה:

יא כֵּיצַד. הֲרֵי שֶׁהִמְחָה אֶת הַחֵלֶב וּגְמָעוֹ כְּשֶׁהוּא חַם עַד שֶׁנִּכְוָה גְּרוֹנוֹ מִמֶּנּוּ אוֹ שֶׁאָכַל חֵלֶב חַי. אוֹ שֶׁעֵרֵב דְּבָרִים מָרִים כְּגוֹן רֹאשׁ וְלַעֲנָה לְתוֹךְ יַיִן נָסָךְ אוֹ לְתוֹךְ קְדֵרָה שֶׁל נְבֵלָה וַאֲכָלָן כְּשֶׁהֵן מָרִין. אוֹ שֶׁאָכַל אֹכֶל הָאָסוּר אַחַר שֶׁהִסְרִיחַ וְהִבְאִישׁ

וּבָטֵל מֵאֹכֶל אָדָם הֲרֵי זֶה פָּטוּר. וְאִם עֵרֵב דָּבָר מַר בְּתוֹךְ קְדֵרָה שֶׁל בָּשָׂר בְּחָלָב אוֹ בְּיֵין כִּלְאֵי הַכֶּרֶם וַאֲכָלוֹ חַיָּב:

י״ב הָאוֹכֵל מַאֲכָל מִמַּאֲכָלוֹת הָאֲסוּרוֹת דֶּרֶךְ שְׁחוֹק אוֹ כְּמִתְעַסֵּק. אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן לְגוּף הָאֲכִילָה. הוֹאִיל וְנֶהֱנָה חַיָּב כְּמִי שֶׁמִּתְכַּוֵּן לְעַצְמָהּ שֶׁל אֲכִילָה. וַהֲנָיָה הַבָּאָה לוֹ לְאָדָם בְּעַל כָּרְחוֹ בְּאִסּוּר מִכָּל הָאִסּוּרִין אִם נִתְכַּוֵּן אָסוּר וְאִם לֹא נִתְכַּוֵּן מֻתָּר:

י״ג הָאוֹכֵל מַאֲכָל אָסוּר לְתַאֲבוֹן אוֹ מִפְּנֵי הָרָעָב חַיָּב. וְאִם הָיָה תּוֹעֶה בַּמִּדְבָּר וְאֵין לוֹ מַה יֹּאכַל אֶלָּא דָּבָר אִסּוּר הֲרֵי זֶה מֻתָּר מִפְּנֵי סַכָּנַת נְפָשׁוֹת:

י״ד עֻבָּרָה שֶׁהֵרִיחָה מַאֲכָל אָסוּר כְּגוֹן בְּשַׂר קֹדֶשׁ אוֹ בְּשַׂר חֲזִיר. מַאֲכִילִין אוֹתָהּ מִן הַמָּרָק. אִם נִתְיַשְּׁבָה דַּעְתָּהּ מוּטָב. וְאִם לָאו מַאֲכִילִין אוֹתָהּ פָּחוֹת מִכַּשִּׁעוּר. וְאִם לֹא נִתְיַשְּׁבָה דַּעְתָּהּ מַאֲכִילִין אוֹתָהּ עַד שֶׁתִּתְיַשֵּׁב דַּעְתָּהּ:

ט״ו וְכֵן הַחוֹלֶה שֶׁהֵרִיחַ דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֹמֶץ וְכֵיוֹצֵא בּוֹ מִדְּבָרִים שֶׁמְּעָרְעָרִין אֶת הַנֶּפֶשׁ דֵּינוֹ כְּעֻבָּרָה:

ט״ז מִי שֶׁאָחֲזוֹ בֶּלְמוֹס מַאֲכִילִין אוֹתוֹ דְּבָרִים הָאֲסוּרִים מִיָּד עַד שֶׁיֵּאוֹרוּ עֵינָיו. וְאֵין מְחַזְּרִין עַל דָּבָר הַמֻּתָּר אֶלָּא מִמְּהֵרִין בַּנִּמְצָא. וּמַאֲכִילִין אוֹתוֹ הַקַּל הַקַּל תְּחִלָּה. אִם הֵאִירוּ עֵינָיו דַּיּוֹ. וְאִם לָאו מַאֲכִילִין אוֹתוֹ הֶחָמוּר:

י״ז כֵּיצַד. הָיוּ לְפָנָיו טֵבֶל וּנְבֵלָה מַאֲכִילִין אוֹתוֹ נְבֵלָה תְּחִלָּה שֶׁהַטֵּבֶל בְּמִיתָה. נְבֵלָה וּסְפֵיחֵי שְׁבִיעִית מַאֲכִילִין אוֹתוֹ סְפֵיחֵי שְׁבִיעִית שֶׁאֲסוּרִין מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת שְׁמִטָּה. טֵבֶל וּשְׁבִיעִית מַאֲכִילִין אוֹתוֹ שְׁבִיעִית. טֵבֶל וּתְרוּמָה אִם אִי אֶפְשָׁר לְתַקֵּן הַטֵּבֶל מַאֲכִילִין אוֹתוֹ טֵבֶל שֶׁאֵינוֹ קָדוֹשׁ כִּתְרוּמָה. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

י״ח כְּבָר בֵּאַרְנוּ שֶׁאֵין אִסּוּר חָל עַל אִסּוּר אֶלָּא אִם הָיוּ שְׁנֵי הָאִסּוּרִין בָּאִין כְּאַחַת אוֹ שֶׁהָיָה אִסּוּר מוֹסִיף אוֹ אִסּוּר כּוֹלֵל. לְפִיכָךְ יֵשׁ אוֹכֵל כְּזַיִת אֶחָד וְלוֹקֶה עָלָיו חֲמֵשׁ מַלְקִיּוֹת. וְהוּא שֶׁהִתְרוּ בּוֹ בַּחֲמִשָּׁה אִסּוּרִין שֶׁנִּתְקַבְּצוּ בּוֹ. כֵּיצַד. כְּגוֹן טָמֵא שֶׁאָכַל כְּזַיִת חֵלֶב שֶׁנּוֹתָר מִן הַמֻּקְדָּשִׁים בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים לוֹקֶה מִשּׁוּם אוֹכֵל חֵלֶב. וּמִשּׁוּם אוֹכֵל נוֹתָר. וּמִשּׁוּם אוֹכֵל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. וּמִשּׁוּם טָמֵא שֶׁאָכַל קֹדֶשׁ. וּמִשּׁוּם שֶׁנֶּהֱנָה מִן הַקֹּדֶשׁ וּמָעַל:

י״ט וְלָמָּה חָל כָּאן אִסּוּר עַל אִסּוּר. שֶׁבְּהֵמָה זוֹ הָיָה חֶלְבָּהּ אָסוּר בַּאֲכִילָה וּמֻתָּר בַּהֲנָיָה. הִקְדִּישָׁהּ נָאֱסַר חֶלְבָּהּ בַּהֲנָיָה וּמִתּוֹךְ שֶׁנּוֹסַף בּוֹ אִסּוּר הֲנָיָה נוֹסַף עָלָיו אִסּוּר קָדָשִׁים. וַעֲדַיִן הָיָה חֶלֶב זֶה מֻתָּר לְגָבוֹהַּ וְאָסוּר לְהֶדְיוֹט. נַעֲשָׂה נוֹתָר מִתּוֹךְ שֶׁנּוֹסַף בּוֹ אִסּוּר לְגָבוֹהַּ נֶאֱסַר לְהֶדְיוֹט. וְהָאוֹכֵל הַזֶּה הָיָה מֻתָּר בִּבְשַׂר הַבְּהֵמָה וְאָסוּר בְּחֶלְבָּהּ. נִטְמָא נֶאֱסַר אַף בִּבְשָׂרָהּ נוֹסַף לוֹ אִסּוּר עַל הַחֶלֶב. בָּא יוֹם הַכִּפּוּרִים כָּלַל כָּל הָאֲכָלִין. וּמִתּוֹךְ שֶׁנֶּאֱסַר אַף בְּחֻלִּין נוֹסַף אִסּוּרוֹ בְּחֵלֶב זֶה. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

תהילים היומי · פרקים ע״ב–ע״ו

פרק ע״ב

א׳ לִשְׁלֹמֹה | אֱלֹהִים מִשְׁפָּטֶיךָ לַמֶּלֶךְ תֵּן וְצִדְקָתְךָ לְבֶן־מֶלֶךְ:

ב׳ יָדִין עַמְּךָ בְצֶדֶק וַעֲנִיֶּיךָ בְּמִשְׁפָּט:

ג׳ יִשְׂאוּ הָרִים שָׁלוֹם לָעָם וּגְבָעוֹת בִּצְדָקָה:

ד׳ יִשְׁפֹּט | עֲנִיֵּי־עָם יוֹשִׁיעַ לִבְנֵי אֶבְיוֹן וִידַכֵּא עוֹשֵׁק:

ה׳ יִירָאוּךָ עִם־שֶׁמֶשׁ וְלִפְנֵי יָרֵחַ דֹּור דֹּורִים:

ו׳ יֵרֵד כְּמָטָר עַל־גֵּז כִּרְבִיבִים זַרְזִיף אָרֶץ:

ז׳ יִפְרַח־בְּיָמָיו צַדִּיק וְרֹב שָׁלוֹם עַד־בְּלִי יָרֵחַ:

ח׳ וְיֵרְדְּ מִיָּם עַד־יָם וּמִנָּהָר עַד־אַפְסֵי־אָרֶץ:

ט׳ לְפָנָיו יִכְרְעוּ צִיִּים וְאֹיְבָיו עָפָר יְלַחֵכוּ:

י׳ מַלְכֵי תַרְשִׁישׁ וְאִיִּים מִנְחָה יָשִׁיבוּ מַלְכֵי שְׁבָא וּסְבָא אֶשְׁכָּר יַקְרִיבוּ:

י״א וְיִשְׁתַּחֲווּ־לוֹ כָּל־מְלָכִים כָּל־גּוֹיִם יַעַבְדוּהוּ:

י״ב כִּי־יַצִּיל אֶבְיוֹן מְשַׁוֵּעַ וְעָנִי וְאֵין־עֹזֵר לוֹ:

י״ג יָחֹס עַל־דַּל וְאֶבְיוֹן וְנַפְשׁוֹת אֶבְיוֹנִים יוֹשִׁיעַ:

י״ד מִתּוֹךְ וּמֵחָמָס יִגְאַל נַפְשָׁם וְיֵיקַר דָּמָם בְּעֵינָיו:

ט״ו וִיחִי וְיִתֶּן־לוֹ מִזְּהַב שְׁבָא וְיִתְפַּלֵּל בַּעֲדוֹ תָּמִיד כָּל־הַיּוֹם יְבָרְכֶנְהוּ:

ט״ז יְהִי פִסַת־בַּר | בָּאָרֶץ בְּרֹאשׁ הָרִים יִרְעַשׁ כַּלְּבָנוֹן פִּרְיוֹ וְיָצִיצוּ מֵעִיר כְּעֵשֶׂב הָאָרֶץ:

י״ז יְהִי שְׁמוֹ | לְעוֹלָם לִפְנֵי־שֶׁמֶשׁ (ינין) [יִנּוֹן] שְׁמוֹ וְיִתְבָּרְכוּ בוֹ כָּל־גּוֹיִם יְאַשְּׁרוּהוּ:

י״ח בָּרוּךְ | יְהוָה אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֹשֵׂה נִפְלָאוֹת לְבַדּוֹ:

י״ט וּבָרוּךְ | שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם וְיִמָּלֵא כְּבוֹדוֹ אֶת־כֹּל הָאָרֶץ אָמֵן | וְאָמֵן:

כ׳ כָּלוּ תְפִלּוֹת דָּוִד בֶּן־יִשָׁי:

פרק ע״ג

א׳ מִזְמוֹר לְאָסָף אַךְ טוֹב לְיִשְׂרָאֵל אֱלֹהִים לְבָרֵי לֵבָב:

ב׳ וַאֲנִי כִּמְעַט (נטוי) [נָטָיוּ] רַגְלָי כְּאַיִן (שפכה) [שָׁפְכוּ] אֲשֻׁרָי:

ג׳ כִּי־קִנֵּאתִי בַּהוֹלְלִים שְׁלוֹם רִשְׁעִים אֶרְאֶה:

ד׳ כִּי אֵין חַרְצֻבּוֹת לְמוֹתָם וּבָרִיא אוּלָם:

ה׳ בַּעֲמַל אֱנוֹשׁ אֵינָמוֹ וְעִם־אָדָם לֹא יְנֻגָּעוּ:

ו׳ לָכֵן עֲנָקַתָמוֹ גַּאֲוָה יַעֲטָף־שִׁית חָמָס לָמוֹ:

ז׳ יָצָא מֵחֵלֶב עֵינָמוֹ עָבְרוּ מַשְׂכִּיּוֹת לֵבָב:

ח׳ יָמִיקוּ | וִידַבְּרוּ בְרַע עֹשֶׁק מִמָּרוֹם יְדַבֵּרוּ:

ט׳ שַׁתּוּ בַשָּׁמַיִם פִּיהֶם וּלְשׁוֹנָם תִּהֲלַךְ בָּאָרֶץ:

י׳ לָכֵן | (ישיב) [יָשׁוּב] עַמּוֹ הֲלֹם וּמֵי מָלֵא יִמָּצוּ לָמוֹ:

י״א וְאָמְרוּ אֵיכָה יָדַע־אֵל וְיֵשׁ דֵּעָה בְּעֶלְיוֹן:

י״ב הִנֵּה־אֵלֶּה רְשָׁעִים וְשַׁלְוֵי עוֹלָם הִשְׂגּוּ־חָיִל:

י״ג אַךְ־רִיק זִכִּיתִי לְבָבִי וָאֶרְחַץ בְּנִקָּיוֹן כַּפָּי:

י״ד וָאֱהִי נָגוּעַ כָּל־הַיּוֹם וְתוֹכַחְתִּי לַבְּקָרִים:

ט״ו אִם־אָמַרְתִּי אֲסַפְּרָה כְמוֹ הִנֵּה דּוֹר בָּנֶיךָ בָּגָדְתִּי:

ט״ז וָאֲחַשְּׁבָה לָדַעַת זֹאת עָמָל (היא) [הוּא] בְּעֵינָי:

י״ז עַד־אָבוֹא אֶל־מִקְדְּשֵׁי־אֵל אָבִינָה לְאַחֲרִיתָם:

י״ח אַךְ בַּחֲלָקוֹת תָּשִׁית לָמוֹ הִפַּלְתָּם לְמַשּׁוּאוֹת:

יט אֵיךְ הָיוּ לְשַׁמָּה כְּרֶגַע סָפוּ תַּמּוּ מִן־בַּלָּהוֹת:

כ כַּחֲלוֹם מֵהָקִיץ אֲדֹנָי בָּעִיר | צַלְמָם תִּבְזֶה:

כא כִּי יִתְחַמֵּץ לִבָּבִי וְכִלְיוֹתַי אֶשְׁתּוֹנָן:

כב וַאֲנִי־בַעַר וְלֹא אֵדָע בְּהֵמוֹת הָיִיתִי עִמָּךְ:

כג וַאֲנִי תָמִיד עִמָּךְ אָחַזְתָּ בְּיַד־יְמִינִי:

כד בַּעֲצָתְךָ תַנְחֵנִי וְאַחַר כָּבוֹד תִּקָּחֵנִי:

כה מִי־לִי בַשָּׁמָיִם וְעִמְּךָ לֹא־חָפַצְתִּי בָאָרֶץ:

כו כָּלָה שְׁאֵרִי וּלְבָבִי צוּר־לְבָבִי וְחֶלְקִי אֱלֹהִים לְעוֹלָם:

כז כִּי־הִנֵּה רְחֵקֶיךָ יֹאבֵדוּ הִצְמַתָּה כָּל־זוֹנָה מִמֶּךָּ:

כח וַאֲנִי | קִרְבַת אֱלֹהִים לִי־טוֹב שַׁתִּי | בַאדֹנָי יֱהוִה מַחְסִי לְסַפֵּר כָּל־מַלְאֲכוֹתֶיךָ: {פ}

פרק ע״ד

א מַשְׂכִּיל לְאָסָף לָמָּה אֱלֹהִים זָנַחְתָּ לָנֶצַח יֶעְשַׁן אַפְּךָ בְּצֹאן מַרְעִיתֶךָ:

ב זְכֹר עֲדָתְךָ | קָנִיתָ קֶדֶם גָּאַלְתָּ שֵׁבֶט נַחֲלָתֶךָ הַר־צִיּוֹן זֶה | שָׁכַנְתָּ בּוֹ:

ג הָרִימָה פְּעָמֶיךָ לְמַשֹּׁאוֹת נֶצַח כָּל־הֵרַע אוֹיֵב בַּקֹּדֶשׁ:

ד שָׁאֲגוּ צֹרְרֶיךָ בְּקֶרֶב מוֹעֲדֶךָ שָׂמוּ אוֹתֹתָם אֹתוֹת:

ה יִוָּדַע כְּמֵבִיא לְמַעְלָה בְּסָבְךְ־עֵץ קַרְדֻּמּוֹת:

ו (ועת) [וְעַתָּה] פִּתּוּחֶיהָ יָחֶד בְּכַשִּׁיל וְכֵילַפּוֹת יַהֲלֹמוּן:

ז שִׁלְחוּ בָאֵשׁ מִקְדָּשֶׁךָ לָאָרֶץ חִלְּלוּ מִשְׁכַּן־שְׁמֶךָ:

ח אָמְרוּ בְלִבָּם נִינָם יָחַד שָׂרְפוּ כָל־מוֹעֲדֵי־אֵל בָּאָרֶץ:

ט אוֹתֹתֵינוּ לֹא־רָאִינוּ אֵין־עוֹד נָבִיא וְלֹא־אִתָּנוּ יֹדֵעַ עַד־מָה:

י עַד־מָתַי אֱלֹהִים יְחָרֵף צָר יְנַאֵץ אוֹיֵב שִׁמְךָ לָנֶצַח:

יא לָמָּה תָּשִׁיב יָדְךָ וִימִינֶךָ מִקֶּרֶב (חוקך) [חֵיקְךָ] כַּלֵּה:

יב וֵאלֹהִים מַלְכִּי מִקֶּדֶם פֹּעֵל יְשׁוּעוֹת בְּקֶרֶב הָאָרֶץ:

יג אַתָּה פוֹרַרְתָּ בְעָזְּךָ יָם שִׁבַּרְתָּ רָאשֵׁי תַנִּינִים עַל־הַמָּיִם:

י״ד אַתָּה רָצַצְתָּ רָאשֵׁי לִוְיָתָן תִּתְּנֶנּוּ מַאֲכָל לְעָם לְצִיִּים:

ט״ו אַתָּה בָקַעְתָּ מַעְיָן וָנָחַל אַתָּה הוֹבַשְׁתָּ נַהֲרוֹת אֵיתָן:

ט״ז לְךָ יוֹם אַף־לְךָ לַיְלָה אַתָּה הֲכִינוֹתָ מָאוֹר וָשָׁמֶשׁ:

י״ז אַתָּה הִצַּבְתָּ כָּל־גְּבוּלוֹת אָרֶץ קַיִץ וָחֹרֶף אַתָּה יְצַרְתָּם:

י״ח זְכָר־זֹאת אוֹיֵב חֵרֵף | יְהוָה וְעַם נָבָל נִאֲצוּ שְׁמֶךָ:

י״ט אַל־תִּתֵּן לְחַיַּת נֶפֶשׁ תּוֹרֶךָ חַיַּת עֲנִיֶּיךָ אַל־תִּשְׁכַּח לָנֶצַח:

כ׳ הַבֵּט לַבְּרִית כִּי מָלְאוּ מַחֲשַׁכֵּי־אֶרֶץ נְאוֹת חָמָס:

כ״א אַל־יָשָׁב דַּךְ נִכְלָם עָנִי וְאֶבְיוֹן יְהַלְלוּ שְׁמֶךָ:

כ״ב קוּמָה אֱלֹהִים רִיבָה רִיבֶךָ זְכֹר חֶרְפָּתְךָ מִנִּי־נָבָל כָּל־הַיּוֹם:

כ״ג אַל־תִּשְׁכַּח קוֹל צֹרְרֶיךָ שְׁאוֹן קָמֶיךָ עֹלֶה תָמִיד: {פ}

פרק ע״ה

א׳ לַמְנַצֵּחַ אַל־תַּשְׁחֵת מִזְמוֹר לְאָסָף שִׁיר:

ב׳ הוֹדִינוּ לְךָ | אֱלֹהִים הוֹדִינוּ וְקָרוֹב שְׁמֶךָ סִפְּרוּ נִפְלְאוֹתֶיךָ:

ג׳ כִּי אֶקַּח מוֹעֵד אֲנִי מֵישָׁרִים אֶשְׁפֹּט:

ד׳ נְמֹגִים אֶרֶץ וְכָל־יֹשְׁבֶיהָ אָנֹכִי תִכַּנְתִּי עַמּוּדֶיהָ סֶּלָה:

ה׳ אָמַרְתִּי לַהוֹלְלִים אַל־תָּהֹלּוּ וְלָרְשָׁעִים אַל־תָּרִימוּ קָרֶן:

ו׳ אַל־תָּרִימוּ לַמָּרוֹם קַרְנְכֶם תְּדַבְּרוּ בְצַוָּאר עָתָק:

ז׳ כִּי לֹא מִמּוֹצָא וּמִמַּעֲרָב וְלֹא מִמִּדְבַּר הָרִים:

ח׳ כִּי־אֱלֹהִים שֹׁפֵט זֶה יַשְׁפִּיל וְזֶה יָרִים:

ט׳ כִּי כוֹס בְּיַד־יְהוָה וְיַיִן חָמַר | מָלֵא מֶסֶךְ וַיַּגֵּר מִזֶּה אַךְ־שְׁמָרֶיהָ יִמְצוּ יִשְׁתּוּ כֹּל רִשְׁעֵי־אָרֶץ:

י׳ וַאֲנִי אַגִּיד לְעוֹלָם אֲזַמְּרָה לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב:

י״א וְכָל־קַרְנֵי רְשָׁעִים אֲגַדֵּעַ תְּרוֹמַמְנָה קַרְנוֹת צַדִּיק: {פ}

פרק ע״ו

א׳ לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינֹת מִזְמוֹר לְאָסָף שִׁיר:

ב נוֹדָע בִּיהוּדָה אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל גָּדוֹל שְׁמוֹ׃

ג וַיְהִי בְשָׁלֵם סוּכּוֹ וּמְעוֹנָתוֹ בְּצִיּוֹן׃

ד שָׁמָּה שִׁבַּר רִשְׁפֵי־קָשֶׁת מָגֵן וְחֶרֶב וּמִלְחָמָה סֶלָה׃

ה נָאוֹר אַתָּה אַדִּיר מֵהַרְרֵי־טָרֶף׃

ו אֶשְׁתּוֹלְלוּ | אַבִּירֵי לֵב נָמוֹג שְׁנָתָם וְלֹא־מָצְאוּ כָל־אַנְשֵׁי־חַיִל יְדֵיהֶם׃

ז מִגַּעֲרָתְךָ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב נִרְדָּם וְרֶכֶב וָסוּס׃

ח אַתָּה | נוֹרָא אַתָּה וּמִי־יַעֲמֹד לְפָנֶיךָ מֵאָז אַפֶּךָ׃

ט מִשָּׁמַיִם הִשְׁמַעְתָּ דִּין אֶרֶץ יָרְאָה וְשָׁקְטָה׃

י בְּקוּם־לַמִּשְׁפָּט אֱלֹהִים לְהוֹשִׁיעַ כָּל־עַנְוֵי־אָרֶץ סֶלָה׃

יא כִּי־חֲמַת אָדָם תּוֹדֶךָּ שְׁאֵרִית חֵמוֹת תַּחְגֹּר׃

יב נִדְרוּ וְשַׁלְּמוּ לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם כָּל־סְבִיבָיו יוֹבִילוּ שַׁי לַמּוֹרָא׃

יג יִבְצֹר רוּחַ נְגִידִים נוֹרָא לְמַלְכֵי־אָרֶץ׃ {פ}

יום רביעי

ט״ו כסלו תשפ״ז · 25 בנובמבר 2026

חומש עם רש״י · עלייה רביעית בראשית ל״ג ו׳–כ׳

פרק ל״ג

ו׳ **וַתִּגַּשְׁן הַשְּׁפָחוֹת הֵנָּה וְיַלְדֵיהֶן וַתִּשְׁתַּחֲוֶיָן:**

ז׳ **וַתִּגַּשׁ גַּם־לֵאָה וילדיה [וְיִלְדֶּיהָ] וַיִּשְׁתַּחֲווּ וְאַחַר נִגַּשׁ יוֹסֵף וְרָחֵל וַיִּשְׁתַּחֲווּ:**

נגש יוסף ורחל. בְּכֻלָּן הָאִמָּהוֹת נִגְּשׁוֹת לִפְנֵי הַבָּנִים, אֲבָל בְּרָחֵל יוֹסֵף נִגַּשׁ לְפָנֶיהָ, אָמַר אִמִּי יִפַּת תֹּאַר, שֶׁמָּא יִתְלֶה בָהּ עֵינָיו אוֹתוֹ רָשָׁע, אֶעֱמֹד כְּנֶגְדָּהּ וַאֲעַכְּבֶנּוּ מִלְּהִסְתַּכֵּל בָּהּ; מִכָּאן זָכָה יוֹסֵף לְבִרְכַּת עֲלֵי עַיִן:

ח׳ **וַיֹּאמֶר מִי לְךָ כָּל־הַמַּחֲנֶה הַזֶּה אֲשֶׁר פָּגָשְׁתִּי וַיֹּאמֶר לִמְצֹא־חֵן בְּעֵינֵי אֲדֹנִי:**

מי לך כל המחנה. מִי כָּל הַמַּחֲנֶה אֲשֶׁר פָּגַשְׁתִּי, שֶׁהוּא שֶׁלְּךָ? כְּלוֹמַר לָמָּה הוּא לְךָ? פְּשׁוּטוֹ שֶׁל מִקְרָא עַל מוֹלִיכֵי הַמִּנְחָה, וּמִדְרָשׁוֹ כְּתוֹת שֶׁל מַלְאָכִים פָּגַע, שֶׁהָיוּ דּוֹחֲפִין אוֹתוֹ וְאֶת אֲנָשָׁיו וְאוֹמְרִים לָהֶם שֶׁל מִי אַתֶּם? וְהֵם אוֹמְרִים לָהֶם שֶׁל עֵשָׂו, וְהֵם אוֹמְרִים הַכּוּ, הַכּוּ, וְאֵלּוּ אוֹמְרִים הַנִּיחוּ, בְּנוֹ שֶׁל יִצְחָק הוּא, וְלֹא הָיוּ מַשְׁגִּיחִים עָלָיו; בֶּן בְּנוֹ שֶׁל אַבְרָהָם הוּא, וְלֹא הָיוּ מַשְׁגִּיחִין; אָחִיו שֶׁל יַעֲקֹב הוּא, אוֹמְרִים לָהֶם אִם כֵּן, מִשֶּׁלָּנוּ אַתֶּם:

ט׳ **וַיֹּאמֶר עֵשָׂו יֶשׁ־לִי רָב אָחִי יְהִי לְךָ אֲשֶׁר־לָךְ:**

יהי לך אשר לך. כָּאן הוֹדָה לוֹ עַל הַבְּרָכוֹת (בראשית רבה):

י׳ **וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אַל־נָא אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וְלָקַחְתָּ מִנְחָתִי מִיָּדִי כִּי עַל־כֵּן רָאִיתִי פָנֶיךָ כִּרְאֹת פְּנֵי אֱלֹהִים וַתִּרְצֵנִי:**

אל נא. אַל נָא תֹּאמַר לִי כֵּן:

אם נא מצאתי חן בעיניך ולקחת מנחתי מידי כי על כן ראיתי פניך וגו'. כִּי כְּדַאי וְהָגוּן לְךָ שֶׁתְּקַבֵּל מִנְחָתִי עַל אֲשֶׁר רָאִיתִי פָּנֶיךָ, וְהֵן חֲשׁוּבִין לִי כִּרְאִיַּת פְּנֵי הַמַּלְאָךְ, שֶׁרָאִיתִי שַׂר שֶׁלְּךָ, וְעוֹד עַל שֶׁנִּתְרַצֵּיתָ לִמְחֹל עַל סֵרָחֲנִי. וְלָמָּה הִזְכִּיר לוֹ רְאִיַּת הַמַּלְאָךְ? כְּדֵי שֶׁיִּתְיָרֵא הֵימֶנּוּ וְיֹאמַר רָאָה מַלְאָכִים וְנִצַּל, אֵינִי יָכוֹל לוֹ מֵעַתָּה:

ותרצני. נִתְפַּיַּסְתָּ לִי, וְכֵן כָּל רָצוֹן שֶׁבַּמִּקְרָא לְשׁוֹן פִּיּוּס, אפייצימנ"טו בְּלַעַז, כִּי לֹא לְרָצוֹן יִהְיֶה לָכֶם (ויקרא כ"ב) – הַקָּרְבָּנוֹת בָּאוֹת לְכַפֵּס וּלְרַצּוֹת, וְכֵן שִׂפְתֵי צַדִּיק יֵדְעוּן רָצוֹן

(משלי י') – יוֹדְעִים לְפַיֵּס וּלְרַצּוֹת:

י״א קַח־נָא אֶת־בִּרְכָתִי אֲשֶׁר הֻבָאת לָּךְ כִּי־חַנַּנִי אֱלֹהִים וְכִי יֶשׁ־לִי־כֹל וַיִּפְצַר־בּוֹ וַיִּקָּח:

ברכתי. מִנְחָתִי, מִנְחָה זוֹ הַבָּאָה עַל רְאִיַּת פָּנִים וְלִפְרָקִים אֵינָהּ בָּאָה אֶלָּא לִשְׁאֵלַת שָׁלוֹם, וְכָל בְּרָכָה שֶׁהִיא לִרְאִיַּת פָּנִים – כְּגוֹן וַיְבָרֶךְ יַעֲקֹב אֶת פַּרְעֹה (בראשית מ״ז:ז׳), עֲשׂוּ אִתִּי בְרָכָה דְּסַנְחֵרִיב (מלכים ב י״ח), וְכֵן לִשְׁאֹל לוֹ לְשָׁלוֹם וּלְבָרְכוֹ דְּתֹאמַי מֶלֶךְ חֲמָת (שמואל ב ח') – כֻּלָּם לְשׁוֹן בִּרְכַּת שָׁלוֹם הֵן, שֶׁקּוֹרִין בְּלַעַז שלו״איר, אַף זוֹ בִּרְכָתִי מו״ן שלו״ד:

אשר הבאת לך. לֹא טָרַחְתָּ בָּהּ וַאֲנִי יָגַעְתִּי לְהַגִּיעָהּ עַד שֶׁבָּאָה לְיָדֶךָ (בראשית רבה):

חנני. נו״ן רִאשׁוֹנָה מֻדְגֶּשֶׁת, לְפִי שֶׁהִיא מְשַׁמֶּשֶׁת בְּמָקוֹם שְׁתֵּי נוּנִי״ן, שֶׁהָיָה לוֹ לוֹמַר חֲנָנֵנִי, שֶׁאֵין חָנַן בְּלֹא שְׁתֵּי נוּנִי״ן, וְהַשְּׁלִישִׁית לְשִׁמּוּשׁ, כְּמוֹ עָשַׂנִי, זְבָדַנִי:

יש לי כל. כָּל סִפּוּקִי; וְעֵשָׂו דִּבֵּר בִּלְשׁוֹן גַּאֲוָה יֶשׁ לִי רָב, יוֹתֵר וְיוֹתֵר מִכְּדֵי צָרְכִּי:

י״ב וַיֹּאמֶר נִסְעָה וְנֵלֵכָה וְאֵלְכָה לְנֶגְדֶּךָ:

נסעה. כְּמוֹ שִׁמְעָה, סִלְחָה, שֶׁהוּא כְּמוֹ שְׁמַע, סְלַח, אַף כָּאן נִסְעָה כְּמוֹ נְסַע, וְהַנּוּ״ן יְסוֹד בַּתֵּבָה, וְתַרְגּוּם שֶׁל אַנְקְלוֹס טוּל וּנְהָךְ, עֵשָׂו אָמַר לְיַעֲקֹב נְסַע מִכָּאן וְנֵלֵךְ:

ואלכה לנגדך. בְּשָׁוֶה לְךָ; טוֹבָה זוֹ אֶעֱשֶׂה לְךָ, שֶׁאַאֲרִיךְ יְמֵי מַהֲלַכְתִּי, לָלֶכֶת לְאַט כַּאֲשֶׁר אַתָּה צָרִיךְ, וְזֶהוּ לְנֶגְדֶּךָ – בְּשָׁוֶה לְךָ:

י״ג וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲדֹנִי יֹדֵעַ כִּי־הַיְלָדִים רַכִּים וְהַצֹּאן וְהַבָּקָר עָלוֹת עָלָי וּדְפָקוּם יוֹם אֶחָד וָמֵתוּ כָּל־הַצֹּאן:

עלות עלי. הַצֹּאן וְהַבָּקָר, שֶׁהֵן עָלוֹת, מֻטָּלוֹת עָלַי לְנַהֲלָן לְאַט:

עלות. מְגַדְּלוֹת עוֹלְלֵיהֶן, לְשׁוֹן עוֹלֵל וְיוֹנֵק (איכה ב'), עוֹל יָמִים (ישעיהו ס״ה), וּשְׁתֵּי פָּרוֹת עָלוֹת (שמואל א ו') וּבְלַעַז אנפנטי״ש:

ודפקום יום אחד. לְיַגְּעָם בַּדֶּרֶךְ בִּמְרוּצָה **ומתו כל הצאן**:

ודפקום. כְּמוֹ קוֹל דוֹדִי דוֹפֵק (שיר השירים), נוֹקֵשׁ בַּדֶּלֶת:

י״ד יַעֲבָר־נָא אֲדֹנִי לִפְנֵי עַבְדּוֹ וַאֲנִי אֶתְנַהֲלָה לְאִטִּי לְרֶגֶל הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר־לְפָנַי וּלְרֶגֶל הַיְלָדִים עַד אֲשֶׁר־אָבֹא אֶל־אֲדֹנִי שֵׂעִירָה:

יעבר נא אדני. אַל נָא תַּאֲרִיךְ יְמֵי הֲלִיכָתְךָ, עֲבֹר כְּפִי דַּרְכְּךָ וְאַף אִם תִּתְרַחֵק:

אתנהלה. אֶתְנַהֵל, ה"א יְתֵירָה, כְּמוֹ אֵרְדָה, אֶשְׁמְעָה:

לאטי. לְאַט שֶׁלִּי, לְשׁוֹן נַחַת, הַהוֹלְכִים לְאַט, לְאַט לִי לַנַּעַר (שמואל ב י"ח). לְאַטִּי הַלָּמֶ"ד מִן הַיְסוֹד, וְאֵינָהּ מְשַׁמֶּשֶׁת – אֶתְנַהֵל נַחַת שֶׁלִּי:

לרגל המלאכה. לְפִי צֹרֶךְ הֲלִיכַת רַגְלֵי הַמְּלָאכָה הַמֻּטֶּלֶת עָלַי לְהוֹלִיךְ:

ולרגל הילדים. לְפִי רַגְלֵיהֶם שֶׁהֵם יְכוֹלִים לֵילֵךְ:

עד אשר אבא אל אדני שעירה. הִרְחִיב לוֹ הַדֶּרֶךְ, שֶׁלֹּא הָיָה דַּעְתּוֹ לָלֶכֶת אֶלָּא עַד סֻכּוֹת; אָמַר אִם דַּעְתּוֹ לַעֲשׂוֹת לִי רָעָה, יַמְתִּין עַד בּוֹאִי אֶצְלוֹ, וְהוּא לֹא הָלַךְ; וְאֵימָתַי יֵלֵךְ? בִּימֵי הַמָּשִׁיחַ (בראשית רבה), שֶׁנֶּאֱמַר וְעָלוּ מוֹשִׁעִים בְּהַר צִיּוֹן לִשְׁפֹּט אֶת הַר עֵשָׂו (עובדיה א'); וּמ"אַ יֵשׁ לְפָרְשָׁה זוֹ רַבִּים:

ט״ו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו אַצִּיגָה־נָּא עִמְּךָ מִן־הָעָם אֲשֶׁר אִתִּי וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶּה אֶמְצָא־חֵן בְּעֵינֵי אֲדֹנִי:

ויאמר למה זה. תַּעֲשֶׂה לִי טוֹבָה זוֹ שֶׁאֵינִי צָרִיךְ לָהּ:

אמצא חן בעיני אדני. וְלֹא תְשַׁלֵּם לִי עַתָּה שׂוּם גְּמוּל:

ט״ז וַיָּשָׁב בַּיּוֹם הַהוּא עֵשָׂו לְדַרְכּוֹ שֵׂעִירָה:

וישב ביום ההוא עשו לדרכו. עֵשָׂו לְבַדּוֹ, וְד' מֵאוֹת אִישׁ שֶׁהָלְכוּ עִמּוֹ נִשְׁמְטוּ מֵאֶצְלוֹ אֶחָד אֶחָד, וְהֵיכָן פָּרַע לָהֶם הַקָּבָ"ה? בִּימֵי דָוִד, שֶׁנֶּאֱמַר כִּי אִם אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ נַעַר אֲשֶׁר רָכְבוּ עַל הַגְּמַלִּים (שמואל א ל') (בראשית רבה):

י״ז וְיַעֲקֹב נָסַע סֻכֹּתָה וַיִּבֶן לוֹ בָּיִת וּלְמִקְנֵהוּ עָשָׂה סֻכֹּת עַל־כֵּן קָרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם סֻכּוֹת: {ס}

ויבן לו בית. שָׁהָה שָׁם י"ח חֹדֶשׁ, קַיִץ וְחֹרֶף וְקַיִץ (מגילה י"ז), סֻכּוֹת – קַיִץ; בַּיִת – חֹרֶף, סֻכּוֹת – קַיִץ:

י״ח וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם עִיר שְׁכֶם אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנַעַן בְּבֹאוֹ מִפַּדַּן אֲרָם וַיִּחַן אֶת־פְּנֵי הָעִיר:

שלם. שָׁלֵם בְּגוּפוֹ, שֶׁנִּתְרַפֵּא מִצַּלַעְתּוֹ; שָׁלֵם בְּמָמוֹנוֹ, שֶׁלֹּא חָסַר כְּלוּם מִכָּל אוֹתוֹ דּוֹרוֹן; שָׁלֵם בְּתוֹרָתוֹ, שֶׁלֹּא שָׁכַח תַּלְמוּדוֹ בְּבֵית לָבָן (שבת ל"ג):

עיר שכם. כְּמוֹ לְעִיר, וְכָמוֹהוּ עַד בּוֹאֲנָה בֵּית לָחֶם (רות א'):

בבאו מפדן ארם. כְּאָדָם הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ יָצָא פְּלוֹנִי מִבֵּין שְׁנֵי אֲרָיוֹת וּבָא שָׁלֵם, אַף כָּאן וַיָּבֹא שָׁלֵם מִפַּדַּן אֲרָם, מִלְּבָן וּמֵעֵשָׂו שֶׁנִּזְדַּוְּגוּ לוֹ בַּדֶּרֶךְ:

י״ט וַיִּקֶן אֶת־חֶלְקַת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר נָטָה־שָׁם אָהֳלֹו מִיַּד בְּנֵי־חֲמֹור אֲבִי שְׁכֶם בְּמֵאָה קְשִׂיטָה:

קשיטה. מָעָה. אַר״ע כְּשֶׁהָלַכְתִּי לְכַרְכֵּי הַיָּם הָיוּ קוֹרִין לְמָעָה קְשִׂיטָה (וְתַרְגּוּמוֹ חוּרְפָּן – טוֹבִים, חֲרִיפִים בְּכָל מָקוֹם, כְּגוֹן עוֹבֵר לַסּוֹחֵר):

כ׳ וַיַּצֵּב־שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא־לֹו אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: {ס}

ויקרא לו אל אלהי ישראל. לֹא שֶׁהַמִּזְבֵּחַ קָרוּי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶלָּא עַל שֵׁם שֶׁהָיָה הַקָּבָ״ה עִמּוֹ וְהִצִּילוֹ קָרָא שֵׁם הַמִּזְבֵּחַ עַל שֵׁם הַנֵּס, לְהָיוֹת שִׁבְחוֹ שֶׁל מָקוֹם נִזְכָּר בִּקְרִיאַת הַשֵּׁם, כְּלוֹמַר מִי שֶׁהוּא אֵל, הוּא הַקָּבָ״ה, הוּא לֵאלֹהִים לִי, שֶׁשְּׁמִי יִשְׂרָאֵל. וְכֵן מָצִינוּ בְּמֹשֶׁה וַיִּקְרָא שְׁמוֹ ה' נִסִּי (שמות י״ז), לֹא שֶׁהַמִּזְבֵּחַ קָרוּי ה', אֶלָּא עַל שֵׁם הַנֵּס קָרָא שֵׁם הַמִּזְבֵּחַ לְהַזְכִּיר שִׁבְחוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, ה' הוּא נִסִּי. וְרַבּוֹתֵינוּ דָּרְשׁוּ שֶׁהַקָּבָ״ה קָרָאוּ לְיַעֲקֹב אֵל (מגילה י״ח); וְדִבְרֵי תוֹרָה כְּפַטִּישׁ יְפֹצֵץ סָלַע (ע' שבת פ״ח) – מִתְחַלְּקִים לְכַמָּה טְעָמִים, וַאֲנִי לְיַשֵּׁב פְּשׁוּטוֹ שֶׁל מִקְרָא בָּאתִי:

תניא · קונטרס אחרון — סוף מאמר ו׳

אַךְ מַה שֶּׁהָיָה מִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלַּת הַתּוֹרָה בְּמַעֲלָתָהּ זוֹ, וְאָמַר: ״זְמִירוֹת הָיוּ לִי כוּ״׳ נֶעֱנַשׁ עַל זֶה, וְאָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא ״זְמִירוֹת קָרֵית לְהוּ״?! מִשּׁוּם שֶׁבֶּאֱמֶת, מַעֲלָתָהּ זוֹ – שֶׁכָּל הָעוֹלָמוֹת בְּטֵלִים לְגַבֵּי דִּקְדּוּק אֶחָד מִמֶּנָּה, הִיא מִבְּחִינַת אֲחוֹרַיִים שֶׁל עוֹמֶק הַמַּחֲשָׁבָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּמָקוֹם אַחֵר בְּשֵׁם הָאֲרִיזַ״ל עַל מַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ־זִכְרוֹנָם־לִבְרָכָה: ״נוֹבְלוּת חָכְמָה שֶׁלְּמַעְלָה תּוֹרָה״.

אֲבָל פְּנִימִית שֶׁבָּעוֹמֶק, שֶׁהוּא פְּנִימִית הַתּוֹרָה, הִיא מְיוּחֶדֶת לְגַמְרֵי בְּאוֹר־אֵין־סוֹף בָּרוּךְ־הוּא הַמְלוּבָּשׁ בָּהּ – בְּתַכְלִית הַיִּחוּד, וּלְגַבֵּי אֵין־סוֹף בָּרוּךְ־הוּא, כָּל הָעוֹלָמוֹת כְּלֹא מַמָּשׁ וְאַיִן וָאֶפֶס מַמָּשׁ, כִּי ״אַתָּה הוּא עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם וְכוּ״׳.

וְהִלְכָךְ, גַּם לִפְנִימִיּוּת הַתּוֹרָה – אֵין לְשַׁבְּחָהּ כְּלָל בִּתְהִלַּת חַיּוּת כָּל הָעוֹלָמוֹת, מֵאַחַר דְּלָא מַמָּשׁ חֲשִׁיבִי.

וּבִבְחִינַת פְּנִימִיּוּתָהּ אֵינָהּ שִׂמְחַת לֵב אֱנוֹשׁ וְשַׂעֲשׁוּעָיו, אֶלָּא כִּבְיָכוֹל, שִׂמְחַת לֵב וְשַׂעֲשׁוּעַ הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שֶׁמִּשְׁתַּעֲשֵׁעַ בָּהּ, ״כִּי אֱלֹקִים הֵבִין דַּרְכָּהּ וְיָדַע

מְקוֹמָהּ" וּמַעֲלָתָהּ, בִּידִיעַת עַצְמוֹ כִּבְיָכוֹל.

אֲבָל "נֶעֱלְמָה מֵעֵינֵי כָּל חַי", כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וּפָנַי לֹא יֵרָאוּ", דְּהַיְינוּ בְּחִינַת פְּנִימִיּוּתָהּ, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר שָׁם בְּשֵׁם הָאֲרִיזַ"ל.

וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב: "וָאֶהְיֶה אֶצְלוֹ כּוֹי שַׁעֲשׁוּעִים" – אֶצְלוֹ דַּוְקָא, "מְשַׂחֶקֶת לְפָנָיו" – לְפָנָיו דַּוְקָא, דְּהַיְינוּ בִּבְחִינַת פְּנִימִיּוּתָהּ, וְעַל זֶה אָמַר "וָאֶהְיֶה אֶצְלוֹ אָמוֹן" אַל תִּקְרֵי "אָמוֹן" אֶלָּא "אוֹמֵן" כּוֹי.

וְעַל בְּחִינַת אֲחוֹרַיִים אָמַר: "מְשַׂחֶקֶת בְּתֵבֵל אַרְצוֹ, וְשַׁעֲשׁוּעַי אֶת בְּנֵי אָדָם", כִּי הַתּוֹרָה נִיתְּנָה בִּבְחִינַת פָּנִים וְאָחוֹר, כְּדִכְתִיב בִּמְגִילָּה עָפָה דִּזְכַרְיָה: "וְהִיא כְתוּבָה פָּנִים וְאָחוֹר".

וּלְפִי שֶׁתָּפַס דָּוִד בִּבְחִינַת אֲחוֹרַיִים, לָכֵן נֶעֱנַשׁ בְּשִׂכְחָה, הַבָּאָה מִן בְּחִינַת אֲחוֹרַיִים, וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ לִפְעָמִים מַה שֶׁכָּתוּב: "עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵיהֶם בַּכָּתֵף יִשְׂאוּ" לְחַבֵּר וּלְיַחֵד אֶת הַ"כְּתֵפַיִים", שֶׁהֵן בְּחִינַת אֲחוֹרַיִים, אֶל "עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ", הִיא חָכְמָה עִילָּאָה, בִּבְחִינַת פָּנִים, שֶׁמִּשָּׁם נִמְשְׁכוּ הַלּוּחוֹת שֶׁבָּארוֹן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "כְּתוּבִים מִשְּׁנֵי עֶבְרֵיהֶם כּוּי", וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בִּירוּשַׁלְמִי דְּשְׁקָלִים, שֶׁלֹּא הָיְתָה בָּהֶן בְּחִינַת פָּנִים וְאָחוֹר, עַיֵּין שָׁם:

רמב"ם — שלשה פרקים · הלכות מלווה ולווה ד'–ו'

פרק ד'

א נֶשֶׁךְ וּמַרְבִּית אֶחָד הוּא שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה לז) "אֶת כַּסְפְּךָ לֹא תִתֵּן לוֹ בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית לֹא תִתֵּן אָכְלֶךָּ" וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר (דברים כג כ) "נֶשֶׁךְ כֶּסֶף נֶשֶׁךְ אֹכֶל נֶשֶׁךְ כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יִשָּׁךְ". וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ נֶשֶׁךְ מִפְּנֵי שֶׁהוּא נוֹשֵׁךְ שֶׁמְּצַעֵר אֶת חֲבֵרוֹ וְאוֹכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ. וְלָמָּה חִלְקָן הַכָּתוּב לַעֲבֹר עָלָיו בִּשְׁנֵי לָאוִין:

ב כְּדֶרֶךְ שֶׁאָסוּר לְהַלְוֹות כָּךְ אָסוּר לִלְוֹות בְּרִבִּית שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כג כ) "לֹא תַשִּׁיךְ לְאָחִיךָ" מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לָמְדוּ שֶׁזּוֹ אַזְהָרָה לַלָּוֶה כְּלוֹמַר לֹא תִּנָּשֵׁךְ לְאָחִיךָ. וְכֵן אָסוּר לְהִתְעַסֵּק בֵּין לוֹוֶה וּמַלְוֶה בְּרִבִּית. וְכָל מִי שֶׁהָיָה עֵרֵב אוֹ סוֹפֵר אוֹ עֵד בֵּיניֵהֶן הֲרֵי זֶה עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה. שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כב כד) "לֹא תְשִׂימוּן עָלָיו נֶשֶׁךְ" זוֹ אַזְהָרָה אַף לָעֵדִים וְלָעֵרֵב וְלַסּוֹפֵר. הָא לָמַדְתָּ שֶׁהַמַּלְוֶה בְּרִבִּית עוֹבֵר עַל שִׁשָּׁה לָאוִין.

(שמות כב כד) "לֹא תִהְיֶה לוֹ כְּנֹשֶׁה". (ויקרא כה לז) "אֶת כַּסְפְּךָ לֹא תִתֵּן לוֹ בְּנֶשֶׁךְ". (ויקרא כה לז) "וּבְמַרְבִּית לֹא תִתֵּן אָכְלֶךָ". (ויקרא כה לו) "אַל תִּקַּח מֵאִתּוֹ נֶשֶׁךְ וְתַרְבִּית". לֹא תְשִׂימוּן עָלָיו נֶשֶׁךְ. (ויקרא יט יד) "וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל". וְהַלְוָה עוֹבֵר בִּשְׁנַיִם. לֹא תַשִּׁיךְ לְאָחִיךָ. וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל. עָרֵב וְעֵדִים וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן אֵין עוֹבְרִין אֶלָּא מִשּׁוּם לֹא תְשִׂימוּן עָלָיו נֶשֶׁךְ. וְכָל מִי שֶׁהָיָה סַרְסוּר בֵּין שְׁנֵיהֶם אוֹ שֶׁסִּיַּעַ אֶחָד מֵהֶן אוֹ הוֹרָהוּ עוֹבֵר מִשּׁוּם לִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל:

ג אַף עַל פִּי שֶׁהַמַּלְוֶה וְהַלּוֶה עוֹבְרִין עַל כָּל אֵלּוּ הַלָּאוִין אֵינָן לוֹקִין עָלָיו מִפְּנֵי שֶׁנִּתָּן לְהִשָּׁבוֹן. שֶׁכָּל הַמַּלְוֶה בְּרִבִּית אִם הָיְתָה רִבִּית קְצוּצָה שֶׁהִיא אֲסוּרָה מִן הַתּוֹרָה הֲרֵי זוֹ יוֹצְאָה בְּדַיָּנִין וּמוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִן הַמַּלְוֶה וּמַחְזִירִין לַלּוֶה. וְאִם מֵת הַמַּלְוֶה אֵין מוֹצִיאִין מִיַּד הַבָּנִים:

ד הִנִּיחַ לָהֶם אֲבִיהֶם מָעוֹת שֶׁל רִבִּית אַף עַל פִּי שֶׁהֵן יוֹדְעִין שֶׁהֵן שֶׁל רִבִּית אֵינָן חַיָּבִים לְהַחְזִיר. הִנִּיחַ לָהֶם פָּרָה וְטַלִּית שֶׁל רִבִּית וְכָל דָּבָר הַמְסֻיָּם חַיָּבִים לְהַחְזִיר מִפְּנֵי כְּבוֹד אֲבִיהֶן. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה וְלֹא הִסְפִּיק לְהַחְזִיר עַד שֶׁמֵּת. אֲבָל אִם לֹא עָשָׂה תְּשׁוּבָה אֵין חוֹשְׁשִׁין לִכְבוֹדוֹ וַאֲפִלּוּ דָּבָר הַמְסֻיָּם אֵין מַחֲזִירִין:

ה הַגַּזְלָנִין וּמַלְוֵי בְּרִבִּית שֶׁהֶחְזִירוּ אֵין מְקַבְּלִין מֵהֶן כְּדֵי לִפְתֹּחַ לָהֶן דֶּרֶךְ לִתְשׁוּבָה. וְכָל הַמְקַבֵּל מֵהֶן אֵין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימֶנּוּ. אִם הָיְתָה גְּזֵלָה קַיֶּמֶת וְהָרִבִּית דָּבָר הַמְסֻיָּם וַהֲרֵי הוּא בְּעַצְמוֹ מְקַבְּלִין מֵהֶן:

ו שְׁטָר שֶׁכָּתוּב בּוֹ רִבִּית בֵּין קְצוּצָה בֵּין שֶׁל דִּבְרֵיהֶם גּוֹבֶה אֶת הַקֶּרֶן וְאֵינוֹ גּוֹבֶה אֶת הָרִבִּית. קָדַם וְגָבָה הַכֹּל מוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ הָרִבִּית קְצוּצָה. אֲבָל אֲבַק רִבִּית שֶׁהוּא מִדִּבְרֵיהֶם אֵינוֹ גּוֹבֶה מִן הַלּוֶה לַמַּלְוֶה וְאֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ מִן הַמַּלְוֶה לַלּוֶה:

ז כָּל הַכּוֹתֵב שְׁטַר רִבִּית הֲרֵי זֶה כְּכוֹתֵב וּמֵעִיד עָלָיו עֵדִים שֶׁכָּפַר בַּה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. וְכֵן כָּל הַלּוֶה וּמַלְוֶה בְּרִבִּית בֵּינָן לְבֵין עַצְמָן הֲרֵי הֵן כְּכוֹפְרִים בַּה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְכָפְרוּ בִּיצִיאַת מִצְרַיִם שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה לז) "אֶת כַּסְפְּךָ לֹא תִתֵּן לוֹ בְּנֶשֶׁךְ" וְגוֹ' (ויקרא כה לח) "אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם":

ח אָסוּר לְאָדָם לְהַלְווֹת בָּנָיו וּבְנֵי בֵיתוֹ בְּרִבִּית. אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ מַקְפִּיד וּמַתָּנָה הוּא שֶׁנּוֹתֵן לָהֶן הֲרֵי זֶה אָסוּר שֶׁמָּא יַרְגִּילֵם בְּדָבָר זֶה:

ט תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁהִלְווּ זֶה אֶת זֶה וְנָתַן לוֹ יֶתֶר עַל מַה שֶּׁהִלְוָה מִמֶּנּוּ הֲרֵי זֶה מֻתָּר שֶׁהַדָּבָר יָדוּעַ שֶׁלֹּא נָתַן לוֹ אֶלָּא מַתָּנָה שֶׁהֲרֵי הֵן יוֹדְעִין חֹמֶר אִסּוּר הָרִבִּית:

י הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ וּמָצָא הַלְוֶה יוֹתֵר [אוֹ שֶׁהֶחְזִיר לוֹ חוֹבוֹ וּמָצָא הַמַּלְוֶה יוֹתֵר] אִם בִּכְדֵי שֶׁהַדַּעַת טוֹעָה חַיָּב לְהַחְזִיר וְאִם לָאו מַתָּנָה הוּא שֶׁנָּתַן לוֹ אוֹ גְּזֵלָה הָיְתָה לוֹ בְּיָדוֹ וְהִבְלִיעַ לוֹ בְּחֶשְׁבּוֹן אוֹ אַחֵר צִוָּה לְהַבְלִיעַ לוֹ. בְּכַמָּה הַדַּעַת טוֹעָה בְּאֶחָד וּבְשִׁנַּיִם אוֹ בַּחֲמִשָּׁה אוֹ בַּעֲשָׂרָה שֶׁמָּא מָנָה חֲמִשָּׁה חֲמִשָּׁה אוֹ עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה. וְכֵן אִם מָצָא יָתֵר מִנַּיִן הַחֲמִישִׁיּוֹת אוֹ מִנַּיִן הָעֲשִׂירִיּוֹת אֶחָד אֶחָד חַיָּב לְהַחְזִיר לוֹ שֶׁמָּא הָאֲחָדִים שֶׁהָיָה מוֹנֶה בָּהֶן הַחֲמִישִׁיּוֹת אוֹ הָעֲשִׂירִיּוֹת נִתְעָרְבוּ עִמָּהֶם:

יא הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ עַל הַמַּטְבֵּעַ וְכֵן הַכּוֹתֵב לְאִשְׁתּוֹ בִּכְתֻבָּתָהּ מַטְבֵּעַ יָדוּעַ וּפֵרֵשׁ מִשְׁקָלוֹ וְהוֹסִיפוּ עַל מִשְׁקָלוֹ אִם הוּזְלוּ הַפֵּרוֹת מֵחֲמַת הַתּוֹסֶפֶת מְנַכֶּה לוֹ שִׁעוּר הַתּוֹסֶפֶת וַאֲפִלּוּ הוֹסִיפוּ עָלָיו כָּל שֶׁהוּא. וְאִם לֹא הוּזְלוּ מֵחֲמַת הַתּוֹסֶפֶת אֵינוֹ מְנַכֶּה לוֹ אֶלָּא נוֹתֵן לוֹ מִמַּטְבֵּעַ הַיּוֹצֵא בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁהוֹסִיפוּ עָלָיו עַד חֲמִישִׁיתוֹ כְּגוֹן שֶׁהָיָה מִשְׁקָלוֹ אַרְבָּעָה וַעֲשָׂאוּ חֲמִשָּׁה אֲבָל אִם הוֹסִיפוּ לוֹ יוֹתֵר עַל חֲמִישִׁיתוֹ מְנַכֶּה לוֹ כָּל הַתּוֹסֶפֶת אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הוּזְלוּ הַפֵּרוֹת. וְהוּא הַדִּין לְמַלְוֶה עַל הַמַּטְבֵּעַ וּפָחֲתוּ מִמֶּנּוּ:

יב הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ עַל הַמַּטְבֵּעַ וְנִפְסַל אִם יָכוֹל לְהוֹצִיאוֹ בִּמְדִינָה אַחֶרֶת וְיֵשׁ לוֹ דֶּרֶךְ לְאוֹתָהּ מְדִינָה נוֹתֵן לוֹ מִמַּטְבֵּעַ שֶׁהִלְוָהוּ וְאוֹמֵר לוֹ לֵךְ וְהוֹצִיאוֹ בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי. וְאִם אֵין לוֹ דֶּרֶךְ לְשָׁם נוֹתֵן לוֹ מִמַּטְבֵּעַ הַיּוֹצֵא בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. וְכֵן בִּכְתֻבָּה:

יג הוֹרוּ מִקְצָת הַגְּאוֹנִים שֶׁהַלְוֶה שֶׁמָּחַל לַמַּלְוֶה בְּרִבִּית שֶׁלָּקַח מִמֶּנּוּ אוֹ שֶׁעָתִיד לִקַּח אַף עַל פִּי שֶׁקָּנוּ מִיָּדוֹ שֶׁמָּחַל אוֹ נָתַן מַתָּנָה אֵינוֹ מוֹעִיל כְּלוּם שֶׁכָּל רִבִּית שֶׁבָּעוֹלָם מִחִילָה הִיא אֲבָל הַתּוֹרָה לֹא מָחֲלָה וְאָסְרָה מְחִילָה זוֹ וּלְפִיכָךְ אֵין הַמְּחִילָה מוֹעֶלֶת בְּרִבִּית אֲפִלּוּ בְּרִבִּית שֶׁל דְּבָרִיהֶם. יֵרָאֶה לִי שֶׁאֵין הוֹרָאָה זוֹ נְכוֹנָה אֶלָּא מֵאַחַר שֶׁאוֹמְרִים לַמַּלְוֶה לְהַחְזִיר לוֹ וְיָדַע הַמַּלְוֶה שֶׁדִּבֵּר אִסּוּר עָשָׂה וְיֵשׁ לוֹ לְטֹל מִמֶּנּוּ אִם רָצָה לִמְחֹל מוֹחֵל כְּדֶרֶךְ שֶׁמּוֹחֵל הַגֵּזֶל. וּבְפֵרוּשׁ אָמְרוּ חֲכָמִים שֶׁהַגַּזְלָנִין וּמַלְוֵי בְּרִבִּית שֶׁהֶחְזִירוּ אֵין מְקַבְּלִין מֵהֶן מִכְּלָל שֶׁהַמְּחִילָה מוֹעֶלֶת:

יד נִכְסֵי יְתוֹמִים מֻתָּר לִתֵּן אוֹתָם לְאָדָם נֶאֱמָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ נְכָסִים טוֹבִים קָרוֹב לְשָׂכָר וְרָחוֹק לְהֶפְסֵד. כֵּיצַד. אוֹמֵר לוֹ תִּהְיֶה נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בָּהֶן אִם יֵשׁ שָׁם רֶוַח תֵּן לָהֶם

חֶלְקָן מִן הָרֶוַח וְאִם יֵשׁ שָׁם הֶפְסֵד תַּפְסִיד אַתָּה לְבַדְּךָ שֶׁזֶּה אֲבַק רִבִּית הוּא וְכָל אֲבַק רִבִּית אֵינָהּ אֲסוּרָה אֶלָּא מִדִּבְרֵיהֶם וּבְנִכְסֵי יְתוֹמִים לֹא גָּזְרוּ:

פרק ה׳

א הָעַכּוּ"ם וְגֵר תּוֹשָׁב לוֹין מֵהֶן וּמַלְוִין אוֹתָן בְּרִבִּית שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כג כ) "לֹא תַשִּׁיךְ לְאָחִיךָ" לְאָחִיךָ אָסוּר וְלִשְׁאָר הָעוֹלָם מֻתָּר. וּמִצְוֹת עֲשֵׂה לְהַשִּׁיךְ לְעַכּוּ"ם שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כג כא) "לַנָּכְרִי תַּשִּׁיךְ" מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לָמְדוּ שֶׁזּוֹ מִצְוַת עֲשֵׂה וְזֶהוּ דִּין תּוֹרָה:

ב אָסְרוּ חֲכָמִים שֶׁיִּהְיֶה יִשְׂרָאֵל מַלְוֶה אֶת הָעַכּוּ"ם בְּרִבִּית קְצוּצָה אֶלָּא בִּכְדֵי חַיָּיו. גָּזְרוּ שֶׁמָּא יִלְמֹד מִמַּעֲשָׂיו בְּרֹב יְשִׁיבָתוֹ עִמּוֹ. לְפִיכָךְ מֻתָּר לִלְווֹת מִן הָעַכּוּ"ם בְּרִבִּית שֶׁהֲרֵי הוּא בּוֹרֵחַ מִלְּפָנָיו וְאֵינוֹ רָגִיל אֶצְלוֹ. וְתַלְמִיד חָכָם שֶׁאֵינוֹ רָגִיל בּוֹ לִלְמֹד מִמַּעֲשָׂיו מֻתָּר לְהַלְווֹת לָעַכּוּ"ם בְּרִבִּית אֲפִלּוּ לְהַרְוִיחַ. וְכָל אֲבַק רִבִּית עִם הָעַכּוּ"ם מֻתֶּרֶת לַכֹּל:

ג יִשְׂרָאֵל שֶׁלָּוָה מָעוֹת מִן הָעַכּוּ"ם בְּרִבִּית וּבִקֵּשׁ לְהַחְזִירָם לוֹ. מְצָאוֹ יִשְׂרָאֵל אַחֵר וְאָמַר לוֹ תֵּנֵם לִי וַאֲנִי מַעֲלֶה לְךָ כְּדֶרֶךְ שֶׁאַתָּה מַעֲלֶה לָעַכּוּ"ם. הֲרֵי זוֹ רִבִּית קְצוּצָה אֲפִלּוּ הֶעֱמִידוֹ אֵצֶל הָעַכּוּ"ם עַד שֶׁיִּטֹּל הָעַכּוּ"ם מְעוֹתָיו וְיַחְזֹר וְיִתְּנֵם בְּיַד יִשְׂרָאֵל הָאַחֵר:

ד עַכּוּ"ם שֶׁלָּוָה מָעוֹת מִיִּשְׂרָאֵל בְּרִבִּית וּבִקֵּשׁ לְהַחְזִירָם לוֹ. מְצָאוֹ יִשְׂרָאֵל אַחֵר וְאָמַר לוֹ תֵּנֵם לִי וַאֲנִי מַעֲלֶה לְךָ כְּדֶרֶךְ שֶׁאַתָּה מַעֲלֶה לְיִשְׂרָאֵל הֲרֵי זֶה מֻתָּר. וְאִם הֶעֱמִידוֹ אֵצֶל יִשְׂרָאֵל אַף עַל פִּי שֶׁנָּתַן הָעַכּוּ"ם הַמָּעוֹת בְּיָדוֹ הוֹאִיל וּמַדַּעַת יִשְׂרָאֵל נָתַן הֲרֵי זוֹ רִבִּית קְצוּצָה:

ה אָסוּר לְיִשְׂרָאֵל לִתְלוֹת מְעוֹתָיו בְּיַד עַכּוּ"ם כְּדֵי לְהַלְווֹתָן בְּרִבִּית לְיִשְׂרָאֵל. וְעַכּוּ"ם שֶׁהִלְוָה אֶת יִשְׂרָאֵל בְּרִבִּית אָסוּר לְיִשְׂרָאֵל אַחֵר לִהְיוֹת לוֹ עֵרֶב שֶׁכֵּיוָן שֶׁבְּדִינֵיהֶם שֶׁתּוֹבֵעַ הֶעָרֵב תְּחִלָּה נִמְצָא הֶעָרֵב תּוֹבֵעַ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּרִבִּית שֶׁהֶעָרֵב חַיָּב בָּהּ לָעַכּוּ"ם. לְפִיכָךְ אִם קִבֵּל עָלָיו הָעַכּוּ"ם שֶׁלֹּא יִתְבַּע אֶת הֶעָרֵב תְּחִלָּה הֲרֵי זֶה מֻתָּר:

ו יִשְׂרָאֵל שֶׁלָּוָה מָעוֹת מִן הָעַכּוּ"ם בְּרִבִּית וְזָקְפָן עָלָיו בְּמִלְוֶה וְנִתְגַּיֵּר אִם עַד שֶׁלֹּא נִתְגַּיֵּר זָקְפָן עָלָיו בְּמִלְוֶה גּוֹבֶה אֶת הַקֶּרֶן וְהָרִבִּית וְאִם מִשֶּׁנִּתְגַּיֵּר זָקְפָן עָלָיו בְּמִלְוֶה גּוֹבֶה אֶת הַקֶּרֶן וְלֹא אֶת הָרִבִּית. אֲבָל עַכּוּ"ם שֶׁלָּוָה מִיִּשְׂרָאֵל בְּרִבִּית וְזָקַף עָלָיו אֶת

הָרִבִּית בְּמִלְוֶה אַף עַל פִּי שֶׁזְּקָפָן עָלָיו אַחֵר שֶׁנִּתְגַּיֵּר גּוֹבֶה אֶת הַקֶּרֶן וְאֶת הָרִבִּית שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ בִּשְׁבִיל מְעוֹתָיו נִתְגַּיֵּר זֶה. וְגוֹבֶה הַיִּשְׂרְאֵל מִמֶּנּוּ אַחַר שֶׁנִּתְגַּיֵּר כָּל מְעוֹת הָרִבִּית שֶׁנִּתְחַיֵּב בָּהֶן כְּשֶׁהָיָה עַכּוּ"ם:

ז מִצְוָה לְהַקְדִּים הַלְוָאַת יִשְׂרָאֵל בְּחִנָּם לְהַלְוָאַת עַכּוּ"ם בְּרִבִּית:

ח אָסוּר לְאָדָם שֶׁיִּתֵּן מְעוֹתָיו קָרוֹב לְשָׂכָר וְרָחוֹק לְהֶפְסֵד שֶׁזֶּה אֲבַק רִבִּית הוּא וְהָעוֹשֶׂה כֵּן נִקְרָא רָשָׁע. וְאִם נָתַן חוֹלְקִין בַּשָּׂכָר וּבַהֶפְסֵד כְּדִין הָעֵסֶק. וְהַנּוֹתֵן מְעוֹתָיו קָרוֹב לְהֶפְסֵד וְרָחוֹק לְשָׂכָר הֲרֵי זֶה נִקְרָא חָסִיד:

ט אֵין מוֹשִׁיבִין חֲנָוָנִי לְמַחֲצִית שָׂכָר וְלֹא יִתֵּן מָעוֹת לִקַּח בָּהֶן פֵּרוֹת לְמַחֲצִית שָׂכָר וְלֹא בֵּיצִים לְהוֹשִׁיב תַּחַת הַתַּרְנְגוֹלִין שֶׁלּוֹ לְמַחֲצִית שָׂכָר וְאֵין שָׁמִין עֲגָלִים וּסְיָחִין לְפַטְּמָן לְמַחֲצִית שָׂכָר אֶלָּא אִם כֵּן נָתַן לוֹ שְׂכַר עֲמָלוֹ וּמְזוֹנוֹ. אוֹ יִהְיֶה רֶוַח הַמִּתְעַסֵּק יוֹתֵר עַל הֶפְסֵדוֹ כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּעִנְיַן הַשֻּׁתָּפוּת:

י הַמִּשְׁתַּתֵּף עִם חֲבֵרוֹ בְּמָעוֹת אוֹ בְּקַרְקַע אוֹ הִנִּיחַ לוֹ עֵסֶק לֹא יְצָרֵף הַשָּׂכָר עִם הַקֶּרֶן שֶׁמָּא לֹא יִהְיֶה שָׁם שָׂכָר וְנִמְצְאוּ בָּאִין לִידֵי רִבִּית. וְכֵן לֹא יִתֵּן לוֹ מָעוֹת בְּתוֹרַת עֵסֶק אוֹ שֻׁתָּפוּת וְיִכְתֹּב אוֹתָן מִלְוֶה שֶׁמָּא יָמוּת וְנִמְצָא הַשְּׁטָר בְּיַד הַיּוֹרֵשׁ וְגוֹבֶה בּוֹ אֶת הָרִבִּית:

יא אָסוּר לְהַקְדִּים הָרִבִּית אוֹ לְאַחֵר אוֹתוֹ. כֵּיצַד. נָתַן עֵינָיו לִלְווֹת מִמֶּנּוּ וְהָיָה מְשַׁלֵּחַ לוֹ סְבָלוֹנוֹת בִּשְׁבִיל שֶׁיַּלְוֵהוּ זוֹ הִיא רִבִּית מֻקְדֶּמֶת. לָוָה מִמֶּנּוּ וְהֶחְזִיר לוֹ מְעוֹתָיו וְהָיָה מְשַׁלֵּחַ לוֹ סְבָלוֹנוֹת בִּשְׁבִיל מְעוֹתָיו שֶׁהָיוּ בְּטֵלִין אֶצְלוֹ זוֹ הִיא רִבִּית מְאֻחֶרֶת. וְאִם עָבַר וְעוֹשֶׂה כֵּן הֲרֵי זֶה אֲבַק רִבִּית:

יב מִי שֶׁלָּוָה מֵחֲבֵרוֹ וְלֹא הָיָה רָגִיל מִקֹּדֶם לְהַקְדִּים לוֹ שָׁלוֹם אָסוּר לְהַקְדִּים לוֹ שָׁלוֹם. וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁיְּקַלְּסוֹ בְּדִבָּרִים אוֹ יַשְׂכִּים לְפִתְחוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כג כ) "נֶשֶׁךְ כָּל דָּבָר" אֲפִלּוּ דְּבָרִים אֲסוּרִים. וְכֵן אָסוּר לוֹ לְלַמֵּד אֶת הַמַּלְוֶה מִקְרָא אוֹ גְּמָרָא כָּל זְמַן שֶׁמְּעוֹתָיו בְּיָדוֹ אִם לֹא הָיָה רָגִיל בָּזֶה מִקֹּדֶם שֶׁנֶּאֱמַר נֶשֶׁךְ כָּל דָּבָר:

יג הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ לֹא יֹאמַר לוֹ דַּע אִם בָּא אִישׁ פְּלוֹנִי מִמָּקוֹם פְּלוֹנִי (כְּלוֹמַר) שֶׁתְּכַבְּדוֹ וְתַאֲכִילוֹ וְתַשְׁקֵהוּ כָּרָאוּי. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

י״ד יֵשׁ דְּבָרִים שֶׁהֵן כְּמוֹ רִבִּית וּמֻתָּרִין כֵּיצַד. לוֹקֵחַ אָדָם שִׂטְרוֹתָיו שֶׁל חֲבֵרוֹ בְּפָחוֹת וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. וּמֻתָּר לְאָדָם לִתֵּן לַחֲבֵרוֹ דִּינָר כְּדֵי שֶׁיַּלְוֶה לִפְלוֹנִי מֵאָה דִּינָרִין שֶׁלֹּא אָסְרָה תּוֹרָה אֶלָּא רִבִּית הַבָּאָה מִן הַלְוָה לַמַּלְוֶה. וְכֵן אוֹמֵר אָדָם לַחֲבֵרוֹ הֵא לָךְ דִּינָר זֶה וֶאֱמֹר לִפְלוֹנִי שֶׁיַּלְוֵנִי. שֶׁלֹּא נָתַן אֶלָּא שְׂכַר אֲמִירָה:

ט״ו יֵשׁ דְּבָרִים שֶׁהֵן מֻתָּרִין וְאָסוּר לַעֲשׂוֹתָן מִפְּנֵי הַעֲרָמַת רִבִּית. כֵּיצַד. אָמַר לוֹ הַלְוֵנִי מָנֶה אָמַר לוֹ מָנֶה אֵין לִי חִטִּים יֵשׁ לִי בְּמָנֶה וְנָתַן לוֹ חִטִּים בְּמָנֶה וְחָזַר וּלְקָחָן מִמֶּנּוּ בְּתִשְׁעִים הֲרֵי זֶה מֻתָּר. אֲבָל אֲסָרוּהוּ מִפְּנֵי הַעֲרָמַת רִבִּית שֶׁהֲרֵי נָתַן לוֹ תִּשְׁעִים וְלוֹקֵחַ מָנֶה. וְאִם עָבַר וְעָשָׂה כָּזֶה הֲרֵי הוּא מוֹצִיא מִמֶּנּוּ מֵאָה בְּדִין שֶׁאֲפִלּוּ אֲבַק רִבִּית אֵין כָּאן. וְכֵן מִי שֶׁהָיְתָה שָׂדֶה מְמֻשְׁכֶנֶת בְּיָדוֹ לֹא יַחְזֹר וְיַשְׁכִּיר אוֹתָהּ לְבַעַל הַשָּׂדֶה מִפְּנֵי הַעֲרָמַת רִבִּית שֶׁהֲרֵי זֶה עוֹמֵד בְּשָׂדֵהוּ כְּשֶׁהָיָה וְנוֹתֵן לָזֶה שָׂכָר בְּכָל חֹדֶשׁ בִּשְׁבִיל מְעוֹתָיו שֶׁהִלְוָהוּ:

ט״ז אָסוּר לְהַשְׁכִּיר הַדִּינָרִין שֶׁאֵין זֶה דּוֹמֶה לְמַשְׁכִּיר אֶת הַכְּלִי שֶׁהַכְּלִי חוֹזֵר בְּעַצְמוֹ וְזֶה מוֹצִיא אֵלּוּ וּמֵבִיא דִּינָרִין אֲחֵרוֹת וְנִמְצָא זֶה אֲבַק רִבִּית:

י״ז מֶלֶךְ שֶׁהָיוּ דִּינָיו שֶׁכָּל מִי שֶׁיִּתֵּן הַמַּס הַקָּצוּב עַל כָּל אִישׁ וְאִישׁ עַל יְדֵי זֶה שֶׁלֹּא נָתַן יִשְׁתַּעְבֵּד בּוֹ וְנָתַן עַל יָדוֹ דִּינָר אַף עַל פִּי שֶׁמִּשַּׁעְבֵּד בּוֹ יֶתֶר מִדִּינָר הֲרֵי זֶה מֻתָּר. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

פרק ו׳

א׳ הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ סֶלַע בַּחֲמִשָּׁה דִּינָרִים אוֹ סָאתַיִם חִטִּים בְּשָׁלֹשׁ אוֹ סֶלַע בְּסֶלַע וּסְאָה אוֹ שָׁלֹשׁ סְאִין בְּשָׁלֹשׁ סְאִין וְדִינָר כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר כָּל הַלְוָאָה בְּתוֹסֶפֶת כָּל שֶׁהוּא הֲרֵי זוֹ רִבִּית שֶׁל תּוֹרָה וְיוֹצְאָה בְּדַיָּנִין. וְכֵן הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ וְהִתְנָה עִמּוֹ שֶׁיְּדוּר בַּחֲצֵרוֹ חִנָּם עַד שֶׁיַּחְזִיר לוֹ הַלְוָאָתוֹ. אוֹ שֶׁשָּׂכַר מִמֶּנּוּ בְּפָחוֹת וְקָצַב הַדָּבָר שֶׁפּוֹחֶת לוֹ מִן הַשָּׂכָר עַד שֶׁיַּחְזִיר לוֹ הַלְוָאָתוֹ. אוֹ שֶׁמִּשְׁכֵּן בְּיָדוֹ מָקוֹם שֶׁפֵּרוֹתָיו מְצוּיִין בְּעֵת הַהַלְוָאָה כְּגוֹן שֶׁמִּשְׁכֵּן חֲצֵרוֹ עַל מְנָת שֶׁיְּדוּר בּוֹ בְּחִנָּם. הֲרֵי זוֹ רִבִּית שֶׁל תּוֹרָה וְיוֹצְאָה בְּדַיָּנִין. וְכֵן הַמּוֹכֵר שָׂדֶה אוֹ חָצֵר בְּאַסְמַכְתָּא הוֹאִיל וְלֹא קָנָה הַגּוּף הֲרֵי כָּל הַפֵּרוֹת שֶׁאָכַל רִבִּית וּמַחֲזִיר אוֹתָן. וְהוּא הַדִּין לְכָל מִי [שֶׁלֹּא] קָנָה קִנְיָן גָּמוּר מִתְּחִלָּה שֶׁהוּא מַחְזִיר אֶת הַפֵּרוֹת מִפְּנֵי שֶׁאִם אָכַל אֶת הַפֵּרוֹת הֲרֵי זוֹ רִבִּית שֶׁל תּוֹרָה. וְכָל דָּבָר שֶׁהוּא אָסוּר מִשּׁוּם רִבִּית חוּץ מֵאֵלּוּ הֲרֵי הוּא אָסוּר

מִדִּבְרֵיהֶם גְּזֵרָה שֶׁמָּא יָבֹא לִרְבִית שֶׁל תּוֹרָה. וְהוּא הַנִּקְרָא אֲבַק רִבִּית וְאֵינוֹ יוֹצֵא בְּדֵינִין:

ב׳ הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ לֹא יִמְשֹׁךְ אֶת עַבְדּוֹ כְּדֵי שֶׁיַּעֲשֶׂה בּוֹ מְלָאכָה אַף עַל פִּי שֶׁהָעֶבֶד יוֹשֵׁב וּבָטֵל. וְלֹא יָדוּר בַּחֲצֵרוֹ בְּחִנָּם אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הֶחָצֵר עֲשׂוּיָה לְשָׂכָר וְאֵין דֶּרֶךְ בַּעַל הֶחָצֵר לְהַשְׂכִּיר. וְאִם דָּר צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר. וְאִם לֹא הֶעֱלָה לוֹ הֲרֵי זֶה אֲבַק רִבִּית לְפִי שֶׁלֹּא הִתְנָה עִמּוֹ שֶׁיַּלְוֶהוּ וְיָדוּר בַּחֲצֵרוֹ. לְפִיכָךְ אִם עָדַיִן לֹא הֶחְזִיר לוֹ חוֹבוֹ וּבָא לְנַכּוֹת שְׂכַר הֶחָצֵר שֶׁדָּר בָּהּ מִן הַחוֹב אִם הָיָה הַשָּׂכָר כְּנֶגֶד הַחוֹב אֵינוֹ מְנַכֶּה לוֹ הַכֹּל אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁיִּרְאוּ הַדַּיָּנִים. שֶׁאִם תִּסְלֹק אוֹתוֹ בְּלֹא כְּלוּם הֲרֵי זֶה כְּמוֹ שֶׁהוֹצִיא אוֹתוֹ בְּדַיָּנִין וַאֲבַק רִבִּית אֵינָהּ יוֹצְאָה בְּדַיָּנִין:

ג׳ הוֹרוּ רַבּוֹתַי שֶׁהַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ וּלְאַחַר זְמַן תָּבַע חוֹבוֹ וְאָמַר לוֹ הַלְוֵה דּוּר בַּחֲצֵרִי עַד שֶׁאַחְזִיר לְךָ חוֹבְךָ הֲרֵי זֶה אֲבַק רִבִּית לְפִי שֶׁלֹּא קָצַץ בִּשְׁעַת הַלְוָאָה שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה לז) "לֹא תִתֵּן לוֹ בְּנֶשֶׁךְ":

ד׳ הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ עַל הַשָּׂדֶה וְאָמַר לוֹ אִם לֹא תַּחְזִיר לִי מִכָּאן עַד שָׁלֹשׁ שָׁנִים הֲרֵי הִיא שֶׁלִּי הֲרֵי זֶה לֹא קָנָה מִפְּנֵי שֶׁהִיא אַסְמַכְתָּא. לְפִיכָךְ מְנַכֶּה כָּל הַפֵּרוֹת שֶׁאָכַל מִפְּנֵי שֶׁהוּא רִבִּית שֶׁל תּוֹרָה. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ הַמּוֹכֵר אִם לֹא אַחְזִיר לְךָ עַד שָׁלֹשׁ שָׁנִים קְנֵה אוֹתָהּ מֵעַכְשָׁו וְהֵבִיא לוֹ בְּתוֹךְ שָׁלֹשׁ אֵין לוֹ פֵּרוֹת. הֵבִיא לוֹ לְאַחַר שָׁלֹשׁ הֲרֵי כָּל הַפֵּרוֹת לַלּוֹקֵחַ:

ה׳ הַמּוֹכֵר בַּיִת אוֹ שָׂדֶה וְאָמַר הַמּוֹכֵר לַלּוֹקֵחַ לְכְשֶׁיְּהִיוּ לִי מָעוֹת תַּחְזִיר לִי קַרְקַעִי לֹא קָנָה וְכָל הַפֵּרוֹת שֶׁאָכַל רִבִּית קְצוּצָה וּמוֹצִיאִין אוֹתָם בְּדַיָּנִין. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ הַלּוֹקֵחַ מְדַעְתּוֹ כְּשֶׁיְּהִיוּ לְךָ מָעוֹת אֲנִי אַחְזִיר לְךָ קַרְקַע זֶה מֵתָר וְהַלּוֹקֵחַ אוֹכֵל פֵּרוֹת עַד שֶׁיַּחְזִיר לוֹ מְעוֹתָיו:

ו׳ מָכַר לוֹ אֶת הַשָּׂדֶה וְנָתַן לוֹ מִקְצָת הַדָּמִים אִם אָמַר לוֹ הַמּוֹכֵר לַלּוֹקֵחַ קְנֵה כְּשִׁעוּר מְעוֹתֶיךָ כָּל אֶחָד מִשְּׁנֵיהֶם אוֹכֵל פֵּרוֹת כְּשִׁעוּר מְעוֹתָיו. אָמַר הַמּוֹכֵר לַלּוֹקֵחַ לְכְשֶׁתָּבִיא שְׂאָר הַמָּעוֹת תִּקְנֶה מַעַכְשָׁו שְׁנֵיהֶם אֲסוּרִים לֶאֱכֹל הַפֵּרוֹת מִיָּד. הַמּוֹכֵר אָסוּר שֶׁמָּא יָבִיא הַלּוֹקֵחַ שְׂאָר הַמָּעוֹת וְנִמְצֵאת הַשָּׂדֶה שֶׁלּוֹ וְנִמְצָא הַמּוֹכֵר אוֹכֵל פֵּרוֹת בִּשְׁבִיל הַמָּעוֹת שֶׁנִּשְׁאֲרוּ לוֹ אֵצֶל הַלּוֹקֵחַ וְכֵן הַלּוֹקֵחַ אָסוּר שֶׁמָּא לֹא יָבִיא וְנִמְצָא שֶׁאָכַל בִּשְׁבִיל מִקְצָת הַמָּעוֹת שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֵצֶל הַמּוֹכֵר. לְפִיכָךְ מַנִּיחִין אֶת

הַפֵּרוֹת עַל יְדֵי שָׁלִישׁ עַד שֶׁינָּתְנוּ לְאֶחָד מֵהֶן. אָמַר לוֹ הַמּוֹכֵר לִכְשֶׁתָּבִיא שְׂאָר הַמָּעוֹת תִּקְנֶה הֲרֵי הַמּוֹכֵר אוֹכֵל פֵּרוֹת עַד שֶׁיָּבִיא הַלּוֹקֵחַ וְאִם אָכַל הַלּוֹקֵחַ מוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ. אָמַר לוֹ הַמּוֹכֵר קְנֵה מֵעַכְשָׁו וּשְׂאָר הַמָּעוֹת הֲרֵי הֵן חוֹב אֶצְלְךָ הֲרֵי הַלּוֹקֵחַ אוֹכֵל פֵּרוֹת וְאִם אָכַל הַמּוֹכֵר מוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ כָּל מַה שֶּׁאָכַל:

ז הוֹרוּ רַבּוֹתַי שֶׁהַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ וּמִשְׁכֵּן לוֹ שָׂדֵהוּ עַל מְנָת שֶׁיֹּאכַל פֵּרוֹתֶיהָ כָּל יְמֵי הַמַּשְׁכּוֹנָא אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ מְנַכֶּה לוֹ כְּלוּם הֲרֵי זוֹ אֶבֶק רִבִּית וְאֵינָהּ יוֹצְאָה בְּדַיָּנִין שֶׁאֵין הַמְמַשְׁכֵּן אֶת הַשָּׂדֶה דּוֹמֶה לְמְמַשְׁכֵּן בַּיִת שֶׁהֲרֵי אֵין בַּשָּׂדֶה פֵּרוֹת מְצוּיִין בְּעֵת הַהַלְוָאָה וְאֶפְשָׁר שֶׁיַּרְוִיחַ וְיִהְיוּ שָׁם פֵּרוֹת וְאֶפְשָׁר שֶׁיַּפְסִיד בִּזְרִיעָתָהּ וַעֲבוֹדָתָהּ וּלְפִיכָךְ הִיא אֶבֶק רִבִּית. וְכֵן אֵין הַמַּשְׁכּוֹנָא דּוֹמֶה לְמִי שֶׁמָּכַר בְּאַסְמַכְתָּא שֶׁהַמּוֹכֵר בְּאַסְמַכְתָּא לֹא גָּמַר וְהִקְנָהוּ וְהַמְמַשְׁכֵּן גָּמַר וְהִקְנָהוּ גּוּף זֶה לְפֵרוֹתָיו. וְכָזֶה יֵרָאֶה מִן הַגְּמָרָא. שֶׁהַמַּשְׁכּוֹנָא אֶבֶק רִבִּית וְאֵין לְךָ לְהַעֲמִידָהּ אֶלָּא בְּמְמַשְׁכֵּן שָׂדֵהוּ כְּמוֹ שֶׁהוֹרוּ רַבּוֹתַי. נִמְצֵאתָ לָמֵד שֶׁשָּׁלֹשׁ מַשְׁכּוֹנוֹת הֵן. מַשְׁכּוֹנָא שֶׁהִיא רִבִּית קְצוּצָה. וּמַשְׁכּוֹנָא שֶׁהִיא אֶבֶק רִבִּית. וּמַשְׁכּוֹנָא שֶׁהִיא מֻתֶּרֶת. כֵּיצַד. מִשְׁכֵּן לוֹ מָקוֹם שֶׁפֵּרוֹתָיו מְצוּיִין תְּדִיר כְּגוֹן חָצֵר אוֹ מֶרְחָץ אוֹ חֲנוּת וְאָכַל פֵּרוֹתֶיהָן הֲרֵי זוֹ רִבִּית קְצוּצָה. מִשְׁכֵּן לוֹ שָׂדֶה וְכֵיוֹצֵא בָּהּ וּבָאוּ שָׁם פֵּרוֹת וַאֲכָלָן הֲרֵי זוֹ אֶבֶק רִבִּית. וְכֵן אִם מִשְׁכֵּן חָצֵר וְכֵיוֹצֵא בָּהּ בְּנִכּוּי הֲרֵי זֶה אֶבֶק רִבִּית. מִשְׁכֵּן שָׂדֵהוּ בְּנִכּוּי הֲרֵי זֶה מֻתָּר. כֵּיצַד הוּא הַנִּכּוּי. כְּגוֹן שֶׁהִלְוָהוּ מֵאָה דִּינָרִין וּמִשְׁכֵּן לוֹ בָּהֶן חָצֵרוֹ אוֹ שָׂדֵהוּ וְאָמַר לוֹ הַמַּלְוֶה הֲרֵינִי מְנַכֶּה לְךָ מָעָה כֶּסֶף בְּכָל שָׁנָה בְּשָׂכָר קַרְקַע זוֹ כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ כָּל פֵּרוֹתָיו שֶׁלִּי בְּחָצֵר וְכֵיוֹצֵא בָּהּ אָסוּר וּבְשָׂדֶה וְכֵיוֹצֵא בָּהּ מֻתָּר:

ח הוֹרוּ מִקְצָת גְּאוֹנִים שֶׁכָּל מַשְׁכּוֹנָא שֶׁאֵין בָּהּ נִכּוּי כְּלָל הֲרֵי הִיא רִבִּית קְצוּצָה. וְלֹא יָרְדוּ לְעֹמֶק הַדָּבָר לְהַפְרִישׁ בֵּין שָׂדֶה לְחָצֵר וּלְפִיכָךְ נִתְקַשּׁוּ לָהֶן דִּבְרֵי חֲכָמֵי הַגְּמָרָא. וְכֵן הוֹרוּ שֶׁכָּל מַשְׁכּוֹנָא אֲפִלּוּ בְּנִכּוּי אָסוּר בֵּין בְּחָצֵר בֵּין בְּשָׂדֶה וְאֵין לָהֶם מַשְׁכּוֹנָא מֻתֶּרֶת אֶלָּא בַּדֶּרֶךְ הַזֹּאת. כֵּיצַד. כְּגוֹן שֶׁהִלְוָהוּ מֵאָה דִּינָרִין וּמִשְׁכֵּן לוֹ בָּהֶן בַּיִת אוֹ שָׂדֶה וְהִתְנָה עִמּוֹ שֶׁאַחַר עֶשֶׂר שָׁנִים תַּחְזֹר קַרְקַע זוֹ לִבְעָלֶיהָ חִנָּם הֲרֵי זֶה מֻתָּר לֶאֱכֹל פֵּרוֹתֶיהָ כָּל עֶשֶׂר שָׁנִים אֲפִלּוּ הָיָה שְׂכָרָהּ שָׁוֶה אֶלֶף דִּינָרִים בְּכָל שָׁנָה שֶׁאֵין זֶה אֶלָּא כְּמִי שֶׁשָּׂכַר בְּפָחוֹת. וְכֵן אִם הִתְנָה בַּעַל הַשָּׂדֶה עִמּוֹ כָּל זְמַן שֶׁיָּבִיא לוֹ מָעוֹת יֵחָשֵׁב לוֹ עֶשֶׂר בְּכָל שָׁנָה וִיסַלְּקוֹ מִמֶּנָּה הֲרֵי זֶה מֻתָּר. וְכֵן אִם הִתְנָה הַלּוֹוֶה

שֶׁכָּל זְמַן שֶׁיִּרְצֶה מְחַשֵּׁב לוֹ מַה שֶּׁדָּר בּוֹ וְיַחְזִיר לוֹ שְׁאָר הַדָּמִים וְיִסְתַּלֵּק הֲרֵי זֶה מֻתָּר שֶׁאֵין זֶה אֶלָּא כִּשְׁכִירוּת וְכָל תְּנַאי שֶׁבִּשְׁכִירוּת מֻתָּר כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ׃

רמב"ם — פרק אחד · הלכות מאכלות אסורות פרק ט"ו

א דָּבָר אָסוּר שֶׁנִּתְעָרֵב בְּדָבָר מֻתָּר מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם. וּמִין בְּמִינוֹ שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַעֲמֹד עַל טַעֲמוֹ יִבָּטֵל בְּרֹב׃

ב כֵּיצַד. חֵלֶב הַכְּלָיוֹת שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ הַגְּרִיסִין וְנִמּוֹחַ הַכֹּל. טוֹעֲמִין אֶת הַגְּרִיסִין. אִם לֹא נִמְצָא בָּהֶן טַעַם חֵלֶב הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִין. וְאִם נִמְצָא בָּהֶם טַעַם חֵלֶב וְהָיָה בָּהֶן מַמָּשׁוֹ הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִין מִן הַתּוֹרָה. נִמְצָא בָּהֶן טַעֲמוֹ וְלֹא הָיָה בָּהֶן מַמָּשׁוֹ הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִין מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים׃

ג כֵּיצַד הוּא מַמָּשׁוֹ. כְּגוֹן שֶׁהָיָה מִן הַחֵלֶב כְּזַיִת בְּכָל שָׁלֹשׁ בֵּיצִים מִן הַתַּעֲרֹבֶת. אִם אָכַל מִן הַגְּרִיסִין הָאֵלּוּ כְּשָׁלֹשׁ בֵּיצִים הוֹאִיל וְיֵשׁ בָּהֶן כְּזַיִת מִן הַחֵלֶב לוֹקֶה שֶׁהֲרֵי טַעַם הָאִסּוּר וּמַמָּשׁוֹ קַיָּם. אֲבָל פָּחוֹת מִשָּׁלֹשׁ בֵּיצִים מַכִּין אוֹתוֹ מַכַּת מַרְדּוּת מִדִּבְרֵיהֶם. וְכֵן אִם לֹא הָיָה בַּתַּעֲרֹבֶת כְּזַיִת בְּכָל שָׁלֹשׁ בֵּיצִים אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן טַעַם חֵלֶב וְאָכַל כָּל הַקְּדָרָה אֵינוֹ לוֹקֶה אֶלָּא מַכַּת מַרְדּוּת׃

ד נָפַל חֵלֶב כְּלָיוֹת לְחֵלֶב הָאַלְיָה וְנִמּוֹחַ הַכֹּל. אִם הָיָה חֵלֶב הָאַלְיָה כִּשְׁנַיִם בְּחֵלֶב הַכְּלָיוֹת הֲרֵי הַכֹּל מֻתָּר מִן הַתּוֹרָה. אֲפִלּוּ חֲתִיכַת נְבֵלָה שֶׁנִּתְעָרְבָה בִּשְׁתֵּי חֲתִיכוֹת שֶׁל שְׁחוּטָה הַכֹּל מֻתָּר מִן הַתּוֹרָה. אֲבָל מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים הַכֹּל אָסוּר עַד שֶׁיֹּאבַד דָּבָר הָאָסוּר מֵעִצָּם מְעוּטוֹ וְלֹא יִהְיֶה דָּבָר חָשׁוּב שֶׁעֵינוֹ עוֹמֶדֶת כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר׃

ה וּבְכַמָּה יִתְעָרֵב דָּבָר הָאָסוּר וְיֹאבַד בְּעִצָּם מְעוּטוֹ. כַּשִּׁעוּר שֶׁנָּתְנוּ בּוֹ חֲכָמִים. יֵשׁ דָּבָר שֶׁשִּׁעוּרוֹ בְּשִׁשִּׁים. וְיֵשׁ שֶׁשִּׁעוּרוֹ בְּמֵאָה. וְיֵשׁ שֶׁשִּׁעוּרוֹ בְּמָאתַיִם׃

ו נִמְצֵאתָ לָמֵד שֶׁכָּל אִסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה. בֵּין אִסּוּרֵי מַלְקוּת. בֵּין אִסּוּרֵי כָּרֵת. בֵּין אִסּוּרֵי הֲנָיָה. שֶׁנִּתְעָרְבוּ בַּמַּאֲכָל הַמֻּתָּר מִן בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם. מִן בְּמִינוֹ שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַעֲמֹד עַל הַטַּעַם שִׁעוּרוֹ בְּשִׁשִּׁים אוֹ בְּמֵאָה אוֹ בְּמָאתַיִם. חוּץ מִיֵּין נֶסֶךְ מִפְּנֵי חֲמָרַת עֲבוֹדָה זָרָה. וְחוּץ מִטֶּבֶל שֶׁהֲרֵי אֶפְשָׁר לְתַקְּנוֹ. וּמִפְּנֵי זֶה אוֹסְרִין בְּמִינָן בְּכָל שֶׁהֵן. וְשֶׁלֹּא בְּמִינָן בְּנוֹתֵן טַעַם כִּשְׁאָר כָּל הָאִסּוּרִין׃

ז כֵּיצַד. טִפַּת יַיִן נָסָךְ שֶׁנָּפְלוּ עָלֶיהָ כַּמָּה חֲבִיּוֹת שֶׁל יַיִן הַכֹּל אָסוּר כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר. וְכֵן כּוֹס שֶׁל יַיִן טָבֵל שֶׁנִּתְעָרֵב בְּחָבִית הַכֹּל טָבֵל עַד שֶׁיַּפְרִישׁ תְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת הָרְאוּיִין לְתַעֲרֹבֶת כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בִּמְקוֹמוֹ:

ח פֵּרוֹת שְׁבִיעִית אַף עַל פִּי שֶׁאִם נִתְעָרְבוּ בְּמִינָן בְּכָל שֶׁהוּא וְשֶׁלֹּא בְּמִינָן בְּנוֹתֵן טַעַם אֵינָן בְּכְלָל אִסּוּרֵי תוֹרָה שֶׁאֵין אוֹתָהּ הַתַּעֲרֹבֶת אֲסוּרָה. אֶלָּא חַיָּב לֶאֱכֹל כָּל הַתַּעֲרֹבֶת בִּקְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בִּמְקוֹמוֹ:

ט חָמֵץ בְּפֶסַח אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מֵאִסּוּרֵי תוֹרָה אֵינוֹ בִּכְלָלוֹת אֵלּוּ. לְפִי שֶׁאֵין הַתַּעֲרֹבֶת אֲסוּרָה לְעוֹלָם שֶׁהֲרֵי לְאַחַר הַפֶּסַח תִּהְיֶה כָּל הַתַּעֲרֹבֶת מֻתֶּרֶת כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. לְפִיכָךְ אוֹסֵר בְּכָל שֶׁהוּא בֵּין בְּמִינוֹ בֵּין שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ:

י וְהוּא הַדִּין לִתְבוּאָה חֲדָשָׁה שֶׁנִּתְעָרְבָה בִּישָׁנָה מִלִּפְנֵי הָעֹמֶר אוֹסֶרֶת בְּכָל שֶׁהוּא. שֶׁהֲרֵי יֵשׁ לָהּ מַתִּירִין שֶׁלְּאַחַר הָעֹמֶר יֶתֶר הַכֹּל. וְכֵן כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין וַאֲפִלּוּ הָיָה אִסּוּרוֹ מִדִּבְרֵיהֶם כְּגוֹן אִסּוּר מֻקְצֶה וְנוֹלָד בְּיוֹם טוֹב לֹא נָתְנוּ בּוֹ חֲכָמִים שִׁעוּר אֶלָּא אֶפִלּוּ אֶחָד בְּכַמָּה אֲלָפִים אֵינוֹ בָּטֵל. שֶׁהֲרֵי יֵשׁ דֶּרֶךְ שֶׁיֶּתֶר בָּהּ כְּגוֹן הֶקְדֵּשׁ וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן:

יא אֲבָל הָעָרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם וְחֵלֶב וְדָם וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן וְכֵן תְּרוּמוֹת נָתְנוּ חֲכָמִים בָּהֶן שִׁעוּר שֶׁאֵין בָּהֶן דֶּרֶךְ הֶתֵּר לְכָל אָדָם:

יב יֵרָאֶה לִי שֶׁאֲפִלּוּ דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין אִם נִתְעָרֵב בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ וְלֹא נָתַן טַעַם מֻתָּר. לֹא יִהְיֶה זֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין חָמוּר מִטֶּבֶל שֶׁהֲרֵי אֶפְשָׁר לְתַקְּנוֹ וְאַף עַל פִּי כֵּן שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. וְאַל תִּתְמַהּ עַל חָמֵץ בְּפֶסַח שֶׁהַתּוֹרָה אָמְרָה (שמות יב כ) "כָּל מַחְמֶצֶת לֹא תֹאכֵלוּ" לְפִיכָךְ הֶחְמִירוּ בּוֹ כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

יג וְאֵלּוּ הֵן הַשִּׁעוּרִין שֶׁנָּתְנוּ חֲכָמִים. הַתְּרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר וְהַחַלָּה וְהַבִּכּוּרִים עוֹלִין בְּאֶחָד וּמֵאָה וְצָרִיךְ לְהָרִים וּמְצָטָרְפִין זֶה עִם זֶה. וְכֵן פְּרוּסָה שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים לְתוֹךְ פְּרוּסוֹת שֶׁל חֻלִּין עוֹלִין בְּאֶחָד וּמֵאָה. כֵּיצַד. סְאָה קֶמַח מֵאֶחָד מֵאֵלּוּ. אוֹ סְאָה מִכֻּלָּם שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה סְאָה קֶמַח שֶׁל חֻלִּין וְנִתְעָרֵב הַכֹּל. מֵרִים מִן הַכֹּל סְאָה אַחַת כְּנֶגֶד סְאָה שֶׁנָּפְלָה וְהַשְּׁאָר מֻתָּר לְכָל אָדָם. נָפְלָה לִפָּחוֹת מִמֵּאָה נַעֲשֶׂה הַכֹּל מְדֻמָּע:

י״ד הָעָרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם עוֹלִין בְּאֶחָד וּמָאתַיִם וּמִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהָרִים. כֵּיצַד. רְבִיעִית שֶׁל יֵין עָרְלָה אוֹ כִלְאֵי הַכֶּרֶם אוֹ שֶׁהָיְתָה הָרְבִיעִית מִצְטָרֶפֶת מִשְּׁנֵיהֶם שֶׁנָּפְלָה לְתוֹךְ מָאתַיִם רְבִיעִיּוֹת שֶׁל יַיִן הַכֹּל מֵתָר וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהָרִים כְּלוּם. נָפְלָה לְפָחוֹת מִמָּאתַיִם הַכֹּל אָסוּר בַּהֲנָיָה:

ט״ו וְלָמָּה צָרִיךְ לְהָרִים הַתְּרוּמָה וְלֹא יָרִים עָרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם. שֶׁהַתְּרוּמָה מָמוֹן כֹּהֲנִים. לְפִיכָךְ כָּל תְּרוּמָה שֶׁאֵין הַכֹּהֲנִים מַקְפִּידִין עָלֶיהָ כְּגוֹן תְּרוּמַת הַכְּלִיסִין וְהַחֲרוּבִין וּשְׁעוֹרִין שֶׁבָּאֲדוֹם אֵינוֹ צָרִיךְ לְהָרִים:

ט״ז וְלָמָּה כָּפְלוּ שִׁעוּר עָרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם מִפְּנֵי שֶׁהֵן אֲסוּרִין בַּהֲנָיָה. וְלָמָּה סָמְכוּ עַל שִׁעוּר מֵאָה בִּתְרוּמוֹת שֶׁהֲרֵי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר אֶחָד מִמֵּאָה וּמְקֻדֶּשׁ הַכֹּל שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח כט) "אֶת מִקְדְּשׁוֹ מִמֶּנּוּ" אָמְרוּ חֲכָמִים דָּבָר שֶׁאַתָּה מֵרִים מִמֶּנּוּ אִם חָזַר לְתוֹכוֹ מְקֻדָּשׁוֹ:

י״ז שְׂאָר אִסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה כֵּלָן כְּגוֹן בְּשַׂר שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים וְחֵלֶב וְדָם וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן שִׁעוּרָן בְּשִׁשִּׁים. כֵּיצַד. כְּזַיִת חֵלֶב כְּלָיוֹת שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ שִׁשִּׁים כְּזֵית מֵחֵלֶב הָאַלְיָה הַכֹּל מֵתָר. נָפַל לְפָחוֹת מִשִּׁשִּׁים הַכֹּל אָסוּר. וְכֵן אִם נָפַל כִּשְׁעוֹרָה חֵלֶב צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה שָׁם כְּמוֹ שִׁשִּׁים שְׁעוֹרָה. וְכֵן בִּשְׂאָר אִסּוּרִין. וְכֵן שֶׁמָּן שֶׁל גִּיד הַנָּשֶׁה שֶׁנָּפַל לְקֻדָּרָה שֶׁל בָּשָׂר מְשַׁעֲרִין אוֹתוֹ בְּשִׁשִּׁים. וְאֵין שֶׁמַּן הַגִּיד מִן הַמְּנָיָן. וְאַף עַל פִּי שֶׁשֶּׁמַּן גִּיד הַנָּשֶׁה מִדִּבְרֵיהֶם כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. הוֹאִיל וְגִיד הַנָּשֶׁה בְּרִיָּה בִּפְנֵי עַצְמָהּ הֶחְמִירוּ בּוֹ כְּאִסּוּרֵי תוֹרָה. וְהַגִּיד עַצְמוֹ אֵין מְשַׁעֲרִין בּוֹ וְאֵינוֹ אוֹסֵר שֶׁאֵין בַּגִּידִים בְּנוֹתֵן טַעַם:

י״ח אֲבָל כְּחַל שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל עִם הַבָּשָׂר בְּשִׁשִּׁים וּכְחַל מִן הַמְּנָיָן. הוֹאִיל וְהַכְּחַל מִדִּבְרֵיהֶם כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ הֵקֵלּוּ בְּשִׁעוּרוֹ:

י״ט בֵּיצָה שֶׁנִּמְצָא בָּהּ אֶפְרוֹחַ שֶׁנִּשְׁלְקָה עִם בֵּיצִים הַמֻּתָּרוֹת אִם הָיְתָה עִם שִׁשִּׁים וְאַחַת וְהִיא הֲרֵי הֵן מֻתָּרוֹת. הָיְתָה עִם שִׁשִּׁים בִּלְבַד נֶאֱסְרוּ הַכֹּל מִפְּנֵי שֶׁהִיא בְּרִיָּה בִּפְנֵי עַצְמָהּ עָשׂוּ הֶכֵר בָּהּ וְהוֹסִיפוּ בְּשִׁעוּרָהּ:

כ׳ אֲבָל בֵּיצַת עוֹף טְמֵא שֶׁנִּשְׁלְקָה עִם בֵּיצֵי עוֹף טָהוֹר לֹא אָסְרָה אוֹתָם. וְאִם טָרַף אֵלּוּ עִם אֵלּוּ. אוֹ שֶׁנִּתְעָרְבָה בֵּיצַת עוֹף טְמֵא אוֹ בֵּיצַת טְרֵפָה עִם בֵּיצִים אֲחֵרוֹת שִׁעוּרָן בְּשִׁשִּׁים:

כ״א וּמִנַּיִן סָמְכוּ חֲכָמִים עַל שִׁעוּר שִׁשִּׁים. שֶׁהֲרֵי הַמּוּרָם מֵאֵיל נָזִיר וְהִיא הַזְּרוֹעַ אֶחָד מִשִּׁשִּׁים מִשְׁאָר הָאַיִל וְהִיא מִתְבַּשֶּׁלֶת עִמּוֹ וְאֵינָהּ אוֹסֶרֶת אוֹתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ו יט) "וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת הַזְּרֹעַ בְּשֵׁלָה מִן הָאַיִל":

כ״ב מִין בְּמִינוֹ וְדָבָר אַחֵר שֶׁנִּתְעָרְבוּ כְּגוֹן קְדֵרָה שֶׁהָיָה בָהּ חֵלֶב אַלְיָה וּגְרִיסִין וְנָפַל לְתוֹכָהּ חֵלֶב הַכְּלָיוֹת וְנִמְחָה הַכֹּל וְנַעֲשָׂה גּוּף אֶחָד. רוֹאִין אֶת חֵלֶב הָאַלְיָה וְאֶת הַגְּרִיסִין כְּאִלּוּ הֵן גּוּף אֶחָד וּמְשַׁעֲרִין חֵלֶב הַכְּלָיוֹת בְּגְרִיסִין וּבְאַלְיָה. אִם הָיָה אֶחָד מִשִּׁשִּׁים מֻתָּר. שֶׁהֲרֵי אִי אֶפְשָׁר כָּאן לַעֲמֹד עַל הַטַּעַם:

כ״ג וְהוּא הַדִּין לַתְּרוּמוֹת שֶׁנִּתְעָרְבוּ לְשַׁעֲרָן בְּמֵאָה. וְכֹלְאֵי הַכֶּרֶם אוֹ עָרְלָה לְשַׁעֵר אוֹתָן בְּמָאתַיִם:

כ״ד כְּשֶׁמְּשַׁעֲרִין בְּכָל הָאִסּוּרִין בֵּין בְּשִׁשִּׁים בֵּין בְּמֵאָה בֵּין בְּמָאתַיִם. מְשַׁעֲרִין בַּמָּרָק וּבַתַּבְלִין וּבְכָל שֶׁיֵּשׁ בַּקְּדֵרָה וּבְמַה שֶׁבָּלְעָה קְדֵרָה מֵאַחַר שֶׁנָּפַל הָאִסּוּר לְפִי אֹמֶד הַדַּעַת. שֶׁהֲרֵי אִי אֶפְשָׁר לַעֲמֹד עַל מַה שֶּׁבָּלְעָה בְּצִמְצוּם:

כ״ה אָסוּר לְבַטֵּל אִסּוּרִין שֶׁל תּוֹרָה לְכַתְּחִלָּה. וְאִם בִּטֵּל הֲרֵי זֶה מֻתָּר. וְאַף עַל פִּי כֵן קָנְסוּ אוֹתוֹ חֲכָמִים וְאָסְרוּ הַכֹּל. וְיֵרָאֶה לִי שֶׁכֵּיוָן שֶׁהוּא קָנָס אֵין אוֹסְרִין תַּעֲרֹבֶת זוֹ אֶלָּא עַל זֶה הָעוֹבֵר שֶׁבִּטֵּל הָאִסּוּר. אֲבָל לַאֲחֵרִים הַכֹּל מֻתָּר:

כ״ו כֵּיצַד. הֲרֵי שֶׁנָּפְלָה סְאָה שֶׁל עָרְלָה לְתוֹךְ מֵאָה סְאָה שֶׁהֲרֵי נֶאֱסַר הַכֹּל. לֹא יָבִיא מֵאָה סְאָה אֲחֵרוֹת וְיִצָּרֵף כְּדֵי שֶׁתַּעֲלֶה בְּאֶחָד וּמָאתַיִם. וְאִם עָבַר וְעָשָׂה כֵּן הַכֹּל מֻתָּר. אֲבָל בְּאִסּוּר שֶׁל דִּבְרֵיהֶם מְבַטְּלִין הָאִסּוּר לְכַתְּחִלָּה:

כ״ז כֵּיצַד. חֶלֶב שֶׁנָּפַל לִקְדֵרָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בְּשַׂר עוֹף וְנָתַן טַעַם בַּקְּדֵרָה מַרְבֶּה עָלָיו בְּשַׂר עוֹף אַחֵר עַד שֶׁיְּבַטֵּל הַטַּעַם. וְכֵן כָּל כֵּיוֹצֵא בָּזֶה:

כ״ח כְּבָר בֵּאַרְנוּ שֶׁאִם נָתַן דָּבָר הָאָסוּר טַעֲמוֹ בְּדָבָר הַמֻּתָּר נֶאֱסַר הַכֹּל. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁהִשְׁבִּיחוֹ. אֲבָל אִם פָּגַם זֶה הָאָסוּר לַמֻּתָּר וְהִפְסִיד טַעֲמוֹ הֲרֵי זֶה מֻתָּר. וְהוּא שֶׁיִּהְיֶה פּוֹגֵם מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף. אֲבָל אִם פָּגַם בַּתְּחִלָּה וְסוֹפוֹ לְהַשְׁבִּיחַ. אוֹ הִשְׁבִּיחַ בַּתְּחִלָּה אַף עַל פִּי שֶׁסּוֹפוֹ לִפְגֹּם הֲרֵי זֶה אָסוּר:

כ״ט וּמִי יִטְעֹם אֶת הַתַּעֲרֹבֶת. אִם הָיָה הַמַּעֲרָב תְּרוּמוֹת עִם הַחֻלִּין טוֹעֵם אוֹתָן הַכֹּהֵן. אִם הָיָה טַעַם הַתְּרוּמָה נִכָּר הַכֹּל מְדֻמָּע. וּבְהִלְכוֹת תְּרוּמוֹת יִתְבָּאֵר דִּין

הַמְדַמֵּע:

לי וְאִם הָיָה בָּשָׂר בְּחָלָב אוֹ יֵין נֶסֶךְ וְיֵין עָרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם שֶׁנָּפְלוּ לִדְבַשׁ. אוֹ בְּשַׂר שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל עִם הָיָרָק וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן. טוֹעֵם אוֹתָן הָעַכּוּ"ם וְסוֹמְכִין עַל פִּיו. אִם אָמַר אֵין בּוֹ טַעַם אוֹ שֶׁאָמַר יֵשׁ בּוֹ טַעַם וּמִטַּעַם רַע הוּא וַהֲרֵי פָּגְמוֹ הַכֹּל מֻתָּר. וְהוּא שֶׁלֹּא יִהְיֶה סוֹפוֹ לְהַשְׁבִּיחַ כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. וְאִם אֵין שָׁם עַכּוּ"ם לִטְעֹם מְשַׁעֲרִין אוֹתוֹ בְּשִׁעוּרוֹ בְּשִׁשִּׁים אוֹ בַּמֵּאָה אוֹ בְּמָאתַיִם:

לי"א עַכְבָּר שֶׁנָּפַל לְשֵׂכָר אוֹ לְחֹמֶץ מְשַׁעֲרִין אוֹתוֹ בְּשִׁשִּׁים. שֶׁאָנוּ חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא טַעֲמוֹ בַּשֵּׂכָר וּבַחֹמֶץ מַשְׁבִּיחַ. אֲבָל אִם נָפַל לְיַיִן אוֹ לְשֶׁמֶן אוֹ לִדְבַשׁ מֻתָּר וַאֲפִלּוּ נָתַן טַעַם מִפְּנֵי שֶׁטַּעֲמוֹ פּוֹגֵם. שֶׁכָּל אֵלּוּ צְרִיכִין לִהְיוֹתָן מְבֻשָּׁמִים וְזֶה מַסְרִיחָן וּמַפְסִיד טַעֲמָן:

לי"ב גְּדִי שֶׁצָּלָאוֹ בְּחֶלְבּוֹ אָסוּר לֶאֱכל אֲפִלּוּ מִקְצָה אָזְנוֹ. שֶׁהַחֵלֶב נִבְלָע בְּאֵיבָרָיו וְהוּא מַשְׁבִּיחוֹ וְנוֹתֵן בּוֹ טַעַם. לְפִיכָךְ אִם הָיָה כָּחוּשׁ וְלֹא הָיָה בּוֹ חֵלֶב כְּלָיוֹת וְלֹא חֵלֶב קֶרֶב אֶלָּא מְעַט כְּאֶחָד מִשִּׁשִּׁים קוֹלֵף וְאוֹכֵל עַד שֶׁמַּגִּיעַ לַחֵלֶב. וְכֵן יָרֵךְ שֶׁצָּלָאָהּ בְּגִיד הַנָּשֶׁה שֶׁבָּהּ קוֹלֵף וְאוֹכֵל עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לַגִּיד וּמַשְׁלִיכוֹ. וְכֵן בְּהֵמָה שֶׁצָּלָאָהּ שְׁלֵמָה וְלֹא הֵסִיר לֹא חוּטִין וְלֹא קְרוּמוֹת הָאֲסוּרוֹת קוֹלֵף וְאוֹכֵל. וְכֵיוָן שֶׁמַּגִּיעַ לְדָבָר אָסוּר חוֹתְכוֹ וּמַשְׁלִיכוֹ שֶׁאֵין בַּגִּידִים בְּנוֹתֵן טַעַם כְּדֵי לְשַׁעֵר בָּהֶן:

לי"ג אֵין צוֹלִין בְּשַׂר שְׁחוּטָה עִם בְּשַׂר נְבֵלָה אוֹ בְּהֵמָה טְמֵאָה בְּתַנּוּר אֶחָד. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין נוֹגְעִין זֶה בָּזֶה. וְאִם צָלָאן הֲרֵי זֶה מֻתָּר. וַאֲפִלּוּ הָיְתָה הָאֲסוּרָה שְׁמֻנָּה הַרְבֵּה וְהַמֻּתֶּרֶת רָזָה שֶׁהֲרֵיחַ אֵינוֹ אוֹסֵר. וְאֵינוֹ אוֹסֵר אֶלָּא טַעֲמוֹ שֶׁל אִסּוּר:

לי"ד בְּשַׂר נְבֵלָה מָלִיחַ שֶׁנִּבְלַל עִמּוֹ בְּשַׂר שְׁחוּטָה הֲרֵי זֶה נֶאֱסָר. מִפְּנֵי שֶׁהַמְּצִית הַנִּבֶלָה נִבְלַעַת בְּגוּף בְּשַׂר הַשְּׁחוּטָה וְאִי אֶפְשָׁר לַעֲמֹד כָּאן לֹא עַל הַטַּעַם וְלֹא עַל הַשִּׁעוּר. וְכֵן בְּשַׂר דָּג טָמֵא מָלִיחַ שֶׁנִּבְלַל עִמּוֹ דָּג תָּפֵל טָהוֹר נֶאֱסָר מִפְּנֵי צִירוֹ. אֲבָל אִם הָיָה הַמָּלִיחַ טָהוֹר וְהַתָּפֵל דָּג טָמֵא לֹא נֶאֱסָר הַמָּלִיחַ [אַף עַל פִּי] שֶׁהַתָּפֵל בּוֹלֵעַ מִן הַמָּלִיחַ [אֵינוֹ בּוֹלֵעַ כָּל כָּךְ שֶׁיַּחְזֹר וְיִפָּלֵט]. דָּג טָמֵא שֶׁכְּבָשׁוֹ עִם דָּג טָהוֹר הַכֹּל אָסוּר אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה הַטָּמֵא אֶחָד מִמָּאתַיִם מִן הַטָּהוֹר:

פרק ע״ז

א לַמְנַצֵּחַ עַל־[יְדוּתוּן] (ידיתון) לְאָסָף מִזְמוֹר:

ב קוֹלִי אֶל־אֱלֹהִים וְאֶצְעָקָה קוֹלִי אֶל־אֱלֹהִים וְהַאֲזִין אֵלָי:

ג בְּיוֹם צָרָתִי אֲדֹנָי דָּרָשְׁתִּי יָדִי | לַיְלָה נֶגְּרָה וְלֹא תָפוּג מֵאֲנָה הִנָּחֵם נַפְשִׁי:

ד אֶזְכְּרָה אֱלֹהִים וְאֶהֱמָיָה אָשִׂיחָה | וְתִתְעַטֵּף רוּחִי סֶלָה:

ה אָחַזְתָּ שְׁמֻרוֹת עֵינָי נִפְעַמְתִּי וְלֹא אֲדַבֵּר:

ו חִשַּׁבְתִּי יָמִים מִקֶּדֶם שְׁנוֹת עוֹלָמִים:

ז אֶזְכְּרָה נְגִינָתִי בַּלַּיְלָה עִם־לְבָבִי אָשִׂיחָה וַיְחַפֵּשׂ רוּחִי:

ח הַלְעוֹלָמִים יִזְנַח | אֲדֹנָי וְלֹא־יֹסִיף לִרְצוֹת עוֹד:

ט הֶאָפֵס לָנֶצַח חַסְדּוֹ גָּמַר אֹמֶר לְדֹר וָדֹר:

י הֲשָׁכַח חַנּוֹת אֵל אִם־קָפַץ בְּאַף רַחֲמָיו סֶלָה:

יא וָאֹמַר חַלּוֹתִי הִיא שְׁנוֹת יְמִין עֶלְיוֹן:

יב (אזכיר) [אֶזְכּוֹר] מַעַלְלֵי־יָהּ כִּי־אֶזְכְּרָה מִקֶּדֶם פִּלְאֶךָ:

יג וְהָגִיתִי בְכָל־פָּעֳלֶךָ וּבַעֲלִילוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה:

יד אֱלֹהִים בַּקֹּדֶשׁ דַּרְכֶּךָ מִי־אֵל גָּדוֹל כֵּאלֹהִים:

טו אַתָּה הָאֵל עֹשֵׂה פֶלֶא הוֹדַעְתָּ בָעַמִּים עֻזֶּךָ:

טז גָּאַלְתָּ בִזְרוֹעַ עַמֶּךָ בְּנֵי־יַעֲקֹב וְיוֹסֵף סֶלָה:

יז רָאוּךָ מַיִם | אֱלֹהִים רָאוּךָ מַיִם יָחִילוּ אַף יִרְגְּזוּ תְהֹמוֹת:

יח זָרְמוּ מַיִם | עָבוֹת קוֹל נָתְנוּ שְׁחָקִים אַף־חֲצָצֶיךָ יִתְהַלָּכוּ:

יט קוֹל רַעַמְךָ | בַּגַּלְגַּל הֵאִירוּ בְרָקִים תֵּבֵל רָגְזָה וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ:

כ בַּיָּם דַּרְכֶּךָ (ושבילין) [וּשְׁבִילְךָ] בְּמַיִם רַבִּים וְעִקְּבוֹתֶיךָ לֹא נֹדָעוּ:

כא נָחִיתָ כַצֹּאן עַמֶּךָ בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן: {פ}

פרק ע״ח

א מַשְׂכִּיל לְאָסָף הַאֲזִינָה עַמִּי תּוֹרָתִי הַטּוּ אָזְנְכֶם לְאִמְרֵי־פִי:

ב׳ אֶפְתְּחָה בְמָשָׁל פִּי אַבִּיעָה חִידוֹת מִנִּי־קֶדֶם:

ג׳ אֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ וַנֵּדָעֵם וַאֲבוֹתֵינוּ סִפְּרוּ־לָנוּ:

ד׳ לֹא נְכַחֵד | מִבְּנֵיהֶם לְדוֹר אַחֲרוֹן מְסַפְּרִים תְּהִלּוֹת יְהוָה וְעֻזּוֹ וְנִפְלְאֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה:

ה׳ וַיָּקֶם עֵדוּת | בְּיַעֲקֹב וְתוֹרָה שָׂם בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר צִוָּה אֶת־אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדִיעָם לִבְנֵיהֶם:

ו׳ לְמַעַן יֵדְעוּ | דּוֹר אַחֲרוֹן בָּנִים יִוָּלֵדוּ יָקֻמוּ וִיסַפְּרוּ לִבְנֵיהֶם:

ז׳ וְיָשִׂימוּ בֵאלֹהִים כִּסְלָם וְלֹא יִשְׁכְּחוּ מַעַלְלֵי־אֵל וּמִצְוֹתָיו יִנְצֹרוּ:

ח׳ וְלֹא יִהְיוּ | כַּאֲבוֹתָם דּוֹר סוֹרֵר וּמֹרֶה דּוֹר לֹא־הֵכִין לִבּוֹ וְלֹא־נֶאֱמְנָה אֶת־אֵל רוּחוֹ:

ט׳ בְּנֵי־אֶפְרַיִם נוֹשְׁקֵי רוֹמֵי־קָשֶׁת הָפְכוּ בְיוֹם קְרָב:

י׳ לֹא שָׁמְרוּ בְּרִית אֱלֹהִים וּבְתוֹרָתוֹ מֵאֲנוּ לָלֶכֶת:

י״א וַיִּשְׁכְּחוּ עֲלִילוֹתָיו וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר הֶרְאָם:

י״ב נֶגֶד אֲבוֹתָם עָשָׂה פֶּלֶא בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׂדֵה־צֹעַן:

י״ג בָּקַע יָם וַיַּעֲבִירֵם וַיַּצֶּב־מַיִם כְּמוֹ־נֵד:

י״ד וַיַּנְחֵם בֶּעָנָן יוֹמָם וְכָל־הַלַּיְלָה בְּאוֹר אֵשׁ:

ט״ו יְבַקַּע צֻרִים בַּמִּדְבָּר וַיַּשְׁקְ כִּתְהֹמוֹת רַבָּה:

ט״ז וַיּוֹצֵא נוֹזְלִים מִסֶּלַע וַיּוֹרֶד כַּנְּהָרוֹת מָיִם:

י״ז וַיּוֹסִיפוּ עוֹד לַחֲטֹא־לוֹ לַמְרוֹת עֶלְיוֹן בַּצִּיָּה:

י״ח וַיְנַסּוּ־אֵל בִּלְבָבָם לִשְׁאֹל־אֹכֶל לְנַפְשָׁם:

י״ט וַיְדַבְּרוּ בֵאלֹהִים אָמְרוּ הֲיוּכַל אֵל לַעֲרֹךְ שֻׁלְחָן בַּמִּדְבָּר:

כ׳ הֵן הִכָּה־צוּר | וַיָּזוּבוּ מַיִם וּנְחָלִים יִשְׁטְפוּ הֲגַם־לֶחֶם יוּכַל תֵּת אִם־יָכִין שְׁאֵר לְעַמּוֹ:

כ״א לָכֵן | שָׁמַע יְהוָה וַיִּתְעַבָּר וְאֵשׁ נִשְּׁקָה בְיַעֲקֹב וְגַם־אַף עָלָה בְיִשְׂרָאֵל:

כ״ב כִּי לֹא הֶאֱמִינוּ בֵאלֹהִים וְלֹא בָטְחוּ בִּישׁוּעָתוֹ:

כ״ג וַיְצַו שְׁחָקִים מִמָּעַל וְדַלְתֵי שָׁמַיִם פָּתָח:

כ״ד וַיַּמְטֵר עֲלֵיהֶם מָן לֶאֱכֹל וּדְגַן־שָׁמַיִם נָתַן לָמוֹ׃

כ״ה לֶחֶם אַבִּירִים אָכַל אִישׁ צֵידָה שָׁלַח לָהֶם לָשֹׂבַע׃

כ״ו יַסַּע קָדִים בַּשָּׁמָיִם וַיְנַהֵג בְּעָזּוֹ תֵימָן׃

כ״ז וַיַּמְטֵר עֲלֵיהֶם כֶּעָפָר שְׁאֵר וּכְחוֹל יַמִּים עוֹף כָּנָף׃

כ״ח וַיַּפֵּל בְּקֶרֶב מַחֲנֵהוּ סָבִיב לְמִשְׁכְּנֹתָיו׃

כ״ט וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׂבְּעוּ מְאֹד וְתַאֲוָתָם יָבִא לָהֶם׃

ל׳ לֹא־זָרוּ מִתַּאֲוָתָם עוֹד אָכְלָם בְּפִיהֶם׃

ל״א וְאַף אֱלֹהִים | עָלָה בָהֶם וַיַּהֲרֹג בְּמִשְׁמַנֵּיהֶם וּבַחוּרֵי יִשְׂרָאֵל הִכְרִיעַ׃

ל״ב בְּכָל־זֹאת חָטְאוּ־עוֹד וְלֹא־הֶאֱמִינוּ בְּנִפְלְאוֹתָיו׃

ל״ג וַיִּכַל־בַּהֶבֶל יְמֵיהֶם וּשְׁנוֹתָם בַּבֶּהָלָה׃

ל״ד אִם־הָרָגָם וּדְרָשׁוּהוּ וְשָׁבוּ וְשִׁחֲרוּ־אֵל׃

ל״ה וַיִּזְכְּרוּ כִּי־אֱלֹהִים צוּרָם וְאֵל עֶלְיוֹן גֹּאֲלָם׃

ל״ו וַיְפַתּוּהוּ בְּפִיהֶם וּבִלְשׁוֹנָם יְכַזְּבוּ־לוֹ׃

ל״ז וְלִבָּם לֹא־נָכוֹן עִמּוֹ וְלֹא נֶאֶמְנוּ בִּבְרִיתוֹ׃

ל״ח וְהוּא רַחוּם | יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא־יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא־יָעִיר כָּל־חֲמָתוֹ׃

ל״ט וַיִּזְכֹּר כִּי־בָשָׂר הֵמָּה רוּחַ הוֹלֵךְ וְלֹא יָשׁוּב׃

מ׳ כַּמָּה יַמְרוּהוּ בַמִּדְבָּר יַעֲצִיבוּהוּ בִּישִׁימוֹן׃

מ״א וַיָּשׁוּבוּ וַיְנַסּוּ אֵל וּקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל הִתְווּ׃

מ״ב לֹא־זָכְרוּ אֶת־יָדוֹ יוֹם אֲשֶׁר־פָּדָם מִנִּי־צָר׃

מ״ג אֲשֶׁר־שָׂם בְּמִצְרַיִם אֹתוֹתָיו וּמוֹפְתָיו בִּשְׂדֵה־צֹעַן׃

מ״ד וַיַּהֲפֹךְ לְדָם יְאֹרֵיהֶם וְנֹזְלֵיהֶם בַּל־יִשְׁתְּיוּן׃

מ״ה יְשַׁלַּח בָּהֶם עָרֹב וַיֹּאכְלֵם וּצְפַרְדֵּעַ וַתַּשְׁחִיתֵם׃

מ״ו וַיִּתֵּן לֶחָסִיל יְבוּלָם וִיגִיעָם לָאַרְבֶּה׃

מ״ז יַהֲרֹג בַּבָּרָד גַּפְנָם וְשִׁקְמוֹתָם בַּחֲנָמַל׃

מ״ח וַיַּסְגֵּר לַבָּרָד בְּעִירָם וּמִקְנֵיהֶם לָרְשָׁפִים׃

מ״ט יְשַׁלַּח־בָּם | חֲרוֹן אַפּוֹ עֶבְרָה וָזַעַם וְצָרָה מִשְׁלַחַת מַלְאֲכֵי רָעִים:

נ׳ יְפַלֵּס נָתִיב לְאַפּוֹ לֹא־חָשַׂךְ מִמָּוֶת נַפְשָׁם וְחַיָּתָם לַדֶּבֶר הִסְגִּיר:

נ״א וַיַּךְ כָּל־בְּכוֹר בְּמִצְרָיִם רֵאשִׁית אוֹנִים בְּאָהֳלֵי־חָם:

נ״ב וַיַּסַּע כַּצֹּאן עַמּוֹ וַיְנַהֲגֵם כַּעֵדֶר בַּמִּדְבָּר:

נ״ג וַיַּנְחֵם לָבֶטַח וְלֹא פָחֲדוּ וְאֶת־אוֹיְבֵיהֶם כִּסָּה הַיָּם:

נ״ד וַיְבִיאֵם אֶל־גְּבוּל קָדְשׁוֹ הַר־זֶה קָנְתָה יְמִינוֹ:

נ״ה וַיְגָרֶשׁ מִפְּנֵיהֶם | גּוֹיִם וַיַּפִּילֵם בְּחֶבֶל נַחֲלָה וַיַּשְׁכֵּן בְּאָהֳלֵיהֶם שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל:

נ״ו וַיְנַסּוּ וַיַּמְרוּ אֶת־אֱלֹהִים עֶלְיוֹן וְעֵדוֹתָיו לֹא שָׁמָרוּ:

נ״ז וַיִּסֹּגוּ וַיִּבְגְּדוּ כַּאֲבוֹתָם נֶהְפְּכוּ כְּקֶשֶׁת רְמִיָּה:

נ״ח וַיַּכְעִיסוּהוּ בְּבָמוֹתָם וּבִפְסִילֵיהֶם יַקְנִיאוּהוּ:

נ״ט שָׁמַע אֱלֹהִים וַיִּתְעַבָּר וַיִּמְאַס מְאֹד בְּיִשְׂרָאֵל:

ס׳ וַיִּטֹּשׁ מִשְׁכַּן שִׁלוֹ אֹהֶל שִׁכֵּן בָּאָדָם:

ס״א וַיִּתֵּן לַשְּׁבִי עֻזּוֹ וְתִפְאַרְתּוֹ בְּיַד־צָר:

ס״ב וַיַּסְגֵּר לַחֶרֶב עַמּוֹ וּבְנַחֲלָתוֹ הִתְעַבָּר:

ס״ג בַּחוּרָיו אָכְלָה־אֵשׁ וּבְתוּלֹתָיו לֹא הוּלָּלוּ:

ס״ד כֹּהֲנָיו בַּחֶרֶב נָפָלוּ וְאַלְמְנֹתָיו לֹא תִבְכֶּינָה:

ס״ה וַיִּקַץ כְּיָשֵׁן | אֲדֹנָי כְּגִבּוֹר מִתְרוֹנֵן מִיָּיִן:

ס״ו וַיַּךְ־צָרָיו אָחוֹר חֶרְפַּת עוֹלָם נָתַן לָמוֹ:

ס״ז וַיִּמְאַס בְּאֹהֶל יוֹסֵף וּבְשֵׁבֶט אֶפְרַיִם לֹא בָחָר:

ס״ח וַיִּבְחַר אֶת־שֵׁבֶט יְהוּדָה אֶת־הַר צִיּוֹן אֲשֶׁר אָהֵב:

ס״ט וַיִּבֶן כְּמוֹ־רָמִים מִקְדָּשׁוֹ כְּאָרֶץ יְסָדָהּ לְעוֹלָם:

ע׳ וַיִּבְחַר בְּדָוִד עַבְדּוֹ וַיִּקָּחֵהוּ מִמִּכְלְאֹת צֹאן:

ע״א מֵאַחַר עָלוֹת הֱבִיאוֹ לִרְעוֹת בְּיַעֲקֹב עַמּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל נַחֲלָתוֹ:

ע״ב וַיִּרְעֵם כְּתֹם לְבָבוֹ וּבִתְבוּנוֹת כַּפָּיו יַנְחֵם: {פ}

יום חמישי

ט״ז כסלו תשפ״ו · 26 בנובמבר 2026

חומש עם רש״י · עלייה חמישית בראשית ל״ד א׳ – ל״ה י״א

פרק ל״ד

א׳ **וַתֵּצֵא דִינָהׇ בַּת־לֵאָה אֲשֶׁר יָלְדָה לְיַעֲקֹב לִרְאוֹת בִּבְנוֹת הָאָרֶץ׃**

בת לאה. וְלֹא בַת יַעֲקֹב? אֶלָּא עַל שֵׁם יְצִיאָתָהּ נִקְרֵאת בַּת לֵאָה, שֶׁאַף הִיא יַצְאָנִית הָיְתָה (בראשית רבה), שֶׁנֶּאֱמַר וַתֵּצֵא לֵאָה לִקְרָאתוֹ (וְעָלֶיהָ מָשְׁלוּ הַמָּשָׁל כְּאִמָּהּ כְּבִתָּהּ):

ב׳ **וַיַּרְא אֹתָהּ שְׁכֶם בֶּן־חֲמוֹר הַחִוִּי נְשִׂיא הָאָרֶץ וַיִּקַּח אֹתָהּ וַיִּשְׁכַּב אֹתָהּ וַיְעַנֶּהָ׃**

וישכב אתה. כְּדַרְכָּהּ׃

ויענה. שֶׁלֹּא כְדַרְכָּהּ (בראשית רבה)׃

ג׳ **וַתִּדְבַּק נַפְשׁוֹ בְּדִינָה בַּת־יַעֲקֹב וַיֶּאֱהַב אֶת־הַנַּעֲרָ וַיְדַבֵּר עַל־לֵב הַנַּעֲרָ׃**

על לב הנערה. דִּבְּרִים הַמְתְיַשְּׁבִים עַל הַלֵּב; רְאִי, אָבִיךְ בְּחֶלְקַת שָׂדֶה קְטַנָּה כַּמָּה מָמוֹן בְּזָבֵז, אֲנִי אַשִּׂיאֵךְ וְתִקְנֶה הָעִיר וְכָל שְׂדוֹתֶיהָ׃

ד׳ **וַיֹּאמֶר שְׁכֶם אֶל־חֲמוֹר אָבִיו לֵאמֹר קַח־לִי אֶת־הַיַּלְדָּה הַזֹּאת לְאִשָּׁה׃**

ה׳ **וְיַעֲקֹב שָׁמַע כִּי טִמֵּא אֶת־דִּינָה בִתּוֹ וּבָנָיו הָיוּ אֶת־מִקְנֵהוּ בַּשָּׂדֶה וְהֶחֱרִשׁ יַעֲקֹב עַד־בֹּאָם׃**

ו׳ **וַיֵּצֵא חֲמוֹר אֲבִי־שְׁכֶם אֶל־יַעֲקֹב לְדַבֵּר אִתּוֹ׃**

ז׳ **וּבְנֵי יַעֲקֹב בָּאוּ מִן־הַשָּׂדֶה כְּשָׁמְעָם וַיִּתְעַצְּבוּ הָאֲנָשִׁים וַיִּחַר לָהֶם מְאֹד כִּי־נְבָלָה עָשָׂה בְיִשְׂרָאֵל לִשְׁכַּב אֶת־בַּת־יַעֲקֹב וְכֵן לֹא יֵעָשֶׂה׃**

וכן לא יעשה. לְעַנּוֹת אֶת הַבְּתוּלוֹת, שֶׁהָאֱמוֹת גָּדְרוּ עַצְמָן מִן הָעֲרָיוֹת עַל יְדֵי הַמַּבּוּל (בראשית רבה)׃

ח׳ **וַיְדַבֵּר חֲמוֹר אִתָּם לֵאמֹר שְׁכֶם בְּנִי חָשְׁקָה נַפְשׁוֹ בְּבִתְּכֶם תְּנוּ נָא אֹתָהּ לוֹ לְאִשָּׁה׃**

חשקה. חָפְצָה׃

ט׳ **וְהִתְחַתְּנוּ אֹתָנוּ בְּנֹתֵיכֶם תִּתְּנוּ־לָנוּ וְאֶת־בְּנֹתֵינוּ תִּקְחוּ לָכֶם׃**

י וְאִתָּנוּ תֵּשֵׁבוּ וְהָאָרֶץ תִּהְיֶה לִפְנֵיכֶם שְׁבוּ וִסְחָרוּהָ וְהֵאָחֲזוּ בָהּ:

יא וַיֹּאמֶר שְׁכֶם אֶל־אֲבִיהָ וְאֶל־אַחֶיהָ אֶמְצָא־חֵן בְּעֵינֵיכֶם וַאֲשֶׁר תֹּאמְרוּ אֵלַי אֶתֵּן:

יב הַרְבּוּ עָלַי מְאֹד מֹהַר וּמַתָּן וְאֶתְּנָה כַּאֲשֶׁר תֹּאמְרוּ אֵלַי וּתְנוּ־לִי אֶת־הַנַּעֲרָ לְאִשָּׁה:

מהר. כְּתֻבָּה:

יג וַיַּעֲנוּ בְנֵי־יַעֲקֹב אֶת־שְׁכֶם וְאֶת־חֲמוֹר אָבִיו בְּמִרְמָה וַיְדַבֵּרוּ אֲשֶׁר טִמֵּא אֶת דִּינָה אֲחֹתָם:

במרמה. בְּחָכְמָה:

אשר טמא. הַכָּתוּב אוֹמֵר שֶׁלֹּא הָיְתָה רְמִיָּה, שֶׁהֲרֵי טִמֵּא אֶת דִּינָה אֲחוֹתָם (בראשית רבה):

יד וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם לֹא נוּכַל לַעֲשׂוֹת הַדָּבָר הַזֶּה לָתֵת אֶת־אֲחֹתֵנוּ לְאִישׁ אֲשֶׁר־לוֹ עָרְלָה כִּי־חֶרְפָּה הִוא לָנוּ:

חרפה הוא. שֶׁמֶץ פְּסוּל הוּא אֶצְלֵנוּ; הַבָּא לְחָרֵף חֲבֵרוֹ הוּא אוֹמֵר לוֹ עָרֵל אַתָּה אוֹ בֶּן עָרֵל. חֶרְפָּה בְּכָל מָקוֹם גְּדוּף:

טו אַךְ־בְּזֹאת נֵאוֹת לָכֶם אִם תִּהְיוּ כָמֹנוּ לְהִמֹּל לָכֶם כָּל־זָכָר:

נאות לכם. נִתְרַצֶּה לָכֶם, לְשׁוֹן וַיֵּאוֹתוּ (מלכים ב י"ב):

להמול. לִהְיוֹת נִמּוֹל. אֵינוֹ לְשׁוֹן לִפְעֹל אֶלָּא לְשׁוֹן לְהִפָּעֵל:

טז וְנָתַנּוּ אֶת־בְּנֹתֵינוּ לָכֶם וְאֶת־בְּנֹתֵיכֶם נִקַּח־לָנוּ וְיָשַׁבְנוּ אִתְּכֶם וְהָיִינוּ לְעַם אֶחָד:

ונתנו. נו"ן שְׁנִיָּה מֻדְגֶּשֶׁת לְפִי שֶׁהִיא מְשַׁמֶּשֶׁת בַּמָּקוֹם שְׁתֵּי נוּנֵי"ן, וְנָתַנְנוּ:

ואת בנתיכם נקח לנו. אַתָּה מוֹצֵא בְּתַנַּאי שֶׁאָמַר חֲמוֹר לְיַעֲקֹב וּבִתְשׁוּבַת בְּנֵי יַעֲקֹב לַחֲמוֹר, שֶׁתָּלוּ הַחֲשִׁיבוּת בִּבְנֵי יַעֲקֹב לִקַּח בְּנוֹת שְׁכֶם אֶת שֶׁיִּבָּחֲרוּ לָהֶם, וּבְנוֹתֵיהֶם יִתְּנוּ לָהֶם לְפִי דַּעְתָּם, דִּכְתִיב וְנָתַנּוּ אֶת בְּנֹתֵינוּ – לְפִי דַּעְתֵּנוּ, וְאֶת בְּנֹתֵיכֶם נִקַּח לָנוּ – כְּכָל אֲשֶׁר נַחְפֹּץ; וּכְשֶׁדִּבְּרוּ חֲמוֹר וּשְׁכֶם בְּנוֹ אֶל יוֹשְׁבֵי עִירָם הָפְכוּ הַדְּבָרִים, אֶת בְּנָתָם נִקַּח לָנוּ לְנָשִׁים וְאֶת בְּנֹתֵינוּ נִתֵּן לָהֶם, כְּדֵי לְרַצּוֹתָם שֶׁיֵּאוֹתוּ לְהִמּוֹל:

יז וְאִם־לֹא תִשְׁמְעוּ אֵלֵינוּ לְהִמּוֹל וְלָקַחְנוּ אֶת־בִּתֵּנוּ וְהָלָכְנוּ:

יח וַיִּיטְבוּ דִבְרֵיהֶם בְּעֵינֵי חֲמוֹר וּבְעֵינֵי שְׁכֶם בֶּן־חֲמוֹר:

יט וְלֹא־אֵחַר הַנַּעַר לַעֲשׂוֹת הַדָּבָר כִּי חָפֵץ בְּבַת־יַעֲקֹב וְהוּא נִכְבָּד מִכֹּל בֵּית אָבִיו:

כ׳ וַיָּבֹא חֲמוֹר וּשְׁכֶם בְּנוֹ אֶל־שַׁעַר עִירָם וַיְדַבְּרוּ אֶל־אַנְשֵׁי עִירָם לֵאמֹר׃

כ״א הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה שְׁלֵמִים הֵם אִתָּנוּ וְיֵשְׁבוּ בָאָרֶץ וְיִסְחֲרוּ אֹתָהּ וְהָאָרֶץ הִנֵּה רַחֲבַת־יָדַיִם לִפְנֵיהֶם אֶת־בְּנֹתָם נִקַּח־לָנוּ לְנָשִׁים וְאֶת־בְּנֹתֵינוּ נִתֵּן לָהֶם׃

שלמים. בְּשָׁלוֹם וּבְלֵב שָׁלֵם׃

והארץ הנה רחבת ידים. כְּאָדָם שֶׁיָּדוֹ רְחָבָה וּוַתָּרָנִית; כְּלוֹמַר, אַל תַּפְסִידוּ כְּלוּם – פְּרַקְמַטְיָא הַרְבֵּה בָּאָה לְכָאן וְאֵין לָהּ קוֹנִים׃

כ״ב אַךְ־בְּזֹאת יֵאֹתוּ לָנוּ הָאֲנָשִׁים לָשֶׁבֶת אִתָּנוּ לִהְיוֹת לְעַם אֶחָד בְּהִמּוֹל לָנוּ כָּל־זָכָר כַּאֲשֶׁר הֵם נִמֹּלִים׃

בהמול. בְּהִיוֹת נִמּוֹל׃

כ״ג מִקְנֵהֶם וְקִנְיָנָם וְכָל־בְּהֶמְתָּם הֲלוֹא לָנוּ הֵם אַךְ נֵאוֹתָה לָהֶם וְיֵשְׁבוּ אִתָּנוּ׃

אך נאותה להם. לְדָבָר זֶה, וְעַל יְדֵי כֵן יֵשְׁבוּ אִתָּנוּ׃

כ״ד וַיִּשְׁמְעוּ אֶל־חֲמוֹר וְאֶל־שְׁכֶם בְּנוֹ כָּל־יֹצְאֵי שַׁעַר עִירוֹ וַיִּמֹּלוּ כָּל־זָכָר כָּל־יֹצְאֵי שַׁעַר עִירוֹ׃

כ״ה וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיוֹתָם כֹּאֲבִים וַיִּקְחוּ שְׁנֵי־בְנֵי־יַעֲקֹב שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אֲחֵי דִינָה אִישׁ חַרְבּוֹ וַיָּבֹאוּ עַל־הָעִיר בֶּטַח וַיַּהַרְגוּ כָּל־זָכָר׃

שני בני יעקב. בָּנָיו הָיוּ, וְאַע"פ כֵּן נֶהֱגוּ עַצְמָן שִׁמְעוֹן וְלֵוִי כִּשְׁאָר אֲנָשִׁים שֶׁאֵינָם בָּנָיו, שֶׁלֹּא נָטְלוּ עֵצָה הֵימֶנּוּ (בראשית רבה)׃

אחי דינה. לְפִי שֶׁמָּסְרוּ עַצְמָן עָלֶיהָ נִקְרְאוּ אֲחֶיהָ׃

בטח. שֶׁהָיוּ כוֹאֲבִים וּמ"א בְּטוּחִים הָיוּ עַל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן (בראשית רבה)׃

כ״ו וְאֶת־חֲמוֹר וְאֶת־שְׁכֶם בְּנוֹ הָרְגוּ לְפִי־חָרֶב וַיִּקְחוּ אֶת־דִּינָה מִבֵּית שְׁכֶם וַיֵּצֵאוּ׃

כ״ז בְּנֵי יַעֲקֹב בָּאוּ עַל־הַחֲלָלִים וַיָּבֹזּוּ הָעִיר אֲשֶׁר טִמְּאוּ אֲחוֹתָם׃

על החללים. לְפַשֵּׁט הַחֲלָלִים׃

כ״ח אֶת־צֹאנָם וְאֶת־בְּקָרָם וְאֶת־חֲמֹרֵיהֶם וְאֵת אֲשֶׁר־בָּעִיר וְאֵת אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה לָקָחוּ׃

כ״ט וְאֶת־כָּל־חֵילָם וְאֶת־כָּל־טַפָּם וְאֶת־נְשֵׁיהֶם שָׁבוּ וַיָּבֹזּוּ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר בַּבָּיִת׃

חילם. מָמוֹנָם וְכֵן עָשָׂה לִי אֶת הַחַיִל הַזֶּה (דברים ח'), וְיִשְׂרָאֵל עֹשֶׂה חָיִל (במדבר כ"ד), וְעָזְבוּ לָאֲחֵרִים חֵילָם (תהילים מ"ט)׃

שבו. לְשׁוֹן שְׁבִיָּה, לְפִיכָךְ טַעֲמוֹ מִלְרַע:

ל׳ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־שִׁמְעוֹן וְאֶל־לֵוִי עֲכַרְתֶּם אֹתִי לְהַבְאִישֵׁנִי בְּיוֹשֵׁב הָאָרֶץ בַּכְּנַעֲנִי וּבַפְּרִזִּי וַאֲנִי מְתֵי מִסְפָּר וְנֶאֶסְפוּ עָלַי וְהִכּוּנִי וְנִשְׁמַדְתִּי אֲנִי וּבֵיתִי:

עכרתם. לְשׁוֹן מַיִם עֲכוּרִים, אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה עַכְשָׁו (ברכות כ"ה). וְאַגָּדָה, צְלוּלָה הָיְתָה הֶחָבִית וַעֲכַרְתֶּם אוֹתָהּ (בראשית רבה) – מְסֹרֶת הָיְתָה בְּיַד כְּנַעֲנִים שֶׁיִּפְלוּ בְּיַד בְּנֵי יַעֲקֹב, אֶלָּא שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים עַד אֲשֶׁר תִּפְרֶה וְנָחַלְתָּ אֶת הָאָרֶץ (שמות כ"ג), לְפִיכָךְ הָיוּ שׁוֹתְקִין:

מתי מספר. אֲנָשִׁים מוּעָטִים:

ל״א וַיֹּאמְרוּ הֲכִזּוֹנָה יַעֲשֶׂה אֶת־אֲחוֹתֵנוּ: {פ}

הכזונה. הֶפְקֵר:

את אחותנו. יְת אֲחָתָנָא:

פרק ל״ה

א׳ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־יַעֲקֹב קוּם עֲלֵה בֵית־אֵל וְשֶׁב־שָׁם וַעֲשֵׂה־שָׁם מִזְבֵּחַ לָאֵל הַנִּרְאָה אֵלֶיךָ בְּבָרְחֲךָ מִפְּנֵי עֵשָׂו אָחִיךָ:

קום עלה. לְפִי שֶׁאַחַרְתָּ בַּדֶּרֶךְ נֶעֱנַשְׁתָּ וּבָא לְךָ זֹאת מִבִּתְּךָ (תנחומא):

ב׳ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־בֵּיתוֹ וְאֶל כָּל־אֲשֶׁר עִמּוֹ הָסִרוּ אֶת־אֱלֹהֵי הַנֵּכָר אֲשֶׁר בְּתֹכְכֶם וְהִטַּהֲרוּ וְהַחֲלִיפוּ שִׂמְלֹתֵיכֶם:

הנכר. שֶׁיֵּשׁ בְּיֶדְכֶם מִשָּׁלָל שֶׁל שְׁכֶם:

והטהרו. מֵעֲ"ז:

והחליפו שמלתיכם. שֶׁמָּא יֵשׁ בְּיֶדְכֶם כְּסוּת שֶׁל עֲ"ז:

ג׳ וְנָקוּמָה וְנַעֲלֶה בֵית־אֵל וְאֶעֱשֶׂה־שָּׁם מִזְבֵּחַ לָאֵל הָעֹנֶה אֹתִי בְּיוֹם צָרָתִי וַיְהִי עִמָּדִי בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הָלָכְתִּי:

ד׳ וַיִּתְּנוּ אֶל־יַעֲקֹב אֵת כָּל־אֱלֹהֵי הַנֵּכָר אֲשֶׁר בְּיָדָם וְאֶת־הַנְּזָמִים אֲשֶׁר בְּאָזְנֵיהֶם וַיִּטְמֹן אֹתָם יַעֲקֹב תַּחַת הָאֵלָה אֲשֶׁר עִם־שְׁכֶם:

האלה. מִין אִילָן סָרָק:

עם שכם. אֵצֶל שְׁכֶם:

ה וַיַּסְּעוּ וַיְהִי | חִתַּת אֱלֹהִים עַל־הֶעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיהֶם וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרֵי בְּנֵי יַעֲקֹב:

חתת. פַּחַד:

ו וַיָּבֹא יַעֲקֹב לוּזָה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנַעַן הִוא בֵּית־אֵל הוּא וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־עִמּוֹ:

ז וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא לַמָּקוֹם אֵל בֵּית־אֵל כִּי שָׁם נִגְלוּ אֵלָיו הָאֱלֹהִים בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי אָחִיו:

אל בית אל. הַקָּבָ"ה בְּבֵית אֵל, גִּלּוּי שְׁכִינָתוֹ בְּבֵית אֵל. יֵשׁ תֵּבָה חֲסֵרָה בֵּי"ת הַמְשַׁמֶּשֶׁת בְּרֹאשָׁהּ, כְּמוֹ הִנֵּה הוּא בֵּית מָכִיר בֶּן עַמִּיאֵל (שמואל ב ט') – כְּמוֹ בְּבֵית מָכִיר; בֵּית אָבִיךָ (בראשית ל"ח:י"א) – כְּמוֹ בְּבֵית אָבִיךָ:

נגלו אליו האלהים. בְּמָקוֹמוֹת הַרְבֵּה יֵשׁ שֵׁם אֱלֹהוּת וְאַדְנוּת בִּלְשׁוֹן רַבִּים, כְּמוֹ אֲדֹנֵי יוֹסֵף (שם ל"ט), אִם בְּעָלָיו עִמּוֹ (שמות כ'), וְלֹא נֶאֱמַר בַּעֲלוֹ, וְכֵן אֱלֹהוּת שֶׁהוּא לְשׁוֹן שׁוֹפֵט וּמָרוּת נִזְכָּר בִּלְשׁוֹן רַבִּים, אֲבָל אֶחָד מִכָּל שְׁאָר הַשֵּׁמוֹת לֹא תִמְצָא בִּלְשׁוֹן רַבִּים:

ח וַתָּמָת דְּבֹרָה מֵינֶקֶת רִבְקָה וַתִּקָּבֵר מִתַּחַת לְבֵית־אֵל תַּחַת הָאַלּוֹן וַיִּקְרָא שְׁמוֹ אַלּוֹן בָּכוּת: {פ}

ותמת דבורה. מָה עִנְיַן דְּבוֹרָה בְּבֵית יַעֲקֹב? אֶלָּא לְפִי שֶׁאָמְרָה רִבְקָה לְיַעֲקֹב וְשָׁלַחְתִּי וּלְקַחְתִּיךָ מִשָּׁם, שָׁלְחָה דְּבוֹרָה אֲצִלּוֹ לְפַדָּן אֲרָם לָצֵאת מִשָּׁם, וּמֵתָה בַּדֶּרֶךְ; מִדִּבְרֵי רַבִּי מֹשֶׁה הַדַּרְשָׁן לְמַדְתִּיהָ:

מתחת לבית אל. הָעִיר יוֹשֶׁבֶת בָּהָר וְנִקְבָּרָה בְּרַגְלֵי הָהָר:

תחת האלון. בְּשִׁפּוּלֵי מֵישָׁרָא, שֶׁהָיָה מִישׁוֹר מִלְמַעְלָה בְּשִׁפּוּעַ הָהָר וְהַקְּבוּרָה מִלְמַטָּה, וּמִישׁוֹר שֶׁל בֵּית אֵל הָיוּ קוֹרִין לוֹ אַלּוֹן. וְאַגָּדָה, נִתְבַּשֵּׂר שָׁם בְּאֵבֶל שֵׁנִי, שֶׁהֻגַּד לוֹ עַל אִמּוֹ שֶׁמֵּתָה (בראשית רבה), וְאַלּוֹן בִּלְשׁוֹן יְוָנִי אַחַר, וּלְפִי שֶׁהֶעֱלִימוּ אֶת יוֹם מוֹתָהּ שֶׁלֹּא יְקַלְּלוּ הַבְּרִיּוֹת כֶּרֶס שֶׁיָּצָא מִמֶּנּוּ עֵשָׂו, אַף הַכָּתוּב לֹא פִּרְסְמָהּ:

ט וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶל־יַעֲקֹב עוֹד בְּבֹאוֹ מִפַּדַּן אֲרָם וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ:

עוד. פַּעַם שֵׁנִי בַּמָּקוֹם הַזֶּה, אֶחָד בְּלֶכְתּוֹ וְאֶחָד בְּשׁוּבוֹ:

ויברך אתו. בִּרְכַּת אֲבֵלִים (בראשית רבה):

י וַיֹּאמֶר־לוֹ אֱלֹהִים שִׁמְךָ יַעֲקֹב לֹא־יִקָּרֵא שִׁמְךָ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם־יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל:

לא יקרא שמך עוד יעקב. לְשׁוֹן אָדָם הַבָּא בְּמַאֲרָב וְעָקְבָה, אֶלָּא לְשׁוֹן שַׂר וְנָגִיד:

י״א וַיֹּאמֶר לוֹ אֱלֹהִים אֲנִי אֵל שַׁדַּי פְּרֵה וּרְבֵה גּוֹי וּקְהַל גּוֹיִם יִהְיֶה מִמֶּךָּ וּמְלָכִים מֵחֲלָצֶיךָ יֵצֵאוּ:

אני אל שדי. שֶׁאֲנִי כְדַי לְבָרֵךְ, שֶׁהַבְּרָכוֹת שֶׁלִּי:

פרה ורבה. עַל שֵׁם שֶׁעֲדַיִן לֹא נוֹלַד בִּנְיָמִין, וְאַף עַל פִּי שֶׁכְּבָר נִתְעַבְּרָה מִמֶּנּוּ:

גוי. בִּנְיָמִין:

גוים. מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם, שֶׁעֲתִידִים לָצֵאת מִיּוֹסֵף, וְהֵם בְּמִנְיַן הַשְּׁבָטִים (בראשית רבה):

ומלכים. שָׁאוּל וְאִישׁ בּשֶׁת, שֶׁהָיוּ מִשֵּׁבֶט בִּנְיָמִין (בראשית רבה), שֶׁעֲדַיִן לֹא נוֹלְדוּ (וּפְסוּק זֶה דְּרָשׁוֹ אַבָּנֵר כְּשֶׁהִמְלִיךְ אִישׁ בּשֶׁת, וְאַף הַשְּׁבָטִים דְּרָשׁוּהוּ וְקֵרְבוּ בִּנְיָמִין, דִּכְתִיב אִישׁ מִמֶּנּוּ לֹא יִתֵּן אֶת בִּתּוֹ לְבִנְיָמִן לְאִשָּׁה (שופטים כ״א), וְחָזְרוּ וְאָמְרוּ אִלְמָלֵא הָיָה עוֹלֶה מִן הַשְּׁבָטִים לֹא הָיָה הַקָּבָ״ה אוֹמֵר לְיַעֲקֹב וּמְלָכִים מֵחֲלָצֶיךָ יֵצֵאוּ:

גוי וקהל גוים. שֶׁגּוֹיִם עֲתִידִים בָּנָיו לְהֵעָשׂוֹת כְּמִנְיַן הַגּוֹיִם, שֶׁהֵם ע׳ אֻמּוֹת, וְכֵן כָּל הַסַּנְהֶדְרִין שִׁבְעִים; דָּבָר אַחֵר שֶׁעֲתִידִים בָּנָיו לְהַקְרִיב בְּשָׁעַת אִסּוּר בָּמוֹת כַּגּוֹיִם בִּימֵי אֵלִיָּהוּ):

תניא · קונטרס אחרון — מאמר ז׳

וּצְדָקָה כְּנַחַל אֵיתָן (בְּעָמוֹס סוֹף סִימָן ה׳). פֵּירוּשׁ, כְּמוֹ שֶׁ״נַּחַל אֵיתָן״ הוּא הַמִּשְׁנָה הַנִּמְשֶׁכֶת מִבְּחִינַת ״אֵיתָן״, שֶׁהִיא בְּחִינַת ״נְקוּדָה בְּהֵיכָלָא״ וּ״תְּרֵין רֵיעִין וְכוּ״, וְאוֹתִיּוֹת ״אֵיתָן״ מְשַׁמְּשׁוֹת לֶעָתִיד, פֵּירוּשׁ: אֲנָא עָתִיד לְאַתְגַּלָיָא, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: ״הִנֵּה יַשְׂכִּיל עַבְדִּי וְגוֹ״, וְהַיְינוּ שֶׁיִּתְגַּלֶּה אָז אוֹר־אֵין־סוֹף בָּרוּךְ־הוּא וְיִחוּדוֹ יִתְבָּרַךְ תּוֹךְ פְּנִימִית נְקוּדַת הַלֵּב, עַל־יְדֵי הַמִּשְׁנָה ״נַחַל אֵיתָן״, הוּא הָאָרַת חָכְמָה עִילָּאָה, שֶׁיָּאִיר בִּפְנִימִיּוּת הַלֵּב, לִיבָּטֵל בִּיחוּדוֹ יִתְבָּרַךְ בְּתַכְלִית מֵעוּמְקָא דְלִבָּא, אַחֲרֵי הֶסַּרַת הָעָרְלָה מִתַּאֲווֹת הַנַּשְׁמִיּוֹת וְכוּ׳.

וְהִנֵּה, עַתָּה בְּגָלוּת הַחֵל הַזֶּה, יֵשׁ גַּם כֵּן עֵצָה יְעוּצָה לְהָאִיר קְצָת אוֹר ה׳ מִבְּחִינַת ״אֵיתָן״ לְתוֹךְ נְקוּדַת פְּנִימִיּוּת הַלֵּב כְּעֵין לֶעָתִיד, וְהַיְינוּ, עַל־יְדֵי שֶׁמְּעוֹרֵר עַל נִיצוֹץ אֱלֹקוּת שֶׁבְּנַפְשׁוֹ בְּחִינַת רַחֲמִים רַבִּים הָעֶלְיוֹנִים.

כִּי בֶּאֱמֶת, כָּל זְמַן שֶׁאֵין הָאָדָם זוֹכֶה שֶׁיִּתְגַּלֶּה אוֹר ה' מִבְּחִינַת "אֵיתָן" בִּנְקוּדַּת פְּנִימִית לְבָבוֹ, לִיבָּטֵל בְּיִחוּדוֹ יִתְבָּרֵךְ מֵעוֹמְקָא דְלִבָּא עַד כְּלוּת הַנֶּפֶשׁ מַמָּשׁ אֲזַי בֶּאֱמֶת, יֵשׁ רַחֲמָנוּת גְּדוֹלָה עַל הַנִּיצוֹץ שֶׁבְּנַפְשׁוֹ. כִּי הַנִּיצוֹץ נִמְשָׁךְ מִבְּחִינַת חָכְמָה עִילָּאָה מַמָּשׁ, וּכְשֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהָאִיר מִבְּחִינָתוֹ לְתוֹךְ פְּנִימִיּוּת הַלֵּב, שֶׁשָּׁם מְקוֹם גִּילּוּי הָאָרָה זוֹ – הֲרֵי זֶה בִּבְחִינַת גָּלוּת מַמָּשׁ.

וְעַל־יְדֵי רַחֲמִים רַבִּים הָעֶלְיוֹנִים, יוֹצֵא מֵהַגָּלוּת וְהַשִּׁבְיָה וּמֵאִיר לְתוֹךְ נְקוּדָּה פְּנִימִיּוּת הַלֵּב בְּחִינַת אַהֲבָה רַבָּה זוֹ, כַּנּוֹדָע מִמַּה שֶּׁכָּתוּב: "לְיַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם", וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּלִקּוּטֵי אֲמָרִים פֶּרֶק מ"ה.

וּמוּדַעַת זֹאת, כִּי, אִתְעָרוּתָא דִלְעֵילָּא – בְּאִתְעָרוּתָא דִלְתַתָּא דַּוְקָא תַּלְיָא מִלְּתָא, דְּהַיְינוּ עַל־יְדֵי הִתְעוֹרְרוּת רַחֲמִים רַבִּים בְּלֵב רַחֲמָנִים וְגוֹמְלֵי חֲסָדִים, לְהַשְׁפִּיעַ לְמַטָּה הַשְׁפָּעָה גַּשְׁמִיּוּת: זָהָב וָכֶסֶף וְכוּ'. וְלָכֵן, פְּעוּלַּת הַצְּדָקָה, הִיא פְּעוּלַּת "נַחַל אֵיתָן" מַמָּשׁ.

וְהִנֵּה, מוּדַעַת זֹאת מַה שֶּׁכָּתוּב: כִּי "עוֹר בְּעַד עוֹר וְכֹל אֲשֶׁר לְאִישׁ יִתֵּן בְּעַד נַפְשׁוֹ" הָאֱלֹקִית, לְהָאִירָהּ בְּאוֹר הַחַיִּים אֵין־סוֹף בָּרוּךְ־הוּא:

רמב"ם — שלשה פרקים · הלכות מלווה ולווה ז׳–ט׳

פרק ז׳

א הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ וּמְשָׁכַן לוֹ אֶת הַשָּׂדֶה עַד זְמַן קָצוּב אוֹ עַד שֶׁיָּבִיא לוֹ מָעוֹת וְיִסְתַּלֵּק וְהָיָה הַמַּלְוֶה אוֹכֵל כָּל פֵּרוֹתֶיהָ אֲפִלּוּ אָכַל כְּשִׁעוּר חוֹבוֹ אֵין מְסַלְּקִין אוֹתוֹ בְּלֹא כְּלוּם שֶׁאִם תִּסַּלֵּק אוֹתוֹ בְּלֹא מָעוֹת הֲרֵי זֶה כְּמִי שֶׁהוֹצִיא מִמֶּנּוּ בְּדַיָּנִין. וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁאִם אָכַל יֶתֶר עַל מְעוֹתָיו אֵין מוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ. וְכֵן אֵין מְחַשְּׁבִין מִשְׁטָר לִשְׁטָר בְּמַשְׁכּוֹנָא. הָיְתָה הַקַּרְקַע הַמְמֻשְׁכֶּנֶת בְּיָדוֹ שֶׁל יְתוֹמִים וְאָכַל שִׁעוּר חוֹבוֹ מְסַלְּקִין אוֹתוֹ בְּלֹא כְּלוּם. אֲבָל יֶתֶר עַל חוֹבוֹ אֵין מוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ הַיֶּתֶר. וּמְחַשְּׁבִין לוֹ מִשְׁטָר לִשְׁטָר. כֵּיצַד מְחַשְּׁבִין מִשְׁטָר לִשְׁטָר. הֲרֵי שֶׁהָיְתָה שָׂדֶה זוֹ מְמֻשְׁכֶּנֶת לוֹ בְּמֵאָה דִינָר וְשָׂדֶה אַחֶרֶת מְמֻשְׁכֶּנֶת לוֹ בְּשִׁטָר אַחֵר בְּמֵאָה דִינָר וּשְׁתֵּי הַשָּׂדוֹת לְאָדָם אֶחָד וְאָכַל מִפֵּרוֹת הַשָּׂדֶה הָאַחַת בַּחֲמִשִּׁים וּמִפֵּרוֹת הַשְּׁנִיָּה בְּמֵאָה וַחֲמִשִּׁים

אוֹמְרִים לוֹ הֲרֵי אָכַלְתָּ מִן הַפֵּרוֹת בְּמָאתַיִם וְאֵין לְךָ כְּלוּם וּכְאִלּוּ הַשְּׁנֵי שְׁטָרוֹת שְׁטָר אֶחָד וּמַשְׁכּוֹנָא אַחַת:

ב מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְסַלֵּק הַמַּלְוֶה כָּל זְמַן שֶׁיִּבְיא לוֹ מָעוֹת הֲרֵי זֶה כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ וְאֵין צָרִיךְ לְפָרֵשׁ דָּבָר זֶה. וְכֵן מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא יְסַתֵּלֵק הַמַּלְוֶה עַד סוֹף זְמַן הַמַּשְׁכּוֹנָא הֲרֵי זֶה כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ. וְכָל הַמְמַשְׁכֵּן סְתָם אֵינוֹ יָכוֹל לְסַלְּקוֹ עַד שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ:

ג מָקוֹם שֶׁדַּרְכָּן לְסַלֵּק הַמַּלְוֶה כָּל זְמַן שֶׁיִּרְצֶה הַלּוֶה וְהִתְנָה עִמּוֹ הַמַּלְוֶה שֶׁלֹּא יְסַתֵּלֵק עַד סוֹף זְמַן הַמַּשְׁכּוֹנָא הֲרֵי זֶה אֵינוֹ יָכוֹל לְסַלְּקוֹ. הָיָה הַמִּנְהָג שֶׁאֵין הַמַּלְוֶה מְסַתֵּלֵק עַד סוֹף זְמַנּוֹ וְקִבֵּל הַמַּלְוֶה עָלָיו שֶׁיְּסַתֵּלֵק בְּכָל עֵת שֶׁיָּבִיא לוֹ מְעוֹתָיו הֲרֵי זֶה צָרִיךְ לְקַנּוֹת מִיָּדוֹ עַל כָּךְ:

ד הַמַּשְׁכּוֹנָא בְּמָקוֹם שֶׁמִּנְהָגָם לְסַלֵּק הַמַּלְוֶה בְּכָל עֵת שֶׁיָּבִיא מְעוֹתָיו אֵין בַּעַל חוֹב שֶׁל מַלְוֶה גּוֹבֶה מִמֶּנּוּ כְּדֶרֶךְ שֶׁגּוֹבֶה מִן הַקַּרְקַע. וְאֵין הַבְּכוֹר נוֹטֵל בָּהּ פִּי שְׁנַיִם. וּשְׁבִיעִית מְשַׁמֶּטְתָּהּ. וּכְשֶׁמְּסַלֵּק אוֹתוֹ אֵינוֹ נוֹטֵל אֲפִלּוּ פֵּרוֹת שֶׁבָּשְׁלוּ וְנָפְלוּ לָאָרֶץ. וְאִם הִגְבִּיהַּ אוֹתָן קֹדֶם שֶׁיְּסַלְּקוּ קָנָה אוֹתָן. וּמָקוֹם שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְסַלְּקוֹ עַד סוֹף זְמַנּוֹ בַּעַל חוֹב גּוֹבֶה הֵימֶנּוּ. וְהַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם. וְאֵין הַשְּׁבִיעִית מְשַׁמֶּטְתָּהּ:

ה אַף עַל פִּי שֶׁמַּשְׁכּוֹנָא זוֹ אֲסוּרָה הִיא וַאֲבַק רִבִּית כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיֶה מִנְהָג זֶה בְּטָעוּת אוֹ לָעַכּוּ"ם אוֹ דֶּרֶךְ כָּל מִי שֶׁחוֹטֵא וּמַשְׁכֵּן בְּאוֹתָהּ מְדִינָה הוֹאִיל וַאֲבַק רִבִּית הוֹלְכִין אַחַר הַמִּנְהָג. וְיֵשׁ מִי שֶׁהוֹרָה שֶׁזֹּאת הַמַּשְׁכּוֹנָא בְּנִכּוּי:

ו עַכּוּ"ם שֶׁמַּשְׁכֵּן חֲצֵרוֹ לְיִשְׂרָאֵל וְחָזַר הָעַכּוּ"ם וּמְכָרָהּ לְיִשְׂרָאֵל אַחֵר אֵין הַמְמַשְׁכֵּן חַיָּב לְהַעֲלוֹת שָׂכָר לְיִשְׂרָאֵל מֵעֵת שֶׁקָּנָה הַיִּשְׂרָאֵל אֶלָּא דָּר בְּחָצֵר בְּלֹא שָׂכָר עַד שֶׁיַּחְזִיר לוֹ הָעַכּוּ"ם אֶת הַמָּעוֹת שֶׁיֵּשׁ לוֹ עַל חָצֵר זוֹ שֶׁהֲרֵי הוּא בִּרְשׁוּת הַמְמַשְׁכֵּן בְּדִינֵיהֶם עַד שֶׁיִּתֵּן לוֹ מְעוֹתָיו וְיִסְתַּלֵּק:

ז הַמְמַשְׁכֵּן בַּיִת אוֹ שָׂדֶה בְּיַד חֲבֵרוֹ וְהָיָה בַּעַל הַקַּרְקַע אוֹכֵל פֵּרוֹתֶיהָ וְאָמַר לוֹ הַמַּלְוֶה לִכְשֶׁתִּמְכֹּר קַרְקַע זוֹ לֹא תִּמְכְּרֶנָּה אֶלָּא לִי בְּדָמִים אֵלּוּ הֲרֵי זֶה אָסוּר. וְאִם אָמַר לוֹ אַל תִּמְכְּרֶנָּה אֶלָּא לִי בְּשָׁוְיָהּ וְעַל מְנָת כֵּן אֲנִי מַלְוֶה אוֹתְךָ הֲרֵי זֶה מֻתָּר:

ח מֻתָּר לְהַרְבּוֹת בְּשִׂכַר הַקַּרְקַע. כֵּיצַד. הִשְׂכִּיר לוֹ אֶת הֶחָצֵר וְאָמַר לוֹ אִם מֵעַכְשָׁו אַתָּה נוֹתֵן לִי הֲרֵי הִיא לְךָ בְּעֶשֶׂר סְלָעִים בְּכָל שָׁנָה. וְאִם תִּתֵּן שְׂכַר חֹדֶשׁ בְּחֹדֶשׁ הֲרֵי הִיא בְּסֶלַע בְּכָל חֹדֶשׁ. הֲרֵי זֶה מֻתָּר:

ט׳ הַמַּשְׁכִּיר שָׂדֶה לַחֲבֵרוֹ בַּעֲשָׂרָה כּוֹרִים לְשָׁנָה. וְאָמַר לוֹ תֵּן לִי מָאתַיִם זוּז שֶׁאֲפַרְנֵס בָּהֶן אֶת הַשָּׂדֶה וַאֲנִי אֶתֵּן לְךָ שְׁנַיִם עָשָׂר כּוֹר בְּכָל שָׁנָה. הֲרֵי זֶה מֻתָּר מִפְּנֵי שֶׁאִם יְפַרְנֵס אֶת הַשָּׂדֶה בְּדִינָרִין אֵלּוּ יִהְיֶה שְׂכָרָהּ יוֹתֵר. וְכֵן אִם הִשְׁכִּיר לוֹ חֲנוּת אוֹ סְפִינָה בַּעֲשָׂרָה דִּינָרִין בְּשָׁנָה וְאָמַר לוֹ תֵּן לִי מָאתַיִם זוּז שֶׁאֶבְנֶה בָּהֶן חֲנוּת וַאֲצַיְּרֶנָּה וַאֲכַיְּרֶנָּה אוֹ אֶתַּקֵּן בָּהֶן סְפִינָה זוֹ וּכְלֵי תַּשְׁמִישֶׁיהָ וַאֲנִי אַעֲלֶה לְךָ שְׁנַיִם עָשָׂר דִּינָר בְּכָל שָׁנָה הֲרֵי זֶה מֻתָּר. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ תֵּן לִי מָאתַיִם זוּז כְּדֵי לְהִתְעַסֵּק בָּהֶן בַּחֲנוּת אוֹ אוֹצִיאֵם בִּסְחוֹרָה שֶׁל סְפִינָה אוֹ אֶשְׁכֹּר בָּהֶן מַלָּחִין וַאֲנִי אַעֲלֶה לְךָ בְּשָׂכָר הֲרֵי זֶה אָסוּר:

י׳ אָסוּר לְהַרְבּוֹת בִּשְׂכַר הָאָדָם. כֵּיצַד. לֹא יֹאמַר לוֹ עֲשֵׂה עִמִּי הַיּוֹם מְלָאכָה זוֹ שֶׁהִיא שָׁוָה כֶּסֶף וַאֲנִי אֶעֱשֶׂה עִמְּךָ בְּשָׁבוּעַ אַחֵר מְלָאכָה שֶׁהִיא שָׁוָה שְׁתַּיִם:

י״א מֻתָּר לָאָדָם לוֹמַר לַחֲבֵרוֹ נַכֵּשׁ עִמִּי הַיּוֹם וַאֲנַכֵּשׁ עִמְּךָ לְמָחָר עֲדֹר עִמִּי הַיּוֹם וְאֶעֱדֹר עִמְּךָ לְמָחָר. אֲבָל לֹא יֹאמַר לוֹ נַכֵּשׁ עִמִּי וְאֶעֱדֹר עִמְּךָ עֲדֹר עִמִּי וַאֲנַכֵּשׁ עִמְּךָ. כָּל יְמֵי גְּרִיד אֶחָד וְכָל יְמֵי רְבִיעָה אַחַת. וְלֹא יֹאמַר לוֹ חֲרֹשׁ עִמִּי בְּגָרִיד וַאֲנִי אֶחֱרֹשׁ עִמְּךָ בִּרְבִיעָה. שֶׁהֲרֵי טֹרַח הַחֲרִישָׁה בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים יָתֵר. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

י״ב הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל בִּימֵי הַחֹרֶף לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ בִּימֵי הַקֹּר בְּדִינָר בְּכָל יוֹם וְנָתַן לוֹ הַשָּׂכָר וַהֲרֵי שְׂכָרוֹ שָׁוֶה בִּימֵי הַחֹרֶף סֶלַע בְּכָל יוֹם הֲרֵי זֶה אָסוּר מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה כְּמַלְוֶה אוֹתוֹ הַיּוֹם כְּדֵי שֶׁיּוֹזִיל לוֹ בִּשְׂכָרוֹ. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ עֲשֵׂה עִמִּי מֵהַיּוֹם וְעַד זְמַן פְּלוֹנִי בְּדִינָר בְּכָל יוֹם אַף עַל פִּי שֶׁשָּׁוֶה שְׂכָרוֹ סֶלַע בְּכָל יוֹם הֲרֵי זֶה מֻתָּר הוֹאִיל וְהוּא מַתְחִיל לַעֲשׂוֹת מֵעַתָּה אֵינוֹ נִרְאֶה כְּנוֹטֵל שְׂכַר מְעוֹתָיו שֶׁהִקְדִּים וּנְתָנָן לוֹ בְּשָׂכָרוֹ:

פרק ח׳

א׳ אָסוּר לְהַרְבּוֹת עַל הַמֶּכֶר. כֵּיצַד. הַמּוֹכֵר לַחֲבֵרוֹ קַרְקַע אוֹ מִטַּלְטְלִין וְאָמַר לוֹ אִם מֵעַכְשָׁו תִּתֵּן לִי הַדָּמִים הֲרֵי הֵן שֶׁלְּךָ בְּמֵאָה וְאִם עַד זְמַן פְּלוֹנִי הֲרֵי הֵם שֶׁלְּךָ בְּעֶשְׂרִים וּמֵאָה. הֲרֵי זֶה אֲבַק רִבִּית שֶׁזֶּה דּוֹמֶה כְּמִי שֶׁנּוֹטֵל עֶשְׂרִים בִּשְׁבִיל שֶׁנָּתַן לוֹ מֵאָה לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ עַד זְמַן פְּלוֹנִי וּכְשֶׁיִּתְבָּעֲנוּ בַּדִּין אֵינוֹ חַיָּב לִתֵּן אֶלָּא מַה שֶּׁהָיָה שָׁוֶה בִּשְׁעַת הַמֶּכֶר אוֹ יַחְזִיר מִמְכָּרוֹ מִידּוֹ אִם הָיָה קַיָּם. וְכֵן אִם מָכַר לוֹ

מִטַּלְטְלִין עַד זְמַן פְּלוֹנִי בְּמֵאָה וְהָיוּ שָׁוִין בַּשּׁוּק לְמִי שֶׁקּוֹנֶה בְּמֵעוֹתָיו מִיָּד תִּשְׁעִים הֲרֵי זֶה אָסוּר. וְאֵינוֹ נוֹתֵן לוֹ אֶלָּא תִּשְׁעִים אוֹ מַחְזִיר מִיָּדוֹ סְחוֹרָתוֹ אִם הָיְתָה קַיֶּמֶת:

ב הַלּוֹקֵחַ מֵחֲבֵרוֹ חֵפֶץ בְּשָׁוֵהוּ עַל מְנָת שֶׁיִּתֵּן לוֹ מִכָּאן וְעַד שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. הֲרֵי זֶה רַשַּׁאי לוֹמַר לוֹ תֵּן [לִי] מִיָּד בְּפָחוֹת וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם רִבִּית:

ג חָבִית שֶׁל יַיִן שֶׁהִיא שָׁוָה עַתָּה דִּינָר וּמְכָרָהּ לוֹ בִּשְׁנַיִם עַד הַקָּצִיר עַל מְנָת שֶׁאִם תֶּאֱרַע בָּהּ תַּקָּלָה הֲרֵי הִיא בִּרְשׁוּת הַמּוֹכֵר עַד שֶׁיִּמְכְּרֶנָּה הַלּוֹקֵחַ הֲרֵי זֶה מֻתָּר. שֶׁאִם אָבְדָה אוֹ נִשְׁבְּרָה אֵינוֹ מְשַׁלֵּם כְּלוּם. וְאִם לֹא מָצָא לְמָכְרָהּ וּלְהַרְוִיחַ בָּהּ הָיָה לוֹ לְהַחְזִירָהּ לַבַּעַל. וְכֵן אִם מְכָרָהּ לוֹ בִּשְׁנַיִם וְאָמַר לוֹ הַיָּתֵר עַל שְׁנַיִם יִהְיֶה שְׂכָרְךָ בִּשְׁבִיל שֶׁאַתָּה מְטַפֵּל לְמָכְרָהּ וְאִם לֹא תִּמְצָא לְמָכְרָהּ כְּמוֹ שֶׁתִּרְצֶה הַחֲזִירָהּ לִי הֲרֵי זֶה מֻתָּר. אַף עַל פִּי שֶׁאִם אָבְדָה אוֹ נִגְנְבָה אוֹ הֶחְמִיצָה תִּהְיֶה בִּרְשׁוּת הַלּוֹקֵחַ:

ד הָיוּ לוֹ פֵּרוֹת שֶׁאִם יִרְצֶה לְמָכְרָן בַּשּׁוּק וְלִקַּח דְּמֵיהֶן מִיָּד מוֹכְרָן בַּעֲשָׂרָה. וְאִם תָּבַע אוֹתָן הַלּוֹקֵחַ לִקְנוֹתָן וְיִתֵּן הַמָּעוֹת מִיָּד יִקְנֶה אוֹתָן בִּשְׁנַיִם עָשָׂר. הֲרֵי זֶה מֻתָּר לְמָכְרָן בִּשְׁנֵים עָשָׂר עַד שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. שֶׁאֲפִלּוּ הֵבִיא זֶה מְעוֹתָיו עַתָּה בִּשְׁנֵים עָשָׂר הָיָה קוֹנֶה אוֹתָן. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

ה אָסוּר לִקְנוֹת פְּרִי הַפֵּרְדֵּס קֹדֶם שֶׁיְּגַמֵּר וְיִתְבַּשֵּׁל. מִפְּנֵי שֶׁזֶּה שֶׁמּוֹכֵר בְּזוֹל עַתָּה בְּעֶשֶׂר הוּא פְּרִי שִׁשָּׁה עָשָׂרִים כְּשֶׁיְּגַמֵּר. נִמְצֵאת הַתּוֹסֶפֶת בִּשְׁבִיל הַהַקָּפָה. אֲבָל אִם קָנָה עֵגֶל בְּזוֹל וְהָיָה אֵצֶל הַבַּעַל עַד שֶׁיְּגַדֵּיל הֲרֵי זֶה מֻתָּר שֶׁהֲרֵי אִם מֵת אוֹ כָּחַשׁ בִּרְשׁוּת הַלּוֹקֵחַ הוּא וְהַכַּחַשׁ וְהַמִּיתָה דָּבָר מָצוּי תָּמִיד:

ו הַנּוֹתֵן מָעוֹת לְבַעַל הַכֶּרֶם עַל הַשְּׁרִיגִים וְעַל הַזְּמוֹרוֹת לִכְשֶׁיִּכְרְתוּ שֶׁהֵם בְּיִקָּר וְהוּא קוֹנֶה אוֹתָן בְּזוֹל עַד שֶׁיִּבְשׁוּ וְיִכְרְתוּ הֲרֵי זֶה צָרִיךְ לְהַפִּיךְ בָּהֶן כְּשֶׁהֵם מְחֻבָּרִים שֶׁנִּמְצָא כְּקוֹנֶה אִילָן לִזְמוֹרוֹתָיו. וְאִם לֹא הָפַךְ נִמְצְאוּ הַמָּעוֹת הַלְוָאָה וְהֵן לוֹקְחִין בְּזוֹל מִפְּנֵי הַהַקָּפָה וְאָסוּר:

ז שׁוֹמְרֵי הַשָּׂדוֹת שֶׁנּוֹתְנִין לָהֶם חִטִּים בִּשְׂכָרָן בְּזוֹל מִן הַגֹּרֶן. כְּשֶׁיָּבוֹאוּ לַגֹּרֶן צְרִיכִין לְהִתְעַסֵּק עִמָּהֶן בִּמְלָאכָה בַּגֹּרֶן כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ הַחִטִּים הָאֵלּוּ שֶׁנִּטְּלוּ בְּסוֹף זְמַן הַשְּׂכִירוּת. וְאִם לֹא עָשׂוּ כָּךְ נִמְצֵאת הַשְּׂכִירוּת אֵצֶל הַבַּעֲלִים כְּמִלְוָה וְזֶה שֶׁלָּקְחוּ בְּזוֹל מִפְּנֵי שֶׁאִחֲרוּ שְׂכָרָן עַד הַגֹּרֶן:

ח׳ אֲרִיסִין שֶׁהָיוּ בַּעֲלֵי הַשָּׂדוֹת מְסַלְּקִין אוֹתָן מִן הַשָּׂדֶה בְּנִיסָן וְנוֹתְנִין לָהֶם הָאֲרִיסִין בְּכָל זֶרַע חֹמֶר אַרְבַּע סְאִין וְהִנִּיחַ זֶה אֲרִיסִין בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ עַד אִיָּר וְנָטַל מֵהֶן שֵׁשׁ סְאִין הֲרֵי זֶה מֻתָּר וְאֵין שָׁם רִבִּית:

ט׳ הַלּוֹקֵחַ חִטִּים אַרְבַּע סְאִין בְּסֶלַע וְכֵן הַשַּׂעַר וְנָתַן לוֹ אֶת הַמָּעוֹת וּכְשֶׁבָּא לִגְבּוֹת אֶת הַחִטִּים לְאַחַר זְמַן הוֹסִיף לוֹ בַּמִּדָּה וְנָתַן לוֹ יֶתֶר. הֲרֵי זֶה מֻתָּר שֶׁהֲרֵי בִּרְצוֹנוֹ הוֹסִיף לוֹ וְאִלּוּ רָצָה לֹא הוֹסִיף שֶׁהֲרֵי לֹא הָיָה שָׁם תְּנַאי:

י׳ מֻתָּר לְאָדָם לִתֵּן דְּמֵי חָבִית שֶׁל יַיִן לַחֲבֵרוֹ וְלוֹמַר לוֹ אִם הֶחְמִיצָה מִכָּאן עַד יוֹם פְּלוֹנִי בִּרְשׁוּתְךָ אֲבָל אִם הוֹזִילָה אוֹ הוֹקִירָה הֲרֵי הִיא שֶׁלִּי. שֶׁכֵּיוָן שֶׁקִּבֵּל עָלָיו הַזּוֹל הֲרֵי זֶה קָרוֹב לְשָׂכָר וּלְהֶפְסֵד. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה. וְכֵן מֻתָּר לְאָדָם לִקְנוֹת מֵחֲבֵרוֹ בְּתִשְׁרֵי מֵאָה כַּדִּין שֶׁל יַיִן בְּדִינָר וְאֵינוֹ נוֹטְלָן עַד טֵבֵת. וּכְשֶׁנּוֹטְלָן בּוֹדֵק וּמַחֲזִיר הַחֹמֶץ וְלוֹקֵחַ הַיַּיִן הַטּוֹב. שֶׁלֹּא קָנָה מִמֶּנּוּ אֶלָּא יַיִן טוֹב וְאִלּוּ שֶׁהֶחְמִיצוּ מִתְּחִלָּה הָיוּ רְאוּיִין לְהַחְמִיץ אֲבָל לֹא נוֹדַע הַדָּבָר עַד אַחַר הַזְּמַן:

י״א מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִשְׂכֹּר הַסְּפִינָה וְלִטֵּל שְׂכָרָהּ וְאִם נִשְׁבְּרָה שָׁמִין לוֹ מַה שֶּׁפְּחָתָה וּמְשַׁלֵּם יֶתֶר עַל שְׂכָרָהּ הֲרֵי זֶה מֻתָּר. וְכֵן מֻתָּר לְהַשְׂכִּיר סִיר שֶׁל נְחשֶׁת וְכַיּוֹצֵא בּוֹ וְנוֹטֵל הַשָּׂכָר וּדְמֵי מַה שֶּׁפְּחַת מִמִּשְׁקָלוֹ. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

י״ב אֵין מְקַבְּלִין צֹאן בַּרְזֶל מִיִּשְׂרָאֵל מִפְּנֵי שֶׁהוּא אֲבַק רִבִּית. וְכֵיצַד הֵן צֹאן בַּרְזֶל. הֲרֵי שֶׁהָיָה לוֹ מֵאָה צֹאן וְקִבְּלָם מִמֶּנּוּ לְהַטְפִּל בָּהֶן וְיִהְיוּ הַגְּזוֹזוֹת וְהַוְּלָדוֹת וְהֶחָלָב לָאֶמְצַע לִשְׁלִישׁ אוֹ לִרְבִיעַ עַד שָׁנָה אוֹ עַד שְׁנָתַיִם כְּמוֹ שֶׁהִתְנוּ בֵּינֵיהֶם וְאִם מֵתוּ הַצֹּאן הֲרֵי הַמְקַבֵּל מְשַׁלֵּם דְּמֵיהֶם הֲרֵי זֶה אָסוּר שֶׁהֲרֵי בַּעַל הַצֹּאן קָרוֹב לְשָׂכָר וְרָחוֹק לְהֶפְסֵד. לְפִיכָךְ אִם קִבֵּל עָלָיו בַּעַל הַצֹּאן שֶׁאִם הוּקְרוּ אוֹ הוּזְלוּ אוֹ אִם נִטְרְפוּ הֲרֵי הֵן בִּרְשׁוּתוֹ הֲרֵי זֶה מֻתָּר. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

י״ג הַשָּׂם פָּרָה מֵחֲבֵרוֹ וְאָמַר לוֹ אִם מֵתָה הֲרֵי הִיא עַתָּה עָלַי בִּשְׁלֹשִׁים דִּינָרִים וַאֲנִי אַעֲלֶה לְךָ סֶלַע בְּכָל חֹדֶשׁ מֻתָּר לְפִי שֶׁלֹּא עָשָׂאָהּ מֵחַיִּים דָּמִים אֶלָּא לְאַחַר מִיתָה:

י״ד מַשְׁכֶּרֶת אִשָּׁה לַחֲבֶרְתָּהּ תַּרְנְגֹלֶת לֵישֵׁב עַל הַבֵּיצִים בִּשְׁנֵי אֶפְרוֹחִים וְאֵין חוֹשְׁשִׁין מִשּׁוּם רִבִּית:

ט״ו מִי שֶׁהָיָה נוֹשֶׁה בַּחֲבֵרוֹ אַרְבָּעָה דִּינָרִים שֶׁל רִבִּית וְנָתַן לוֹ בָּהֶן חֵפֶץ שֶׁשָּׁוֶה חֲמִשָּׁה כְּשֶׁמּוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ מוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ חֲמִשָּׁה הוֹאִיל וּבְתוֹרַת רִבִּית בָּא לְיָדוֹ. וְכֵן

אִם נָתַן לוֹ בָּהֶן כְּסוּת אוֹ כְּלֵי מוּצִיאִין מִמֶּנּוּ אֶת הַכֵּלִי עַצְמוֹ וְאוֹתוֹ הַכְּסוּת עַצְמוֹ. הִשְׁכִּיר לוֹ בָּהֶן מָקוֹם שֶׁשָּׁוֶה שִׁלְשָׁה דִינָרִין כְּשֶׁמּוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ מוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ אַרְבָּעָה שֶׁהֲרֵי בְּאַרְבָּעָה שָׂכַר מִמֶּנּוּ מָקוֹם זֶה שֶׁקִּבֵּל עָלָיו:

פרק ט׳

א אֵין פּוֹסְקִין עַל הַפֵּרוֹת עַד שֶׁיֵּצֵא הַשַּׁעַר. יָצָא הַשַּׁעַר פּוֹסְקִין. אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לָזֶה יֵשׁ לָזֶה. כֵּיצַד. הָיָה הַשַּׁעַר לַחִטִּים קָבוּעַ לַשּׁוּק אַרְבַּע סְאִין בְּסֶלַע הֲרֵי זֶה פּוֹסֵק עִמּוֹ עַל מֵאָה סְאִין וְנוֹתֵן לוֹ חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים סְלָעִים. וְאִם יִתֵּן לוֹ מֵאָה סְאָה שֶׁל חִטִּים אַחַר זְמַן בְּעֵת שֶׁיִּהְיוּ הַחִטִּים סְאָה בְּסֶלַע אֵין בָּזֶה רִבִּית כְּלָל אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיָה לַמּוֹכֵר חִטִּים כְּלָל בְּעֵת שֶׁפָּסַק. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁלֹּא הָיָה לוֹ כְּלוּם מֵאוֹתוֹ הַמִּין בְּעֵת שֶׁפָּסַק עָלָיו. אֲבָל אִם הָיָה לַמּוֹכֵר מֵאוֹתוֹ הַמִּין כְּלוּם אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן לֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ הֲרֵי זֶה מֻתָּר לִפְסֹק עָלָיו אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן לֹא יָצָא הַשַּׁעַר. כֵּיצַד. הָיָה הוּא תְּחִלָּה לַקּוֹצְרִים הֲרֵי זֶה פּוֹסֵק עַל הַחִטִּים אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן הֵן גְּדִישׁ. וּפוֹסֵק עַל הַיַּיִן מִשֶּׁיִּבְצֹר הָעֲנָבִים וְיִתְּנֵם בְּעָבִיט וְעַל הַשֶּׁמֶן מִשֶּׁנָּתַן זֵיתִים בַּמַּעֲטָן וְעַל הַסְּיד מִשֶּׁיִּשְׁקְעֶנָּה בַּכְּבְשָׁן. וְכֵן פּוֹסֵק עַל כְּלֵי חֶרֶשׂ מִשֶּׁיֵּעָשֶׂה הַיּוֹצֵר בֵּיצִים שְׁלֵמִים. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁהָיָה עֶפְרָן לְבָן אֲבָל עֶפְרָן שָׁחוֹר פּוֹסֵק עַל הַכֵּלִים הַנַּעֲשִׂין מִמֶּנּוּ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נַעֲשׂוּ מִפְּנֵי שֶׁהוּא מָצוּי לַכֹּל וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין לָזֶה יֵשׁ לָזֶה. וְכֵן פּוֹסֵק עִמּוֹ עַל הַזֶּבֶל כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ זֶבֶל מִפְּנֵי שֶׁהוּא מָצוּי תָּמִיד:

ב כָּל דָּבָר שֶׁהוּא מְחֻסָּר מְלָאכָה אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם פּוֹסֵק עִמּוֹ עָלָיו. הָיָה מְחֻסָּר שָׁלֹשׁ מְלָאכוֹת אֵינוֹ פּוֹסֵק אֶלָּא אִם כֵּן יָצָא הַשַּׁעַר שֶׁכֵּיוָן שֶׁהוּא מְחֻסָּר שָׁלֹשׁ מְלָאכוֹת הֲרֵי זֶה כְּמִי שֶׁאֵין לוֹ מֵאוֹתוֹ הַמִּין כְּלוּם וּכְמוֹ לֹא בָא לָעוֹלָם עַדַיִן. כֵּיצַד. גָּדִישׁ שֶׁהָיָה מְחֻסָּר הַנָּחָה בַּשֶּׁמֶשׁ שְׁיבַשׁ וְדִישָׁה וְזֵרָיָה אֵינוֹ פּוֹסֵק עָלָיו אֶלָּא אִם כֵּן יָצָא הַשַּׁעַר. הָיָה יָבֵשׁ וְאֵינוֹ מְחֻסָּר אֶלָּא דִּישָׁה וְזֵרָיָה פּוֹסֵק עָלָיו. בֵּיצִים שֶׁל יוֹצֵר שֶׁהָיוּ מְחֻסָּרִין לְפִיפָה וְיִבּוּשׁ וְהוֹלָכָה לַכִּבְשָׁן וּשְׂרֵפָה וְהוֹצָאָה אֵינוֹ פּוֹסֵק עֲלֵיהֶן. הָיוּ יְבֵשִׁין וְאֵינָן מְחֻסָּרִין אֶלָּא הוֹלָכָה לַכִּבְשָׁן וּשְׂרֵפָה פּוֹסֵק עֲלֵיהֶן. וְהוּא שֶׁיִּהְיֶה דֶּרֶךְ הַלּוֹקֵחַ לְהוֹצִיא אוֹתוֹ מִן הַכִּבְשָׁן. אֲבָל אִם הָיָה הַמּוֹכֵר הוּא שֶׁמּוֹצִיא הֲרֵי אֵלּוּ מְחֻסָּרִין שָׁלֹשׁ וְאֵינוֹ פּוֹסֵק עֲלֵיהֶן עַד שֶׁיֵּצֵא הַשַּׁעַר. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

ג הַהוֹלֵךְ לַחֲלֹב אֶת עִזָּיו וְלִגְזֹז אֶת רְחֵלָיו וְלִרְדּוֹת אֶת כַּוָּרְתּוֹ וּמְצָאוֹ חֲבֵרוֹ וְאָמַר לוֹ מַה שֶּׁעִזַּי חוֹלְבוֹת מָכוּר לְךָ מַה שְּׁרְחֵלַי גּוֹזְזוֹת מָכוּר לְךָ מַה שֶּׁכַּוָּרְתִּי רוֹדָה מָכוּר לְךָ הֲרֵי זֶה מֻתָּר. אֲבָל אָמַר לוֹ מַה שֶּׁעִזַּי חוֹלְבוֹת כָּךְ וְכָךְ מָכוּר לְךָ בְּכָךְ וְכָךְ. מַה שְּׁרְחֵלַי גּוֹזְזוֹת כָּךְ וְכָךְ מָכוּר לְךָ בְּכָךְ וְכָךְ. מַה שֶּׁכַּוָּרְתִּי רוֹדָה כָּךְ וְכָךְ מָכוּר לְךָ בְּכָךְ וְכָךְ אָסוּר אֶלָּא אִם כֵּן פָּסַק עִמּוֹ כַּשַּׁעַר שֶׁבַּשּׁוּק. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

ד אֵין פּוֹסְקִין עַל שַׁעַר שֶׁל עֲיָרוֹת מִפְּנֵי שֶׁאֵין הַשַּׁעַר קָבוּעַ אֶלָּא עַל שַׁעַר שֶׁבַּמְּדִינָה. הָיוּ הַחִטִּים הַחֲדָשׁוֹת בַּמְּדִינָה אַרְבַּע סְאִין בְּסֶלַע וִישָׁנוֹת שָׁלֹשׁ בְּסֶלַע אֵין פּוֹסְקִין עַד שֶׁיֵּצֵא הַשַּׁעַר לֶחָדָשׁ וְלַיָּשָׁן. הָיוּ חִטִּין שֶׁל לְקוּטוֹת אַרְבַּע סְאִין בְּסֶלַע וְשֶׁל בַּעַל הַבַּיִת שָׁלֹשׁ פּוֹסֵק לַלְּקוּטוֹת כְּשַׁעַר לְקוּטוֹת וְלֹא יִפְסֹק לְבַעַל הַבַּיִת עַד שֶׁיִּקְבַּע הַשַּׁעַר לְבַעַל הַבַּיִת:

ה כֵּיוָן שֶׁנִּקְבַּע הַשַּׁעַר מֻתָּר לִפְסֹק עַל הַשַּׁעַר הַגָּבוֹהַּ. כֵּיצַד. הָיוּ הַחִטִּים נִמְכָּרוֹת אַרְבַּע סְאִין בְּסֶלַע וּפָסַק עִמּוֹ שֶׁיִּתֵּן לוֹ הַחִטִּים כַּשַּׁעַר הַזּוֹל אִם עָמְדוּ אַחַר כֵּן עֶשֶׂר סְאִין בְּסֶלַע נוֹתֵן לוֹ עֶשֶׂר סְאִין כַּשַּׁעַר שֶׁהָיָה בַּשּׁוּק שֶׁהֲרֵי פָּסַק עִמּוֹ בְּשַׁעַר גָּבוֹהַּ. נָתַן לוֹ הַמָּעוֹת סָתָם וְלֹא פָּסַק עִמּוֹ בַּשַּׁעַר הַגָּבוֹהַּ וְהוּזְלוּ נוֹתֵן כַּשַּׁעַר שֶׁהָיוּ שָׁוִין כְּשֶׁנָּתַן לוֹ הַמָּעוֹת. וּמִי שֶׁחָזַר מִקַּבֵּל מִי שֶׁפָּרַע. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּפוֹסֵק עַל דַּעַת עַצְמוֹ. אֲבָל אִם הָיָה שָׁלִיחַ לַאֲחֵרִים בֵּין הַמּוֹכֵר בֵּין הַלּוֹקֵחַ אֵינוֹ נוֹטֵל אֶלָּא כַּשַּׁעַר הַזּוֹל אוֹ מַחְזִיר אֶת הַדָּמִים וְאֵינוֹ מְקַבֵּל מִי שֶׁפָּרַע בְּשָׁלִיחַ שֶׁהֲרֵי הַמְשַׁלֵּחַ אוֹמֵר לְתַקֵּן שְׁלַחְתִּיךָ וְלֹא לְעַוֵּת כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

ו הָיוּ הַחִטִּים נִמְכָּרוֹת אַרְבַּע סְאִין בְּסֶלַע וְנָטַל אֶת הַדָּמִים וְנָתַן לוֹ חָמֵשׁ בְּסֶלַע אִם יֵשׁ לוֹ חִטִּים מֻתָּר. הָיוּ לוֹ חִטִּים חוֹב אֵצֶל אֲחֵרִים וְנָטַל הַמָּעוֹת עַד שֶׁיִּגְבֶּה חִטָּיו וְיִתֵּן לוֹ אָסוּר שֶׁהֲרֵי הֵן מְחַסְּרִין גְּבִיָּה וּכְאִלּוּ אֵינָם וַהֲרֵי זֶה כְּקוֹבֵעַ לוֹ זְמַן וְהוֹזִיל לוֹ מִפְּנֵי שֶׁמַּקִּיפוֹ:

ז הָיוּ הַחִטִּים בַּמְּדִינָה אַרְבַּע סְאִין בְּסֶלַע וּבַכְּפָרִים שֵׁשׁ בַּסֶּלַע הֲרֵי זֶה מֻתָּר לִתֵּן סֶלַע לְתַגָּר כְּדֵי שֶׁיָּבִיא שֵׁשׁ סְאִין מִן הַכְּפָר. וְהוּא שֶׁיִּהְיוּ בִּרְשׁוּת הַלּוֹקֵחַ. אִם אָבְדוּ בַּדֶּרֶךְ אוֹ נִגְנְבוּ אָבְדוּ לוֹ. וְאָדָם חָשׁוּב אָסוּר לַעֲשׂוֹת זֶה. וּבִמְיֵנִי סְחוֹרָה אָסוּר לְכָל אָדָם לְפִי שֶׁאֵין מִינֵי סְחוֹרָה מְצוּיִין כְּפֵרוֹת:

ח׳ הַחַמָּרִין שֶׁנִּכְנְסוּ לָעִיר וְהֵרֵי הַחִטִּים אַרְבַּע סְאִין בְּסֶלַע. הוֹזִילוּ וּמָכְרוּ לְמַכִּירֵיהֶן אוֹ לְסַפְסָרֵיהֶן חָמֵשׁ בְּסֶלַע בַּמָּעוֹת שֶׁנָּתְנוּ לָהֶן תְּחִלָּה כְּשֶׁיִּכָּנְסוּ לָעִיר עַד שֶׁיִּפְתְּחוּ שַׁקֵּיהֶן וְיִמְכְּרוּ לְכָל אָדָם הֲרֵי זֶה מֻתָּר שֶׁאֵין אֵלּוּ מוֹכְרִין לָהֶם בְּזוֹל מִפְּנֵי שֶׁנָּתְנוּ מָעוֹת עַתָּה וְלֹא יִקְחוּ אֶלָּא לְאַחַר זְמַן אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁמּוֹדִיעִין לָהֶם אֶת הַשַּׁעַר וּמְסַעֲדִין אוֹתָם:

ט׳ הַמּוֹלִיךְ פֵּרוֹתָיו מִמָּקוֹם לְמָקוֹם מְצָאוֹ חֲבֵרוֹ וְאָמַר לוֹ תְּנֵם לִי וַאֲנִי אַעֲלֶה לְךָ פֵּרוֹת שֶׁיֵּשׁ לִי (בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי) בְּאוֹתוֹ מָקוֹם. אִם יֵשׁ לוֹ שָׁם מֻתָּר וְאִם לָאו אָסוּר. הָיָה מוֹלִיךְ סְחוֹרָה מִמָּקוֹם לְמָקוֹם אָמַר לוֹ תְּנֵם לִי וַאֲנִי אַעֲלֶה לְךָ דְּמֶיהָ כְּמוֹ שֶׁשָּׁוֶה בְּאוֹתוֹ מָקוֹם אִם הָיְתָה בִּרְשׁוּת הַמּוֹכֵר עַד שֶׁהִגִּיעַ לְשָׁם מֻתָּר וְאִם הָיְתָה בִּרְשׁוּת לוֹקֵחַ אָסוּר:

י׳ הַנּוֹתֵן לְבַעַל הַגִּנָּה דְּמֵי עֲשָׂרָה קִשּׁוּאִין אֵלּוּ דְּמֵי עֲשָׂרָה אֲבַטִּיחִים אֵלּוּ וַהֲרֵי הֵן קְטָנִים וְהִתְנָה עִמּוֹ שֶׁיִּתְּנֵם לוֹ לִכְשֶׁיִּגְדְּלוּ הֲרֵי זֶה מֻתָּר שֶׁהֲרֵי הוּא מַנִּיחָן וְהֵם גְּדֵלִים מֵאֵלֵּיהֶן וְאֵלּוּ קְצָצָן עַתָּה כְּשֶׁהֵן קְטַנִּים לֹא הָיוּ בָּאִים אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶן. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה מִדָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ הֶפְסֵד וְלֹא חִסָּרוֹן עַל הַמּוֹכֵר:

רמב״ם — פרק אחד · הלכות מאכלות אסורות פרק ט״ז

א׳ כָּל הַשְּׁעוּרִים הָאֵלּוּ שְׁנָּתְנוּ חֲכָמִים לְדָבָר הָאָסוּר שֶׁנִּתְעָרֵב בְּמִינוֹ הַמֻּתָּר בְּשֶׁלֹּא הָיָה הַדָּבָר הָאָסוּר מְחַמֵּץ אוֹ מְתַבֵּל. אוֹ דָּבָר חָשׁוּב שֶׁהוּא עוֹמֵד כְּמוֹת שֶׁהוּא וְלֹא נִתְעָרֵב וְנִדְמָע בְּדָבָר הַמֻּתָּר. אֲבָל אִם הָיָה מְחַמֵּץ אוֹ מְתַבֵּל אוֹ דָּבָר חָשׁוּב אוֹסֵר בְּכָל שֶׁהוּא:

ב׳ כֵּיצַד. שְׁאוֹר שֶׁל חִטִּין שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ עִסַּת חִטִּין שֶׁל חֻלִּין וְיֵשׁ בּוֹ כְּדֵי לְחַמֵּץ הֲרֵי הָעִסָּה כֻּלָּהּ מְדֻמָּע. וְכֵן תַּבְלִין שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלוּ לִקְדֵרַת חֻלִּין וְיֵשׁ בָּהֶן כְּדֵי לְתַבֵּל וְהֵן מִמִּין הַחֻלִּין הַכֹּל מְדֻמָּע. וְאַף עַל פִּי שֶׁהַשְּׁאוֹר אוֹ הַתַּבְלִין אֶחָד מֵאֶלֶף. וְכֵן שְׁאוֹר שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם לְתוֹךְ הָעִסָּה אוֹ תַּבְלִין שֶׁל עָרְלָה לְתוֹךְ הַקְּדֵרָה הַכֹּל אָסוּר בַּהֲנָיָה:

ג׳ דָּבָר חָשׁוּב שֶׁהוּא אוֹסֵר בְּמִינוֹ בְּכָל שֶׁהוּא שִׁבְעָה דְּבָרִים וְאֵלּוּ הֵן. אֱגוֹזֵי פֶּרֶךְ. וְרִמּוֹנֵי בְּדֶן. וְחָבִיּוֹת סְתוּמוֹת. וַחֲלַפּוֹת תְּרֵדִין. וְקִלְחֵי כְּרוּב. וּדְלַעַת יְוָנִית. וְכִכָּרוֹת

שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת:

ד כֵּיצַד. רִמּוֹן אֶחָד מֵרִמּוֹנֵי בְּדַן שֶׁהָיָה עָרְלָה וְנִתְעָרֵב בְּכַמָּה אֲלָפִים רִמּוֹנִים הַכֹּל אָסוּר בַּהֲנָיָה. וְכֵן חָבִית סְתוּמָה שֶׁל יַיִן עָרְלָה אוֹ שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּכַמָּה אֲלָפִים חָבִיּוֹת סְתוּמוֹת הַכֹּל אָסוּרִים בַּהֲנָיָה. וְכֵן שְׂאָר הַשִּׁבְעָה דְּבָרִים:

ה וְכֵן חֲתִיכָה שֶׁל נְבֵלָה אוֹ שֶׁל בָּשָׂר בְּהֵמָה אוֹ חַיָּה אוֹ עוֹף אוֹ דָּג הַטְּמֵאִין שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּכַמָּה אֲלָפִים חֲתִיכוֹת הַכֹּל אָסוּר עַד שֶׁיַּגְבִּיהַּ אוֹתָהּ חֲתִיכָה. וְאַחַר כָּךְ יְשַׁעֵר הַשְּׂאָר בְּשִׁשִּׁים. שֶׁאִם לֹא הִגְבִּיהָהּ הֲרֵי הַדָּבָר הָאָסוּר עוֹמֵד וְלֹא נִשְׁתַּנָּה וְהַחֲתִיכָה חֲשׁוּבָה אֲצְלוֹ שֶׁהֲרֵי מִתְכַּבֵּד בָּהּ לִפְנֵי הָאוֹרְחִין:

ו וְהוּא הַדִּין בַּחֲתִיכָה שֶׁל בָּשָׂר בְּחָלָב אוֹ שֶׁל חֲלִין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בָּעֲזָרָה שֶׁהֲרֵי הֵן אֲסוּרִים מִדִּבְרֵיהֶן בַּהֲנָיָה כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת שְׁחִיטָה אוֹסְרִין בְּכָל שֶׁהֵן עַד שֶׁיַּגְבִּיהַּ אוֹתָן. וְכֵן גִּיד הַנָּשֶׁה שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל עִם הַגִּידִין אוֹ עִם הַבָּשָׂר בִּזְמַן שֶׁמַּכִּירוֹ מַגְבִּיהוֹ וְהַשְּׂאָר מֻתָּר שֶׁאֵין בַּגִּידִים בְּנוֹתֵן טַעַם. וְאִם אֵינוֹ מַכִּירוֹ הַכֹּל אָסוּר מִפְּנֵי שֶׁהוּא בְּרִיָּה בִּפְנֵי עַצְמוֹ הֲרֵי הוּא חָשׁוּב וְאוֹסֵר בְּכָל שֶׁהוּא:

ז וְכֵן כָּל בַּעֲלֵי חַיִּים חֲשׁוּבִין הֵן וְאֵינָם בְּטֵלִין. לְפִיכָךְ שׁוּר הַנִּסְקָל שֶׁנִּתְעָרֵב בְּאֶלֶף שְׁוָרִים וְעֶגְלָה עֲרוּפָה בְּאֶלֶף עֶגְלוֹת. אוֹ צִפּוֹר מְצֹרָע הַשְּׁחוּטָה בְּאֶלֶף צִפֳּרִים אוֹ פֶּטֶר חֲמוֹר בְּאֶלֶף חֲמוֹרִים כֻּלָּן אֲסוּרִין בַּהֲנָיָה. אֲבָל שְׂאָר הַדְּבָרִים אַף עַל פִּי שֶׁדַּרְכָּן לִמָּנוֹת הֲרֵי אֵלּוּ עוֹלִין בְּשִׁעוּרָן:

ח כֵּיצַד. אֱגֻדָּה שֶׁל יָרָק מִכִּלְאֵי הַכֶּרֶם שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּמָאתַיִם אֲגֻדּוֹת. אוֹ אֶתְרוֹג שֶׁל עָרְלָה שֶׁנִּתְעָרֵב בְּמָאתַיִם אֶתְרוֹגִים. הַכֹּל מֻתָּר. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

ט יֵרָאֶה לִי שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁהוּא חָשׁוּב אֵצֶל בְּנֵי מָקוֹם מִן הַמְּקוֹמוֹת. כְּגוֹן אֱגוֹזֵי פֶּרֶךְ וְרִמּוֹנֵי בְּדַן בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתָן הַזְּמַנִּים. שֶׁהוּא אוֹסֵר בְּכָל שֶׁהוּא לְפִי חֲשִׁיבוּתוֹ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם וּבְאוֹתוֹ זְמַן. וְלֹא הֻזְכְּרוּ אֵלּוּ אֶלָּא לְפִי שֶׁהֵן אוֹסְרִין כָּל שֶׁהֵן בְּכָל מָקוֹם. וְהוּא הַדִּין לְכָל כַּיּוֹצֵא בָּהֶן בִּשְׂאָר מְקוֹמוֹת. וְדָבָר בָּרוּר הוּא שֶׁכָּל אִסּוּרִין הָאֵלּוּ מִדִּבְרֵיהֶם:

י נָפַל רִמּוֹן אֶחָד מִן הַתַּעֲרֹבֶת הַזֹּאת לִשְׁנֵי רִמּוֹנִים אֲחֵרִים מֵרִמּוֹנֵי בְּדַן. וְנָפַל מִן הַשְּׁלֹשָׁה רִמּוֹן אֶחָד לְרִמּוֹנִים אֲחֵרִים. הֲרֵי אֵלּוּ הָאֲחֵרִים מֻתָּרִין שֶׁהֲרֵי הָרִמּוֹן שֶׁל תַּעֲרֹבֶת הָרִאשׁוֹנָה בָּטֵל בְּרֹב. וְאִם נָפַל מִן הַתַּעֲרֹבֶת הָרִאשׁוֹנָה רִמּוֹן לְאֶלֶף כֻּלָּן

אֲסוּרִין. לֹא נֶאֱמַר בָּטֵל בְּרֹב אֶלָּא לְהַתִּיר סְפֵק סְפֵקָן שֶׁאִם יִפֹּל מִן הַתַּעֲרֹבֶת הַשְּׁנִיָּה לְמָקוֹם אַחֵר אֵינוֹ אוֹסֵר. וְכֵן כָּל כֵּיוֹצֵא בָּזֶה:

י״א נִתְפַּצְּעוּ אֱגוֹזִים אֵלּוּ שֶׁנֶּאֶסְרוּ כֻּלָּן מִפְּנֵי אֱגוֹז עֶרְלָה שֶׁבֵּינֵיהֶן אוֹ נִתְפָּרְרוּ הָרִמּוֹנִים וְנִתְפַּתְּחוּ הֶחָבִיּוֹת וְנִתְחַתְּכוּ הַדְּלוּעִין וְנִתְפָּרְסוּ הַכְּכָרוֹת אַחַר שֶׁנֶּאֶסְרוּ הֲרֵי אֵלּוּ יַעֲלוּ בְּאֶחָד וּמֵאתַיִם. וְהוּא הַדִּין לַחֲתִיכַת נְבֵלָה שֶׁנִּדּוֹכָה בְּכָל הַחֲתִיכוֹת וְנַעֲשָׂה הַכֹּל כְּמוֹת שֶׁהִיא עוֹלֶה בְּשִׁשִּׁים:

י״ב וְאָסוּר לִפְצֹעַ הָאֱגוֹזִים וּלְפָרֵר הָרִמּוֹנִים וְלִפְתֹּחַ הֶחָבִיּוֹת אַחַר שֶׁנֶּאֶסְרוּ כְּדֵי שֶׁיַּעֲלוּ בְּאֶחָד וּמֵאתַיִם שֶׁאֵין מְבַטְּלִין אִסּוּר לְכַתְּחִלָּה. וְאִם עָשָׂה כֵּן קוֹנְסִין אוֹתוֹ וְאוֹסְרִין עָלָיו כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

י״ג שְׁאוֹר שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם וְשֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹךְ הָעִסָּה לֹא בָּזֶה כְּדֵי לְחַמֵּץ וְלֹא בָּזֶה כְּדֵי לְחַמֵּץ וּבִשְׁנֵיהֶם כְּשֶׁיִּצְטָרְפוּ יֵשׁ בָּהֶם כְּדֵי לְחַמֵּץ. אוֹתָהּ עִסָּה אֲסוּרָה לְיִשְׂרָאֵל וּמֻתֶּרֶת לַכֹּהֲנִים. וְכֵן תַּבְלִין שֶׁל תְּרוּמָה וְשֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹךְ הַקְּדֵרָה. וְלֹא בְּאֶחָד מֵהֶן כְּדֵי לְתַבֵּל וּבִשְׁנֵיהֶם כְּדֵי לְתַבֵּל. אוֹתָהּ קְדֵרָה אֲסוּרָה לְיִשְׂרָאֵל שֶׁהֲרֵי דָּבָר הָאָסוּר לָהֶם תִּבְּלָה. וּמֻתֶּרֶת לַכֹּהֲנִים:

י״ד תַּבְלִין שֶׁהֵם שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה שֵׁמוֹת מִמִּין אֶחָד אוֹ שְׁלֹשָׁה מִינִין מִשֵּׁם אֶחָד מִצְטָרְפִין לְתַבֵּל וְלֶאֱסֹר וְכֵן לְחַמֵּץ. כֵּיצַד. שְׁאוֹר שֶׁל חִטִּין וּשְׁאוֹר שֶׁל שְׂעוֹרִים הוֹאִיל וְשֵׁם שְׁאוֹר אֶחָד הוּא אֵינָן כְּמִין וְשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ. אֶלָּא הֲרֵי הֵן כְּמִין אֶחָד וּמִצְטָרֵף לְשַׁעֵר בָּהֶן כְּדֵי לְחַמֵּץ בְּעִסָּה שֶׁל חִטִּין אִם הָיָה טַעַם שְׁנֵיהֶם טַעַם חִטִּין. אוֹ כְּדֵי לְחַמֵּץ בְּעִסָּה שֶׁל שְׂעוֹרִין אִם הָיָה טַעַם שְׁנֵיהֶם טַעַם שְׂעוֹרִים:

ט״ו שְׁלֹשָׁה שֵׁמוֹת מִמִּין אֶחָד כֵּיצַד. כְּגוֹן כַּרְפַּס שֶׁל נְהָרוֹת וְכַרְפַּס שֶׁל אֶפֶר וְכַרְפַּס שֶׁל גִּנָּה אַף עַל פִּי שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶן שֵׁם בִּפְנֵי עַצְמוֹ הוֹאִיל וְהֵם מִין אֶחָד מִצְטָרְפִין לְתַבֵּל:

ט״ז עִסָּה מְחֻמֶּצֶת שֶׁנָּפַל לְתוֹכָהּ שְׁאוֹר שֶׁל תְּרוּמָה אוֹ שְׁאוֹר שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם. וְכֵן קְדֵרָה מְתֻבֶּלֶת שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹכָהּ תַּבְלִין שֶׁל תְּרוּמָה אוֹ שֶׁל עֶרְלָה וְשֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם. אִם יֵשׁ בַּשְּׁאוֹר כְּדֵי לְחַמֵּץ אִלּוּ הָיְתָה הָעִסָּה מַצָּה. וּבַתַּבְלִין כְּדֵי לְתַבֵּל הַקְּדֵרָה אִלּוּ הָיְתָה תְּפֵלָה הֲרֵי הַכֹּל אָסוּר. וְאִם אֵין בָּהֶם כְּדֵי לְתַבֵּל וּלְחַמֵּץ יַעֲלוּ בְּשִׁעוּרָן. תְּרוּמָה בְּאֶחָד וּמֵאָה וְעֶרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם בְּאֶחָד וּמָאתַיִם:

ט״ז הַתְּרוּמָה מַעֲלָה אֶת הָעָרְלָה וְאֶת כִּלְאֵי הַכֶּרֶם. כֵּיצַד. סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְתִשְׁעָה וְתִשְׁעִים חֻלִּין וְאַחַר כָּךְ נָפַל לַכֹּל חֲצִי סְאָה שֶׁל עָרְלָה אוֹ שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם אֵין כָּאן אִסּוּר עָרְלָה וְלֹא אִסּוּר כִּלְאֵי הַכֶּרֶם. שֶׁהֲרֵי עָלָה בְּאֶחָד וּמָאתַיִם. וְאַף עַל פִּי שֶׁמִּקְצָת הַמָּאתַיִם תְּרוּמָה:

י״ח וְכֵן הָעָרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם מַעֲלִין אֶת הַתְּרוּמָה. כֵּיצַד. מֵאָה סְאָה שֶׁל עָרְלָה אוֹ שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹךְ עֶשְׂרִים אֶלֶף שֶׁל חֻלִּין נַעֲשֵׂית כָּל הַתַּעֲרֹבֶת עֶשְׂרִים אֶלֶף וּמֵאָה. וְאַחַר כָּךְ נָפַל לְכָל מֵאָה סְאָה סְאָה שֶׁל תְּרוּמָה הֲרֵי הַכֹּל מֵתָּר וְתַעֲלֶה הַתְּרוּמָה בְּאֶחָד וּמֵאָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁמִּקְצָת הַמֵּאָה הַמַּעֲלִין אוֹתָהּ עָרְלָה אוֹ כִּלְאֵי הַכֶּרֶם:

י״ט וְכֵן הָעָרְלָה מַעֲלָה אֶת כִּלְאֵי הַכֶּרֶם. וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם אֶת הָעָרְלָה. וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם אֶת כִּלְאֵי הַכֶּרֶם. וְהָעָרְלָה אֶת הָעָרְלָה. כֵּיצַד. מָאתַיִם סְאָה שֶׁל עָרְלָה אוֹ שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם שֶׁנָּפְלוּ לְאַרְבָּעִים אֶלֶף חֻלִּין. וְאַחַר כָּךְ נָפַל לְכָל מָאתַיִם סְאָה סְאָה שֶׁל עָרְלָה אוֹ שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם הַכֹּל מֻתָּר. שֶׁכֵּיוָן שֶׁבָּטֵל הָאִסּוּר שֶׁנָּפַל תְּחִלָּה נַעֲשָׂה הַכֹּל כְּחֻלִּין הַמֻּתָּרִין:

כ׳ בֶּגֶד שֶׁצִּבְעוֹ בִּקְלִפֵּי עָרְלָה יִשָּׂרֵף. נִתְעָרֵב בַּאֲחֵרִים יַעֲלֶה בְּאֶחָד וּמָאתַיִם. וְכֵן תַּבְשִׁיל שֶׁבִּשְּׁלוֹ בִּקְלִפֵּי עָרְלָה וּפַת שֶׁאָפָאָהּ בִּקְלִפֵּי עָרְלָה אוֹ בִּכְלִאֵי הַכֶּרֶם יִשָּׂרֵף הַתַּבְשִׁיל וְהַפַּת. שֶׁהֲרֵי הֲנָיָתוֹ נִכֶּרֶת בָּהֶן. נִתְעָרְבוּ בַּאֲחֵרִים יַעֲלוּ בְּאֶחָד וּמָאתַיִם:

כ״א וְכֵן בֶּגֶד שֶׁאָרַג בּוֹ מִלֹּא הַסִּיט שֶׁצִּבְעוֹ בָּעָרְלָה וְאֵין יָדוּעַ אֵי זֶה הוּא יַעֲלֶה בְּאֶחָד וּמָאתַיִם. נִתְעָרְבוּ סַמָּנֵי עָרְלָה בְּסַמָּנֵי הֶתֵּר יַעֲלוּ בְּאֶחָד וּמָאתַיִם. מֵי צֶבַע בְּמֵי צֶבַע יְבָטֵל בְּרֹב:

כ״ב תַּנּוּר שֶׁהִסְיקוֹ בִּקְלִפֵּי עָרְלָה וּבִכְלִאֵי הַכֶּרֶם בֵּין חָדָשׁ בֵּין יָשָׁן יוּצַן. וְאַחַר כָּךְ יָחֵם אוֹתוֹ בַּעֲצֵי הֶתֵּר. וְאִם בִּשֵּׁל בּוֹ קֹדֶם שֶׁיּוּצַן בֵּין פַּת בֵּין תַּבְשִׁיל הֲרֵי זֶה אָסוּר בַּהֲנָיָה. יֵשׁ שֶׁבַח עֲצֵי אִסּוּר בְּפַת אוֹ בְּתַבְשִׁיל. גָּרַף אֶת כָּל הָאֵשׁ וְאַחַר כָּךְ בִּשֵּׁל אוֹ אָפָה בְּחֻמּוֹ שֶׁל תַּנּוּר הֲרֵי זֶה מֻתָּר שֶׁהֲרֵי עֲצֵי אִסּוּר הָלְכוּ לָהֶן:

כ״ג קְעָרוֹת וְכוֹסוֹת וּקְדֵרוֹת וּצְלוֹחִיּוֹת שֶׁבִּשְּׁלָן הַיּוֹצֵר בִּקְלִפֵּי עָרְלָה הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִין בַּהֲנָאָה. שֶׁהֲרֵי דָּבָר הָאָסוּר בַּהֲנָאָה עָשָׂה אוֹתָן חָדָשׁ:

כ״ד פַּת שֶׁבִּשְׁלָהּ עַל גַּבֵּי גֶּחָלִים שֶׁל עֲצֵי עָרְלָה מֻתֶּרֶת. כֵּיוָן שֶׁנַּעֲשׂוּ גֶּחָלִים הָלַךְ אִסּוּרָן אַף עַל פִּי שֶׁהֵן בּוֹעֲרוֹת. קְדֵרָה שֶׁבִּשֵּׁל אוֹתָהּ בִּקְלִפֵּי עָרְלָה אוֹ בְּכִלְאֵי הַכֶּרֶם וּבַעֲצֵי הֶתֵּר הֲרֵי הַתַּבְשִׁיל אָסוּר. וְאַף עַל פִּי שֶׁזֶּה וְזֶה גּוֹרֵם. שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁנִּתְבַּשְּׁלָה מֻחֶמֶת עֲצֵי אִסּוּר עֲדַיִן לֹא בָּאוּ עֲצֵי הַהֶתֵּר וְנִמְצָא מִקְצָת הַבִּשּׁוּל בַּעֲצֵי הֶתֵּר וּמִקְצָתוֹ בְּאִסּוּר:

כ״ה נְטִיעָה שֶׁל עָרְלָה שֶׁנִּתְעָרְבָה בִּנְטִיעוֹת. וְכֵן עֲרוּגָה שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם בַּעֲרוּגוֹת. הֲרֵי זֶה לוֹקֵט לְכַתְּחִלָּה מִן הַכֹּל. וְאִם הָיְתָה נְטִיעָה בְּמָאתַיִם נְטִיעוֹת וַעֲרוּגָה בְּמָאתַיִם עֲרוּגוֹת הֲרֵי כָּל הַנִּלְקָט מֻתָּר. וְאִם הָיוּ בְּפָחוֹת מִזֶּה כָּל הַנִּלְקָט אָסוּר. וְלָמָּה הִתִּירוּ לוֹ לְלַקֵּט לְכַתְּחִלָּה וְהָיָה מִן הַדִּין שֶׁאוֹסְרִין לוֹ הַכֹּל עַד שֶׁיִּטְרַח וְיוֹצִיא הַנְּטִיעָה וְהָעֲרוּגָה הָאֲסוּרָה. שֶׁהַדָּבָר חָזָקָה שֶׁאֵין אָדָם אוֹסֵר כַּרְמוֹ בִּנְטִיעָה אַחַת וְאִלּוּ הָיָה יוֹדֵעַ הָיָה מוֹצִיאָהּ:

כ״ו הַמַּעֲמִיד גְּבִינָה בְּשֹׂרַף פַּגֵּי עָרְלָה. אוֹ בְּקֵיבַת תִּקְרֹבֶת עַכּוּ״ם. אוֹ בְּחֹמֶץ יֵין שֶׁל עַכּוּ״ם. הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה בַּהֲנָיָה אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא כָּל שֶׁהוּא. שֶׁהֲרֵי הַדָּבָר הָאָסוּר הוּא הַנִּכָּר וְהוּא שֶׁעָשָׂה אוֹתָהּ גְּבִינָה:

כ״ז הָעָרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם דִּין הַפֵּרוֹת שֶׁלָּהֶן שֶׁיִּשָּׂרְפוּ. וְהַמַּשְׁקִין שֶׁלָּהֶן יִקָּבְרוּ מִפְּנֵי שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לִשְׂרֹף הַמַּשְׁקִין:

כ״ח יַיִן שֶׁנִּתְנַסֵּךְ לְעַכּוּ״ם שֶׁנִּתְעָרֵב עִם הַיַּיִן הַכֹּל אָסוּר בַּהֲנָיָה בְּכָל שֶׁהוּא כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁהוּרַק הַיַּיִן הַמֻּתָּר עַל טִפָּה שֶׁל יֵין נֶסֶךְ. אֲבָל אִם עֵרָה יֵין נֶסֶךְ מִצְּלְצוּל קָטָן לְתוֹךְ הַבּוֹר שֶׁל יַיִן. אֲפִלּוּ עֵרָה כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן בָּטֵל. עֵרָה מִן הֶחָבִית בֵּין שֶׁעֵרָה מִן הַמֻּתָּר לָאָסוּר אוֹ מִן הָאָסוּר לַמֻּתָּר הַכֹּל אָסוּר מִפְּנֵי שֶׁהָעַמּוּד הַיּוֹרֵד מִפִּי הֶחָבִית גָּדוֹל:

כ״ט נִתְעָרֵב סְתָם יֵינָם בַּיַּיִן הֲרֵי זֶה אָסוּר בְּכָל שֶׁהוּא בִּשְׁתִיָּה וְיִמָּכֵר כֻּלּוֹ לְעַכּוּ״ם. וְלוֹקֵחַ דְּמֵי הַיַּיִן הָאָסוּר שֶׁבּוֹ וּמַשְׁלִיכוֹ לְיָם הַמֶּלַח וְיֶהֱנֶה בִּשְׁאָר הַמָּעוֹת. וְכֵן אִם נִתְעָרְבָה חָבִית שֶׁל יֵין נֶסֶךְ בֵּין הֶחָבִיּוֹת הַכֹּל אֲסוּרִין בִּשְׁתִיָּה וּמֻתָּרִין בַּהֲנָיָה. וְיוֹלִיךְ דְּמֵי אוֹתָהּ חָבִית לְיָם הַמֶּלַח כְּשֶׁיִּמְכֹּר הַכֹּל לְעַכּוּ״ם. וְכֵן בְּחָבִית שֶׁל סְתָם יֵינָם:

לי מַיִם שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּיַיִן אוֹ יַיִן בְּמַיִם בְּנוֹתֵן טַעַם מִפְּנֵי שֶׁהֵן מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁנָּפַל הַמַּשְׁקֶה הַמֻּתָּר לְתוֹךְ הַמַּשְׁקֶה הָאָסוּר. אֲבָל אִם נָפַל הַמַּשְׁקֶה הָאָסוּר לְתוֹךְ הַמַּשְׁקֶה הַמֻּתָּר רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן בָּטֵל. וְהוּא שֶׁיּוּרַק מִצִּלְצוּל קָטָן שֶׁהָיָה מֵרִיק וְיוֹרֵד מְעַט מְעַט. וְהֵיאַךְ יִהְיוּ הַמַּיִם אֲסוּרִים כְּגוֹן שֶׁהָיוּ נֶעֱבָדִין אוֹ תִּקְרֹבֶת עַכּוּ"ם:

לא בּוֹר שֶׁל יַיִן שֶׁנָּפַל לְתוֹכוֹ קִיתּוֹן שֶׁל מַיִם תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ נָפַל לְתוֹכוֹ יַיִן נָסָךְ. רוֹאִים אֶת יֵין הַהֶתֵּר כְּאִלּוּ אֵינוֹ וְהַמַּיִם שֶׁנָּפְלוּ מְשַׁעֲרִין בָּהֶן עִם יֵין נָסָךְ. אִם רְאוּיִין לְבַטֵּל טַעַם אוֹתוֹ יַיִן נָסָךְ הֲרֵי הַמַּיִם רְבִין עָלָיו וּמְבַטְּלִין אוֹתוֹ וְיִהְיֶה הַכֹּל מֻתָּר:

לב יַיִן נָסָךְ שֶׁנָּפַל עַל הָעֲנָבִים יְדִיחֵם וְהֵן מֻתָּרוֹת בַּאֲכִילָה. וְאִם הָיוּ מְבֻקָּעוֹת בֵּין שֶׁהָיָה הַיַּיִן יָשָׁן בֵּין שֶׁהָיָה חָדָשׁ אִם נוֹתֵן טַעַם בָּעֲנָבִים הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרוֹת בַּהֲנָיָה. וְאִם לָאו הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרוֹת בַּאֲכִילָה:

לג נָפַל עַל גַּבֵּי תְּאֵנִים הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרוֹת מִפְּנֵי שֶׁהַיַּיִן פּוֹגֵם בְּטַעַם הַתְּאֵנִים:

לד יַיִן נָסָךְ שֶׁנָּפַל עַל הַחִטִּים הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרוֹת בַּאֲכִילָה וּמֻתָּרוֹת בַּהֲנָיָה. וְלֹא יִמְכְּרֵם לְעַכּוּ"ם שֶׁמָּא יַחֲזֹר וְיִמְכְּרֵם לְיִשְׂרָאֵל. אֶלָּא כְּיוֹצֵד עוֹשֶׂה. טוֹחֵן אוֹתָן וְעוֹשֶׂה מֵהֶן פַּת וּמוֹכְרָהּ לְעַכּוּ"ם שֶׁלֹּא בִּפְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּדֵי שֶׁלֹּא יִקְחוּ אוֹתָהּ יִשְׂרָאֵל מִן הָעַכּוּ"ם שֶׁהֲרֵי פַּת עַכּוּ"ם אֲסוּרָה כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר. וְלָמָּה אֵין בּוֹדְקִין אֶת הַחִטִּים בְּנוֹתֵן טַעַם מִפְּנֵי שֶׁהֵן שׁוֹאֲבוֹת וְהַיַּיִן נִבְלָע בָּהֶן:

לה יַיִן נָסָךְ שֶׁהֶחֱמִיץ וְנָפַל לְתוֹךְ חֹמֶץ שֵׁכָר אוֹסֵר בְּכָל שֶׁהוּא מִפְּנֵי שֶׁהוּא בְּמִינוֹ שֶׁשְּׁנֵיהֶן חֹמֶץ הֵן. וְיַיִן שֶׁנִּתְעָרֵב עִם הַחֹמֶץ בֵּין שֶׁנָּפַל חֹמֶץ לַיַּיִן בֵּין שֶׁנָּפַל יַיִן לַחֹמֶץ מְשַׁעֲרִין אוֹתוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם:

תהילים היומי · פרקים ע״ט–פ״ב

פרק ע״ט

א מִזְמוֹר לְאָסָף אֱלֹהִים בָּאוּ גוֹיִם | בְּנַחֲלָתֶךָ טִמְּאוּ אֶת־הֵיכַל קָדְשֶׁךָ שָׂמוּ אֶת־יְרוּשָׁלַם לְעִיִּים:

ב נָתְנוּ אֶת־נִבְלַת עֲבָדֶיךָ מַאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם בְּשַׂר חֲסִידֶיךָ לְחַיְתוֹ־אָרֶץ:

ג שָׁפְכוּ דָמָם | כַּמַּיִם סְבִיבוֹת יְרוּשָׁלָ͏ִם וְאֵין קוֹבֵר׃

ד הָיִינוּ חֶרְפָּה לִשְׁכֵנֵינוּ לַעַג וָקֶלֶס לִסְבִיבוֹתֵינוּ׃

ה עַד־מָה יְהוָה תֶּאָנַף לָנֶצַח תִּבְעַר כְּמוֹ־אֵשׁ קִנְאָתֶךָ׃

ו שְׁפֹךְ חֲמָתְךָ אֶל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא־יְדָעוּךָ וְעַל מַמְלָכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא קָרָאוּ׃

ז כִּי אָכַל אֶת־יַעֲקֹב וְאֶת־נָוֵהוּ הֵשַׁמּוּ׃

ח אַל־תִּזְכָּר־לָנוּ עֲוֹנֹת רִאשֹׁנִים מַהֵר יְקַדְּמוּנוּ רַחֲמֶיךָ כִּי דַלּוֹנוּ מְאֹד׃

ט עָזְרֵנוּ | אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ עַל־דְּבַר כְּבוֹד־שְׁמֶךָ וְהַצִּילֵנוּ וְכַפֵּר עַל־חַטֹּאתֵינוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ׃

י לָמָּה | יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אַיֵּה אֱלֹהֵיהֶם יִוָּדַע (בגיים) [בַּגּוֹיִם] לְעֵינֵינוּ נִקְמַת דַּם־עֲבָדֶיךָ הַשָּׁפוּךְ׃

יא תָּבוֹא לְפָנֶיךָ אֶנְקַת אָסִיר כְּגֹדֶל זְרוֹעֲךָ הוֹתֵר בְּנֵי תְמוּתָה׃

יב וְהָשֵׁב לִשְׁכֵנֵינוּ שִׁבְעָתַיִם אֶל־חֵיקָם חֶרְפָּתָם אֲשֶׁר חֵרְפוּךָ אֲדֹנָי׃

יג וַאֲנַחְנוּ עַמְּךָ | וְצֹאן מַרְעִיתֶךָ נוֹדֶה לְךָ לְעוֹלָם לְדוֹר וָדֹר נְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ׃ {פ}

פרק פ׳

א לַמְנַצֵּחַ אֶל־שֹׁשַׁנִּים עֵדוּת לְאָסָף מִזְמוֹר׃

ב רֹעֵה יִשְׂרָאֵל | הַאֲזִינָה נֹהֵג כַּצֹּאן יוֹסֵף יֹשֵׁב הַכְּרוּבִים הוֹפִיעָה׃

ג לִפְנֵי אֶפְרַיִם | וּבִנְיָמִן וּמְנַשֶּׁה עוֹרְרָה אֶת־גְּבוּרָתֶךָ וּלְכָה לִישֵׁעָתָה לָּנוּ׃

ד אֱלֹהִים הֲשִׁיבֵנוּ וְהָאֵר פָּנֶיךָ וְנִוָּשֵׁעָה׃

ה יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת עַד־מָתַי עָשַׁנְתָּ בִּתְפִלַּת עַמֶּךָ׃

ו הֶאֱכַלְתָּם לֶחֶם דִּמְעָה וַתַּשְׁקֵמוֹ בִּדְמָעוֹת שָׁלִישׁ׃

ז תְּשִׂימֵנוּ מָדוֹן לִשְׁכֵנֵינוּ וְאֹיְבֵינוּ יִלְעֲגוּ־לָמוֹ׃

ח אֱלֹהִים צְבָאוֹת הֲשִׁיבֵנוּ וְהָאֵר פָּנֶיךָ וְנִוָּשֵׁעָה׃

ט גֶּפֶן מִמִּצְרַיִם תַּסִּיעַ תְּגָרֵשׁ גּוֹיִם וַתִּטָּעֶהָ׃

י פִּנִּיתָ לְפָנֶיהָ וַתַּשְׁרֵשׁ שָׁרָשֶׁיהָ וַתְּמַלֵּא־אָרֶץ׃

יא כָּסוּ הָרִים צִלָּהּ וַעֲנָפֶיהָ אַרְזֵי־אֵל׃

י״ב תְּשַׁלַּח קְצִירֶהָ עַד־יָם וְאֶל־נָהָר יוֹנְקוֹתֶיהָ׃

י״ג לָמָּה פָּרַצְתָּ גְדֵרֶיהָ וְאָרוּהָ כָּל־עֹבְרֵי דָּרֶךְ׃

י״ד יְכַרְסְמֶנָּה חֲזִיר מִיָּעַר וְזִיז שָׂדָי יִרְעֶנָּה׃

ט״ו אֱלֹהִים צְבָאוֹת שׁוּב־נָא הַבֵּט מִשָּׁמַיִם וּרְאֵה וּפְקֹד גֶּפֶן זֹאת׃

ט״ז וְכַנָּה אֲשֶׁר־נָטְעָה יְמִינֶךָ וְעַל־בֵּן אִמַּצְתָּה לָּךְ׃

י״ז שְׂרֻפָה בָאֵשׁ כְּסוּחָה מִגַּעֲרַת פָּנֶיךָ יֹאבֵדוּ׃

י״ח תְּהִי־יָדְךָ עַל־אִישׁ יְמִינֶךָ עַל־בֶּן־אָדָם אִמַּצְתָּ לָּךְ׃

י״ט וְלֹא־נָסוֹג מִמֶּךָּ תְּחַיֵּנוּ וּבְשִׁמְךָ נִקְרָא׃

כ׳ יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת הֲשִׁיבֵנוּ הָאֵר פָּנֶיךָ וְנִוָּשֵׁעָה׃ {פ}

פרק פ״א

א׳ לַמְנַצֵּחַ | עַל־הַגִּתִּית לְאָסָף׃

ב׳ הַרְנִינוּ לֵאלֹהִים עוּזֵּנוּ הָרִיעוּ לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב׃

ג׳ שְׂאוּ־זִמְרָה וּתְנוּ־תֹף כִּנּוֹר נָעִים עִם־נָבֶל׃

ד׳ תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ׃

ה׳ כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב׃

ו׳ עֵדוּת | בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ בְּצֵאתוֹ עַל־אֶרֶץ מִצְרַיִם שְׂפַת לֹא־יָדַעְתִּי אֶשְׁמָע׃

ז׳ הֲסִירוֹתִי מִסֶּבֶל שִׁכְמוֹ כַּפָּיו מִדּוּד תַּעֲבֹרְנָה׃

ח׳ בַּצָּרָה קָרָאתָ וָאֲחַלְּצֶךָּ אֶעֶנְךָ בְּסֵתֶר רַעַם אֲבְחָנְךָ עַל־מֵי מְרִיבָה סֶלָה׃

ט׳ שְׁמַע עַמִּי וְאָעִידָה בָּךְ יִשְׂרָאֵל אִם־תִּשְׁמַע־לִי׃

י׳ לֹא־יִהְיֶה בְךָ אֵל זָר וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נֵכָר׃

י״א אָנֹכִי | יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הַמַּעַלְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם הַרְחֶב־פִּיךָ וַאֲמַלְאֵהוּ׃

י״ב וְלֹא־שָׁמַע עַמִּי לְקוֹלִי וְיִשְׂרָאֵל לֹא־אָבָה לִי׃

י״ג וָאֲשַׁלְּחֵהוּ בִּשְׁרִירוּת לִבָּם יֵלְכוּ בְּמוֹעֲצוֹתֵיהֶם׃

י״ד לוּ עַמִּי שֹׁמֵעַ לִי יִשְׂרָאֵל בִּדְרָכַי יְהַלֵּכוּ׃

ט״ו כִּמְעַט אוֹיְבֵיהֶם אַכְנִיעַ וְעַל צָרֵיהֶם אָשִׁיב יָדִי׃

ט״ז מְשַׁנְאַי יְהוָה יְכַחֲשׁוּ־לוֹ וְיִהְיֶ עִתָּם לְעוֹלָם׃

י״ז וַיַּאַכִילֵהוּ מֵחֵלֶב חִטָּה וּמִצּוּר דְּבַשׁ אַשְׂבִּיעֶךָּ׃ {פ}

פרק פ״ב

א׳ מִזְמוֹר לְאָסָף אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת־אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט׃

ב׳ עַד־מָתַי תִּשְׁפְּטוּ־עָוֶל וּפְנֵי רְשָׁעִים תִּשְׂאוּ־סֶלָה׃

ג׳ שִׁפְטוּ־דַל וְיָתוֹם עָנִי וָרָשׁ הַצְדִּיקוּ׃

ד׳ פַּלְטוּ־דַל וְאֶבְיוֹן מִיַּד רְשָׁעִים הַצִּילוּ׃

ה׳ לֹא יָדְעוּ | וְלֹא יָבִינוּ בַּחֲשֵׁכָה יִתְהַלֵּכוּ יִמּוֹטוּ כָּל־מוֹסְדֵי אָרֶץ׃

ו׳ אֲנִי־אָמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי עֶלְיוֹן כֻּלְּכֶם׃

ז׳ אָכֵן כְּאָדָם תְּמוּתוּן וּכְאַחַד הַשָּׂרִים תִּפֹּלוּ׃

ח׳ קוּמָה אֱלֹהִים שָׁפְטָה הָאָרֶץ כִּי־אַתָּה תִנְחַל בְּכָל־הַגּוֹיִם׃ {פ}

יום שישי · ערב שבת

י״ז כסלו תשפ״ז · 27 בנובמבר 2026

חומש עם רש״י · עלייה שישית בראשית ל״ה י״ב – ל״ו י״ט

פרק ל״ה

י״ב וְאֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְאַבְרָהָם וּלְיִצְחָק לְךָ אֶתְּנֶנָּה וּלְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ אֶתֵּן אֶת־
הָאָרֶץ:

י״ג וַיַּעַל מֵעָלָיו אֱלֹהִים בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־דִּבֶּר אִתּוֹ:

במקום אשר דבר אתו. אֵינִי יוֹדֵעַ מַה מְלַמְּדֵנוּ:

י״ד וַיַּצֵּב יַעֲקֹב מַצֵּבָה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־דִּבֶּר אִתּוֹ מַצֶּבֶת אָבֶן וַיַּסֵּךְ עָלֶיהָ נֶסֶךְ וַיִּצֹק
עָלֶיהָ שָׁמֶן:

ט״ו וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶת־שֵׁם הַמָּקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אִתּוֹ שָׁם אֱלֹהִים בֵּית־אֵל:

ט״ז וַיִּסְעוּ מִבֵּית אֵל וַיְהִי־עוֹד כִּבְרַת־הָאָרֶץ לָבוֹא אֶפְרָתָה וַתֵּלֶד רָחֵל וַתְּקַשׁ
בְּלִדְתָּהּ:

כברת הארץ. מְנַחֵם פֵּרֵשׁ לְשׁוֹן כַּבִּיר, רִבּוּי, מַהֲלַךְ רַב. וְאַגָּדָה, בִּזְמַן שֶׁהָאָרֶץ חֲלוּלָה וּמְנֻקֶּבֶת כִּכְבָרָה (בראשית רבה), שֶׁהַנִּיר מָצוּי, הַסְּתָו עָבַר וְהַשָּׁרָב עֲדַיִן לֹא בָא (שם ז), וְאֵין זֶה פְּשׁוּטוֹ שֶׁל מִקְרָא, שֶׁהֲרֵי בְּנַעֲמָן מָצִינוּ וַיֵּלֶךְ מֵאִתּוֹ כִּבְרַת אֶרֶץ (מלכים ב ה׳). וְאוֹמֵר אֲנִי שֶׁהוּא שֵׁם מִדַּת קַרְקַע, כְּמוֹ מַהֲלַךְ פַּרְסָה אוֹ יוֹתֵר, כְּמוֹ שֶׁאַתָּה אוֹמֵר צֶמֶד כֶּרֶם (ישעיהו ה׳), חֶלְקַת הַשָּׂדֶה (בראשית ל״ג), כְּךָ בְּמַהֲלַךְ אָדָם נוֹתֵן שֵׁם מִדָּה כִּבְרַת אֶרֶץ:

י״ז וַיְהִי בְּהַקְשֹׁתָהּ בְּלִדְתָּהּ וַתֹּאמֶר לָהּ הַמְיַלֶּדֶת אַל־תִּירְאִי כִּי־גַם־זֶה לָךְ בֵּן:

כי גם זה. נוֹסַף לְךָ עַל יוֹסֵף; וְרַבּוֹתֵינוּ דָּרְשׁוּ: עִם כָּל שֵׁבֶט נוֹלְדָה תְּאוֹמָה, וְעִם בִּנְיָמִין נוֹלְדָה תְּאוֹמָה יְתֵרָה:

י״ח וַיְהִי בְּצֵאת נַפְשָׁהּ כִּי מֵתָה וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶּן־אוֹנִי וְאָבִיו קָרָא־לוֹ בִנְיָמִין:

בן אוני. בֶּן צַעֲרִי:

בנימין. נִרְאֶה בְּעֵינַי, לְפִי שֶׁהוּא לְבַדּוֹ נוֹלַד בְּאֶרֶץ כְּנַעַן שֶׁהוּא בַּנֶּגֶב כְּשֶׁאָדָם בָּא מֵאֲרַם נַהֲרַיִם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בַּנֶּגֶב בְּאֶרֶץ כְּנַעַן (במדבר ל״ג), הָלוֹךְ וְנָסוֹעַ הַנֶּגְבָּה (בראשית י״ב):

בנימין. בֶּן יָמִין, לְשׁוֹן צָפוֹן וְיָמִין אַתָּה בְרָאתָם (תהילים פ"ט), לְפִיכָךְ הוּא מָלֵא:

י"ט **וַתָּמָת רָחֵל וַתִּקָּבֶר֙ בְּדֶ֣רֶךְ אֶפְרָ֔תָה הִ֖וא בֵּ֥ית לָֽחֶם׃**

כ **וַיַּצֵּ֥ב יַעֲקֹ֛ב מַצֵּבָ֖ה עַל־קְבֻרָתָ֑הּ הִ֚וא מַצֶּ֣בֶת קְבֶ֣רֶת־רָחֵ֔ל עַד־הַיּ֖וֹם׃**

כ"א **וַיִּסַּ֥ע יִשְׂרָאֵ֖ל וַיֵּ֣ט אָהֳלָ֑ה מֵהָלְאָ֖ה לְמִגְדַּל־עֵֽדֶר׃**

כ"ב **וַיְהִ֗י בְּשָׁכֵן֙ יִשְׂרָאֵ֣ל׀ בָּאָ֣רֶץ הַהִ֔וא וַיֵּ֣לֶךְ רְאוּבֵ֔ן וַיִּשְׁכַּ֕ב אֶת־בִּלְהָ֖ה׀ פִּילֶ֣גֶשׁ אָבִ֑יו וַיִּשְׁמַ֖ע יִשְׂרָאֵ֑ל׃ {פ} וַיִּהְי֥וּ בְנֵי־יַעֲקֹ֖ב שְׁנֵ֥ים עָשָֽׂר׃**

בשכן ישראל בארץ ההיא. עַד שֶׁלֹּא בָא לְחֶבְרוֹן אֲצָל יִצְחָק אֲרִעוּהוּ כָּל אֵלֶּה:

וישכב. מִתּוֹךְ שֶׁבִּלְבֵּל מִשְׁכְּבוֹ, מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ שְׁכָבָהּ; וְלָמָּה בִלְבֵּל וְחִלֵּל יְצוּעָיו? שֶׁכְּשֶׁמֵּתָה רָחֵל נָטַל יַעֲקֹב מִטָּתוֹ, שֶׁהָיְתָה נְתוּנָה תָּדִיר בְּאֹהֶל רָחֵל וְלֹא בְּשֶׁאָר אָהָלִים, וּנְתָנָהּ בְּאֹהֶל בִּלְהָה; בָּא רְאוּבֵן וְתָבַע עֶלְבּוֹן אִמּוֹ, אָמַר אִם אֲחוֹת אִמִּי הָיְתָה צָרָה לְאִמִּי, שִׁפְחַת אֲחוֹת אִמִּי תְּהֵא צָרָה לְאִמִּי? לְכָךְ בִּלְבֵּל (שבת נ"ה):

ויהיו בני יעקב שנים עשר. מַתְחִיל לְעִנְיַן רִאשׁוֹן, מִשֶּׁנּוֹלַד בִּנְיָמִין נִשְׁלְמָה הַמִּטָּה וּמֵעַתָּה רְאוּיִים לְהִמָּנוֹת, וּמָנָן; וְרִבּוֹתֵינוּ דָּרְשׁוּ, לְלַמֵּדְנוּ בָּא, שֶׁכֻּלָּן שָׁוִין וְכֻלָּן צַדִּיקִים, שֶׁלֹּא חָטָא רְאוּבֵן:

כ"ג **בְּנֵ֣י לֵאָ֔ה בְּכֹ֖ר יַעֲקֹ֑ב רְאוּבֵ֣ן וְשִׁמְעוֹן֙ וְלֵוִ֣י וִיהוּדָ֔ה וְיִשָּׂשכָ֖ר וּזְבֻלֽוּן׃**

בכור יעקב. אֲפִלּוּ בִּשְׁעַת הַקַּלְקָלָה קְרָאוֹ בְּכוֹר:

בכור יעקב. בְּכוֹר לַנַּחֲלָה, בְּכוֹר לָעֲבוֹדָה, בְּכוֹר לְמִנְיָן, וְלֹא נִתְּנָה בְּכוֹרָה לְיוֹסֵף אֶלָּא לְעִנְיַן הַשְּׁבָטִים – שֶׁנַּעֲשָׂה לִשְׁנֵי שְׁבָטִים:

כ"ד **בְּנֵ֣י רָחֵ֔ל יוֹסֵ֖ף וּבִנְיָמִֽן׃**

כ"ה **וּבְנֵ֣י בִלְהָ֣ה׀ שִׁפְחַ֣ת רָחֵ֗ל דָּ֚ן וְנַפְתָּלִֽי׃**

כ"ו **וּבְנֵ֣י זִלְפָּ֔ה שִׁפְחַ֖ת לֵאָ֑ה גָּ֥ד וְאָשֵׁ֖ר אֵ֣לֶּה בְּנֵי־יַעֲקֹ֔ב אֲשֶׁ֥ר יֻלַּד־לוֹ֖ בְּפַדַּ֥ן אָֽרָם׃**

כ"ז **וַיָּבֹ֣א יַעֲקֹ֗ב אֶל־יִצְחָק֙ אָבִ֔יו מַמְרֵ֖א קִרְיַ֣ת הָאַרְבַּ֑ע הִ֣וא חֶבְר֔וֹן אֲשֶׁר־גָּ֥רוּ שָׁ֖ם אַבְרָהָ֥ם וְיִצְחָֽק׃**

ממרא. שֵׁם הַמִּישׁוֹר:

קרית הארבע. שֵׁם הָעִיר:

ממרא קרית הארבע. אֶל מִישׁוֹר שֶׁל קִרְיַת אַרְבַּע. וְאִי"תּ הָיָה לוֹ לִכְתּוֹב מַמְרֵא הַקִּרְיַת אַרְבַּע? כֵּן דֶּרֶךְ הַמִּקְרָא בְּכָל דָּבָר שֶׁשְּׁמוֹ כָּפוּל, כְּגוֹן זֶה, וּכְגוֹן בֵּית לֶחֶם, אֲבִי עֶזֶר, בֵּית

אֵל, אִם הֲצָרַךְ לְהַטִּיל בּוֹ הֵ"א, נוֹתְנָהּ בְּרֹאשׁ הַתֵּבָה הַשְּׁנִיָּה – בֵּית הַלַּחְמִי (שמואל א ט"ז), בְּעָפְרָת אֲבִי הָעֶזְרִי (שופטים ו'), בָּנָה חִיאֵל בֵּית הָאֵלִי (מלכים א ט"ז):

כ״ח וַיִּהְיוּ יְמֵי יִצְחָק מְאַת שָׁנָה וּשְׁמֹנִים שָׁנָה:

כ״ט וַיִּגְוַע יִצְחָק וַיָּמָת וַיֵּאָסֶף אֶל־עַמָּיו זָקֵן וּשְׂבַע יָמִים וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ עֵשָׂו וְיַעֲקֹב בָּנָיו: {פ}

ויגוע יצחק. אֵין מֻקְדָּם וּמְאֻחָר בַּתּוֹרָה; מְכִירָתוֹ שֶׁל יוֹסֵף קָדְמָה לְמִיתָתוֹ שֶׁל יִצְחָק י"ב שָׁנָה, שֶׁהֲרֵי כְּשֶׁנּוֹלַד יַעֲקֹב הָיָה יִצְחָק בֶּן שִׁשִּׁים שָׁנָה, שֶׁנֶּאֱמַר וְיִצְחָק בֶּן שִׁשִּׁים שָׁנָה וְגוֹ', וְיִצְחָק מֵת בִּשְׁנַת ק"כ לְיַעֲקֹב – אִם תּוֹצִיא שִׁשִּׁים מִמֵּאָה וּשְׁמוֹנִים שָׁנָה נִשְׁאֲרוּ ק"כ – וְיוֹסֵף נִמְכַּר בֶּן י"ז שָׁנָה, וְאוֹתָהּ שָׁנָה שְׁנַת מֵאָה וּשְׁמוֹנָה לְיַעֲקֹב, כֵּיצַד? בֶּן שִׁשִּׁים וְשָׁלוֹשׁ נִתְבָּרֵךְ, אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה נִטְמַן בְּבֵית עֵבֶר, הֲרֵי שִׁבְעִים וְשֶׁבַע, וְאַרְבַּע עֶשְׂרֵה עָבַד בְּאִשָּׁה, וּבְסוֹף אַרְבַּע עֶשְׂרֵה נוֹלַד יוֹסֵף, שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָלְדָה רָחֵל אֶת יוֹסֵף וְגוֹ', הֲרֵי תִּשְׁעִים וְאַחַת, וְי"ז עַד שֶׁלֹּא נִמְכַּר יוֹסֵף, הֲרֵי מֵאָה וּשְׁמוֹנָה (עוֹד מִפְּרָשׁ מִן הַמִּקְרָא מְשֻׁנְמְכַּר יוֹסֵף עַד שֶׁבָּא יַעֲקֹב מִצְרַיְמָה כ"ב שָׁנָה שֶׁנֶּ', וְיוֹסֵף בֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְגוֹ', וְז' שָׁנִים שָׂבָע וּשְׁנָתַיִם רָעָב, הֲרֵי כ"ב, וּכְתִיב יְמֵי שְׁנֵי מְגוּרַי שְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה, נִמְצָא יַעֲקֹב בְּמִכְירָתוֹ ק"ח):

פרק ל״ו

א׳ וְאֵלֶּה תֹּלְדוֹת עֵשָׂו הוּא אֱדוֹם:

ב׳ עֵשָׂו לָקַח אֶת־נָשָׁיו מִבְּנוֹת כְּנָעַן אֶת־עָדָה בַּת־אֵילוֹן הַחִתִּי וְאֶת־אָהֳלִיבָמָה בַּת־עֲנָה בַּת־צִבְעוֹן הַחִוִּי:

עדה בת אילון. הִיא בָּשְׂמַת בַּת אֵילוֹן, וְנִקְרֵאת בָּשְׂמַת עַל שֵׁם שֶׁהָיְתָה מְקַטֶּרֶת בְּשָׂמִים לַעֲ"ז:

אהליבמה. הִיא יְהוּדִית, וְהוּא כִּנָּה שְׁמָהּ יְהוּדִית לוֹמַר שֶׁהִיא כּוֹפֶרֶת בַּעֲ"ז כְּדֵי לְהַטְעוֹת אֶת אָבִיו:

בת ענה בת צבעון. אִם בַּת עֲנָה לֹא בַּת צִבְעוֹן? עֲנָה בְּנוֹ שֶׁל צִבְעוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר וְאֵלֶּה בְּנֵי צִבְעוֹן וְאַיָּה וַעֲנָה? מְלַמֵּד שֶׁבָּא צִבְעוֹן עַל כַּלָּתוֹ אֵשֶׁת עֲנָה, וְיָצְאָה אָהֳלִיבָמָה מִבֵּין שְׁנֵיהֶם, וְהוֹדִיעֲךָ הַכָּתוּב שֶׁכֵּלָּן בְּנֵי מַמְזֵרוּת הָיוּ:

ג׳ וְאֶת־בָּשְׂמַת בַּת־יִשְׁמָעֵאל אֲחוֹת נְבָיוֹת:

בשמת בת ישמעאל. וּלְהַלָּן קוֹרֵא לָהּ מָחֲלַת? מָצִינוּ בְּאַגָּדַת מִדְרַשׁ סֵפֶר שְׁמוּאֵל ג' מוֹחָלִים לָהֶן עֲוֹנוֹתֵיהֶן, גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר, וְהָעוֹלֶה לִגְדֻלָּה, וְהַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה. וְלָמַד הַטַּעַם מִכָּאן –

לְכָךְ נִקְרֵאת מְחֻלַּת, שֶׁנִּמְחֲלוּ עֲוֹנוֹתֶיהָ:

אחות נביות. עַל שֵׁם שֶׁהוּא הִשְׁיְאָהּ לוֹ מִשֶּׁמֵּת יִשְׁמָעֵאל נִקְרֵאת עַל שְׁמוֹ:

ד **וַתֵּלֶד עָדָה לְעֵשָׂו אֶת־אֱלִיפָז וּבָשְׂמַת יָלְדָה אֶת־רְעוּאֵל:**

ה **וְאָהֳלִיבָמָה יָלְדָה אֶת־[יְעוּשׁ] (יעיש) וְאֶת־יַעְלָם וְאֶת־קֹרַח אֵלֶּה בְּנֵי עֵשָׂו אֲשֶׁר יֻלְּדוּ־לוֹ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:**

ואהליבמה ילדה וגו'. קֹרַח זֶה מַמְזֵר הָיָה, וּבֶן אֱלִיפַז הָיָה, שֶׁבָּא עַל אֵשֶׁת אָבִיו, אֶל אָהֳלִיבָמָה אֵשֶׁת עֵשָׂו, שֶׁהֲרֵי הוּא מָנוּי עִם אֲלוּפֵי אֱלִיפַז בְּסוֹף הָעִנְיָן (בראשית רבה):

ו **וַיִּקַּח עֵשָׂו אֶת־נָשָׁיו וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־בְּנֹתָיו וְאֵת כָּל־נַפְשׁוֹת בֵּיתוֹ וְאֶת־מִקְנֵהוּ וְאֶת־כָּל־בְּהֶמְתּוֹ וְאֵת כָּל־קִנְיָנוֹ אֲשֶׁר רָכַשׁ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיֵּלֶךְ אֶל־אֶרֶץ מִפְּנֵי יַעֲקֹב אָחִיו:**

וילך אל ארץ. לָגוּר בַּאֲשֶׁר יִמְצָא:

ז **כִּי־הָיָה רְכוּשָׁם רָב מִשֶּׁבֶת יַחְדָּו וְלֹא יָכְלָה אֶרֶץ מְגוּרֵיהֶם לָשֵׂאת אֹתָם מִפְּנֵי מִקְנֵיהֶם:**

ולא יכלה ארץ מגוריהם. לְהַסְפִּיק מִרְעֶה לַבְּהֵמוֹת שֶׁלָּהֶם (ב"ר). וּמ"א: **מפני יעקב אחיו.** מִפְּנֵי שִׂטַּר חוֹב שֶׁל גְּזֵרַת "כִּי גֵר יִהְיֶה זַרְעֲךָ" הַמֻּטָּל עַל זַרְעוֹ שֶׁל יִצְחָק, אָמַר אֵלֶּךְ לִי מִכָּאן, אֵין לִי חֵלֶק לֹא בַּמַּתָּנָה, שֶׁנִּתְּנָה לוֹ הָאָרֶץ הַזֹּאת, וְלֹא בְּפִרְעוֹן הַשִּׂטָּר, וּמִפְּנֵי הַבּוּשָׁה שֶׁמָּכַר בְּכוֹרָתוֹ:

ח **וַיֵּשֶׁב עֵשָׂו בְּהַר שֵׂעִיר עֵשָׂו הוּא אֱדוֹם:**

ט **וְאֵלֶּה תֹּלְדוֹת עֵשָׂו אֲבִי אֱדוֹם בְּהַר שֵׂעִיר:**

ואלה. הַתּוֹלְדוֹת שֶׁהוֹלִידוּ בָּנָיו עַכְשָׁו מִשֶּׁהָלַךְ לְשֵׂעִיר:

י **אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־עֵשָׂו אֱלִיפַז בֶּן־עָדָה אֵשֶׁת עֵשָׂו רְעוּאֵל בֶּן־בָּשְׂמַת אֵשֶׁת עֵשָׂו:**

יא **וַיִּהְיוּ בְּנֵי אֱלִיפָז תֵּימָן אוֹמָר צְפוֹ וְגַעְתָּם וּקְנַז:**

יב **וְתִמְנַע | הָיְתָה פִילֶגֶשׁ לֶאֱלִיפַז בֶּן־עֵשָׂו וַתֵּלֶד לֶאֱלִיפַז אֶת־עֲמָלֵק אֵלֶּה בְּנֵי עָדָה אֵשֶׁת עֵשָׂו:**

ותמנע היתה פילגש. לְהוֹדִיעַ גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, כַּמָּה הָיוּ תְּאֵבִים לְדַבֵּק בְּזַרְעוֹ. תִּמְנַע זוֹ בַּת אֲלוּפִים הָיְתָה, שֶׁנֶּאֱמַר וַאֲחוֹת לוֹטָן תִּמְנָע, וְלוֹטָן מֵאֲלוּפֵי יוֹשְׁבֵי שֵׂעִיר הָיָה מִן הַחוֹרִים שֶׁיָּשְׁבוּ בָהּ לְפָנִים, אָמְרָה אֵינִי זוֹכָה לְהִנָּשֵׂא לְךָ, הַלְוַאי וְאֶהְיֶה פִּילֶגֶשׁ. וּבְדִבְרֵי

הַיָּמִים מוֹנָה אוֹתָהּ בְּבָנָיו שֶׁל אֱלִיפַז, מְלַמֵּד שֶׁבָּא עַל אִשְׁתּוֹ שֶׁל שֵׂעִיר וְיָצְאָה תִּמְנָע מִבֵּינֵיהֶם, וּכְשֶׁגָּדְלָה נַעֲשֵׂית פִּילַגְשׁוֹ, וְזֶהוּ וַאֲחוֹת לוֹטָן תִּמְנָע, וְלֹא מְנָאָהּ עִם בְּנֵי שֵׂעִיר שֶׁהָיְתָה אֲחוֹתוֹ מִן הָאֵם וְלֹא מִן הָאָב:

כ״ג וְאֵלֶּה בְּנֵי רְעוּאֵל נַחַת וָזֶרַח שַׁמָּה וּמִזָּה אֵלֶּה הָיוּ בְּנֵי בָשְׂמַת אֵשֶׁת עֵשָׂו:

כ״ד וְאֵלֶּה הָיוּ בְּנֵי אָהֳלִיבָמָה בַּת־עֲנָה בַּת־צִבְעוֹן אֵשֶׁת עֵשָׂו וַתֵּלֶד לְעֵשָׂו אֶת־[וְיעוּשׁ (יעיש) וְאֶת־יַעְלָם וְאֶת־קֹרַח:

ט״ו אַלּוּף בְּנֵי־עֵשָׂו בְּנֵי אֱלִיפַז בְּכוֹר עֵשָׂו אַלּוּף תֵּימָן אַלּוּף אוֹמָר אַלּוּף צְפוֹ אַלּוּף קְנַז:

אלה אלופי בני עשו. רָאשֵׁי מִשְׁפָּחוֹת:

ט״ז אַלּוּף־קֹרַח אַלּוּף גַּעְתָּם אַלּוּף עֲמָלֵק אֵלֶּה אַלּוּפֵי אֱלִיפַז בְּאֶרֶץ אֱדוֹם אֵלֶּה בְּנֵי עָדָה:

י״ז וְאֵלֶּה בְּנֵי רְעוּאֵל בֶּן־עֵשָׂו אַלּוּף נַחַת אַלּוּף זֶרַח אַלּוּף שַׁמָּה אַלּוּף מִזָּה אֵלֶּה אַלּוּפֵי רְעוּאֵל בְּאֶרֶץ אֱדוֹם אֵלֶּה בְּנֵי בָשְׂמַת אֵשֶׁת עֵשָׂו:

י״ח וְאֵלֶּה בְּנֵי אָהֳלִיבָמָה אֵשֶׁת עֵשָׂו אַלּוּף יְעוּשׁ אַלּוּף יַעְלָם אַלּוּף קֹרַח אֵלֶּה אַלּוּפֵי אָהֳלִיבָמָה בַּת־עֲנָה אֵשֶׁת עֵשָׂו:

י״ט אֵלֶּה בְּנֵי־עֵשָׂו וְאֵלֶּה אַלּוּפֵיהֶם הוּא אֱדוֹם: {ס}

תניא · קונטרס אחרון — מאמר ח׳

הִנֵּה, לֹא טוֹבָה הַשְׁמוּעָה, שָׁמַעְתִּי וַתִּרְגַּז בִּטְנִי, אֲשֶׁר עַם ה׳ מַעֲבִירִים מִלִּפְנֵי הַתֵּיבָה הָאִישׁ הֶחָפֵץ בַּחַיִּים וַאֲרִיכוּת יָמִים שֶׁל כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבְּ"מִקְדָּשׁ מְעַט" הַזֶּה שֶׁל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, כְּמַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ־זִכְרוֹנָם־לִבְרָכָה: שִׁלְשָׁה דְּבָרִים מַאֲרִיכִים יָמָיו שֶׁל אָדָם, וְאֶחָד מֵהֶם – הַמַּאֲרִיךְ בִּתְפִלָּתוֹ.

וְאַף גַּם מִי שֶׁהַשָּׁעָה דְּחוּקָה לוֹ בְּיוֹתֵר, וְאִי אֶפְשָׁר לוֹ בְּשׁוּם אוֹפָן לְהַמְתִּין עַד אַחַר עֲנִיַּית קְדוּשָׁה שֶׁל חֲזָרַת הַשְׁלִיחַ־צִבּוּר הַזֶּה, הֲלֹא טוֹב טוֹב לוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹעַ קְדוּשָׁה וּבָרְכוּ, מִלֵּירֵד לְחַיֵּיהֶם שֶׁל הַחֲפֵצִים בַּחַיִּים, וְאוֹנֶס רַחֲמָנָא פַּטְרֵיהּ, וְהַשְׁלִיחַ־צִבּוּר מוֹצִיאוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ אַף שֶׁלֹּא שָׁמַע – כְּאִילּוּ שָׁמַע, שֶׁהוּא כְּעוֹנֶה מַמָּשׁ, וְכִדְאִיתָא

בַּגְּמָרָא גַּבֵּי עַם שֶׁבַּשָּׁדוֹת דַּאֲנִיסֵי, וְיוֹצְאִים יְדֵי חוֹבַת תְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה עַצְמָהּ בַּחֲזָרַת הַשְּׁלִיחַ־צִבּוּר כְּאִלּוּ שָׁמְעוּ מִפִּיו, וְגַם קְדוּשָּׁה וּבָרְכוּ בְּכֻלָּל.

וְהִנֵּה, זֹאת חֲקַרְנוּהָ כֵּן הוּא אַף גַּם בַּדּוֹרוֹת הָרִאשׁוֹנִים שֶׁל חַכְמֵי הַמִּשְׁנָה וְהַגְּמָרָא, שֶׁהָיְתָה תּוֹרָתָם קֶבַע וְעִיקַּר עֲבוֹדָתָם, וְלֹא תְּפִלָּתָם. וּמִכָּל שֶׁכֵּן עַתָּה הַפַּעַם בְּעִקְּבוֹת מְשִׁיחָא, שֶׁאֵין תּוֹרָתֵינוּ קֶבַע, מִצּוֹק הָעִתִּים, וְעִיקַּר הָעֲבוֹדָה בְּעִקְּבוֹת מְשִׁיחָא הִיא הַתְּפִלָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַב חַיִּים וִיטַאל זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּ"עֵץ חַיִּים" וּ"פְּרִי עֵץ חַיִּים".

מִכָּל שֶׁכֵּן וְקַל וָחוֹמֶר שֶׁרָאוּי וְנָכוֹן לִיתֵּן נַפְשֵׁינוּ מַמָּשׁ עָלֶיהָ. וְהִיא חוֹבָה שֶׁל תּוֹרָה מַמָּשׁ, לְמִבְיְנֵי מַדָּע – תּוֹעֶלֶת הַהִתְבּוֹנְנוּת וְעוֹמֶק הַדַּעַת קְצָת, כָּל חַד לְפוּם שִׁיעוּרָא דִּילֵיהּ, בְּסִדּוּר שִׁבְחוֹ שֶׁל מָקוֹם בָּרוּךְ־הוּא בִּפְסוּקֵי דְּזִמְרָה וּשְׁתֵּי בְרָכוֹת שֶׁלְּפָנֶיהָ קְרִיאַת־שְׁמַע – "יוֹצֵר" וְ"אַהֲבָה" לְעוֹרֵר בָּהֶן הָאַהֲבָה הַמְסוּתֶּרֶת בְּלֵב כָּל יִשְׂרָאֵל, לָבֹא לִבְחִינַת גִּילוּי בְּהִתְגַּלּוּת הַלֵּב בִּשְׁעַת קְרִיאַת־שְׁמַע עַצְמָהּ.

שֶׁזֹּאת הִיא מִצְוַת הָאַהֲבָה שֶׁבַּפָּסוּק: "וְאָהַבְתָּ גו' בְּכָל לְבָבְךָ גו'", הַנִּמְנֵית רִאשׁוֹנָה בְּתַרְיַ"ג מִצְוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, שֶׁהִיא מִיסוֹדֵי הַתּוֹרָה וְשָׁרְשָׁהּ וּמָקוֹר לְכָל רַמַּ"ח מִצְוֹת עֲשֵׂה, כִּי עַל אַהֲבָה הַמְסוּתֶּרֶת בְּלֵב כָּל יִשְׂרָאֵל בְּתוֹלַדְתָּם וְטִבְעָם, לֹא שַׁיָּךְ צִיווּי כְּלָל.

וְדַעַת לְנָבוֹן נָקֵל, כִּי כְּשֶׁהָאַהֲבָה הִיא מְסוּתֶּרֶת – הִיא עוֹדֶינָּה בַּנֶּפֶשׁ הָאֱלֹקִית לְבַדָּהּ, וּכְשֶׁבָּאָה לִבְחִינַת גִּילוּי לַנֶּפֶשׁ הַחִיּוּנִית אֲזַי הִיא בְּהִתְגַּלּוּת הַלֵּב בְּחָלָל שְׁמָאלִי, מְקוֹם מִשְׁכַּן נֶפֶשׁ הַחִיּוּנִית.

וְזֶהוּ עִנְיַן בֵּירוּר נִיצוֹצוֹת הַמּוּזְכָּר שָׁם בְּעֵץ חַיִּים וּפְרִי עֵץ חַיִּים גַּבֵּי תְּפִלָּה, שֶׁלְּכֵן הִיא עִיקַּר הָעֲבוֹדָה בְּעִקְּבוֹת מְשִׁיחָא, לְבָרֵר נִיצוֹצוֹת כּוּ', שֶׁהוּא בְּחִינַת אִתְהַפְּכָא אוֹ אִתְכַּפְיָא שֶׁל נֶפֶשׁ הַחִיּוּנִית לְנֶפֶשׁ הָאֱלֹקִית כַּנּוֹדָע, "כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ כּוּ'", וְהַדָּם מִתְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם מֵאוֹכְלִין וּמַשְׁקִין, וְגַם מִתְפָּעֵל וְנִתְקָן מִמַּלְבּוּשִׁים וְדִירָה כּוּ'.

מַה־שֶּׁאֵין־כֵּן בַּדּוֹרוֹת הָרִאשׁוֹנִים, שֶׁהָיוּ נִשְׁמוֹת הָאֱלֹקִית גְּדוֹלֵי הָעֵרֶךְ, הָיָה הַבֵּירוּר נַעֲשֶׂה כְּרֶגַע בִּקְרִיאַת־שְׁמַע לְבַד וּבְרָכוֹת שֶׁלְּפָנֶיהָ וּפְסוּקֵי דְּזִמְרָה בִּקְצָרָה וְכוּ', וְדֵי לַמֵּבִין:

פרק י׳

א׳ כְּשֵׁם שֶׁמֻּתָּר לַמּוֹכֵר לִפְסֹק עַל שַׁעַר שֶׁבַּשּׁוּק כָּךְ מֻתָּר לִלְווֹת הַפֵּרוֹת סְתָם וּפוֹרְעִין סְתָם בְּלֹא קְבִיעַת זְמַן עַל הַשַּׁעַר שֶׁבַּשּׁוּק. כֵּיצַד. הָיָה הַשַּׁעַר קָבוּעַ וְיָדוּעַ לִשְׁנֵיהֶם וְלָוָה מֵהֶם עֶשֶׂר סְאִין חַיָּב לְהַחְזִיר לוֹ עֶשֶׂר סְאִין אַף עַל פִּי שֶׁהוּקְרוּ הַחִטִּים שֶׁהֲרֵי כְּשֶׁלָּוָה מִמֶּנּוּ הָיָה הַשַּׁעַר יָדוּעַ וְאִלּוּ רָצָה הָיָה קוֹנֶה וּמַחֲזִיר לוֹ שֶׁהֲרֵי לֹא קָבַע לוֹ זְמַן:

ב׳ הָיָה לוֹ מֵאוֹתוֹ הַמִּין שֶׁלָּוָה הֲרֵי זֶה מֻתָּר לִלְווֹת סְתָם בְּלֹא קְבִיעַת זְמַן וּפוֹרֵעַ סְתָם אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן לֹא יָצָא הַשַּׁעַר. וַאֲפִלּוּ הָיְתָה לוֹ סְאָה בִּלְבַד לָוֶה עָלֶיהָ כַּמָּה סְאִין. הָיְתָה לוֹ טִפָּה אַחַת שֶׁל שֶׁמֶן אוֹ שֶׁל יַיִן לָוֶה עָלֶיהָ כַּמָּה גַּרְבֵּי יַיִן וְשֶׁמֶן. לֹא הָיְתָה לוֹ מֵאוֹתוֹ הַמִּין כְּלוּם וְלֹא נִקְבַּע שַׁעַר הַשּׁוּק עֲדַיִן אוֹ שֶׁלֹּא יָדְעוּ שַׁעַר הַשּׁוּק הֲרֵי זֶה אָסוּר לִלְווֹת סְאָה בִּסְאָה. וְכֵן בִּשְׁאָר הַפֵּרוֹת לֹא יַלְוֶה אוֹתָן עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה אוֹתָן דְּמִים. וְאִם לָוָה וְלֹא עָשָׂה אוֹתָן [דְּמִים] וְהוּזְלוּ מַחְזִיר לוֹ פֵּרוֹת כַּמִּדָּה שֶׁלָּוָה אוֹ כַּמִּשְׁקָל. וְאִם הוּקַר נוֹטֵל דְּמִים שֶׁהָיוּ שָׁוִין בְּשָׁעַת הַלְוָאָה. אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מֵאוֹתוֹ הַמִּין אוֹ שֶׁהָיָה הַשַּׁעַר קָבוּעַ בַּשּׁוּק הֲרֵי זֶה אָסוּר לִלְווֹת פֵּרוֹת בְּפֵרוֹת עַד זְמַן קָבוּעַ אֶלָּא לָוֶה סְתָם וּפוֹרֵעַ בְּאֵיזֶה זְמַן שֶׁיִּפְרַע:

ג׳ לֹא יֹאמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ הַלְוֵינִי כּוֹר חִטִּים וַאֲנִי אַחְזִיר לְךָ כּוֹר לַגֹּרֶן אֶלָּא אוֹמֵר לוֹ הַלְוֵינִי עַד שֶׁיָּבוֹא בְּנִי אוֹ עַד שֶׁאֶמְצָא הַמַּפְתֵּחַ:

ד׳ לָוָה פֵּרוֹת עַד זְמַן קָבוּעַ אִם הוּזְלוּ מַחְזִיר לוֹ פֵּרוֹת בַּזְּמַן שֶׁקָּבַע וְאִם הוּקְרוּ נוֹתֵן לוֹ דְּמִים שֶׁהָיוּ שָׁוִין בְּשָׁעַת הַלְוָאָה:

ה׳ מַלְוֶה אָדָם אֶת אֲרִיסָיו חִטִּים בְּחִטִּים לְזֶרַע בֵּין קֹדֶם שֶׁיָּרַד הָאָרִיס לַשָּׂדֶה בֵּין אַחַר שֶׁיָּרַד. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁיִּתֵּן הָאָרִיס אֶת הַזֶּרַע שֶׁהֲרֵי בְּיַד בַּעַל הַקַּרְקַע לְסַלְקוֹ כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נָתַן. אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁדַּרְכּוֹ בַּעַל הַקַּרְקַע לִתֵּן אֶת הַזֶּרַע אִם עֲדַיִן לֹא יָרַד הָאָרִיס הֲרֵי זֶה מֻתָּר לְהַלְווֹת חִטִּים בְּחִטִּים שֶׁעֲדַיִן יֵשׁ לוֹ לְסַלְקוֹ נִמְצָא בְּעֵת שֶׁיָּרַד לַשָּׂדֶה יָרַד עַל דַּעַת שֶׁיַּחְזִיר לוֹ חִטִּים שֶׁהִלְוָהוּ. אֲבָל אַחַר

שֶׁיָּרַד לַשָּׂדֶה הוֹאִיל וְאֵינוֹ יָכוֹל לְסַלְּקוֹ הֲרֵי הוּא כְּכָל אָדָם וְאָסוּר לְהַלְווֹתוֹ חִטִּים בַּחִטִּים לְזֶרַע אֲבָל מַלְוֶהוּ סְתָם עַל שַׁעַר שֶׁבַּשּׁוּק:

ו מִי שֶׁהָיָה נוֹשֶׂה בַּחֲבֵרוֹ מָעוֹת וְאָמַר לוֹ תֵּן לִי מְעוֹתַי שֶׁאֲנִי רוֹצֶה לִקַּח בָּהֶן חִטִּים. אָמַר לוֹ צֵא וַעֲשֵׂה אוֹתָן עָלַי כְּשַׁעַר שֶׁל עַכְשָׁו וְיִהְיֶה לְךָ אֶצְלִי חִטִּים בְּהַלְוָאָה. אִם יֵשׁ לוֹ חִטִּים כְּשִׁעוּר מְעוֹתָיו מֻתָּר וְאִם אֵין [לוֹ] אוֹתוֹ הַמִּין הֲרֵי זֶה אָסוּר. שֶׁלֹּא אָמְרוּ חֲכָמִים שֶׁמֻּתָּר לִפְסֹק עַל שַׁעַר שֶׁבַּשּׁוּק אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ כְּלוּם מֵאוֹתוֹ הַמִּין אֶלָּא בְּנוֹתֵן מְעוֹתָיו לִקְנוֹת בָּהֶן פֵּרוֹת. אֲבָל הָרוֹצֶה לְהַעֲמִיד הַלְוָאָתוֹ עַל גַּב הַפֵּרוֹת אָסוּר עַד שֶׁיִּהְיוּ לוֹ פֵּרוֹת. הָיָה לַלֹּוֶה חִטִּים וְעָשָׂה הַלְוָאָתוֹ עָלָיו חִטִּים וּבָא אַחַר זְמַן וְאָמַר לוֹ תֵּן לִי חִטִּים שֶׁאֲנִי רוֹצֶה לְמָכְרָן וְלִקַּח בִּדְמֵיהֶן יַיִן. אָמַר לוֹ צֵא וַעֲשֵׂה אוֹתָן עָלַי יַיִן כַּשַּׁעַר שֶׁבַּשּׁוּק עַתָּה. אִם יֵשׁ לוֹ יַיִן הֲרֵי זֶה מֻתָּר וְנַעֲשֵׂית הַלְוָאָתוֹ אֶצְלוֹ יַיִן וְאִם אֵין לוֹ יַיִן אָסוּר. הֲרֵי שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ וְעָבַר וְהֶחְזִיר הַהַלְוָאָה פֵּרוֹת אַף עַל פִּי שֶׁקָּנָה פֵּרוֹת אַחַר כְּךָ אֵינוֹ חַיָּב לִתֵּן לוֹ פֵּרוֹת אֶלָּא נוֹתֵן לוֹ מָעוֹת שֶׁהִלְוָהוּ:

פרק י״א

א הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ בִּפְנֵי עֵדִים אוֹ שֶׁאָמַר לְעֵדִים הֱיוּ עָלַי עֵדִים שֶׁאֲנִי חַיָּב לְזֶה מָנֶה אוֹ אַתֶּם עֵדַי שֶׁאֲנִי חַיָּב לָזֶה מָנֶה. זוֹ נִקְרֵאת מִלְוֶה עַל פֶּה וְאֵין צָרִיךְ לְפָרְעוֹ בְּעֵדִים. לְפִיכָךְ אִם טָעַן וְאָמַר אַחַר כָּךְ פָּרַעְתִּי נִשְׁבָּע הֵסֵת וְנִפְטָר. אֲבָל הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ בִּשְׁטָר צָרִיךְ לְפָרְעוֹ בְּעֵדִים לְפִיכָךְ אִם טָעַן וְאָמַר פָּרַעְתִּי שְׁטָר זֶה אֵינוֹ נֶאֱמָן אֶלָּא אוֹמְרִים לוֹ אוֹ הָבֵא עֵדִים אוֹ עֲמֹד וְשַׁלֵּם לוֹ חוֹבוֹ. לְפִיכָךְ הָאוֹמֵר לְעֵדִים הֱיוּ עָלַי עֵדִים שֶׁאֲנִי חַיָּב לָזֶה מָנֶה אֵין כּוֹתְבִין עֵדוּתָן וְנוֹתְנִין לַמַּלְוֶה. שֶׁלֹּא יַחֲזִירוּ לַמַּלְוֶה עַל פִּי עֵדוּת בִּשְׁטָר עַד שֶׁיֹּאמַר לָהֶן הַלֹּוֶה כִּתְבוּ שְׁטָר וְחִתְמוּ וּתְנוּ לוֹ. אַף עַל פִּי שֶׁאָמַר לָהֶן כָּךְ צְרִיכִין לְהַמְלֵךְ בּוֹ אַחַר שֶׁחָתְמוּ בַּשְּׁטָר וְאַחַר כָּךְ נוֹתְנִין הַשְּׁטָר בְּיַד הַמַּלְוֶה. קָנוּ מִיָּדוֹ שֶׁהוּא חַיָּב לוֹ מָנֶה הֲרֵי אֵלּוּ כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא אָמַר לָהֶן כִּתְבוּ שֶׁסְּתָם קִנְיָן לִכְתִיבָה עוֹמֵד וְאֵינָן צְרִיכִין לְהַמְלֵךְ בּוֹ:

ב לוֹוֶה שֶׁכָּתַב שְׁטָר בְּכִתַב יָדוֹ וְהֵעִיד בּוֹ עֵדִים וּנְתָנוֹ לַמַּלְוֶה הֲרֵי זֶה שְׁטָר כָּשֵׁר. וְכֵן אִם כָּתַב שְׁטָר אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בּוֹ עֵדִים וּנְתָנוֹ לַמַּלְוֶה בִּפְנֵי עֵדִים הֲרֵי זוֹ מִלְוֶה בִּשְׁטָר. וְהוּא שֶׁיִּהְיֶה כְּתָב שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהִזְדַּיֵּף וְיִקְרְאוּ אוֹתוֹ הָעֵדִים שֶׁנִּמְסַר

בִּפְנֵיהֶם. וְיֵשׁ מִן הַגְּאוֹנִים שֶׁהוֹרָה שֶׁצָּרִיךְ לוֹמַר לָעֵדִים שֶׁמָּסְרוּ בִּפְנֵיהֶם חִתְמוּ וְהָעִידוּ שֶׁנִּמְסַר בִּפְנֵיכֶם:

ג הוֹצִיא עָלָיו כְּתַב יָדוֹ שֶׁהוּא חַיָּב לוֹ וְאֵין שָׁם עֵדִים אַף עַל פִּי שֶׁהֶחְזַק כְּתַב יָדוֹ בְּבֵית דִּין הֲרֵי זֶה כְּמִלְוֶה עַל פֶּה לְכָל דָּבָר. וְאִם טָעַן שֶׁפָּרַע נִשְׁבָּע הֶסֵּת וְנִפְטָר וְאֵינוֹ גּוֹבֶה בִּכְתָב זֶה לֹא מִן הַיּוֹרְשִׁין וְלֹא מִן הַלָּקוּחוֹת:

ד כָּל מִלְוֶה בִּשְׁטָר גּוֹבֶה אוֹתָהּ מִן הַיּוֹרְשִׁין וּמִן הַלָּקוּחוֹת כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר. וּמִלְוֶה עַל פֶּה גּוֹבֶה אוֹתָהּ מִן הַיּוֹרְשִׁין וְאֵינוֹ גּוֹבֶה אוֹתָהּ מִן הַלָּקוּחוֹת לְפִי שֶׁאֵין לָהּ קוֹל לְפִיכָךְ לֹא יִטְרֹף בָּהּ. אֲבָל מִלְוֶה שֶׁבִּשְׁטָר קוֹל יֵשׁ לָהּ וְהַלּוֹקֵחַ הִפְסִיד עַל עַצְמוֹ שֶׁלֹּא שָׁאַל עַד שֶׁיֵּדַע שֶׁנִּכְסָיו שֶׁל זֶה מְשֻׁעְבָּדִין בַּמִּלְוֶה שֶׁעָלָיו. שֶׁכָּל נִכְסֵי הַלְוֶה תַּחַת שִׁעְבּוּד הַמַּלְוֶה מִן הַתּוֹרָה:

ה הַמּוֹכֵר שָׂדֵהוּ בְּעֵדִים וְיָצְאוּ מִתַּחַת יְדֵי הַלּוֹקֵחַ אַף עַל פִּי שֶׁאֵין שָׁם שְׁטָר בְּיַד הַלּוֹקֵחַ הֲרֵי זֶה חוֹזֵר וְטוֹרֵף מִנְּכָסִים מְשֻׁעְבָּדִים כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר. שֶׁכָּל הַמּוֹכֵר בְּפַרְהֶסְיָא מוֹכֵר וְקוֹל יֵשׁ לוֹ:

ו אֵין הַהַלְוָאָה שֶׁעַל פֶּה נִגְבֵּית מִן הַיּוֹרְשִׁין אֶלָּא בְּאֶחָד מִשְּׁלֹשָׁה דְּבָרִים אֵלּוּ. כְּשֶׁחַיָּב מוֹדֶה בָּהּ וְצִוָּה בְּחָלְיוֹ שֶׁיֵּשׁ לִפְלוֹנִי עָלָיו חוֹב עֲדַיִן. אוֹ שֶׁהָיְתָה הַהַלְוָאָה לִזְמַן וְלֹא הִגִּיעַ זְמַן לְפָרָעָהּ וַחֲזָקָה הִיא שֶׁאֵין אָדָם פּוֹרֵעַ בְּתוֹךְ זְמַנּוֹ. אוֹ שֶׁנִּדְּוּהוּ עַד שֶׁיִּתֵּן וּמֵת בְּנִדּוּיוֹ. כָּל אֵלּוּ גּוֹבִין מִן הַיּוֹרְשִׁין בְּלֹא שְׁבוּעָה. אֲבָל אִם בָּאוּ עֵדִים שֶׁהָיָה חַיָּב לָזֶה מָנֶה אוֹ בְּפָנֵינוּ הִלְוָהוּ אֵינוֹ גּוֹבֶה מִן הַיּוֹרֵשׁ כְּלוּם שֶׁמָּא פָּרָעוֹ שֶׁהַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ בְּעֵדִים אֵין צָרִיךְ לְפָרְעוֹ בְּעֵדִים. וְכֵן אִם מוֹצִיא כְּתַב יַד אֲבִיהֶן שֶׁהוּא חַיָּב לוֹ אֵינוֹ גּוֹבֶה בּוֹ כְּלוּם כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

ז לְוֶה שֶׁאֵין לוֹ מִטַּלְטְלִין וְיֵשׁ לוֹ קַרְקַע אִם נוֹדַע לְבֵית דִּין שֶׁתּוֹלֶה מְעוֹתָיו בְּיַד אֲחֵרִים כּוֹפִין אוֹתוֹ לִמְכֹּר וְלִתֵּן לְבַעַל חוֹבוֹ. וְאִם לֹא נוֹדַע לָהֶם דָּבָר זֶה מַחְרִימִין עַל מִי שֶׁיֵּדַע לוֹ מִטַּלְטְלִין וְלֹא יְבִיאֵם. וְאַחַר כָּךְ יוֹרְדִין לְבֵינוֹנִית שֶׁבִּנְכָסָיו וּמַגְבִּין לְבַעַל חוֹבוֹ כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בִּזְמַן שֶׁנִּפְרָעִין מִן הַלְוֶה עַצְמוֹ. אֲבָל הַבָּא לִפְרַע מִן הַיּוֹרֵשׁ בֵּין קָטָן בֵּין גָּדוֹל לֹא יִפָּרַע מִן הַמִּטַּלְטְלִין אֲפִלּוּ הָיוּ מֻפְקָדִין אוֹ מִלְוֶה אֵצֶל אֲחֵרִים. שֶׁהַמִּטַּלְטְלִין אֵינָן תַּחַת שִׁעְבּוּד בַּעַל חוֹב מִן הַתּוֹרָה:

ח מִצְוָה עַל הַיְתוֹמִין לִפְרֹעַ חוֹב אֲבִיהֶן מִן הַמִּטַּלְטְלִין שֶׁהִנִּיחַ. וְאִם לֹא רָצָה הַיּוֹרֵשׁ לִתֵּן אֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ. וְאִם תָּפַס בַּעַל חוֹב מֵחַיִּים גּוֹבֶה מֵהֶן. טָעַן שֶׁמֵּחַיִּים תְּפָסָן וְהַיּוֹרֵשׁ טָעַן שֶׁאַחַר מִיתָה תָּפַס עַל הַיּוֹרֵשׁ לְהָבִיא רְאָיָה אוֹ יִשָּׁבַע הַמַּלְוֶה שֶׁכָּךְ וְכָךְ הוּא חַיָּב לוֹ וְיָכוֹל לִטְעֹן עַד כְּדֵי דְּמֵיהֶן וְכוֹלֵל בִּשְׁבוּעָתוֹ שֶׁמֵּחַיִּים תָּפַס. הָיוּ הַדְּבָרִים שֶׁתָּפַס שְׁטָרוֹת וְטָעַן שֶׁהֵן מַשְׁכוֹן בְּיָדוֹ עַל חוֹבוֹ וְשֶׁמֵּחַיִּים תָּפַס. עַל הַמַּלְוֶה לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁמֵּחַיִּים תָּפַס. וְאִם לֹא הֵבִיא רְאָיָה יַחְזִיר לַיּוֹרְשִׁים מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ טוֹעֵן לִקְנוֹת גּוּפָם אֶלָּא לְרְאָיָה שֶׁבָּהֶן:

ט יְתוֹמִים שֶׁגָּבוּ קַרְקַע בְּחוֹב שֶׁהָיָה לַאֲבִיהֶן אֵצֶל אֲחֵרִים יֵשׁ לְבַעַל חוֹב שֶׁל אֲבִיהֶם לַחְזֹר וְלִגְבּוֹת אוֹתָהּ מֵהֶן שֶׁהֲרֵי קַרְקַע זוֹ שֶׁל אֲבִיהֶם הִיא:

י רְאוּבֵן שֶׁמָּכַר שָׂדֶה לְשִׁמְעוֹן בְּאַחֲרָיוּת וְזָקַף שִׁמְעוֹן דְּמֵי הַשָּׂדֶה עָלָיו מִלְוֶה לִרְאוּבֵן וּמֵת רְאוּבֵן וּבָא בַּעַל חוֹב שֶׁל רְאוּבֵן לִטְרֹף מִשִּׁמְעוֹן הַשָּׂדֶה וּפִיְּסוֹ שִׁמְעוֹן בְּמָעוֹת וְהָלַךְ לוֹ. הַדִּין נוֹתֵן שֶׁיָּבוֹאוּ יוֹרְשֵׁי רְאוּבֵן וְיִתְבָּעוּ שִׁמְעוֹן בַּמִּלְוֶה שֶׁזָּקַף עָלָיו שֶׁהֲרֵי אֵינָהּ מְשֻׁעְבֶּדֶת לְבַעַל חוֹב שֶׁל רְאוּבֵן. לְפִיכָךְ אִם הָיָה שִׁמְעוֹן פִּקֵּחַ נוֹתֵן לָהֶן הַקַּרְקַע שֶׁלָּקַח מֵרְאוּבֵן בַּמִּלְוֶה שֶׁזָּקַף עַל עַצְמוֹ וְחוֹזֵר וְטוֹרֵף אוֹתָהּ מֵהֶן מִפְּנֵי הַמָּעוֹת שֶׁנָּתַן לְבַעַל חוֹב שֶׁל רְאוּבֵן כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטְרֹף אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ שֶׁהֲרֵי בְּאַחֲרָיוּת לְקָחָהּ מֵרְאוּבֵן:

יא כְּבָר תִּקְּנוּ גְּאוֹנִים הָאַחֲרוֹנִים כֻּלָּם שֶׁיִּהְיֶה בַּעַל חוֹב גּוֹבֶה מִטַּלְטְלִין מִן הַיּוֹרְשִׁין. וְכֵן דָּנִין יִשְׂרָאֵל בְּכָל בֵּית דִּין שֶׁבָּעוֹלָם. אֲבָל בַּמַּעֲרָב הָיוּ כּוֹתְבִין בְּשִׁטְרֵי חוֹבוֹת שֶׁיֵּשׁ לִגְבּוֹת מִן הַקַּרְקַע וּמִן הַמִּטַּלְטְלִין בֵּין בְּחַיָּיו בֵּין אַחַר מוֹתוֹ וְנִמְצָא גּוֹבֶה עַל תְּנַאי זֶה יוֹתֵר מִן הַתַּקָּנָה. וּסְיָג גָּדוֹל עָשׂוּ בַּדָּבָר שֶׁמָּא לֹא יֵדַע הַלְוֶה בְּתַקָּנָה זוֹ וְנִמְצָא מָמוֹן יְתוֹמִים יוֹצֵא שֶׁלֹּא כַּדִּין. שֶׁאֵין כֹּחַ בְּתַקָּנַת אַחֲרוֹנִים לְחַיֵּב בָּהּ יְתוֹמִים:

פרק י״ב

א אֵין נִפְרָעִין מִן הַיּוֹרְשִׁין אֶלָּא אִם כֵּן הָיוּ גְּדוֹלִים. אֲבָל יוֹרְשִׁין קְטַנִּים אֵין נִפְרָעִין מֵהֶן שְׁטַר חוֹב:

ב וַאֲפִלּוּ הָיָה בּוֹ כָּל תְּנַאי שֶׁבָּעוֹלָם לֹא יִפָּרַע בּוֹ הַמַּלְוֶה כְּלוּם עַד שֶׁיַּגְדִּילוּ הַיְתוֹמִים שֶׁמָּא יֵשׁ לָהֶן רְאָיָה שֶׁשּׁוֹבְרִין בָּהּ אֶת הַשְּׁטָר:

ג הָיְתָה הַמְּלָוֶה רִבִּית שֶׁל עַכּוּ"ם שֶׁהֲרֵי הָרִבִּית אוֹכֶלֶת בִּנְכְסֵיהֶן מַעֲמִידִין לָהֶם אַפּוֹטְרוֹפּוֹס וְנִזְקָקִין לִנְכְסֵיהֶן וּמוֹכְרִין וּפוֹרְעִין הַחוֹב. וְכֵן אִשָּׁה שֶׁתְּבָעָה כְּתֻבָּתָהּ בֵּין אַלְמָנָה בֵּין גְּרוּשָׁה מַעֲמִידִים לָהֶם אַפּוֹטְרוֹפּוֹס וְנִזְקָקִין מִשּׁוּם חֵן הָאִשָּׁה כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לָהּ כְּלוּם שֶׁתִּנָּשֵׂא בּוֹ הָאִשָּׁה לְאַחַר. לְפִיכָךְ אִם קָפְצָה הָאִשָּׁה וְנִשֵּׂאת וְאַחַר כָּךְ בָּאת לִתְבֹּעַ כְּתֻבָּתָהּ מִנִּכְסֵי יְתוֹמִים אֵין נִזְקָקִין לָהּ עַד שֶׁיִּגְדְּלוּ הַיְתוֹמִים שֶׁהֲרֵי אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת וַהֲרֵי נִשֵּׂאת:

ד הוֹרוּ מִקְצָת הַגְּאוֹנִים שֶׁאִם הָיוּ הַנְּכָסִים כְּנֶגֶד הַכְּתֻבָּה בִּלְבַד אוֹ פְּחוּתִים מִמֶּנָּה אֵין נִזְקָקִין לָהּ שֶׁהֲרֵי אֵין כָּאן זְכוּת לַיְתוֹמִים שֶׁלֹּא אָמְרוּ נִזְקָקִין לִנְכְסֵי יְתוֹמִים לְהַפְרַע מֵהֶן הַכְּתוּבָה אֶלָּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפָּחֲתוּ הַנְּכָסִים מֵחֲמַת הַמְּזוֹנוֹת וְזֹאת הוֹאִיל וְהִיא נוֹטֶלֶת הַכֹּל מַה זְּכוּת יֵשׁ לַיְתוֹמִים הַקְּטַנִּים בְּדָבָר זֶה עַד שֶׁנִּזְקָקִין לָהֶן. וְלֹא חָשׁוּ לְחֵן הָאִשָּׁה:

ה צָוְּאָה הַמּוֹרִישָׁן וְאָמַר תְּנוּ מָנֶה לְפְלוֹנִי נִזְקָקִין אַחַר שֶׁמַּעֲמִידִין לָהֶן אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לִטְעֹן טַעֲנָתָם. אָמַר תְּנוּ מָנֶה זֶה לְפְלוֹנִי אוֹ שָׂדֶה זוֹ לְפְלוֹנִי נוֹתְנִין וְאֵין צְרִיכִים לְהַעֲמִיד לָהֶן אַפּוֹטְרוֹפּוֹס:

ו נִמְצֵאת קַרְקַע שֶׁאֵינָהּ שֶׁלָּהֶן אֶלָּא טָעַן הַטּוֹעֵן שֶׁהִיא גֵּזֶל בְּיַד מוֹרִישָׁיו נִזְקָקִין לָהֶן וּמַעֲמִידִים לָהֶן אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לִטְעֹן וְלָדוּן. אִם נִמְצֵאת גְּזוּלָה מַחְזִירִים אוֹתָהּ לִבְעָלֶיהָ. וְכֵן קָטָן שֶׁתִּקֵּף בַּעֲבָדָיו וְיָרַד לְתוֹךְ שָׂדֶה חֲבֵרוֹ וּכְבָשָׁהּ אֵין אוֹמְרִין נַמְתִּין לוֹ עַד שֶׁיַּגְדִּיל אֶלָּא מוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִיָּדוֹ וְלִכְשֶׁיַּגְדִּיל אִם יֵשׁ לוֹ עֵדִים יָבִיא עֵדָיו:

ז קַרְקַע שֶׁהָיְתָה בְּחֶזְקַת קְטַנִּים וּבָא אַחֵר וְטָעַן שֶׁהִיא לְקוּחָה מִמּוֹרִישָׁן וְיֵשׁ לוֹ עֵדִים שֶׁהֶחְזִיק בָּהּ וַאֲכָלָהּ שְׁנֵי חֲזָקָה בְּחַיֵּי אֲבִיהֶן אֵין מוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִיָּדָן עַד שֶׁיַּגְדִּילוּ שֶׁאֵין מְקַבְּלִין עֵדִים שֶׁלֹּא בִּפְנֵי בַּעַל דִּין וְהַקָּטָן כְּאִלּוּ אֵינוֹ עוֹמֵד כָּאן הוּא חָשׁוּב. אֲבָל אִם הוֹצִיא שְׁטָר שֶׁהִיא לְקוּחָה בְּיָדוֹ הֲרֵי זֶה מְקַיֵּם אֶת הַשְּׁטָר וּמוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִיָּדָן אַחַר שֶׁמַּעֲמִידִים לָהֶם אַפּוֹטְרוֹפּוֹס:

ח כְּשֶׁנִּזְקָקִין בֵּית דִּין לִנְכְסֵי יְתוֹמִים לִמְכֹּר שָׁמִין אֶת הַקַּרְקַע וְאַחַר כָּךְ מַכְרִיזִין עָלֶיהָ שִׁשִּׁים יוֹם רְצוּפִין אוֹ שִׁשִּׁים יוֹם שֵׁנִי וַחֲמִישִׁי. וּמַכְרִיזִים בַּבֹּקֶר וּבָעֶרֶב בִּשְׁעַת הַכְנָסַת פּוֹעֲלִים וּבִשְׁעַת הוֹצָאַת פּוֹעֲלִין וְכָל מִי שֶׁרוֹצֶה לִקְנוֹת יוֹלִיךְ הַפּוֹעֲלִין לְבַקֵּר לוֹ. וּבְשָׁעָה שֶׁמַּכְרִיזִין מְסַיְּמִים אֶת הַשָּׂדֶה בְּמְצֻיֶּרְיָהּ וּמוֹדִיעִין כַּמָּה

יָפָה וּבְכַמָּה הוּא שׁוֹמֶה וּמִפְּנֵי מָה רוֹצִים לְמָכְרָהּ אִם לְהַגְבּוֹת לְבַעַל חוֹב אוֹ לִכְתֻבַּת אִשָּׁה לְפִי שֶׁיֵּשׁ מִי שֶׁרוֹצֶה לִתֵּן לְבַעַל חוֹב וְיֵשׁ מִי שֶׁרוֹצֶה לְהַגְבּוֹת לְאִשָּׁה:

ט׳ וּכְשֶׁכּוֹתְבִין הָאַדְרַכְתָּא עַל נִכְסֵי יְתוֹמִים בֵּין גְּדוֹלִים בֵּין קְטַנִּים כּוֹתְבִין בָּהּ וְהִכַּרְנוּ שֶׁהַנְּכָסִים הָאֵלּוּ הֵן שֶׁל פְּלוֹנִי הַמֵּת. וְאִם לֹא כָּתְבוּ כָּךְ הֲרֵי אַדְרַכְתָּא זוֹ פְּסוּלָה וְאֵין אוֹכְלִין בָּהּ פֵּרוֹת אֶפִלּוּ לְאַחַר שֶׁשָּׁלְמוּ הַהַכְרָזוֹת:

י׳ בֵּית דִּין שֶׁמָּכְרוּ שֶׁלֹּא בְּהַכְרָזָה נַעֲשׂוּ כְּמִי שֶׁטָּעוּ בִּדְבַר מִשְׁנָה וְחוֹזְרִים וּמוֹכְרִין בְּהַכְרָזָה. וּבֵית דִּין שֶׁמָּכְרוּ הָאַחֲרָיוּת עַל הַיְתוֹמִים:

י״א וּבֵית דִּין שֶׁהִכְרִיזוּ כָּרָאוּי וּבָדְקוּ יָפֶה יָפֶה וְדִקְדְּקוּ בַּשּׁוּמָא אַף עַל פִּי שֶׁטָּעוּ וּמָכְרוּ שָׁוֶה מָנֶה בְּמָאתַיִם אוֹ מָאתַיִם בְּמָנֶה הֲרֵי מִכְרָן קַיָּם. אֲבָל אִם לֹא בָּדְקוּ בַּשּׁוּמָא וְלֹא כָּתְבוּ אִגֶּרֶת בִּקֻּרֶת שֶׁהִיא דִּקְדּוּק הַשּׁוּמָא וְהַהַכְרָזָה וְטָעוּ וְהוֹתִירוּ שְׁתוּת אוֹ פָּחֲתוּ שְׁתוּת מִכְרָן בָּטֵל. פָּחוֹת מִשְׁתוּת מִכְרָן קַיָּם. וְכֵן אִם מָכְרוּ קַרְקַע בְּעֵת שֶׁאֵינָן צְרִיכִין לְהַכְרִיז עָלֶיהָ וְטָעוּ שְׁתוּת אוֹ הוֹתִירוּ שְׁתוּת מִכְרָן בָּטֵל אַף עַל פִּי שֶׁהִכְרִיזוּ. פָּחוֹת מִשְׁתוּת מִכְרָן קַיָּם אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִכְרִיזוּ שֶׁאֵינָן צְרִיכִין הַכְרָזָה בְּאוֹתוֹ הָעֵת. אֵיזֶהוּ הָעֵת שֶׁאֵינָן צְרִיכִין הַכְרָזָה בְּעֵת שֶׁיִּמְכְּרוּ קַרְקַע לִקְבּוּרָה אוֹ לְמָזוֹן הָאִשָּׁה וְהַבָּנוֹת אוֹ לִתֵּן מְנַת הַמֶּלֶךְ אֵין צְרִיכִין הַכְרָזָה לְפִי שֶׁהַדָּבָר נָחוּץ. וְכֵן בֵּית דִּין שֶׁמָּכְרוּ דְּבָרִים שֶׁאֵינָן טְעוּנִין הַכְרָזָה וְטָעוּ בִּשְׁתוּת מִכְרָן בָּטֵל. פָּחוֹת מִשְׁתוּת מִכְרָן קַיָּם. וְאֵלּוּ הֵן הַדְּבָרִים שֶׁאֵין מַכְרִיזִין עֲלֵיהֶם הָעֲבָדִים וְהַשְּׁטָרוֹת וְהַמִּטַּלְטְלִין. הָעֲבָדִים שֶׁמָּא יִשְׁמְעוּ וְיִבְרְחוּ. וְהַשְּׁטָרוֹת וְהַמִּטַּלְטְלִין שֶׁמָּא יִגָּנְבוּ. לְפִיכָךְ שָׁמִין אוֹתָן בְּבֵית דִּין וּמוֹכְרִין אוֹתָן מִיָּד. וְאִם הַשּׁוּק קָרוֹב לַמְּדִינָה מוֹלִיכִין אוֹתָן לַשּׁוּק:

רמב״ם — פרק אחד · הלכות מאכלות אסורות פרק י״ז

א׳ קְדֵרָה שֶׁל חֶרֶס שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל בָּהּ בְּשַׂר נְבֵלָה אוֹ בְּשַׂר שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים לֹא יְבַשֵּׁל בָּהּ בְּשַׂר שְׁחוּטָה בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם. וְאִם בִּשֵּׁל בָּהּ מִין בָּשָׂר הַתַּבְשִׁיל אָסוּר. בִּשֵּׁל בָּהּ מִין אַחֵר בְּנוֹתֵן טַעַם:

ב׳ וְלֹא אָסְרָה תּוֹרָה אֶלָּא קְדֵרָה בַּת יוֹמָהּ בְּלִבַּד הוֹאִיל וַעֲדַיִן לֹא נִפְגַּם הַשֵּׁמֶן שֶׁנִּבְלָע בַּקְּדֵרָה. וּמִדִּבְרֵי סוֹפְרִים לֹא יְבַשֵּׁל בָּהּ לְעוֹלָם. לְפִיכָךְ אֵין לוֹקְחִין כְּלֵי

חֶרֶס יְשָׁנִים מִן הָעַכּוּ"ם שֶׁנִּשְׁתַּמְּשׁוּ בָּהֶן בְּחַמִּין כְּגוֹן קְדֵרוֹת וּקְעָרוֹת לְעוֹלָם. וַאֲפִלּוּ הָיוּ שׁוֹעִין בַּאֲבָר. וְאִם לָקַח וּבִשֵּׁל בָּהֶן מִיּוֹם שֵׁנִי וָהָלְאָה הַתַּבְשִׁיל מֻתָּר:

ג הַלּוֹקֵחַ כְּלֵי תַּשְׁמִישׁ סְעֻדָּה מִן הָעַכּוּ"ם מִכְּלֵי מַתָּכוֹת וּכְלֵי זְכוּכִית. דְּבָרִים שֶׁלֹּא נִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן כָּל עִקַּר מַטְבִּילָן בְּמֵי מִקְוֶה וְאַחַר כָּךְ יִהְיוּ מֻתָּרִין לֶאֱכֹל בָּהֶן וְלִשְׁתּוֹת. וּדְבָרִים שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן עַל יְדֵי צוֹנֶן כְּגוֹן כּוֹסוֹת וּצְלוֹחִיּוֹת וְקִיתוֹנִיּוֹת מִדְּיָחָן וּמַטְבִּילָן וְהֵן מֻתָּרוֹת. וּדְבָרִים שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן עַל יְדֵי חַמִּין כְּגוֹן יוֹרוֹת וְקַמְקְמוֹסִין וּמְחַמְּמֵי חַמִּין מַגְעִילָן וּמַטְבִּילָן וְהֵן מֻתָּרִין. וּדְבָרִים שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן עַל יְדֵי הָאוּר כְּגוֹן שִׁפּוּדִין וְאַסְכְּלָאוֹת מְלַבְּנָן בָּאוּר עַד שֶׁתִּנָּשֵׁר קְלִפָּתָן וּמַטְבִּילָן וְהֵן מֻתָּרִין:

ד כֵּיצַד מַגְעִילָן. נוֹתֵן יוֹרָה קְטַנָּה לְתוֹךְ יוֹרָה גְּדוֹלָה וּמְמַלֵּא עָלֶיהָ מַיִם עַד שֶׁיָּצוּפוּ עַל הַקְּטַנָּה וּמַרְתִּיחָהּ יָפֶה יָפֶה. וְאִם הָיְתָה יוֹרָה גְּדוֹלָה מַקִּיף עַל שְׂפָתָהּ בָּצֵק אוֹ טִיט וּמְמַלֵּא מַיִם עַד שֶׁיָּצוּפוּ הַמַּיִם עַל שְׂפָתָהּ וּמַרְתִּיחַ. וְכֵן שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן עַד שֶׁלֹּא הֶרְתִּיחַ אוֹ עַד שֶׁלֹּא הֵדִיחַ וְעַד שֶׁלֹּא הִלְבִּין וְעַד שֶׁלֹּא הִטְבִּיל מֻתָּר. שֶׁכָּל הַשֵּׁמָן שֶׁבָּהֶן נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם הוּא כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

ה טְבִילָה זוֹ שֶׁמַּטְבִּילִין כְּלֵי הַסְּעֻדָּה הַנִּלְקָחִים מִן הָעַכּוּ"ם וְאַחַר כָּךְ יֵתְּרוּ לַאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה אֵינָן לְעִנְיַן טֻמְאָה וְטָהֳרָה אֶלָּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. וְרֶמֶז לָהּ (במדבר לא כג) "כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יָבֹא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בָאֵשׁ וְטָהֵר" וּמִפִּי הַשְּׁמוּעָה לָמְדוּ שֶׁאֵינוֹ מְדַבֵּר אֶלָּא בְּטָהֳרָתָן מִידֵי גְּעוּלֵי עַכּוּ"ם לֹא מִידֵי טֻמְאָה. שֶׁאֵין לְךָ טֻמְאָה עוֹלָה עַל יְדֵי הָאֵשׁ וְכָל הַטְּמֵאִים בִּטְבִילָה עוֹלִין מִטֻּמְאָתָן. וְטֻמְאַת מֵת בְּהַזָּאָה וּטְבִילָה וְאֵין שָׁם אֵשׁ כְּלָל. אֶלָּא לְעִנְיַן גְּעוּלֵי עַכּוּ"ם. וְכֵיוָן שֶׁכָּתוּב וְטָהֵר אָמְרוּ חֲכָמִים הוֹסִיף לוֹ טָהֳרָה אַחַר עֲבִירָתוֹ בָּאֵשׁ לְהַתִּירוֹ מִגְּעוּלֵי עַכּוּ"ם:

ו לֹא חִיְּבוּ בִּטְבִילָה זוֹ אֶלָּא כְּלֵי מַתָּכוֹת שֶׁל סְעֻדָּה הַנִּלְקָחִין מִן הָעַכּוּ"ם. אֲבָל הַשּׁוֹאֵל מִן הָעַכּוּ"ם. אוֹ שֶׁמִּשְׁכֵּן הָעַכּוּ"ם אֶצְלוֹ כְּלֵי מַתָּכוֹת. מֵדִיחַ אוֹ מַרְתִּיחַ אוֹ מְלַבֵּן וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהַטְבִּיל. וְכֵן אִם לָקַח כְּלֵי עֵץ אוֹ כְּלֵי אֲבָנִים מֵדִיחַ אוֹ מַרְתִּיחַ וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהַטְבִּיל. וְכֵן כְּלֵי חָרְשִׂים אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַטְבִּיל. אֲבָל הַשּׁוֹעִין בַּאֲבָר הֲרֵי הֵן כִּכְלֵי מַתָּכוֹת וּצְרִיכִין טְבִילָה:

ז הַלּוֹקֵחַ סַכִּין מִן הָעַכּוּ"ם מִלַּבְּנָהּ בָּאֵשׁ אוֹ מַשְׁחִיזָהּ בָּרֵחַיִם שֶׁלָּהּ. וְאִם הָיְתָה סַכִּין יָפָה שֶׁאֵין בָּהּ פְּגִימוֹת דַּי לוֹ אִם נְעָצָהּ בְּקַרְקַע קָשָׁה עֶשֶׂר פְּעָמִים וְאוֹכֶל בָּהּ צוֹנֵן. וְאִם הָיוּ בָּהּ פְּגִימוֹת אוֹ שֶׁהָיְתָה יָפָה וְרָצָה לֶאֱכֹל בָּהּ חַמִּין אוֹ לִשְׁחֹט בָּהּ מִלַּבְּנָהּ אוֹ מַשְׁחִיזָהּ כֻּלָּהּ. שָׁחַט בָּהּ קֹדֶם שֶׁיִּטַהֲרֶנָּה מֻדִּיחַ מְקוֹם הַשְׁחִיטָה. וְאִם קִלֵּף הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח:

ח סַכִּין שֶׁשָּׁחַט בָּהּ טְרֵפָה לֹא יִשְׁחֹט בָּהּ עַד שֶׁיְּדִיחָהּ אֲפִלּוּ בְּצוֹנֵן אוֹ מְקַנְּחָהּ בִּבְלָיוֹת שֶׁל בְּגָדִים:

ט וְיֵשׁ שָׁם דְּבָרִים אֲחֵרִים אָסְרוּ אוֹתָן חֲכָמִים וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין לְאִסּוּרָן עִקָּר מִן הַתּוֹרָה גָּזְרוּ עֲלֵיהֶן כְּדֵי לְהִתְרַחֵק מִן הָעַכּוּ"ם עַד שֶׁלֹּא יִתְעָרְבוּ בָּהֶן יִשְׂרָאֵל וְיָבוֹאוּ לִידֵי חַתְנוּת. וְאֵלּוּ הֵן. אָסְרוּ לִשְׁתּוֹת עִמָּהֶן וַאֲפִלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁאֵין לָחוּשׁ לְיֵין נֶסֶךְ. וְאָסְרוּ לֶאֱכֹל פִּתָּן אוֹ בִּשּׁוּלֵיהֶן וַאֲפִלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁאֵין לָחוּשׁ לְגַעוּלֵיהֶן:

י כֵּיצַד. לֹא יִשְׁתֶּה אָדָם בִּמְסִבָּה שֶׁל עַכּוּ"ם. וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא יַיִן מְבֻשָּׁל שֶׁאֵינוֹ נֶאֱסָר. אוֹ שֶׁהָיָה שׁוֹתֶה מִכֵּלָיו לְבַדּוֹ. וְאִם הָיָה רַב הַמְּסִבָּה יִשְׂרָאֵל מֻתָּר. וְאֵין שׁוֹתִין שֵׁכָר שֶׁלָּהֶן שֶׁעוֹשִׂין מִן הַתְּמָרִים וְהַתְּאֵנִים וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן. וְאֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא בִּמְקוֹם מְכִירָתוֹ. אֲבָל אִם הֵבִיא הַשֵּׁכָר לְבֵיתוֹ וְשָׁתָהוּ שָׁם מֻתָּר שֶׁעִקַּר הַגְּזֵרָה שֶׁמָּא יִסְעֹד אֶצְלוֹ:

יא יֵין תַּפּוּחִים וְיֵין רִמּוֹנִים וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן מֻתָּר לִשְׁתּוֹתָן בְּכָל מָקוֹם. דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מָצוּי לֹא גָּזְרוּ עָלָיו. יֵין צִמּוּקִים הֲרֵי הוּא כְּיַיִן וּמִתְנַסֵּךְ:

יב אַף עַל פִּי שֶׁאָסְרוּ פַּת עַכּוּ"ם. יֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁמְּקִלִּין בַּדָּבָר וְלוֹקְחִין פַּת הַנַּחְתּוֹם הָעַכּוּ"ם בְּמָקוֹם שֶׁאֵין שָׁם נַחְתּוֹם יִשְׂרָאֵל וּבַשָּׁדֶה מִפְּנֵי שֶׁהוּא שְׁעַת הַדְּחָק. אֲבָל פַּת בַּעֲלֵי בָּתִּים אֵין שָׁם מִי שֶׁמּוֹרֶה בָּהּ לְהָקֵל שֶׁעִקַּר הַגְּזֵרָה מִשּׁוּם חַתְנוּת וְאִם יֹאכַל פַּת בַּעֲלֵי בָּתִּים יָבוֹא לִסְעֹד אֶצְלָן:

יג הִדְלִיק הָעַכּוּ"ם אֶת הַתַּנּוּר וְאָפָה בּוֹ יִשְׂרָאֵל. אוֹ שֶׁהִדְלִיק יִשְׂרָאֵל וְאָפָה עַכּוּ"ם. אוֹ שֶׁהִדְלִיק הָעַכּוּ"ם וְאָפָה הָעַכּוּ"ם וּבָא יִשְׂרָאֵל וְנֶעֱרָה הָאֵשׁ מְעַט אוֹ כִּבָּשׁוֹ לָאֵשׁ הוֹאִיל וְנִשְׁתַּתֵּף בְּמִלֶּאכֶת הַפַּת הֲרֵי זוֹ מֻתֶּרֶת. וַאֲפִלּוּ לֹא אָפָה אֶלָּא עֵץ לְתוֹךְ הַתַּנּוּר הִתִּיר כָּל הַפַּת שֶׁבּוֹ. שֶׁאֵין הַדָּבָר אֶלָּא לְהָיוֹת הֶכֵּר שֶׁהַפַּת שֶׁלָּהֶן אֲסוּרָה:

י״ד עַכּוּ״ם שֶׁבִּשֵּׁל לָנוּ יַיִן אוֹ חָלָב אוֹ דְּבַשׁ אוֹ פְּרִישִׁין וְכַיּוֹצֵא בְּאֵלּוּ (מִכָּל) דָּבָר הַנֶּאֱכָל כְּמוֹת שֶׁהוּא חַי הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִין. וְלֹא גָּזְרוּ אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ נֶאֱכָל כְּמוֹת שֶׁהוּא חַי. כְּגוֹן בָּשָׂר וְדָג תָּפֵל וּבֵיצָה וִירָקוֹת. אִם בִּשְּׁלָן הָעַכּוּ״ם מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף וְלֹא נִשְׁתַּתֵּף יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ בְּבִשּׁוּלָן הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִין מִשּׁוּם בִּשּׁוּלֵי עַכּוּ״ם:

ט״ו בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּדָבָר שֶׁהוּא עוֹלֶה עַל שֻׁלְחַן מְלָכִים לֶאֱכֹל בּוֹ אֶת הַפַּת. כְּגוֹן בָּשָׂר וּבֵיצִים וְדָגִים וְכַיּוֹצֵא בָּהֶם. אֲבָל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ עוֹלֶה עַל שֻׁלְחַן מְלָכִים לֶאֱכֹל בּוֹ אֶת הַפַּת כְּגוֹן תֶּרְמוֹסִין שֶׁשָּׁלְקוּ אוֹתָן עַכּוּ״ם אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן נֶאֱכָלִין חַיִּין הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִין. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּהֶן. שֶׁעִקַּר הַגְּזֵרָה מִשּׁוּם חַתְנוּת שֶׁלֹּא יְזַמְּנוּ הָעַכּוּ״ם אֶצְלוֹ בַּסְּעֻדָּה. וְדָבָר שֶׁאֵינוֹ עוֹלֶה עַל שֻׁלְחַן מְלָכִים לֶאֱכֹל בּוֹ אֶת הַפַּת אֵין אָדָם מְזַמֵּן אֶת חֲבֵרוֹ עָלָיו:

ט״ז וְדָגִים קְטַנִּים שֶׁמְּלָחָן יִשְׂרָאֵל אוֹ עַכּוּ״ם הֲרֵי הֵן כְּמוֹ שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ מִקְצָת בִּשּׁוּל. וְאִם צָלָאָן עַכּוּ״ם אַחַר כֵּן מֻתָּרִין. וְכָל שֶׁבִּשְּׁלוֹ יִשְׂרָאֵל מְעַט בִּשּׁוּלוֹ בֵּין בַּתְּחִלָּה בֵּין בַּסּוֹף מֻתָּר. לְפִיכָךְ אִם הִנִּיחַ הָעַכּוּ״ם בָּשָׂר אוֹ קְדֵרָה עַל גַּבֵּי הָאֵשׁ וְהָפַךְ יִשְׂרָאֵל בַּבָּשָׂר וְהֵגִיס בַּקְּדֵרָה אוֹ שֶׁהִנִּיחַ יִשְׂרָאֵל וְגָמַר הָעַכּוּ״ם הֲרֵי זֶה מֻתָּר:

י״ז דָּג שֶׁמְּלָחוֹ עַכּוּ״ם וּפֵרוֹת שֶׁעִשְּׁנָן עַד שֶׁהִכְשִׁירָן לַאֲכִילָה הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִין. מָלִיחַ אֵינוֹ כְּרוֹתֵחַ בְּגְזֵרָה זוֹ וְהַמְעֻשָּׁן אֵינוֹ כִּמְבֻשָּׁל. וְכֵן קְלָיוֹת שֶׁל עַכּוּ״ם מֻתָּרִין וְלֹא גָּזְרוּ עֲלֵיהֶם שֶׁאֵין אָדָם מְזַמֵּן חֲבֵרוֹ עַל הַקְּלָיוֹת:

י״ח פּוֹלִין וַאֲפוּנִין וַעֲדָשִׁים וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן שֶׁשּׁוֹלְקִין אוֹתָן הָעַכּוּ״ם וּמוֹכְרִין אוֹתָן אֲסוּרִין מִשּׁוּם בִּשּׁוּלֵי עַכּוּ״ם בְּמָקוֹם שֶׁעוֹלִין עַל שֻׁלְחַן מְלָכִים מִשּׁוּם פַּרְפֶּרֶת. וּמִשּׁוּם גְּעוּלֵי עַכּוּ״ם בְּכָל מָקוֹם שֶׁמָּא יְבַשְּׁלוּ אוֹתָן עִם הַבָּשָׂר אוֹ בִּקְדֵרָה שֶׁבִּשְּׁלוּ בָּהּ בָּשָׂר. וְכֵן הַסְּפָגְנִין שֶׁקּוֹלִין אוֹתָן הָעַכּוּ״ם בְּשֶׁמֶן אֲסוּרִין אַף מִשּׁוּם גְּעוּלֵי עַכּוּ״ם:

י״ט עַכּוּ״ם שֶׁבִּשֵּׁל וְלֹא נִתְכַּוֵּן לְבִשּׁוּל הֲרֵי זֶה מֻתָּר. כֵּיצַד. עַכּוּ״ם שֶׁהִצִּית אוּר בַּאֲגַם כְּדֵי לְהַעֲבִיר הֶחָצִיר וְנִתְבַּשְּׁלוּ בָּהּ חֲגָבִים הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִין. וַאֲפִלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁהֵן עוֹלִין עַל שֻׁלְחַן מְלָכִים מִשּׁוּם פַּרְפֶּרֶת. וְכֵן אִם חָרַךְ הָרֹאשׁ לְהַעֲבִיר הַשֵּׂעָר מֻתָּר לֶאֱכֹל מִן הַדְּלוּדוֹלִין וּמִן רֹאשׁ אָזְנַיִם שֶׁנִּצְלוּ בִּשְׁעַת חֲרִיכָה:

כ תְּמָרִים שֶׁשָּׁלְקוּ אוֹתָן עַכּוּ"ם אִם הָיוּ מְתוּקִין מִתְּחִלָּתָן הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִין. וְאִם הָיוּ מָרִין וּמְתַקְּנִין הַבַּשּׁוּל הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִין. הָיוּ בֵּינוֹנִיִּים הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִין:

כ"א קְלִי שֶׁל עֲדָשִׁים שֶׁלָּשׁוּ בֵּין בְּמַיִם בֵּין בְּחֹמֶץ הֲרֵי זֶה אָסוּר. אֲבָל קְלִי שֶׁל חִטִּים וּשְׂעוֹרִים שֶׁלָּשִׁין אוֹתָן בְּמַיִם הֲרֵי זֶה מֻתָּר:

כ"ב שֶׁמֶן שֶׁל עַכּוּ"ם מֻתָּר. וּמִי שֶׁאוֹסְרוֹ הֲרֵי זֶה עוֹמֵד בְּחֵטְא גָּדוֹל. מִפְּנֵי שֶׁמַּמְרֶה עַל פִּי בֵּית דִּין שֶׁהִתִּירוּהוּ. וַאֲפִלּוּ נִתְבַּשֵּׁל הַשֶּׁמֶן הֲרֵי זֶה מֻתָּר. וְאֵינוֹ נֶאֱסָר לֹא מִפְּנֵי בְּשׁוּלֵי עַכּוּ"ם מִפְּנֵי שֶׁנֶּאֱכָל כְּמוֹת שֶׁהוּא חַי. וְלֹא מִפְּנֵי גְּעוּלֵי עַכּוּ"ם מִפְּנֵי שֶׁהַבָּשָׂר פּוֹגֵם אֶת הַשֶּׁמֶן וּמַסְרִיחוֹ:

כ"ג וְכֵן דְּבַשׁ שֶׁל עַכּוּ"ם שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל וְעָשׂוּ מִמֶּנּוּ מִינֵי מְתִיקָה מֻתָּר מִטַּעַם זֶה:

כ"ד כּוֹסְפָּן שֶׁל עַכּוּ"ם שֶׁהוּחַמּוּ חַמִּין בֵּין בְּיוֹרָה גְּדוֹלָה בֵּין בְּיוֹרָה קְטַנָּה מֻתָּר מִפְּנֵי שֶׁנּוֹתֵן טַעַם לִפְגָם הוּא. וְכֵן כְּבָשִׁין שֶׁאֵין דַּרְכָּן לָתֵת לְתוֹכָן חֹמֶץ אוֹ יַיִן אוֹ זֵיתִים הַכְּבוּשִׁין וַחֲגָבִים הַכְּבוּשִׁין שֶׁבָּאִין מִן הָאוּצָר מֻתָּרִין. אֲבָל חֲגָבִים וּכְבָשִׁים שֶׁמְּזַלְּפִין עֲלֵיהֶן יַיִן אֲסוּרִין. וְכֵן אִם הָיוּ מְזַלְּפִין עֲלֵיהֶן חֹמֶץ וַאֲפִלּוּ חֹמֶץ שֵׁכָר אֲסוּרִין:

כ"ה וּמִפְּנֵי מָה אָסְרוּ חֹמֶץ שֵׁכָר שֶׁל עַכּוּ"ם מִפְּנֵי שֶׁמַּשְׁלִיכִין לְתוֹכוֹ שִׁמְרֵי יַיִן. לְפִיכָךְ הַנִּלְקָח מִן הָאוּצָר מֻתָּר:

כ"ו הַמּוּרְיָס בְּמָקוֹם שֶׁדַּרְכָּן לָתֵת לְתוֹכוֹ יַיִן אָסוּר. וְאִם הָיָה הַיַּיִן יָקָר מִן הַמּוּרְיָס מֻתָּר. וְכָזֶה מוֹרִין בְּכָל דָּבָר שֶׁחוֹשְׁשִׁין לוֹ שֶׁמָּא עֵרְבוּ בּוֹ הָעַכּוּ"ם דָּבָר אָסוּר. שֶׁאֵין אָדָם מְעָרֵב דָּבָר הַיָּקָר בְּזוֹל שֶׁהֲרֵי מַפְסִיד. אֲבָל מְעָרֵב הַזּוֹל בְּיָקָר כְּדֵי לְהִשְׁתַּכֵּר:

כ"ז קָטָן שֶׁאָכַל אֶחָד מִמַּאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת. אוֹ שֶׁעָשָׂה מְלָאכָה בְּשַׁבָּת. אֵין בֵּית דִּין מְצַוִּין עָלָיו לְהַפְרִישׁוֹ לְפִי שֶׁאֵינוֹ בֶּן דַּעַת. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁעָשָׂה מֵעַצְמוֹ. אֲבָל לְהַאֲכִילוֹ בְּיָדַיִם אָסוּר וַאֲפִלּוּ דְּבָרִים שֶׁאִסּוּרָן מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. וְכֵן אָסוּר לְהַרְגִּילוֹ בְּחִלּוּל שַׁבָּת וּמוּעֵד וַאֲפִלּוּ בִּדְבָרִים שֶׁהֵן מִשּׁוּם שְׁבוּת:

כ"ח אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בֵּית דִּין מְצַוִּין לְהַפְרִישׁ אֶת הַקָּטָן. מִצְוָה עַל אָבִיו לִגְעֹר בּוֹ וּלְהַפְרִישׁוֹ כְּדֵי לְחַנְּכוֹ בִּקְדֻשָּׁה. שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כב ו) "חֲנֹךְ לַנַּעַר עַל פִּי דַרְכּוֹ" וְגוֹ':

כ״ט אָסְרוּ חֲכָמִים מַאֲכָלוֹת וּמַשְׁקִין שֶׁנֶּפֶשׁ רַב בְּנֵי אָדָם קָהָה מֵהֶן כְּגוֹן מַאֲכָלוֹת וּמַשְׁקִין שֶׁנִּתְעָרֵב בָּהֶן קִיא אוֹ צוֹאָה וְלֵחָה סְרוּחָה וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן. וְכֵן אָסְרוּ חֲכָמִים לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת בִּכְלִים הַצּוֹאִים שֶׁנַּפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם מִתְאוֹנֶנֶת מֵהֶם. כְּגוֹן כְּלֵי בֵּית הַכִּסֵּא וּכְלֵי זְכוּכִית שֶׁל סַפְּרִין שֶׁגּוֹרְעִין בָּהֶם אֶת הַדָּם וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן:

ל׳ וְכֵן אָסְרוּ לֶאֱכֹל בִּידַיִם מְסֹאָבוֹת מְזֹהָמוֹת. וְעַל גַּבֵּי כֵּלִים מְלֻכְלָכִים. שֶׁכָּל דְּבָרִים אֵלּוּ בִּכְלַל (ויקרא יא מג) "אַל תְּשַׁקְּצוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם". וְהָאוֹכֵל מַאֲכָלוֹת אֵלּוּ מַכִּין אוֹתוֹ מַכַּת מַרְדּוּת:

ל״א וְכֵן אָסוּר לְאָדָם שֶׁיַּשְׁהֶה אֶת נְקָבָיו כְּלָל בֵּין גְּדוֹלִים בֵּין קְטַנִּים. וְכָל הַמַּשְׁהֶה נְקָבָיו הֲרֵי זֶה בִּכְלַל מְשַׁקֵּץ נַפְשׁוֹ. יֶתֶר עַל חֲלָאִים רָעִים שֶׁיָּבִיא עַל עַצְמוֹ וְיִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ. אֶלָּא רָאוּי לוֹ לְהַרְגִּיל עַצְמוֹ בְּעִתִּים מְזֻמָּנִים כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְרַחֵק בִּפְנֵי בְּנֵי אָדָם וְלֹא יְשַׁקֵּץ נַפְשׁוֹ:

ל״ב וְכָל הַנִּזְהָר בִּדְבָרִים אֵלּוּ מֵבִיא קְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה יְתֵרָה לְנַפְשׁוֹ. וּמְמָרֵק נַפְשׁוֹ לְשֵׁם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא מד) "וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אָנִי":

תהילים היומי · פרקים פ״ג–פ״ז

פרק פ״ג

א׳ שִׁיר מִזְמוֹר לְאָסָף:

ב׳ אֱלֹהִים אַל־דֳּמִי־לָךְ אַל־תָּחֲרַשׁ וְאַל־תִּשְׁקֹט אֵל:

ג׳ כִּי־הִנֵּה אוֹיְבֶיךָ יֶהֱמָיוּן וּמְשַׂנְאֶיךָ נָשְׂאוּ רֹאשׁ:

ד׳ עַל־עַמְּךָ יַעֲרִימוּ סוֹד וְיִתְיָעֲצוּ עַל־צְפוּנֶיךָ:

ה׳ אָמְרוּ לְכוּ וְנַכְחִידֵם מִגּוֹי וְלֹא־יִזָּכֵר שֵׁם־יִשְׂרָאֵל עוֹד:

ו׳ כִּי נוֹעֲצוּ לֵב יַחְדָּו עָלֶיךָ בְּרִית יִכְרֹתוּ:

ז׳ אָהֳלֵי אֱדוֹם וְיִשְׁמְעֵאלִים מוֹאָב וְהַגְרִים:

ח׳ גְּבָל וְעַמּוֹן וַעֲמָלֵק פְּלֶשֶׁת עִם־יֹשְׁבֵי צוֹר:

ט׳ גַּם־אַשּׁוּר נִלְוָה עִמָּם הָיוּ זְרוֹעַ לִבְנֵי־לוֹט סֶלָה:

י עֲשֵׂה־לָהֶם כְּמִדְיָן כְּסִיסְרָא כְּיָבִין בְּנַחַל קִישׁוֹן:

יא נִשְׁמְדוּ בְעֵין־דֹּאר הָיוּ דֹמֶן לָאֲדָמָה:

יב שִׁיתֵמוֹ נְדִיבֵימוֹ כְּעֹרֵב וְכִזְאֵב וּכְזֶבַח וּכְצַלְמֻנָּע כָּל־נְסִיכֵימוֹ:

יג אֲשֶׁר אָמְרוּ נִירְשָׁה לָּנוּ אֵת נְאוֹת אֱלֹהִים:

יד אֱלֹהַי שִׁיתֵמוֹ כַּגַּלְגַּל כְּקַשׁ לִפְנֵי־רוּחַ:

טו כְּאֵשׁ תִּבְעַר־יָעַר וּכְלֶהָבָה תְּלַהֵט הָרִים:

טז כֵּן תִּרְדְּפֵם בְּסַעֲרֶךָ וּבְסוּפָתְךָ תְבַהֲלֵם:

יז מַלֵּא פְנֵיהֶם קָלוֹן וְיבַקְשׁוּ שִׁמְךָ יְהוָה:

יח יֵבֹשׁוּ וְיִבָּהֲלוּ עֲדֵי־עַד וְיַחְפְּרוּ וְיֹאבֵדוּ:

יט וְיֵדְעוּ כִּי־אַתָּה שִׁמְךָ יְהוָה לְבַדֶּךָ עֶלְיוֹן עַל־כָּל־הָאָרֶץ: {פ}

פרק פ״ד

א לַמְנַצֵּחַ עַל־הַגִּתִּית לִבְנֵי־קֹרַח מִזְמוֹר:

ב מַה־יְּדִידוֹת מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ יְהוָה צְבָאוֹת:

ג נִכְסְפָה וְגַם־כָּלְתָה | נַפְשִׁי לְחַצְרוֹת יְהוָה לִבִּי וּבְשָׂרִי יְרַנְּנוּ אֶל אֵל־חָי:

ד גַּם־צִפּוֹר מָצְאָה בַּיִת וּדְרוֹר | קֵן לָהּ אֲשֶׁר־שָׁתָה אֶפְרֹחֶיהָ אֵת־מִזְבְּחוֹתֶיךָ יְהוָה צְבָאוֹת מַלְכִּי וֵאלֹהָי:

ה אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:

ו אַשְׁרֵי אָדָם עוֹז־לוֹ בָךְ מְסִלּוֹת בִּלְבָבָם:

ז עֹבְרֵי | בְּעֵמֶק הַבָּכָא מַעְיָן יְשִׁיתֻוהוּ גַּם־בְּרָכוֹת יַעְטֶה מוֹרֶה:

ח יֵלְכוּ מֵחַיִל אֶל־חָיִל יֵרָאֶה אֶל־אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן:

ט יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת שִׁמְעָה תְפִלָּתִי הַאֲזִינָה אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶּלָה:

י מָגִנֵּנוּ רְאֵה אֱלֹהִים וְהַבֵּט פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ:

יא כִּי טוֹב־יוֹם בַּחֲצֵרֶיךָ מֵאָלָף בָּחַרְתִּי הִסְתּוֹפֵף בְּבֵית אֱלֹהַי מִדּוּר בְּאָהֳלֵי־רֶשַׁע:

יב כִּי שֶׁמֶשׁ | וּמָגֵן יְהוָה אֱלֹהִים חֵן וְכָבוֹד יִתֵּן יְהוָה לֹא יִמְנַע־טוֹב לַהֹלְכִים בְּתָמִים:

יג יְהוָה צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ׃ {פ}

פרק פ״ה

א לַמְנַצֵּחַ | לִבְנֵי־קֹרַח מִזְמוֹר׃

ב רָצִיתָ יְהוָה אַרְצֶךָ שַׁבְתָּ (שבות) [שְׁבִית] יַעֲקֹב׃

ג נָשָׂאתָ עֲוֹן עַמֶּךָ כִּסִּיתָ כָל־חַטָּאתָם סֶלָה׃

ד אָסַפְתָּ כָל־עֶבְרָתֶךָ הֵשִׁיבוֹתָ מֵחֲרוֹן אַפֶּךָ׃

ה שׁוּבֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ וְהָפֵר כַּעַסְךָ עִמָּנוּ׃

ו הַלְעוֹלָם תֶּאֱנַף־בָּנוּ תִּמְשֹׁךְ אַפְּךָ לְדֹר וָדֹר׃

ז הֲלֹא־אַתָּה תָּשׁוּב תְּחַיֵּנוּ וְעַמְּךָ יִשְׂמְחוּ־בָךְ׃

ח הַרְאֵנוּ יְהוָה חַסְדֶּךָ וְיֶשְׁעֲךָ תִּתֶּן־לָנוּ׃

ט אֶשְׁמְעָה מַה־יְדַבֵּר הָאֵל | יְהוָה כִּי | יְדַבֵּר שָׁלוֹם אֶל־עַמּוֹ וְאֶל־חֲסִידָיו וְאַל־יָשׁוּבוּ לְכִסְלָה׃

י אַךְ קָרוֹב לִירֵאָיו יְשׁוּעָתוֹ לִשְׁכֹּן כָּבוֹד בְּאַרְצֵנוּ׃

יא חֶסֶד־וֶאֱמֶת נִפְגָּשׁוּ צֶדֶק וְשָׁלוֹם נָשָׁקוּ׃

יב אֱמֶת מֵאֶרֶץ תִּצְמָח וְצֶדֶק מִשָּׁמַיִם נִשְׁקָף׃

יג גַּם־יְהוָה יִתֵּן הַטּוּב וְאַרְצֵנוּ תִּתֵּן יְבוּלָהּ׃

יד צֶדֶק לְפָנָיו יְהַלֵּךְ וְיָשֵׂם לְדֶרֶךְ פְּעָמָיו׃ {פ}

פרק פ״ו

א תְּפִלָּה לְדָוִד הַטֵּה־יְהוָה אָזְנְךָ עֲנֵנִי כִּי־עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנִי׃

ב שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי־חָסִיד אָנִי הוֹשַׁע עַבְדְּךָ אַתָּה אֱלֹהַי הַבּוֹטֵחַ אֵלֶיךָ׃

ג חָנֵּנִי אֲדֹנָי כִּי אֵלֶיךָ אֶקְרָא כָּל־הַיּוֹם׃

ד שַׂמֵּחַ נֶפֶשׁ עַבְדֶּךָ כִּי אֵלֶיךָ אֲדֹנָי נַפְשִׁי אֶשָּׂא׃

ה כִּי־אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב־חֶסֶד לְכָל־קֹרְאֶיךָ׃

ו הַאֲזִינָה יְהוָה תְּפִלָּתִי וְהַקְשִׁיבָה בְּקוֹל תַּחֲנוּנוֹתָי׃

ז בְּיוֹם צָרָתִי אֶקְרָאֶךָּ כִּי תַעֲנֵנִי׃

ח אֵין־כָּמוֹךָ בָאֱלֹהִים | אֲדֹנָי וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ׃

ט כָּל־גּוֹיִם | אֲשֶׁר עָשִׂיתָ יָבוֹאוּ | וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ אֲדֹנָי וְיכַבְּדוּ לִשְׁמֶךָ׃

י כִּי־גָדוֹל אַתָּה וְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת אַתָּה אֱלֹהִים לְבַדֶּךָ׃

יא הוֹרֵנִי יְהוָה | דַּרְכֶּךָ אֲהַלֵּךְ בַּאֲמִתֶּךָ יַחֵד לְבָבִי לְיִרְאָה שְׁמֶךָ׃

יב אוֹדְךָ | אֲדֹנָי אֱלֹהַי בְּכָל־לְבָבִי וַאֲכַבְּדָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם׃

יג כִּי־חַסְדְּךָ גָּדוֹל עָלָי וְהִצַּלְתָּ נַפְשִׁי מִשְּׁאוֹל תַּחְתִּיָּה׃

יד אֱלֹהִים | זֵדִים קָמוּ־עָלַי וַעֲדַת עָרִיצִים בִּקְשׁוּ נַפְשִׁי וְלֹא שָׂמוּךָ לְנֶגְדָּם׃

טו וְאַתָּה אֲדֹנָי אֵל־רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וֶאֱמֶת׃

טז פְּנֵה אֵלַי וְחָנֵּנִי תְּנָה־עֻזְּךָ לְעַבְדֶּךָ וְהוֹשִׁיעָה לְבֶן־אֲמָתֶךָ׃

יז עֲשֵׂה־עִמִּי אוֹת לְטוֹבָה וְיִרְאוּ שֹׂנְאַי וְיֵבֹשׁוּ כִּי־אַתָּה יְהוָה עֲזַרְתַּנִי וְנִחַמְתָּנִי׃ {פ}

פרק פ״ז

א לִבְנֵי־קֹרַח מִזְמוֹר שִׁיר יְסוּדָתוֹ בְּהַרְרֵי־קֹדֶשׁ׃

ב אֹהֵב יְהוָה שַׁעֲרֵי צִיּוֹן מִכֹּל מִשְׁכְּנוֹת יַעֲקֹב׃

ג נִכְבָּדוֹת מְדֻבָּר בָּךְ עִיר הָאֱלֹהִים סֶלָה׃

ד אַזְכִּיר | רַהַב וּבָבֶל לְיֹדְעָי הִנֵּה פְלֶשֶׁת וְצֹר עִם־כּוּשׁ זֶה יֻלַּד־שָׁם׃

ה וּלְצִיּוֹן | יֵאָמַר אִישׁ וְאִישׁ יֻלַּד־בָּהּ וְהוּא יְכוֹנְנֶהָ עֶלְיוֹן׃

ו יְהוָה יִסְפֹּר בִּכְתוֹב עַמִּים זֶה יֻלַּד־שָׁם סֶלָה׃

ז וְשָׁרִים כְּחֹלְלִים כָּל־מַעְיָנַי בָּךְ׃ {פ}

שבת קודש · פרשת וישלח

י״ח כסלו תשפ״ו · 28 בנובמבר 2026

חומש עם רש״י · עלייה שביעית בראשית ל״ו כ׳–מ״ג

פרק ל״ו

כ אֵלֶּה בְנֵי־שֵׂעִיר֙ הַחֹרִ֔י יֹשְׁבֵ֖י הָאָ֑רֶץ לוֹטָ֥ן וְשׁוֹבָ֖ל וְצִבְעוֹ֥ן וַעֲנָֽה:

ישבי הארץ. שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִיהָ קֹדֶם שֶׁבָּא עֵשָׂו לְשָׁם. וְרַבּוֹתֵינוּ דָּרְשׁוּ (שבת פ״ה) שֶׁהָיוּ בְּקִיאִין בִּישׁוּבָהּ שֶׁל אֶרֶץ; מְלֹא קָנֶה וֶה לְזֵיתִים, מְלֹא קָנֶה וֶה לִגְפָנִים, שֶׁהָיוּ טוֹעֲמִין הֶעָפָר וְיוֹדְעִין אֵי זוֹ נִטִּיעָה רְאוּיָה לוֹ:

כ״א וְדִשׁוֹן֙ וְאֵצֶ֔ר וְדִישָׁ֖ן אֵ֣לֶּה אַלּוּפֵ֣י הַחֹרִ֑י בְּנֵ֥י שֵׂעִ֖יר בְּאֶ֥רֶץ אֱדֽוֹם:

כ״ב וַיִּהְיוּ֙ בְּנֵי־לוֹטָ֔ן חֹרִ֖י וְהֵימָ֑ם וַאֲחוֹ֥ת לוֹטָ֖ן תִּמְנָֽע:

כ״ג וְאֵ֙לֶּה֙ בְּנֵ֣י שׁוֹבָ֔ל עַלְוָ֥ן וּמָנַ֖חַת וְעֵיבָ֑ל שְׁפוֹ֖ וְאוֹנָֽם:

כ״ד וְאֵ֙לֶּה֙ בְּנֵי־צִבְעוֹ֔ן וְאַיָּ֖ה וַעֲנָ֑ה הוּא֙ עֲנָ֔ה אֲשֶׁ֤ר מָצָא֙ אֶת־הַיֵּמִ֔ם בַּמִּדְבָּ֕ר בִּרְעֹתֽוֹ אֶת־הַחֲמֹרִ֖ים לְצִבְעוֹ֥ן אָבִֽיו:

ואיה וענה. וְי״ו יִתֵּרָה, וְהוּא כְּמוֹ אַיָּה וַעֲנָה, וְהַרְבֵּה יֵשׁ בַּמִּקְרָא, תֵּת וְקֹדֶשׁ וְצָבָא מִרְמָס (דניאל ח'), נִרְדָּם וְרֶכֶב וְסוּס (תהילים ע״ו):

הוא ענה. הָאָמוּר לְמַעְלָה שֶׁהוּא אָחִיו שֶׁל צִבְעוֹן וְכָאן הוּא קוֹרֵא אוֹתוֹ בְּנוֹ? מְלַמֵּד שֶׁבָּא צִבְעוֹן עַל אִמּוֹ וְהוֹלִיד אֶת עֲנָה:

את הימם. פְּרָדִים, הִרְבִּיעַ חֲמוֹר עַל סוּס נְקֵבָה וְיָלְדָה פֶּרֶד, וְהוּא הָיָה מַמְזֵר וְהֵבִיא פְּסוּלִין לָעוֹלָם; וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמָם יֵמִים? שֶׁאֵימָתָן מֻטֶּלֶת עַל הַבְּרִיּוֹת, דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא מִיָּמַי לֹא שְׁאָלַנִי אָדָם עַל מַכַּת פִּרְדָּה לְבָנָה וְחָיָה (חולין ז') (וַהֲלֹא קָא חָזִינָן דְּחָיָה? אַל תִּקְרֵי וְחָיָה אֶלָּא וְחָיְתָה, כִּי הַמַּכָּה לֹא תֵּרָפֵא לְעוֹלָם, בְּרֹשׁ״י יָשָׁן) וְלֹא הֶזֵּקֵק לִכְתֹּב לָנוּ מִשְׁפְּחוֹת הַחוֹרִי אֶלָּא מִפְּנֵי תִּמְנָע, וּלְהוֹדִיעַ גְּדֻלַּת אַבְרָהָם, כְּמוֹ שֶׁפֵּרַשְׁתִּי לְמַעְלָה:

כ״ה וְאֵ֙לֶּה֙ בְּנֵי־עֲנָ֔ה דִּשָׁ֖ן וְאָהֳלִיבָמָ֑ה בַּת־עֲנָֽה:

כ״ו וְאֵ֙לֶּה֙ בְּנֵ֣י דִישָׁ֔ן חֶמְדָּ֥ן וְאֶשְׁבָּ֖ן וְיִתְרָ֥ן וּכְרָֽן:

כ״ז אֵ֙לֶּה֙ בְּנֵי־אֵ֔צֶר בִּלְהָ֥ן וְזַעֲוָ֖ן וַעֲקָֽן:

כ״ח אֵ֙לֶּה֙ בְּנֵי־דִישָׁ֔ן עוּץ֙ וַאֲרָֽן:

כ״ט אֱלֶה אַלּוּפֵי הַחֹרִי אַלּוּף לוֹטָן אַלּוּף שׁוֹבָל אַלּוּף צִבְעוֹן אַלּוּף עֲנָה:

ל׳ אַלּוּף דִּשֹׁן אַלּוּף אֵצֶר אַלּוּף דִּישָׁן אֵלֶּה אַלּוּפֵי הַחֹרִי לְאַלֹּפֵיהֶם בְּאֶרֶץ שֵׂעִיר: {פ}

ל״א וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֱדוֹם לִפְנֵי מְלָךְ־מֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

ואלה המלכים וגו'. שְׁמוֹנָה הָיוּ וּכְנֶגְדָּן הֶעֱמִיד יַעֲקֹב וּבִטֵּל מַלְכוּת עֵשָׂו בִּימֵיהֶם, אֵלּוּ הֵן, שָׁאוּל וְאִישׁ בֹּשֶׁת, דָּוִד וּשְׁלֹמֹה, רְחַבְעָם, אָבִיָּה, אָסָא, יְהוֹשָׁפָט; וּבִימֵי יוֹרָם בָּנוֹ כָּתוּב בְּיָמָיו פָּשַׁע אֱדוֹם מִתַּחַת יַד יְהוּדָה וַיַּמְלִכוּ עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ (מלכים ב ח'), וּבִימֵי שָׁאוּל כָּתוּב וּמֶלֶךְ אֵין בֶּאֱדוֹם נִצָּב מֶלֶךְ (מלכים א כ״ב):

ל״ב וַיִּמְלֹךְ בֶּאֱדוֹם בֶּלַע בֶּן־בְּעוֹר וְשֵׁם עִירוֹ דִּנְהָבָה:

ל״ג וַיָּמָת בֶּלַע וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו יוֹבָב בֶּן־זֶרַח מִבָּצְרָה:

יובב בן זרח מבצרה. בָּצְרָה מֵעָרֵי מוֹאָב הִיא, שֶׁנֶּאֱמַר וְעַל קְרִיּוֹת וְעַל בָּצְרָה וגו' (ירמיהו מ״ח); וּלְפִי שֶׁהֶעֱמִידָה מֶלֶךְ לֶאֱדוֹם, עֲתִידָה לִלְקוֹת עִמָּהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר כִּי זֶבַח לַה' בְּבָצְרָה (ישעיהו ל״ד):

ל״ד וַיָּמָת יוֹבָב וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו חֻשָׁם מֵאֶרֶץ הַתֵּימָנִי:

ל״ה וַיָּמָת חֻשָׁם וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו הֲדַד בֶּן־בְּדַד הַמַּכֶּה אֶת־מִדְיָן בִּשְׂדֵה מוֹאָב וְשֵׁם עִירוֹ עֲוִית:

המכה את מדין בשדה מואב. שֶׁבָּאוּ מִדְיָן עַל מוֹאָב לַמִּלְחָמָה, וְהָלַךְ מֶלֶךְ אֱדוֹם לַעְזֹר אֶת מוֹאָב; וּמִכָּאן אָנוּ לְמֵדִים, שֶׁהָיוּ מִדְיָן וּמוֹאָב מְרִיבִים זֶה עִם זֶה, וּבִימֵי בִלְעָם עָשׂוּ שָׁלוֹם לְהִתְקַשֵּׁר עַל יִשְׂרָאֵל:

ל״ו וַיָּמָת הֲדַד וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו שַׂמְלָה מִמַּשְׂרֵקָה:

ל״ז וַיָּמָת שַׂמְלָה וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו שָׁאוּל מֵרְחֹבוֹת הַנָּהָר:

ל״ח וַיָּמָת שָׁאוּל וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו בַּעַל חָנָן בֶּן־עַכְבּוֹר:

ל״ט וַיָּמָת בַּעַל חָנָן בֶּן־עַכְבּוֹר וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו הֲדַר וְשֵׁם עִירוֹ פָּעוּ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהֵיטַבְאֵל בַּת־מַטְרֵד בַּת מֵי זָהָב:

בת מי זהב. מַהוּ זָהָב? עָשִׁיר הָיָה, וְאֵין זָהָב חָשׁוּב בְּעֵינָיו לְכָלּוּם:

מ׳ וְאֵלֶּה שְׁמוֹת אַלּוּפֵי עֵשָׂו לְמִשְׁפְּחֹתָם לִמְקֹמֹתָם בִּשְׁמֹתָם אַלּוּף תִּמְנָע אַלּוּף עַלְוָה אַלּוּף יְתֵת:

ואלה שמות אלופי עשו. שֶׁנִּקְרְאוּ עַל שֵׁם מְדִינוֹתֵיהֶם לְאַחַר שֶׁמֵּת הֲדַר וּפָסְקָה מֵהֶם מַלְכוּת, וְהָרִאשׁוֹנִים הַנִּזְכָּרִים לְמַעְלָה הֵם שְׁמוֹת תּוֹלְדוֹתָם; וְכֵן מְפֹרָשׁ בְּדִבְרֵי הַיָּמִים וַיָּמָת הֲדָד וַיִּהְיוּ אַלּוּפֵי אֱדוֹם אַלּוּף תִּמְנָע וְגוֹמֵר:

מ״א **אַלּוּף אָהֳלִיבָמָה אַלּוּף אֵלָה אַלּוּף פִּינֹן:**

מ״ב **אַלּוּף קְנַז אַלּוּף תֵּימָן אַלּוּף מִבְצָר:**

מ״ג **אַלּוּף מַגְדִּיאֵל אַלּוּף עִירָם אֵלֶּה | אַלּוּפֵי אֱדוֹם לְמוֹשְׁבֹתָם בְּאֶרֶץ אֲחֻזָּתָם הוּא עֵשָׂו אֲבִי אֱדוֹם: {פ}**

מגדיאל. הִיא רוֹמִי:

תניא · קונטרס אחרון — מאמר ט׳

הוֹכֵחַ תּוֹכִיחַ אֶת עֲמִיתֶךָ – ״אֲפִילּוּ מֵאָה פְּעָמִים״.

וְלָזֹאת, לֹא אוּכַל לְהִתְאַפֵּק וּלְהַחֲרִישׁ מִלְּזְעוֹק עוֹד בְּקוֹל עֲנוֹת חֲלוּשָׁה: בְּמָטוּתָא מִינַּייכוּ, בְּרַחֲמִין נְפִישִׁין, חוּסוּ נָא עַל נַפְשׁוֹתֵיכֶם, וְהִשָּׁמְרוּ וְהִזָּהֲרוּ מְאֹד מְאֹד עַל הַתּוֹרָה וְעַל ״הָעֲבוֹדָה שֶׁבַּלֵּב – זוֹ תְּפִלָּה״ בְּכַוָּונָה, לְהַתְחִיל כּוּלָּם יַחַד כְּאֶחָד מִלָּה בְּמִלָּה, וְלֹא זֶה בְּכֹה וְזֶה בְּכֹה, וְזֶה דּוֹמֵם וְזֶה מַשְׁמִיעַ שִׂיחָה בְּטֵילָה, ה׳ יִשְׁמְרֵנוּ.

וְעִיקַּר הַסִּיבָּה וּגְרָמָא בִּנְזָקִין – הוּא מֵהַיּוֹרְדִים לִפְנֵי הַתֵּיבָה, שֶׁהוּא הֶפְקֵר לְכָל הָרוֹצֶה לִפְשׁוֹט רַגְלָיו, הַחוֹטֵף אֶפְרָתִי, אוֹ מֵחֲמַת שֶׁאֵין גַּם אֶחָד רוֹצֶה וְכוּ׳.

וְאֵי לָזֹאת, זֹאת הָעֵצָה הַיְּעוּצָה, וְתַקָּנָה קְבוּעָה, חוֹק וְלֹא יַעֲבוֹר עוֹד חַס וְשָׁלוֹם, דְּהַיְינוּ, לִבְחוֹר אֲנָשִׁים קְבוּעִים הָרְאוּיִם לָזֶה עַל פִּי הַגּוֹרָל, אוֹ בְּרִיצּוּי רוֹב הַמְּנָיָן. דְּהַיְינוּ, שֶׁמִּתְפַּלְּלִים מִלָּה בְּמִלָּה בְּדֶרֶךְ הַמִּיצּוּעַ בְּקוֹל רָם, וְלֹא מַאֲרִיכִים יוֹתֵר מִדַּאי, וְלֹא מְקַצְּרִים וְחוֹטְפִים חַס וְשָׁלוֹם.

וַעֲלֵיהֶם, מוּטָל חוֹבָה לֵירֵד לִפְנֵי הַתֵּיבָה, כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּיוֹמוֹ אֲשֶׁר יַגִּיעַ לוֹ, וְלֶאֱסוֹף אֵלָיו סָבִיב סָמוּךְ כָּל הַמִּתְפַּלְּלִים בְּקוֹל קָצָת עַל כָּל פָּנִים, וְלֹא בְּלַחַשׁ וְלֹא חוֹטְפִים חַס וְשָׁלוֹם, וְכִמְבוֹאָר בְּתַקָּנוֹת יְשָׁנוֹת בְּכַמָּה עֲיָירוֹת.

וְעַתָּה בָּאתִי לְחַדְּשָׁן וּלְחַזְּקָן וּלְאַמְּצָן, בַּל יְמוּטוּ עוֹד לְעוֹלָם חַס וְשָׁלוֹם, (בכתב יד גְּוַואלְד גְּוואלְד), עַד מָתַי יִהְיֶה זֶה לָנוּ לְמוֹקֵשׁ, וְלֹא דַי לָנוּ בְּכָל הַתּוֹכָחוֹת וְהַצָּרוֹת

שֶׁעָבְרוּ עָלֵינוּ? – ה' יִשְׁמְרֵנוּ, וִינַחֲמֵנוּ בְּכִפָּלַיִם לְתוּשִׁיָּה, וִיטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדוֹ בֶּאֱמֶת. חִזְקוּ וַאֲמִצוּ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה'.

גַּם, לִגְמוֹר כָּל הַשַּׁ"ס בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, וּבְכָל עִיר וָעִיר לְחַלֵּק הַמַּסֶּכְתּוֹת עַל פִּי הַגּוֹרָל אוֹ בְּרָצוֹן. וְעִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מְנָיָנִים הַרְבֵּה – יִגְמְרוּ בְּכָל מִנְיָן וּמִנְיָן. וְאִם אֵיזֶה מִנְיָן קָטָן מֵהָכִיל, יְצָרְפוּ אֲלֵיהֶם אֲנָשִׁים מֵאֵיזֶה מִנְיָן גָּדוֹל, בְּבַל יְשׁוּנֶּה, חֹק וְלֹא יַעֲבוֹר. וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵהַלּוֹמְדִים הַנַּ"ל יִגְמוֹר לְעַצְמוֹ בְּכָל שָׁבוּעַ הַ"תְּמַנְיָא אַפֵּי" שֶׁבִּתְהִלִּים קי"ט.

וְלִהְיוֹת מֵחֲמַת חֲלִישׁוּת הַדּוֹר אֵין כֹּחַ בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד לְהִתְעַנּוֹת כָּרָאוּי לוֹ, לָזֹאת, עֵצָה הַיְעוּצָה כְּמַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ־זִכְרוֹנָם־לִבְרָכָה: "כָּל הַשּׁוֹמֵר שַׁבָּת כְּהִלְכָתוֹ מוֹחֲלִין לוֹ עַל כָּל עֲוֹנוֹתָיו" – "כְּהִלְכָתוֹ" דַּיְיקָא, לָכֵן מוּטָל עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לִהְיוֹת בָּקִי בְּ"הִלְכָתָא רַבְּתִי לְשַׁבָּתָא".

וְגַם יִזָּהֵר מְאֹד שֶׁלֹּא לָשׂוּחַ שׂוּם שִׂיחָה בְּטֵילָה חַס וְשָׁלוֹם.

בְּהִיוֹת מוּדַעַת זֹאת לְיוֹדְעֵי חֵן, כִּי בְּכָל הַמִּצְוֹת יֵשׁ פְּנִימִיּוּת וְחִיצוֹנִיּוּת, וְחִיצוֹנִית מֵהַשַּׁבָּת – הִיא שְׁבִיתָה מֵעֲשִׂיָּה גַּשְׁמִיִּית, כְּמוֹ שֶׁשָּׁבַת ה' מֵעֲשׂוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ גַּשְׁמִיִּים.

וּפְנִימִית הַשַּׁבָּת – הִיא הַכַּוָּונָה בִּתְפִלַּת הַשַּׁבָּת וּבְתַלְמוּד תּוֹרָה לְדָבְקָה בַּה' אֶחָד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "שַׁבָּת לַה' אֱלֹקֶיךָ", וְזוֹ הִיא בְּחִינַת "זָכוֹר".

וּבְחִינַת "שָׁמוֹר" בִּפְנִימִיּוּת – הִיא הַשְּׁבִיתָה מִדִּיבּוּרִים גַּשְׁמִיִּים, כְּמוֹ שֶׁשָּׁבַת ה' מִיו"ד מַאֲמָרוֹת שֶׁנִּבְרְאוּ בָהֶם שָׁמַיִם וָאָרֶץ גַּשְׁמִיִּים, כִּי זֶה לְעוּמַת זֶה כוּ':

רמב"ם — שלשה פרקים · הלכות מלווה ולווה י"ג–ט"ו

פרק י"ג

א מַלְוֶה שֶׁבָּא לְהַפְרַע בַּשְּׁטָר שֶׁבְּיָדוֹ שֶׁלֹּא בִּפְנֵי לוֶֹה אִם יְכוֹלִין בֵּית דִּין לִשְׁלֹחַ אֵלָיו וּלְהוֹדִיעוֹ עַד שֶׁיַּעֲמֹד עִמּוֹ בַּדִּין שׁוֹלְחִין וּמוֹדִיעִין לוֹ. וְאִם אֵי אֶפְשָׁר לְהוֹדִיעוֹ בְּמְהֵרָה אוֹמְרִים לַמַּלְוֶה שֶׁיִּשְׁבַּע וְיִטֹּל מִנְכָסָיו בֵּין מִן הַקַּרְקַע בֵּין מִן הַמְּטַלְטְלִים. וְאֵין חוֹשְׁשִׁין לְשׁוּבַר. וְדִין זֶה תַּקָּנַת חֲכָמִים הוּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה כָּל אֶחָד וְאֶחָד

נוֹטֵל מְעוֹתָיו שֶׁל חֲבֵרוֹ וְהוֹלֵךְ וְיוֹשֵׁב לוֹ בְּמְדִינָה אַחֶרֶת וְנִמְצָא נוֹעֵל דֶּלֶת בִּפְנֵי לוִין:

ב שְׁלֹשׁ רְאָיוֹת צְרִיךְ לְהָבִיא לְבֵית דִּין וְאַחַר כָּךְ יִפָּרַע שֶׁלֹּא בְּפָנָיו. רְאָיָה רִאשׁוֹנָה לְקַיֵּם הַשְּׁטָר שֶׁבְּיָדוֹ. רְאָיָה שְׁנִיָּה שֶׁבַּעַל חוֹבוֹ בְּמְדִינָה אַחֶרֶת וְאֵינוֹ מָצוּי בְּכָאן לַעֲמֹד עִמּוֹ בַּדִּין. רְאָיָה שְׁלִישִׁית שֶׁאֵלּוּ נְכָסִים שֶׁל פְּלוֹנִי הַלְוָה הֵם:

ג מַלְוֶה שֶׁבָּא לְבֵית דִּין וְהֵבִיא מַשְׁכּוֹן בְּיָדוֹ וְאָמַר זֶה מַשְׁכּוֹנוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי הוּא וַאֲנִי רוֹצֶה לְמָכְרוֹ וּלְהִפָּרַע חוֹבִי. אֵין בֵּית דִּין נִזְקָקִין לוֹמַר לוֹ הַמְתֵּן עַד שֶׁיָּבוֹא לְוֶה וְיִטְעַן שֶׁאִם רוֹצֶה לוֹמַר לָקוּחַ הוּא בְּיָדִי אוֹמֵר וּמַשִּׁיאִין לוֹ עֵצָה לְמָכְרוֹ בִּפְנֵי עֵדִים כְּדֵי שֶׁיֵּדַע לְוֶה בְּכַמָּה נִמְכַּר. וְכֵן הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ עַל הַמַּשְׁכּוֹן וּמֵת הַלְוֶה וְהַמַּלְוֶה בֵּין שֶׁמֵּת הַלְוֶה תְּחִלָּה בֵּין שֶׁמֵּת מַלְוֶה תְּחִלָּה הוֹאִיל וְהוּא נִפְרָע מִמַּה שֶּׁתַּחַת יָדוֹ וְאִלּוּ רָצָה לוֹמַר לָקוּחַ הוּא בְּיָדִי אוֹמֵר הֲרֵי זֶה נִשְׁבָּע בְּנְקִיטַת חֵפֶץ וְנוֹטֵל כְּדֶרֶךְ כָּל הַנִּשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין. וּמִפְּנֵי מָה אֵינוֹ נִשְׁבָּע הֶסֵת לְפִי שֶׁאֵינוֹ נִשְׁבָּע עַל עַצְמוֹ שֶׁל מַשְׁכּוֹן אֶלָּא עַל הַמָּמוֹן שֶׁלּוֹקֵחַ. שֶׁאִלּוּ אָמַר עַל עַצְמוֹ שֶׁל חֵפֶץ זֶה אַתָּה מְכַרְתּוֹ לִי אַתָּה נְתַתּוֹ לִי הָיָה נִשְׁבָּע הֶסֵת וְנִפְטָר. אֲבָל אִם הָיוּ שָׁם עֵדִים שֶׁחֵפֶץ זֶה מַשְׁכּוֹן בְּיָדוֹ וְלֹא יָדְעוּ עַל כַּמָּה וְכַמָּה אֵינוֹ יָכוֹל לִטֹּל אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה וְהוֹאִיל וְאֵין שָׁם עֵדִים וְיָכוֹל לוֹמַר שֶׁלִּי הוּא נֶאֱמָן לוֹמַר יֵשׁ לִי עָלָיו כָּךְ וְכָךְ בַּשְּׁבוּעָה עַצְמָהּ שֶׁהָיָה נִשְׁבָּע אִם הָיוּ שָׁם עֵדִים שֶׁהוּא מַשְׁכּוֹן. שֶׁאֵין אוֹמְרִין מִגּוֹ לְפָטְרוֹ מִשְּׁבוּעָה אֶלָּא לְפָטְרוֹ מִמָּמוֹן שֶׁלֹּא יַחְזִיר הַמַּשְׁכּוֹן עַד שֶׁיִּטֹּל מַה שֶּׁטָּעַן:

ד הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ עַל הַמַּשְׁכּוֹן וְאָבַד אוֹ נִגְנַב בְּלֹא אֹנֶס שֶׁהֲרֵי הַמַּלְוֶה חַיָּב בִּדְמֵי הַמַּשְׁכּוֹן כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. וְאָמַר הַמַּלְוֶה סָלַע הִלְוֵיתִיךְ עָלָיו וּשְׁנֵי דִינָרִין הָיָה שָׁוֶה. וְלְוֶה אוֹמֵר סָלַע הִלְוַיתַנִי עָלָיו וְסָלַע הָיָה שָׁוֶה. הֲרֵי הַמַּלְוֶה נִשְׁבָּע תְּחִלָּה שְׁבוּעַת הַשּׁוֹמְרִין שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ וְהַלְוֶה נִשְׁבָּע הֶסֵת שֶׁהָיָה שָׁוֶה כְּנֶגֶד הַחוֹב וְנִפְטָר. אָמַר הַמַּלְוֶה סָלַע הִלְוֵיתִיךְ עָלָיו וְשֶׁקֶל הָיָה שָׁוֶה וְהַלְוֶה אוֹמֵר סָלַע הִלְוַיתַנִי עָלָיו וּשְׁלֹשָׁה דִינָרִין הָיָה שָׁוֶה יִשָּׁבַע הַמַּלְוֶה תְּחִלָּה שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ וְאַחַר כָּךְ יִשָּׁבַע הַלְוֶה כַּמָּה הָיָה שָׁוֶה שֶׁהֲרֵי הוֹדָה בְּמִקְצָת וִישַׁלֵּם הַדִּינָר. אָמַר הַלְוֶה סָלַע הִלְוַיתַנִי עָלָיו וּשְׁתַּיִם הָיָה שָׁוֶה וְהַמַּלְוֶה אוֹמֵר סָלַע הִלְוֵיתִיךְ עָלָיו וְסָלַע הָיָה שָׁוֶה יִשָּׁבַע הַמַּלְוֶה שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ וְכוֹלֵל בִּשְׁבוּעָתוֹ שֶׁהָיָה הַמַּשְׁכּוֹן כְּנֶגֶד הַחוֹב. אָמַר הַלְוֶה

סֶלַע הִלְוֵיתַנִי עָלָיו וּשְׁתַּיִם הָיָה שָׁוֶה וְהַמַּלְוֶה אוֹמֵר סֶלַע הִלְוֵיתִיךָ עָלָיו וַחֲמִשָּׁה דִּינָרִין הָיָה שָׁוֶה יִשְׁבַּע הַמַּלְוֶה שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ וְיִכְלֹל שֶׁלֹּא הָיָה שָׁוֶה יֶתֶר עַל חֲמִשָּׁה דִּינָרִים וִישַׁלֵּם הַדִּינָר. סֶלַע הִלְוֵיתִיךָ עָלָיו וּשְׁנֵי דִּינָרִין הָיָה שָׁוֶה וְהַלְוֶה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ כַּמָּה שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ וְכוֹלֵל בִּשְׁבוּעָתוֹ שְׁנֵי דִּינָרִין הָיָה שָׁוֶה וִישַׁלֵּם הַלְוֶה שֶׁאָר הַחוֹב שֶׁהֲרֵי הוּא יוֹדֵעַ בְּוַדַּאי שֶׁהוּא חַיָּב לוֹ וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם פָּרַע אִם לֹא פָּרַע. סֶלַע הִלְוֵיתַנִי עָלָיו וּשְׁתַּיִם הָיָה שָׁוֶה וְהַמַּלְוֶה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ כַּמָּה יִשְׁבַּע הַמַּלְוֶה שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ וְיִכְלֹל שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁדָּמָיו יֶתֶר עַל הַחוֹב אֲפִלּוּ פְּרוּטָה אַחַת וְיִפָּטֵר שֶׁהֲרֵי לֹא חַיֵּב עַצְמוֹ בְּכְלוּם. אֲבָל אִם אָמַר הַמַּלְוֶה אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁהָיָה שָׁוֶה יֶתֶר עַל הַחוֹב אֲבָל אֵינִי יוֹדֵעַ כַּמָּה הֲרֵי זֶה מְשַׁלֵּם כָּל מַה שֶּׁטָּעַן הַלְוֶה בְּלֹא שְׁבוּעָה כְּמִי שֶׁאָמַר חֲמִשִּׁים יֵשׁ לְךָ בְּיָדִי וַחֲמִשִּׁים אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁהוּא מְחֻיָּב שְׁבוּעָה וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהִשָּׁבַע כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר. וְיֵשׁ לוֹ לְהַחֲרִים עַל מִי שֶׁטּוֹעֵן שֶׁקֶר:

ה הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ וְקָבַע לוֹ זְמַן לְפָרְעוֹ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא קָנוּ מִיָּדוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לְתָבְעוֹ עַד סוֹף הַזְּמַן בֵּין בְּמַלְוֶה עַל פֶּה בֵּין בְּמַלְוֶה בִּשְׁטָר בֵּין שֶׁהִלְוָהוּ עַל הַמַּשְׁכּוֹן בֵּין שֶׁמֵּת לוֹוֶה בֵּין שֶׁמֵּת מַלְוֶה. וּסְתָם מַלְוֶה שְׁלֹשִׁים יוֹם בֵּין בִּשְׁטָר בֵּין עַל פֶּה בֵּין עַל הַמַּשְׁכּוֹן. וְאִם הִתְנָה שֶׁיִּתְבַּע בְּכָל זְמַן שֶׁיִּרְצֶה יֵשׁ לוֹ לְתָבְעוֹ בְּיוֹמוֹ שֶׁתְּנַאי מָמוֹן הוּא:

ו טָעַן הַמַּלְוֶה וְאָמַר הַיּוֹם סוֹף הַזְּמַן שֶׁקָּבַעְתִּי וְהַלְוֶה אוֹמֵר עַד עֲשָׂרָה יָמִים קָבַעְתָּ הַלְוֶה נִשְׁבָּע הֶסֵת. וְאִם הָיָה שָׁם עֵד אֶחָד שֶׁהַיּוֹם סוֹף זְמַנּוֹ הֲרֵי זֶה נִשְׁבָּע שְׁבוּעַת הַתּוֹרָה כִּשְׁאָר הַטְּעָנוֹת. זֶה אוֹמֵר חֲמִשָּׁה יָמִים נִשְׁאָר מִן הַזְּמַן וְזֶה אוֹמֵר עֲשָׂרָה אוֹמְרִים לַמַּלְוֶה הַמְתֵּן עוֹד עַד סוֹף הַחֲמִשָּׁה וְיִשָּׁבַע הֶסֵת שֶׁנִּשְׁאַר עוֹד חֲמִשָּׁה יָמִים:

ז הָיְתָה הַמִּלְוָה בִּשְׁטָר וְטָעַן הַלְוֶה שֶׁזְּמַן קְבִיעָתְךָ לִי. יֵרָאֶה לִי שֶׁיִּשָּׁבַע בַּעַל חוֹב הֶסֵת שֶׁלֹּא קָבַע לוֹ זְמַן וְיִטֹּל הַמַּלְוֶה מִיָּד:

ח הַמַּלְוֶה נִתְּנָה לִתָּבַע בְּכָל מָקוֹם. כֵּיצַד. הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ בַּיִּשּׁוּב וּתְבָעוֹ בַּמִּדְבָּר אֵינוֹ יָכוֹל לִדְחוֹתוֹ אֶלָּא חַיָּב לִפְרֹעַ לוֹ בְּכָל מָקוֹם שֶׁיִּתְבָּעֶנּוּ. בָּא הַלְוֶה לְפָרְעוֹ

בַּמִּדְבָּר הָרִשׁוּת בְּיַד הַמַּלְוֶה אִם רָצָה מְקַבֵּל וְאִם רָצָה אוֹמֵר לוֹ אֵינִי נִפְרָע אֶלָּא בַּיִּשׁוּב כְּדֶרֶךְ שֶׁנָּתַתִּי לְךָ בְּיִשׁוּב. וַהֲרֵי הֵן בִּרְשׁוּתוֹ עַד שֶׁיִּפָּרְעֶנּוּ בַּיִּשׁוּב:

פרק י״ד

א הַפּוֹגֵם אֶת שְׁטָרוֹ. אוֹ שֶׁעֵד אֶחָד מֵעִיד עַל שְׁטָרוֹ שֶׁהוּא פָּרוּעַ. וְהַבָּא לִפְרַע שֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַלְוֶה. וְהַטּוֹרֵף מִיַּד הַלּוֹקֵחַ. וְהַנִּפְרָעִים מִן הַיּוֹרֵשׁ בֵּין קָטָן בֵּין גָּדוֹל. לֹא יִפָּרַע אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה כְּעֵין שֶׁל תּוֹרָה. (וְאוֹמֵר) לוֹ כְּשֶׁיִּתְבַּע הִשָּׁבַע וְאַחַר כָּךְ תִּטֹּל. וְאִם הָיָה הַחוֹב לִזְמַן וְתָבַע בִּזְמַנּוֹ יִפָּרַע שֶׁלֹּא בִּשְׁבוּעָה. עָבַר זְמַנּוֹ לֹא יִגְבֶּה אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה:

ב הַתּוֹבֵעַ אֶת חֲבֵרוֹ לְפָרְעוֹ וְטָעַן הַלְוֶה שֶׁפָּרַע שְׁטָר זֶה אוֹ מִקְצָתוֹ וּבָעַל הַשְּׁטָר אוֹמֵר לֹא פָּרַעְתָּ כְּלוּם אוֹמְרִים לוֹ שַׁלֵּם לוֹ. טָעַן הַלְוֶה וְאָמַר יִשְׁבַּע לִי שֶׁלֹּא פְּרַעְתִּיו וְיִטֹּל מַשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ בְּנִקְיטַת חֵפֶץ שֶׁלֹּא פְּרָעוֹ כְּלוּם אוֹ שֶׁלֹּא פְּרָעוֹ אֶלָּא כָּךְ וְכָךְ וְאַחַר כָּךְ יִטֹּל. וְאִם הָיָה הַמַּלְוֶה תַּלְמִיד חָכָם אֵין נְזָקְקִין לִשְׁבוּעָתוֹ:

ג הוֹצִיא עָלָיו שְׁטָר מְקֻיָּם וְהַלְוֶה טוֹעֵן וְאוֹמֵר שְׁטָר מְזֻיָּף הוּא וּמֵעוֹלָם לֹא כָּתַבְתִּי שְׁטָר זֶה. אוֹ שֶׁטָּעַן שֶׁחוֹב זֶה רִבִּית הוּא אוֹ אֲבַק רִבִּית. אוֹ שֶׁטָּעַן שֶׁהוּא שְׁטַר אֻמָּנָה אוֹ שֶׁאָמַר כָּתַבְתִּי לִלְווֹת וְלֹא לָוִיתִי. כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר טוֹעֵן טַעֲנָה שֶׁאִם הוֹדָה בַּעַל הַשְּׁטָר הָיָה הַשְּׁטָר בָּטֵל וְהַמַּלְוֶה עוֹמֵד בִּשְׁטָרוֹ וְאוֹמֵר שֶׁזֶּה שֶׁקֶר טוֹעֵן וְאָמַר הַלְוֶה יִשְׁבַּע לִי וְיִטֹּל הֲרֵי זוֹ מַחְלֹקֶת בֵּין הַגְּאוֹנִים יֵשׁ מִי שֶׁהוֹרָה שֶׁחַיָּב בַּעַל הַשְּׁטָר לְהִשָּׁבַע כְּעֵין שֶׁל תּוֹרָה כְּמִי שֶׁטָּעַן עָלָיו שֶׁפָּרָעוֹ. וְרַבּוֹתַי הוֹרוּ שֶׁלֹּא יִשָּׁבַע הַמַּלְוֶה אֶלָּא אִם טָעַן עָלָיו הַלְוֶה שֶׁפָּרָעוֹ בִּלְבַד. שֶׁהֲרֵי הוֹדָה בַּשְּׁטָר וּלְפֵרָעוֹן הוּא עוֹמֵד. אֲבָל כָּל אֵלּוּ הַטְּעָנוֹת לֹא כָּל הֵימֶנּוּ לְבַטֵּל שְׁטָר מְקֻיָּם אֶלָּא יְשַׁלֵּם וְאַחַר כָּךְ יִטְעַן עַל הַמַּלְוֶה בְּמַה שֶּׁיִּרְצֶה שֶׁאִם יוֹדֶה יַחְזִיר לוֹ וְאִם כָּפַר יִשָּׁבַע הֶסֵּת. וְלָזֶה דַּעְתִּי נוֹטָה:

ד הַמּוֹצִיא שְׁטַר חוֹב עַל חֲבֵרוֹ מַלְוֶה אוֹמֵר לֹא נִפְרַעְתִּי כְּלוּם וְלְוֶה אוֹמֵר פָּרַעְתִּי מֻחֶצָּה וְהָעֵדִים מְעִידִים שֶׁפְּרָעוֹ כֻּלּוֹ נִשְׁבָּע הַלְוֶה וְנוֹתֵן מֻחֶצָּה שֶׁהֲרֵי הוֹדָה בְּמִקְצָת וְאֵינוֹ כְּמֵשִׁיב אֲבֵדָה מִפְּנֵי שֶׁאֵימַת הַשְּׁטָר עָלָיו. וְאֵין הַמַּלְוֶה גּוֹבֶה הַמֻּחֶצָּה אֶלָּא מִבְּנֵי חוֹרִין שֶׁהֲרֵי הַלָּקוֹחוֹת אוֹמְרִים אָנוּ עַל הָעֵדִים נִסְמָךְ וַהֲרֵי בִּטְלוּ שְׁטָר זֶה:

ה הוֹצִיא עָלָיו שִׁטָר חוֹב שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְקַיְּמוֹ וְאָמַר הַלְוֶה אֱמֶת שֶׁאֲנִי כָּתַבְתִּי שִׁטָר זֶה אֲבָל פְּרַעְתִּיו אוֹ אֲמָנָה הוּא אוֹ כְּתַבְתִּי לִלְווֹת וַעֲדַיִן לֹא לָוִיתִי וְכָל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה הוֹאִיל וְאִם רָצָה אָמַר לֹא הָיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם וַהֲרֵי מִפִּיו נִתְקַיְּמִים הֲרֵי זֶה נֶאֱמָן וְיִשָּׁבַע הֶסֵת וְיִפָּטֵר. וְאִם קִיְּמוֹ הַמַּלְוֶה אַחַר כָּךְ בְּבֵית דִּין הֲרֵי הוּא כִּשְׁאָר הַשְּׁטָרוֹת:

ו הוֹצִיא עָלָיו שִׁטָר מְקֻיָּם וְאָמַר הַלְוֶה מְזֻיָּף הוּא וּמֵעוֹלָם לֹא כְּתַבְתִּיו אוֹ שִׁטַר אֲמָנָה הוּא וְאָמַר הַמַּלְוֶה כֵּן הַדְּבָרִים אֲבָל שִׁטָר כָּשֵׁר הָיָה לִי וְאָבַד אַף עַל פִּי שֶׁהַמַּלְוֶה הוּא שֶׁשָּׁבַר אֶת שִׁטָרוֹ וְאִלּוּ רָצָה אָמַר אֵינוֹ מְזֻיָּף שֶׁהֲרֵי נִתְקַיְּמִים בְּבֵית דִּין אֵינוֹ גּוֹבֶה בּוֹ כְּלוּם אֶלָּא נִשְׁבָּע הַלְוֶה הֶסֵת וְנִפְטָר שֶׁהֲרֵי זֶה הַשִּׁטָר כְּחֶרֶס הוּא חָשׁוּב:

ז שִׁטָר שֶׁלָּוָה בּוֹ וּפְרָעוֹ אֵינוֹ חוֹזֵר וְלוֶה בּוֹ שֶׁכְּבָר נִמְחַל שִׁעְבּוּדוֹ וְנַעֲשָׂה כְּחֶרֶס:

ח הַמּוֹצִיא שִׁטַר חוֹב מְקֻיָּם עַל חֲבֵרוֹ וְאָמַר הַלְוֶה הֲלֹא פְּרַעְתִּיךָ וְאָמַר לוֹ הַמַּלְוֶה כֵּן הָיָה אֲבָל חָזַרְתִּי וְהֶחְזַרְתִּי לְךָ הַמָּעוֹת וְהִלְוֵיתִי אוֹתְךָ פַּעַם שְׁנִיָּה הֲרֵי בָּטֵל הַשִּׁטָר שֶׁנִּפְרַע וַהֲרֵי הוּא כְּחֶרֶס. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ הֶחְזַרְתִּי לְךָ הַמָּעוֹת מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיוּ טוֹבוֹת עַד שֶׁתַּחֲלִיפֵם לֹא בָּטֵל הַשִּׁטָר וַעֲדַיִן שִׁעְבּוּדוֹ קַיָּם:

ט הוֹצִיא עָלָיו שִׁטָר מְקֻיָּם שֶׁיֵּשׁ לוֹ עָלָיו מָנֶה וְאָמַר לוֹ הַלְוֶה הֲלֹא פְּרַעְתִּיךָ בִּפְנֵי פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי וּבָאוּ אֵלּוּ וְהֵעִידוּ שֶׁפְּרָעוֹ אֲבָל לֹא הִזְכִּיר לוֹ אֶת הַשִּׁטָר וְאָמַר לוֹ הַמַּלְוֶה כֵּן הוּא שֶׁפְּרַעְתָּ אֲבָל חוֹב אַחֵר פָּרַעְתָּ שֶׁהָיָה לִי אֶצְלְךָ הֲרֵי בָּטֵל הַשִּׁטָר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁהֵעִידוּ שֶׁנָּתַן לוֹ בְּתוֹרַת פְּרָעוֹן אֲבָל אִם רָאוּהוּ נוֹתֵן לוֹ מָעוֹת וְלֹא יָדְעוּ אִם הוּא בְּתוֹרַת פְּרָעוֹן אוֹ בְּתוֹרַת פִּקָּדוֹן אוֹ בְּתוֹרַת מַתָּנָה. אִם אָמַר בַּעַל הַשִּׁטָר לֹא הָיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם הֲרֵי הַחְזַק כַּפְּרָן וּבָטֵל הַשִּׁטָר. וְאִם אָמַר פְּרָעוֹן שֶׁל חוֹב אַחֵר הוּא הֲרֵי זֶה נֶאֱמָן וְנִשְׁבָּע וְנוֹטֵל מַה שֶּׁבַּשִּׁטָר שֶׁהֲרֵי לֹא פְּרָעוֹ בְּעֵדִים. מִתּוֹךְ שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר מַתָּנָה נָתַנְתָּ לִי נֶאֱמָן לוֹמַר פְּרָעוֹן שֶׁל חוֹב אַחֵר הֵן. אָמַר לוֹ הַלְוֶה וַהֲלֹא שִׁטַר חוֹב זֶה דְּמֵי שׁוֹר שֶׁלָּקַחְתִּי מִמְּךָ הוּא וְאַתָּה גָּבִיתָ דְּמֵי בְּשָׂרוֹ. וְאָמַר לוֹ בַּעַל הַשִּׁטָר כֵּן אֲנִי גָּבִיתִי אֶת דָּמָיו מֵחוֹב אַחֵר שֶׁהָיָה לִי אֶצְלְךָ. הוֹאִיל וְהוֹדָה מֵעַצְמוֹ שֶׁדְּמֵי הַשּׁוֹר הוּא הַחוֹב וּמִדָּמָיו נִפְרַע בָּטֵל הַשִּׁטָר. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין עָלָיו עֵדִים שֶׁפָּרַע מִדָּמָיו יִשָּׁבַע הַלְוֶה הֶסֵת שֶׁפְּרָעוֹ. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

י הוֹצִיא עָלָיו שְׁטַר חוֹב בְּעֵד אֶחָד וְלוֶה טוֹעֵן פָּרַעְתִּי הֲרֵי זֶה מְחֻיָּב שְׁבוּעָה וְאֵינוֹ יָכוֹל לִשְׁבֹּעַ וּמְשַׁלֵּם. טָעַן וְאָמַר יִשְׁבַּע לִי שֶׁלֹּא פְּרַעְתִּיו הֲרֵי זֶה נִשְׁבָּע שֶׁאֲפִלּוּ הָיוּ בַּשְּׁטָר שְׁנֵי עֵדִים וְאָמַר יִשְׁבַּע לִי שֶׁלֹּא פְּרַעְתִּיו הֲרֵי זֶה נִשְׁבָּע כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

יא וְכֵן הוֹרוּ רַבּוֹתַי שֶׁהַכּוֹפֵר בְּמִלְוֶה עַל פֶּה בְּבֵית דִּין וּבָא עֵד אֶחָד שֶׁלָּוֶה הֲרֵי זֶה יִשָּׁבַע שְׁבוּעַת הַתּוֹרָה. חָזַר וְאָמַר כֵּן הָיָה לָוִיתִי וּפָרַעְתִּי אוֹ מָחַל לִי אוֹ נִתְחַיֵּב לִי מִמָּקוֹם אַחֵר הֲרֵי זֶה מְחֻיָּב שְׁבוּעָה וְאֵינוֹ יָכוֹל לִשְׁבֹּעַ וּמְשַׁלֵּם:

יב מִי שֶׁטָּעַן שֶׁפָּרַע הַשְּׁטָר וְאָמַר יִשְׁבַּע הַמַּלְוֶה וְיִטֹּל אוֹמְרִים לוֹ הָבֵא מְעוֹתָיו וְאַחַר כָּךְ יִשָּׁבַע וְיִטֹּל. אִם אֵין לוֹ כְּלוּם לְשַׁלֵּם מַשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ כְּתַקָּנַת הַגְּאוֹנִים שֶׁאֵין לוֹ וְלִכְשֶׁתַּשִּׂיג יָדוֹ יִתֵּן לְבַעַל חוֹבוֹ וְיַשְׁבִּיעוֹ שֶׁלֹּא פָּרַע וְאַחַר כָּךְ יִתֵּן לוֹ:

יג מִי שֶׁהָיָה לוֹ חוֹב עַל חֲבֵרוֹ בִּשְׁטָר וְאָבַד הַשְּׁטָר וְהֵרֵי הָעֵדִים קַיָּמִין אַף עַל פִּי שֶׁקָּנוּ מִיָּדוֹ וְטָעַן שֶׁפָּרַע הֲרֵי זֶה נִשְׁבָּע הֶסֵּת. וְהוֹרוּ רַבּוֹתַי שֶׁאֲפִלּוּ הָיָה הַחוֹב לִזְמַן וַעֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ זְמַנּוֹ לְהִפָּרַע הוֹאִיל וְכָתְבוּ לוֹ הַשְּׁטָר וְאֵין בְּיָדוֹ שְׁטָר וְהַלְוֶה טוֹעֵן פָּרַעְתִּי נֶאֱמָן וְנִשְׁבָּע הֶסֵּת שֶׁפָּרָעוֹ שֶׁאָנוּ חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא פְּרָעוֹ וּלְפִיכָךְ קָרַע הַשְּׁטָר אוֹ שְׁרָפוֹ. וְכֵן הוֹרוּ רַבּוֹתַי שֶׁאֲפִלּוּ הָיָה הַשְּׁטָר יוֹצֵא מִתַּחַת יְדֵי אַחֵר וְהַלְוֶה טוֹעֵן מֻמָּנִי נָפַל אַחַר שֶׁפָּרַעְתִּי אַף עַל פִּי שֶׁהוּא בְּתוֹךְ זְמַנּוֹ נִשְׁבָּע הֶסֵּת וְנִפְטָר שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵין הַשְּׁטָר בְּיַד הַמַּלְוֶה אֵין שָׁם חֻזָּקָה:

יד שְׁנַיִם שֶׁהֵן אוֹחֲזִין בִּשְׁטָר הַמַּלְוֶה אוֹמֵר שֶׁלִּי הוּא וְהוֹצָאתִיו לְהִפָּרַע בּוֹ מִמְּךָ וְהַלְוֶה אוֹמֵר פְּרַעְתִּיו וּמֻמָּנִי נָפַל. אִם הָיָה הַשְּׁטָר שֶׁיָּכוֹל לְקַיְּמוֹ זֶה יִשָּׁבַע שֶׁאֵין לוֹ בְּדָמִים אֵלּוּ פְּחוֹת מֵחֶצְיָן וְזֶה יִשָּׁבַע שֶׁאֵין לוֹ בַּדָּמִים פְּחוֹת מֵחֶצְיָן וְיִשַּׁלֵּם הַלְוֶה מֶחֱצָה. וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל לְקַיְּמוֹ יִשָּׁבַע הַלְוֶה הֶסֵּת שֶׁפְּרָעוֹ וְיֵלֵךְ לוֹ:

טו הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ מָנֶה יֵשׁ לִי בְּיָדְךָ וְהַלָּה אוֹמֵר אֵין לְךָ בְּיָדִי כְּלוּם אוֹ שֶׁאוֹמֵר פְּרַעְתִּיךָ. אָמַר לוֹ הַתּוֹבֵעַ הִשָּׁבַע לִי הֶסֵּת. אָמַר לוֹ הַנִּתְבָּע וַהֲלֹא שְׁטָר יֵשׁ לְךָ עָלַי וְאַתָּה רוֹצֶה לְהַשְׁבִּיעַ אוֹתִי תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ תּוֹצִיא הַשְּׁטָר הַפְרֵעַ וְתִגְבֶּה בּוֹ. אוֹמְרִים לוֹ הָבֵא הַשְּׁטָר. אָמַר הַמַּלְוֶה אֵין לִי שְׁטָר עָלָיו מֵעוֹלָם אוֹ שְׁטָר הָיָה לִי וְאָבַד הוֹרוּ רַבּוֹתַי שֶׁאוֹמְרִים לַמַּלְוֶה בַּטֵּל כָּל שְׁטָר שֶׁיֵּשׁ לְךָ קֹדֶם זְמַן זֶה וְאַחַר כָּךְ תַּשְׁבִּיעֵהוּ הֶסֵּת אוֹ הַחֲרֵם חֵרֶם סְתָם וְלֵךְ וּבַקֵּשׁ עַד שֶׁתִּמְצָא הַשְּׁטָר:

פרק ט״ו

א הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ בְּעֵדִים וְאָמַר אַל תִּפְרָעֵנִי אֶלָּא בְּעֵדִים בֵּין שֶׁאָמַר לוֹ בִּשְׁעַת הַלְוָאָה בֵּין שֶׁאָמַר לוֹ אַחַר שֶׁהִלְוָהוּ הֲרֵי זֶה צָרִיךְ לְפָרְעוֹ בְּעֵדִים מִפְּנֵי הַתְּנַאי. טָעַן הַלּוֶֹה וְאָמַר לוֹ וְכֵן עָשִׂיתִי וּפְרַעְתִּיךָ בִּפְנֵי פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי וְהָלְכוּ לָהֶם לְמִדִינַת הַיָּם אוֹ מֵתוּ הֲרֵי זֶה נֶאֱמָן וְנִשְׁבָּע שְׁבוּעַת הֵסֵת וְנִפְטָר. וְכֵן אִם אָמַר אַל תִּפְרָעֵנִי אֶלָּא בִּפְנֵי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים אוֹ בִּפְנֵי רוֹפְאִים וְאָמַר לוֹ בִּפְנֵיהֶם פְּרַעְתִּיךָ וְאוֹתָן הָעֵדִים שֶׁפְּרַעְתִּיךָ בִּפְנֵיהֶם מֵתוּ אוֹ הָלְכוּ לָהֶם לְמִדִינַת הַיָּם הֲרֵי זֶה נֶאֱמָן וְנִשְׁבָּע הֵסֵת וְנִפְטָר. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ אַל תִּפְרָעֵנִי אֶלָּא בִּפְנֵי פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי וְאָמַר לוֹ פְּרַעְתִּיךָ בִּפְנֵי אֲחֵרִים וּמֵתוּ אוֹ הָלְכוּ לָהֶם לְמִדִינַת הַיָּם אֵינוֹ נֶאֱמָן שֶׁמִּפְּנֵי טַעֲנָה זוֹ הִתְנָה עָלָיו וְאָמַר לוֹ אַל תִּפְרָעֵנִי אֶלָּא בִּפְנֵי רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן שֶׁהֵם עוֹמְדִים עִמּוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִדְחֶה אוֹתוֹ וְיֹאמַר בִּפְנֵי אֲחֵרִים פְּרַעְתִּי וְהָלְכוּ לָהֶם:

ב יֵשׁ נֶסְחָאוֹת מִן הַגְּמָרָא שֶׁכָּתוּב בָּהֶן שֶׁהָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ אַל תִּפְרָעֵנִי אֶלָּא בְּעֵדִים וְאָמַר לוֹ פְּרַעְתִּיךָ בִּפְנֵי פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי וְהָלְכוּ לִמְדִינַת הַיָּם אֵינוֹ נֶאֱמָן וְטָעוּת סְפָרִים הוּא וּלְפִיכָךְ טָעוּ הַמּוֹרִים עַל פִּי אוֹתָן הַסְּפָרִים וּכְבָר חָקַרְתִּי עַל הַנֶּסְחָאוֹת הַיְשָׁנוֹת וּמָצָאתִי בָּהֶן שֶׁהוּא נֶאֱמָן וְהִגִּיעַ לְיָדִי בְּמִצְרַיִם מִקְצָת גְּמָרָא יְשָׁנָה כָּתוּב עַל הַגְּוִילִים כְּמוֹ שֶׁהָיוּ כּוֹתְבִין קֹדֶם לַזְּמַן הַזֶּה בְּקָרוֹב חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וּשְׁתֵּי נֶסְחָאוֹת מָצָאתִי מִן הַגְּוִילִים בַּהֲלָכָה זוֹ וּבִשְׁתֵּיהֶם כָּתוּב וְאִם אָמַר פְּרַעְתִּי בִּפְנֵי פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי וְהָלְכוּ לָהֶן לִמְדִינַת הַיָּם נֶאֱמָן. וּמִפְּנֵי טָעוּת זוֹ שֶׁאֵרַע לְמִקְצָת הַסְּפָרִים הוֹרוּ מִקְצָת גְּאוֹנִים שֶׁאִם אָמַר לוֹ אַל תִּפְרָעֵנִי אֶלָּא בִּפְנֵי פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי וּפְרָעוֹ בִּפְנֵי אֲחֵרִים שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן אַף עַל פִּי שֶׁהֵבִיא עֵדִים שֶׁפְּרָעוֹ בִּפְנֵיהֶם וְגַם זוֹ טָעוּת גְּדוֹלָה וְהַדִּין הָאֱמֶת שֶׁאִם בָּאוּ עֵדִים שֶׁפְּרָעוֹ בִּפְנֵיהֶם נִפְטָר וְאֵין כָּאן מְקוֹם חֶשְׁשׁ. גַּם הַהוֹרָאָה הַזֹּאת עַל פִּי סִפְרֵיהֶן שֶׁכָּתוּב בָּהֶן בְּאוֹתוֹ שֶׁאָמַר לַחֲבֵרוֹ פְּרָעֵנִי בִּפְנֵי עֵדִים שֶׁשָּׁנוּ הֲלָכוֹת וְהָלַךְ וּפְרָעוֹ בִּפְנֵי עֵדִים וְטָעוּת סְפָרִים הוּא וּמָצָאתִי בַּגְּוִילִים כָּתוּב אָזַל פַּרְעֵיהּ בֵּינֵיהּ לְבֵין דִּילֵיהּ אַף עַל פִּי שֶׁהַסְּפָרִים מֻגְהִין כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ כָּךְ יֵרָאֶה מִדִּין הַגְּמָרָא. וְעוֹד דְּבָרִים שֶׁל דַּעַת הֵן וְכִי מֶה הָיָה לוֹ לַעֲשׂוֹת אָמַר לוֹ אַל תִּפְרָעֵנִי אֶלָּא בְּעֵדִים פְּרָעוֹ בְּעֵדִים וְכִי יֵשׁ לוֹ לֶאֱסֹר אֶת הָעֵדִים בְּבֵית הַסֹּהַר כָּל יְמֵיהֶם שֶׁלֹּא יֵלְכוּ וְעוֹד אִם מֵתוּ מַה יַּעֲשֶׂה נִמְצָא זֶה פּוֹרֵעַ פַּעַם אַחַר פַּעַם לְעוֹלָם עַד שֶׁיָּבִיא עֵדִים אִם כֵּן נַעֲשֵׂית עֵדוּת זוֹ עֵדוּת בִּשְׁטָר וְנִמְצָא זֶה כֵּיוָן

שֶׁאָמַר אַל תִּפְרָעֵנִי אֶלָּא בְּעֵדִים נַעֲשֵׂית מִלְוֶה בִּשְׂטָר וְאֵין מִי שֶׁעָלָה עַל לִבּוֹ זֶה. אֲבָל וַדַּאי אִם אָמַר בִּפְנֵי פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי הוּא הִפְסִיד עַל עַצְמוֹ שֶׁפָּרַע בִּפְנֵי אֲחֵרִים וְהָלְכוּ לָהֶם. אֲבָל אִם בָּאוּ וְהֵעִידוּ שֶׁפָּרָעוֹ אֵין כָּאן בֵּית מֵחוֹשׁ וְכָזֶה רָאוּי לָדוּן וּלְהוֹרוֹת:

ג הִתְנָה הַמַּלְוֶה עַל הַלְוֶה שֶׁיִּהְיֶה נֶאֱמָן בְּכָל עֵת שֶׁיֹּאמַר שֶׁלֹּא פָּרָעוֹ הֲרֵי זֶה נוֹטֵל בְּלֹא שְׁבוּעָה אַף עַל פִּי שֶׁטָּעַן שֶׁפָּרָעוֹ. וְאִם הֵבִיא עֵדִים שֶׁפָּרָעוֹ אֵינוֹ נוֹטֵל כְּלוּם:

ד הִתְנָה עָלָיו שֶׁיִּהְיֶה הַמַּלְוֶה נֶאֱמָן כִּשְׁנֵי עֵדִים אַף עַל פִּי שֶׁהֵבִיא עֵדִים שֶׁפָּרָעוֹ הֲרֵי זֶה גּוֹבֶה מִמֶּנּוּ בְּלֹא שְׁבוּעָה שֶׁהֲרֵי הֶאֱמִינוֹ כִּשְׁנֵי עֵדִים. וַאֲפִלּוּ הֵבִיא מֵאָה עֵדִים (שֶׁפָּרָעוֹ הֲרֵי גּוֹבֶה מִמֶּנּוּ בְּלֹא שְׁבוּעָה וַאֲפִלּוּ הֵבִיא מֵאָה עֵדִים) שֶׁפָּרָעוֹ בִּפְנֵיהֶם שֶׁהַשְּׁנַיִם כְּמֵאָה. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ הֲרֵי אַתָּה נֶאֱמָן עָלַי כִּשְׁלֹשָׁה הוֹאִיל וְיָרַד לְמִנְיָן אִם פְּרָעוֹ בִּפְנֵי אַרְבָּעָה הֲרֵי זֶה פָּרוּעַ. זֶה שֶׁהֶאֱמִין הַמַּלְוֶה כִּשְׁנֵי עֵדִים מַה תִּהְיֶה תַּקָּנָתוֹ כְּשֶׁיִּפָּרַע יִקָּרַע הַשְּׁטָר אוֹ יֵעִיד זֶה הַמַּלְוֶה עַל עַצְמוֹ שֶׁבִּטֵּל כָּל שְׁטָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ עַל פְּלוֹנִי. אוֹ יֵעִיד עַל עַצְמוֹ שֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַלְוֶה שֶׁקִּבֵּל כָּל חוֹב שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֵצֶל פְּלוֹנִי:

ה הֲרֵי שֶׁפָּרָעוֹ וְטָעַן הַמַּלְוֶה שֶׁלֹּא נִפְרַע וּפָרָעוֹ פַּעַם שְׁנִיָּה מִפְּנֵי הַתְּנַאי הֲרֵי הַלְוֶה חוֹזֵר וְתוֹבֵעַ אֶת הַמַּלְוֶה בְּדִין וְאוֹמֵר לוֹ כָּךְ וְכָךְ אַתָּה חַיָּב לִי מִפְּנֵי שֶׁפָּרָעְתִּיךָ שְׁתֵּי פְּעָמִים. אִם הוֹדָה יִשַּׁלֵּם וְאִם כָּפַר יִשָּׁבַע שְׁבוּעַת הֶסֵת עַל כָּךְ שֶׁלֹּא פָּרָעוֹ אֶלָּא פַּעַם אַחַת. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

ו הִתְנָה הַלְוֶה שֶׁיִּהְיֶה נֶאֱמָן בְּכָל עֵת שֶׁיֹּאמַר פָּרַעְתִּי אֵינוֹ גּוֹבֶה בִּשְׂטָר זֶה לֹא מִן הַיּוֹרֵשׁ וְלֹא מִן הַלּוֹקֵחַ. וַאֲפִלּוּ אָמַר לוֹ לֹא פָּרַעְתִּי אֵין הַמַּלְוֶה טוֹרֵף בִּשְׂטָר זֶה מִן הַלָּקוּחוֹת שֶׁמָּא עָשׂוּ קְנוּנְיָא עַל נְכָסָיו שֶׁל זֶה. טָעַן הַלְוֶה בִּשְׂטָר זֶה וְאָמַר פָּרַעְתִּי מְקֻצָּתוֹ וְהַמַּלְוֶה אוֹמֵר לֹא פָּרַע כְּלוּם מְשַׁלֵּם הַמְּקֻצָּת שֶׁהוֹדָה בּוֹ וְנִשְׁבָּע שְׁבוּעַת הֶסֵת שֶׁהֲרֵי הֶאֱמִינוֹ. וְאִם הִתְנָה עָלָיו שֶׁיִּהְיֶה נֶאֱמָן בְּלֹא שְׁבוּעַת הֶסֵת אֵינוֹ נִשְׁבָּע:

ז הִתְנָה הַמַּלְוֶה שֶׁיִּהְיֶה גּוֹבֶה בְּלֹא שְׁבוּעָה הֲרֵי זֶה גּוֹבֶה מִמֶּנּוּ בְּלֹא שְׁבוּעָה. אֲבָל אִם בָּא לְגְבוֹת מִיּוֹרְשָׁיו יִשָּׁבַע וְאַחַר כָּךְ יִגְבֶּה. וְאִם הִתְנָה שֶׁיִּגְבֶּה אַף מִן הַיּוֹרֵשׁ בְּלֹא שְׁבוּעָה גּוֹבֶה בְּלֹא שְׁבוּעָה. וְכֵן אִם הִתְנָה שֶׁיִּגְבֶּה מִן הָעִידִית גּוֹבֶה מִן

הָעִידִית אַף מִן הַיּוֹרְשִׁין. שֶׁכָּל תְּנַאי שֶׁבְּמָמוֹן קַיָּם. בָּא לִגְבוֹת מִן הַלּוֹקֵחַ לֹא יִטְרַח אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה שֶׁאֵין זֶה מַתְּנָה לְאַבֵּד מָמוֹן חֲבֵרוֹ:

רמב"ם — פרק אחד · הלכות שחיטה פרק א׳

א׳ מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁיִּשְׁחֹט מִי שֶׁיִּרְצֶה לֶאֱכֹל בְּשַׂר בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף וְאַחַר כָּךְ יֹאכַל שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יב כא) "וְזָבַחְתָּ מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאנְךָ". וְנֶאֱמַר בִּבְכוֹר בַּעַל מוּם (דברים יב כב) "אַךְ כַּאֲשֶׁר יֵאָכֵל אֶת הַצְּבִי וְאֶת הָאַיָּל". הָא לְמַדְתָּ שֶׁחַיָּה כִּבְהֵמָה לְעִנְיַן שְׁחִיטָה. וּבְעוֹף הוּא אוֹמֵר (ויקרא יז יג) "אֲשֶׁר יָצוּד צֵיד חַיָּה אוֹ עוֹף" וְגוֹ' (ויקרא יז יג) "וְשָׁפַךְ אֶת דָּמוֹ" מְלַמֵּד שֶׁשְּׁפִיכַת דַּם הָעוֹף כִּשְׁפִיכַת דַּם הַחַיָּה:

ב׳ וְהִלְכוֹת שְׁחִיטָה בְּכֻלָּן אַחַת הֵן. לְפִיכָךְ הַשּׁוֹחֵט בְּהֵמָה אוֹ חַיָּה אוֹ עוֹף מְבָרֵךְ תְּחִלָּה אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל הַשְּׁחִיטָה. וְאִם לֹא בֵּרַךְ בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד הַבָּשָׂר מֻתָּר. וְאָסוּר לֶאֱכֹל מִן הַשְּׁחוּטָה כָּל זְמַן שֶׁהִיא מְפַרְכֶּסֶת. וְהָאוֹכֵל מִמֶּנָּה קֹדֶם שֶׁתֵּצֵא נַפְשָׁהּ עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה. וַהֲרֵי הוּא בִּכְלַל (ויקרא יט כו) "לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם" וְאֵינוֹ לוֹקֶה. וּמֻתָּר לַחְתּוֹךְ מִמֶּנָּה אַחַר שְׁחִיטָה קֹדֶם שֶׁתֵּצֵא נַפְשָׁהּ וּמוֹלְחוֹ יָפֶה יָפֶה וּמְדִיחוֹ יָפֶה יָפֶה וּמַנִּיחוֹ עַד שֶׁתָּמוּת וְאַחַר כָּךְ יֹאכְלֶנּוּ:

ג׳ דָּגִים וַחֲגָבִים אֵינָן צְרִיכִים שְׁחִיטָה אֶלָּא אֲסִיפָתָן הִיא הַמַּתֶּרֶת אוֹתָן. הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (במדבר יא כב) "הֲצֹאן וּבָקָר יִשָּׁחֵט לָהֶם וּמָצָא לָהֶם אִם אֶת כָּל דְּגֵי הַיָּם יֵאָסֵף לָהֶם", אֲסִפַּת דָּגִים כִּשְׁחִיטַת בָּקָר וְצֹאן. וּבַחֲגָבִים נֶאֱמַר (ישעיה לג ד) "אֹסֶף חֶסְיל", בַּאֲסִיפָה לְבַדָּהּ. לְפִיכָךְ אִם מֵתוּ מֵאֲלֵיהֶן בְּתוֹךְ הַמַּיִם מֻתָּרִין. וּמֻתָּר לֶאֱכֹלָן חַיִּים:

ד׳ זְבִיחָה זוֹ הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה סְתָם צָרִיךְ לְפָרֵשׁ אוֹתָהּ וְלֵידַע בְּאֵי זֶה מָקוֹם מִן הַבְּהֵמָה שׁוֹחֲטִין. וְכַמָּה שִׁעוּר הַשְּׁחִיטָה. וּבְאֵי זֶה דָּבָר שׁוֹחֲטִין. וּמָתַי שׁוֹחֲטִין. וְהֵיכָן שׁוֹחֲטִין. וְכֵיצַד שׁוֹחֲטִין. וּמַה הֵן הַדְּבָרִים הַמַּפְסִידִין אֶת הַשְּׁחִיטָה. וּמִי הוּא הַשּׁוֹחֵט. וְעַל כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ צִוָּנוּ בַּתּוֹרָה וְאָמַר (דברים יב כא) "וְזָבַחְתָּ מִבְּקָרְךָ" וְגוֹ' (דברים יב כא) "כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִךָ וְאָכַלְתָּ בִּשְׁעָרֶיךָ" וְגוֹ' שֶׁכָּל הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ עַל פֶּה צִוָּה בָּהֶן כְּשֶׁאָר תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה שֶׁהִיא הַנִּקְרֵאת (שמות כד יב) "מִצְוָה" כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּתְחִלַּת חִבּוּר זֶה:

ה מְקוֹם הַשְּׁחִיטָה מִן הַחַי הוּא הַצַּוָּאר. וְכָל הַצַּוָּאר כָּשֵׁר לִשְׁחִיטָה. כֵּיצַד. בַּוֵּשֶׁט מִתְּחִלַּת הַמָּקוֹם שֶׁכְּשֶׁחוֹתְכִין אוֹתוֹ מִתְכַּוֵּץ עַד מָקוֹם שֶׁיִּשָּׁאֵיר וְיַתְחִיל לִהְיוֹת פְּרָצִין פְּרָצִין כְּכֶרֶס. זֶה הוּא מְקוֹם הַשְּׁחִיטָה בַּוֵּשֶׁט:

ו שָׁחַט לְמַעְלָה מִמָּקוֹם זֶה וְהוּא הַנִּקְרָא תַּרְבַּץ הַוֵּשֶׁט אוֹ לְמַטָּה מִמָּקוֹם זֶה וְהוּא מִתְּחִלַּת בְּנֵי מֵעַיִם שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה. וְשִׁעוּר תַּרְבַּץ הַוֵּשֶׁט שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִשְׁחִיטָה לְמַעְלָה בִּבְהֵמָה וְחַיָּה כְּדֵי שֶׁיֹּאחַז בִּשְׁתֵּי אֶצְבְּעוֹתָיו וּבְעוֹף הַכֹּל לְפִי גָּדְלוֹ וְקָטְנוֹ. וּלְמַטָּה עַד הַזֶּפֶק:

ז וְאֵי זֶה הוּא מְקוֹם שְׁחִיטָה בַּקָּנֶה. מִשִּׁפּוּי כּוֹבַע וּלְמַטָּה עַד רֹאשׁ כְּנַף הָרֵאָה כְּשֶׁתִּמְשֹׁךְ הַבְּהֵמָה צַוָּארָהּ לְרֵעוֹת. זֶה הוּא מְקוֹם הַשְּׁחִיטָה בַּקָּנֶה. וְכָל שֶׁכְּנֶגֶד הַמָּקוֹם הַזֶּה מִבַּחוּץ נִקְרָא צַוָּאר:

ח אָנְסָה הַבְּהֵמָה עַצְמָהּ וּמָשְׁכָה צַוָּארָהּ הָרְבֵּה אוֹ שֶׁאָנַס הַשּׁוֹחֵט אֶת הַסִּימָנִין וּמָשָׁכָן לְמַעְלָה וְשָׁחַט בְּמָקוֹם שְׁחִיטָה בַּצַּוָּאר וְנִמְצֵאת הַשְּׁחִיטָה בַּקָּנֶה אוֹ בַּוֵּשֶׁט שֶׁלֹּא בְּמָקוֹם שְׁחִיטָה הֲרֵי זֶה סְפֵק נְבֵלָה:

ט וְצָרִיךְ הַשּׁוֹחֵט שֶׁיִּשְׁחֹט בְּאֶמְצַע הַצַּוָּאר. וְאִם שָׁחַט מִן הַצְּדָדִין שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה. וְכַמָּה הוּא שִׁעוּר הַשְּׁחִיטָה. שְׁנֵי הַסִּימָנִין שֶׁהֵן הַקָּנֶה וְהַוֵּשֶׁט הַשְּׁחִיטָה הַמַּעֲלָה שֶׁיֵּחָתְכוּ שְׁנֵיהֶן בֵּין בִּבְהֵמָה בֵּין בְּעוֹף. וְלָזֶה יִתְכַּוֵּן הַשּׁוֹחֵט. וְאִם שָׁחַט רֹב אֶחָד מֵהֶן בְּעוֹף וְרֹב הַשְּׁנַיִם בִּבְהֵמָה וּבְחַיָּה שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה:

י שָׁחַט הָאֶחָד כֻּלּוֹ וְחֶצְיוֹ הַשֵּׁנִי בִּבְהֵמָה שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה. רֻבּוֹ שֶׁל זֶה וְרֻבּוֹ שֶׁל זֶה אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שָׁחַט מִכָּל אֶחָד מֵהֶן אֶלָּא יֶתֶר עַל חֶצְיוֹ כְּחוּט הַשַּׁעֲרָה הֲרֵי זוֹ כְּשֵׁרָה. כֵּיוָן שֶׁשָּׁחַט יֶתֶר עַל חֶצְיוֹ כָּל שֶׁהוּא רֻבּוֹ הוּא:

יא שָׁחַט חֶצְיוֹ שֶׁל זֶה וְחֶצְיוֹ שֶׁל זֶה אֲפִלּוּ בְּעוֹף שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה. קָנֶה שֶׁהָיָה חֶצְיוֹ פָּסוּק וְשָׁחַט עַל מָקוֹם הֶחָתוּךְ מְעַט וְהִשְׁלִימוֹ לְרֹב בֵּין שֶׁהִתְחִיל לִשְׁחֹט בַּמָּקוֹם הַשָּׁלֵם וּפָגַע בַּחֲתָךְ בֵּין שֶׁהִכְנִיס אֶת הַסַּכִּין בַּחֲתָךְ וְהִשְׁלִימוֹ לְרֹב שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה:

יב כָּל הַשּׁוֹחֵט צָרִיךְ לִבְדֹּק הַסִּימָנִין לְאַחַר שְׁחִיטָה. וְאִם לֹא בָּדַק וְנָחַתַּךְ הָרֹאשׁ קֹדֶם שֶׁיִּבָּדֵק הֲרֵי זוֹ נְבֵלָה. וַאֲפִלּוּ הָיָה הַשּׁוֹחֵט זָרִיז וּמָהִיר:

י״ג כָּל בְּהֵמָה בְּחַיֶּיהָ בְּחֶזְקַת אִסּוּר עוֹמֶדֶת עַד שֶׁיִּוָּדַע בְּוַדַּאי שֶׁנִּשְׁחֲטָה שְׁחִיטָה כְּשֵׁרָה:

י״ד וּבְאֵי זֶה דָּבָר שׁוֹחֲטִין. בְּכָל דָּבָר בֵּין בְּסַכִּין שֶׁל מַתֶּכֶת בֵּין בְּצוּר אוֹ בִּזְכוּכִית אוֹ בְּקִרוּמִית שֶׁל קָנֶה הָאֲגַם וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן מִדְּבָרִים הַחוֹתְכִין. וְהוּא שֶׁיִּהְיֶה פִּיהָ חַד וְלֹא יִהְיֶה בָּהּ פְּגָם. אֲבָל אִם הָיָה כְּמוֹ תֻּלֶם בְּחֻדּוֹ שֶׁל דָּבָר שֶׁשּׁוֹחֲטִין בּוֹ וַאֲפִלּוּ הָיָה הַתֻּלֶם קָטָן בְּיוֹתֵר שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה:

ט״ו הָיָה הַתֻּלֶם הַזֶּה מֵרוּחַ אַחַת לֹא יִשְׁחֹט בָּהּ. וְאִם שָׁחַט דֶּרֶךְ הָרוּחַ שֶׁאֵין הַפְּגִימָה נִכֶּרֶת בָּהּ שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה:

ט״ז כֵּיצַד. סַכִּין שֶׁתִּבְדֵּק בְּהוֹלָכָה וְלֹא תַּרְגִּישׁ שֶׁיֵּשׁ בָּהּ פְּגָם וּכְשֶׁתַּחְזִיר אוֹתָהּ בַּהֲבָאָה תַּרְגִּישׁ שֶׁיֵּשׁ בָּהּ פְּגָם. אִם שָׁחַט בָּהּ דֶּרֶךְ הוֹלָכָה וְלֹא הֵבִיא שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה. וְאִם הֵבִיא שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה:

י״ז סַכִּין שֶׁהִיא עוֹלָה וְיוֹרֶדֶת כְּנָחָשׁ וְאֵין בָּהּ פְּגָם שׁוֹחֲטִין בָּהּ לְכַתְּחִלָּה. וְסַכִּין שֶׁפִּיהָ חָלָק וְאֵינָהּ חַדָּה הוֹאִיל וְאֵין בָּהּ פְּגָם שׁוֹחֲטִין בָּהּ. וְאַף עַל פִּי שֶׁהוֹלִיךְ וְהֵבִיא בָּהּ כָּל הַיּוֹם עַד שֶׁשָּׁחְטָה שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה:

י״ח סַכִּין חַדָּה שֶׁהֶחֱזָה וַהֲרֵי אֵינָהּ חֲלָקָה אֶלָּא מַגָּעָתָהּ כְּמַגָּע רֹאשׁ הַשִּׁבֹּלֶת שֶׁהוּא מִסְתַּבֵּךְ בְּאֶצְבַּע. הוֹאִיל וְאֵין בָּהּ פְּגָם שׁוֹחֲטִין בָּהּ:

י״ט הַתּוֹלֶשׁ קָנֶה אוֹ שֵׁן אוֹ שֶׁקֶצֶץ צוּר אוֹ צִפֹּרֶן וַהֲרֵי הֵן חַדִּין וְאֵין בָּהֶן פְּגָם שׁוֹחֲטִין בָּהֶן. וְאִם נָעֲצָן בַּקַּרְקַע לֹא יִשְׁחֹט בָּהֶן כְּשֶׁהֵן נְעוּצִין. וְאִם שָׁחַט שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה:

כ׳ שָׁחַט בָּהֶן כְּשֶׁהֵן מְחֻבָּרִין מִתְּחִלַּת בְּרִיָּתָן קֹדֶם שֶׁיַּעֲקֹר אוֹתָן שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהֶם פְּגָם:

כ״א לָקַח לְחִי בְּהֵמָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שִׁנַּיִם חַדּוֹת וְשָׁחַט בָּהֶן שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה. מִפְּנֵי שֶׁהֵן כְּמַגָּל. אֲבָל בְּשֵׁן אַחַת הַקְּבוּעָה בַּלֶּחִי שׁוֹחֵט בָּהּ לְכַתְּחִלָּה וְאַף עַל פִּי שֶׁהִיא קְבוּעָה בּוֹ:

כ״ב לִבֵּן הַסַּכִּין בָּאוּר וְשָׁחַט בָּהּ שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה. סַכִּין שֶׁצָּדָהּ אֶחָד מַגָּל וְצָדָהּ הַשֵּׁנִי יָפֶה לֹא יִשְׁחֹט בַּצַּד הַיָּפֶה לְכַתְּחִלָּה גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִשְׁחֹט בַּצַּד הָאַחֵר. וְאִם שָׁחַט הוֹאִיל וּבַצַּד הַיָּפֶה שָׁחַט שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה:

כ״ג הַשּׁוֹחֵט צָרִיךְ שֶׁיִּבְדֹּק הַסַּכִּין בְּחֻדָּהּ וּמִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה. וְכֵיצַד בּוֹדְקָהּ. מוֹלִיכָהּ וּמְבִיאָהּ עַל בְּשַׂר אֶצְבָּעוֹ וּמוֹלִיכָהּ וּמְבִיאָהּ עַל צִפָּרְנוֹ מִשָּׁלֹשׁ רוּחוֹתֶיהָ שֶׁהֵן פִּיהָ וּשְׁנֵי צְדָדֶיהָ כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵיֶה בָּהּ פְּגָם כְּלָל וְאַחַר כָּךְ יִשְׁחֹט בָּהּ:

כ״ד וְצָרִיךְ לִבְדֹּק כֵּן אַחַר הַשְׁחִיטָה שֶׁאִם מָצָא בָּהּ פְּגָם אַחַר הַשְׁחִיטָה הֲרֵי זוֹ כְּפֵקַ נְבֵלָה שֶׁמָּא בָּעוֹר נִפְגְּמָה וּכְשֶׁשָּׁחַט הַסִּימָנִים בְּסַכִּין פְּגוּמָה שָׁחַט. לְפִיכָךְ הַשּׁוֹחֵט בְּהֵמוֹת רַבּוֹת אוֹ עוֹפוֹת רַבִּים צָרִיךְ לִבְדֹּק בֵּין כָּל אַחַת וְאַחַת. שֶׁאִם לֹא בָּדַק וּבָדַק בָּאַחֲרוֹנָה וְנִמְצֵאת סַכִּין פְּגוּמָה הֲרֵי הַכֹּל כְּפֵקַ נְבֵלוֹת וַאֲפִלּוּ הָרִאשׁוֹנָה:

כ״ה בָּדַק הַסַּכִּין וְשָׁחַט בָּהּ וְלֹא בְּדָקָהּ אַחַר שְׁחִיטָה וְשָׁבַר בָּהּ עֵצֶם אוֹ עֵץ וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן וְאַחַר כָּךְ בָּדַק וּמָצָאָהּ פְּגוּמָה שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה. שֶׁחֲזָקַת הַסַּכִּין שֶׁנִּפְגְּמָה בַּדָּבָר הַקָּשֶׁה שֶׁשָּׁבַר בָּהּ. וְכֵן אִם פָּשַׁע וְלֹא בָּדַק הַסַּכִּין אוֹ שֶׁאָבְדָה הַסַּכִּין עַד שֶׁלֹּא יִבְדֹּק שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה:

כ״ו כָּל טַבָּח שֶׁלֹּא בָּדַק הַסַּכִּין שֶׁלּוֹ שֶׁשּׁוֹחֵט בָּהּ לִפְנֵי חָכָם וְשָׁחַט בָּהּ לְעַצְמוֹ בּוֹדְקִין אוֹתָהּ. אִם נִמְצֵאת יָפָה וּבְדוּקָה מְנַדִּין אוֹתוֹ לְפִי שֶׁיִּסְמֹךְ עַל עַצְמוֹ פַּעַם אַחֶרֶת וְתִהְיֶה פְּגוּמָה וְיִשְׁחֹט בָּהּ. וְאִם נִמְצֵאת פְּגוּמָה מַעֲבִירִין אוֹתוֹ וּמְנַדִּין אוֹתוֹ וּמַכְרִיזִין עַל כָּל בָּשָׂר שֶׁשָּׁחַט שֶׁהוּא טְרֵפָה:

כ״ז כַּמָּה הוּא אֹרֶךְ הַסַּכִּין שֶׁשּׁוֹחֵט. כָּל שֶׁהוּא. וְהוּא שֶׁלֹּא יְהֵיֶה דָּבָר דַּק שֶׁנּוֹקֵב וְאֵינוֹ שׁוֹחֵט כְּמוֹ רֹאשׁ הָאִזְמֵל הַקָּטָן וְכֵיוֹצֵא בּוֹ:

כ״ח וּמָתַי שׁוֹחֲטִין. בְּכָל זְמַן. בֵּין בַּיּוֹם בֵּין בַּלַּיְלָה. וְהוּא שֶׁתִּהְיֶה אֲבוּקָה עִמּוֹ כְּדֵי שֶׁיִּרְאֶה מַה יַּעֲשֶׂה. וְאִם שָׁחַט בָּאֲפֵלָה שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה:

כ״ט הַשּׁוֹחֵט בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים אוֹ בְּשַׁבָּת בְּשׁוֹגֵג אַף עַל פִּי שֶׁאִלּוּ הָיָה מֵזִיד הָיָה מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ אוֹ מִתְחַיֵּב מַלְקוֹת עַל יוֹם הַכִּפּוּרִים שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה:

תהילים היומי · פרקים פ״ח–פ״ט

פרק פ״ח

א׳ **שִׁיר מִזְמוֹר לִבְנֵי־קֹרַח לַמְנַצֵּחַ עַל־מָחֲלַת לְעַנּוֹת מַשְׂכִּיל לְהֵימָן הָאֶזְרָחִי:**

ב׳ **יְהוָה אֱלֹהֵי יְשׁוּעָתִי יוֹם־צָעַקְתִּי בַלַּיְלָה נֶגְדֶּךָ:**

ג תָּבוֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתִי הַטֵּה אָזְנְךָ לְרִנָּתִי:
ד כִּי־שָׂבְעָה בְרָעוֹת נַפְשִׁי וְחַיַּי לִשְׁאוֹל הִגִּיעוּ:
ה נֶחְשַׁבְתִּי עִם־יוֹרְדֵי בוֹר הָיִיתִי כְּגֶבֶר אֵין־אֱיָל:
ו בַּמֵּתִים חָפְשִׁי כְּמוֹ חֲלָלִים | שֹׁכְבֵי קֶבֶר אֲשֶׁר לֹא זְכַרְתָּם עוֹד וְהֵמָּה מִיָּדְךָ נִגְזָרוּ:
ז שַׁתַּנִי בְּבוֹר תַּחְתִּיּוֹת בְּמַחֲשַׁכִּים בִּמְצֹלוֹת:
ח עָלַי סָמְכָה חֲמָתֶךָ וְכָל־מִשְׁבָּרֶיךָ עִנִּיתָ סֶּלָה:
ט הִרְחַקְתָּ מְיֻדָּעַי מִמֶּנִּי שַׁתַּנִי תוֹעֵבוֹת לָמוֹ כָּלֻא וְלֹא אֵצֵא:
י עֵינִי דָאֲבָה מִנִּי־עֹנִי קְרָאתִיךָ יְהוָה בְּכָל־יוֹם שִׁטַּחְתִּי אֲלֶיךָ כַּפָּי:
יא הֲלַמֵּתִים תַּעֲשֶׂה־פֶּלֶא אִם־רְפָאִים יָקוּמוּ | יוֹדוּךָ סֶּלָה:
יב הֲיִסָּפֵר בַּקֶּבֶר חַסְדֶּךָ אֱמוּנָתְךָ בָּאֲבַדּוֹן:
יג הֲיִוָּדַע בַּחֹשֶׁךְ פִּלְאֶךָ וְצִדְקָתְךָ בְּאֶרֶץ נִשְׁיָה:
יד וַאֲנִי | אֵלֶיךָ יְהוָה שִׁוַּעְתִּי וּבַבֹּקֶר תְּפִלָּתִי תְקַדְּמֶךָּ:
טו לָמָּה יְהוָה תִּזְנַח נַפְשִׁי תַּסְתִּיר פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי:
טז עָנִי אֲנִי וְגוֹעֵ מִנֹּעַר נָשָׂאתִי אֵמֶיךָ אָפוּנָה:
יז עָלַי עָבְרוּ חֲרוֹנֶיךָ בִּעוּתֶיךָ צִמְּתוּתֻנִי:
יח סַבּוּנִי כַמַּיִם כָּל־הַיּוֹם הִקִּיפוּ עָלַי יָחַד:
יט הִרְחַקְתָּ מִמֶּנִּי אֹהֵב וָרֵעַ מְיֻדָּעַי מַחְשָׁךְ: {פ}

פרק פ״ט

א מַשְׂכִּיל לְאֵיתָן הָאֶזְרָחִי:
ב חַסְדֵי יְהוָה עוֹלָם אָשִׁירָה לְדֹר וָדֹר | אוֹדִיעַ אֱמוּנָתְךָ בְּפִי:
ג כִּי־אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה שָׁמַיִם | תָּכֵן אֱמוּנָתְךָ בָּהֶם:
ד כָּרַתִּי בְרִית לִבְחִירִי נִשְׁבַּעְתִּי לְדָוִד עַבְדִּי:
ה עַד־עוֹלָם אָכִין זַרְעֶךָ וּבָנִיתִי לְדֹר־וָדוֹר כִּסְאֶךָ סֶּלָה:
ו וְיוֹדוּ שָׁמַיִם פִּלְאֲךָ יְהוָה אַף־אֱמוּנָתְךָ בִּקְהַל קְדֹשִׁים:
ז כִּי מִי בַשַּׁחַק יַעֲרֹךְ לַיהוָה יִדְמֶה לַיהוָה בִּבְנֵי אֵלִים:

ח אֵל נַעֲרָץ בְּסוֹד־קְדֹשִׁים רַבָּה וְנוֹרָא עַל־כָּל־סְבִיבָיו׃

ט יְהוָה | אֱלֹהֵי צְבָאוֹת מִי־כָמוֹךָ חָסִין | יָהּ וֶאֱמוּנָתְךָ סְבִיבוֹתֶיךָ׃

י אַתָּה מוֹשֵׁל בְּגֵאוּת הַיָּם בְּשׂוֹא גַלָּיו אַתָּה תְשַׁבְּחֵם׃

יא אַתָּה דִכִּאתָ כֶחָלָל רָהַב בִּזְרוֹעַ עֻזְּךָ פִּזַּרְתָּ אוֹיְבֶיךָ׃

יב לְךָ שָׁמַיִם אַף־לְךָ אֶרֶץ תֵּבֵל וּמְלֹאָהּ אַתָּה יְסַדְתָּם׃

יג צָפוֹן וְיָמִין אַתָּה בְרָאתָם תָּבוֹר וְחֶרְמוֹן בְּשִׁמְךָ יְרַנֵּנוּ׃

יד לְךָ זְרוֹעַ עִם־גְּבוּרָה תָּעֹז יָדְךָ תָּרוּם יְמִינֶךָ׃

טו צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאֶךָ חֶסֶד וֶאֱמֶת יְקַדְּמוּ פָנֶיךָ׃

טז אַשְׁרֵי הָעָם יֹדְעֵי תְרוּעָה יְהוָה בְּאוֹר־פָּנֶיךָ יְהַלֵּכוּן׃

יז בְּשִׁמְךָ יְגִילוּן כָּל־הַיּוֹם וּבְצִדְקָתְךָ יָרוּמוּ׃

יח כִּי־תִפְאֶרֶת עֻזָּמוֹ אָתָּה וּבְרְצוֹנְךָ (תרים) [תָּרוּם] קַרְנֵינוּ׃

יט כִּי לַיהוָה מָגִנֵּנוּ וְלִקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל מַלְכֵּנוּ׃

כ אָז דִּבַּרְתָּ־בְחָזוֹן לַחֲסִידֶיךָ וַתֹּאמֶר שִׁוִּיתִי עֵזֶר עַל־גִּבּוֹר הֲרִימוֹתִי בָחוּר מֵעָם׃

כא מָצָאתִי דָּוִד עַבְדִּי בְּשֶׁמֶן קָדְשִׁי מְשַׁחְתִּיו׃

כב אֲשֶׁר יָדִי תִּכּוֹן עִמּוֹ אַף־זְרוֹעִי תְאַמְּצֶנּוּ׃

כג לֹא־יַשִּׁיא אוֹיֵב בּוֹ וּבֶן־עַוְלָה לֹא יְעַנֶּנּוּ׃

כד וְכַתּוֹתִי מִפָּנָיו צָרָיו וּמְשַׂנְאָיו אֶגּוֹף׃

כה וֶאֱמוּנָתִי וְחַסְדִּי עִמּוֹ וּבִשְׁמִי תָּרוּם קַרְנוֹ׃

כו וְשַׂמְתִּי בַיָּם יָדוֹ וּבַנְּהָרוֹת יְמִינוֹ׃

כז הוּא יִקְרָאֵנִי אָבִי אָתָּה אֵלִי וְצוּר יְשׁוּעָתִי׃

כח אַף־אֲנִי בְּכוֹר אֶתְּנֵהוּ עֶלְיוֹן לְמַלְכֵי־אָרֶץ׃

כט לָעוֹלָם (אשמור) [אֶשְׁמָר־]לוֹ חַסְדִּי וּבְרִיתִי נֶאֱמָנֶת לוֹ׃

ל וְשַׂמְתִּי לָעַד זַרְעוֹ וְכִסְאוֹ כִּימֵי שָׁמָיִם׃

לא אִם־יַעַזְבוּ בָנָיו תּוֹרָתִי וּבְמִשְׁפָּטַי לֹא יֵלֵכוּן׃

לב אִם־חֻקֹּתַי יְחַלֵּלוּ וּמִצְוֹתַי לֹא יִשְׁמֹרוּ׃

ל״ג וּפָקַדְתִּי בְשֵׁבֶט פִּשְׁעָם וּבִנְגָעִים עֲוֹנָם׃

ל״ד וְחַסְדִּי לֹא־אָפִיר מֵעִמּוֹ וְלֹא־אֲשַׁקֵּר בֶּאֱמוּנָתִי׃

ל״ה לֹא־אֲחַלֵּל בְּרִיתִי וּמוֹצָא שְׂפָתַי לֹא אֲשַׁנֶּה׃

ל״ו אַחַת נִשְׁבַּעְתִּי בְקָדְשִׁי אִם־לְדָוִד אֲכַזֵּב׃

ל״ז זַרְעוֹ לְעוֹלָם יִהְיֶה וְכִסְאוֹ כַשֶּׁמֶשׁ נֶגְדִּי׃

ל״ח כְּיָרֵחַ יִכּוֹן עוֹלָם וְעֵד בַּשַּׁחַק נֶאֱמָן סֶלָה׃

ל״ט וְאַתָּה זָנַחְתָּ וַתִּמְאָס הִתְעַבַּרְתָּ עִם־מְשִׁיחֶךָ׃

מ׳ נֵאַרְתָּה בְּרִית עַבְדֶּךָ חִלַּלְתָּ לָאָרֶץ נִזְרוֹ׃

מ״א פָּרַצְתָּ כָל־גְּדֵרֹתָיו שַׂמְתָּ מִבְצָרָיו מְחִתָּה׃

מ״ב שַׁסֻּהוּ כָּל־עֹבְרֵי דָּרֶךְ הָיָה חֶרְפָּה לִשְׁכֵנָיו׃

מ״ג הֲרִימוֹתָ יְמִין צָרָיו הִשְׂמַחְתָּ כָּל־אוֹיְבָיו׃

מ״ד אַף־תָּשִׁיב צוּר חַרְבּוֹ וְלֹא הֲקִימֹתוֹ בַּמִּלְחָמָה׃

מ״ה הִשְׁבַּתָּ מִטְהָרוֹ וְכִסְאוֹ לָאָרֶץ מִגַּרְתָּה׃

מ״ו הִקְצַרְתָּ יְמֵי עֲלוּמָיו הֶעֱטִיתָ עָלָיו בוּשָׁה סֶלָה׃

מ״ז עַד־מָה יְהוָה תִּסָּתֵר לָנֶצַח תִּבְעַר כְּמוֹ־אֵשׁ חֲמָתֶךָ׃

מ״ח זְכָר־אֲנִי מֶה־חָלֶד עַל־מַה־שָּׁוְא בָּרָאתָ כָל־בְּנֵי־אָדָם׃

מ״ט מִי גֶבֶר יִחְיֶה וְלֹא יִרְאֶה־מָּוֶת יְמַלֵּט נַפְשׁוֹ מִיַּד־שְׁאוֹל סֶלָה׃

נ׳ אַיֵּה | חַסְדֶּיךָ הָרִאשֹׁנִים | אֲדֹנָי נִשְׁבַּעְתָּ לְדָוִד בֶּאֱמוּנָתֶךָ׃

נ״א זְכֹר אֲדֹנָי חֶרְפַּת עֲבָדֶיךָ שְׂאֵתִי בְחֵיקִי כָּל־רַבִּים עַמִּים׃

נ״ב אֲשֶׁר חֵרְפוּ אוֹיְבֶיךָ | יְהוָה אֲשֶׁר חֵרְפוּ עִקְבוֹת מְשִׁיחֶךָ׃

נ״ג בָּרוּךְ יְהוָה לְעוֹלָם אָמֵן | וְאָמֵן׃

מקורות ורישיונות

חוברת חינמית ולא מסחרית. לכל מקור רישיון נפרד.

חומש ותהילים: מקרא על פי המסורה (MAM), דרך ספריא, CC BY-SA 3.0. עיבודים של הטקסט ברישיון זהה. עימוד ובחירת קטעים הותאמו.

he.wikisource.org/wiki/משתמש:Dovi/מקרא_על_פי_המסורה
creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/

רש"י: Rosenbaum & Silbermann, 1929–1934, דרך ספריא, נחלת הכלל לפי ספריא.

תניא, קונטרס אחרון: רבי שניאור זלמן מלאדי. © Kehot Publication Society, דרך ספריא. CC BY-NC 4.0. לשימוש לא מסחרי עם ייחוס. בחירת קטעים ועיצוב הותאמו.

kehot.com · sefaria.org/Tanya
creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/

רמב"ם: משנה תורה, Torat Emet 363, דרך ספריא, נחלת הכלל לפי ספריא.

לוח ופרשות: Hebcal.com, CC BY 4.0. החלוקה נבדקה מול Chabad.org Daily Study.

hebcal.com · creativecommons.org/licenses/by/4.0/

גופני Noto Hebrew, © Google, ברישיון SIL OFL 1.1.

openfontlicense.org/open-font-license-official-text/

אין קשר רשמי או חסות מצד בעלי הזכויות. אין רישיון אחיד לכל החוברת.